
TÖÖSEADUSANDLUS

RK

POLIITILINE KIRJANDUS • TALLINN 1948

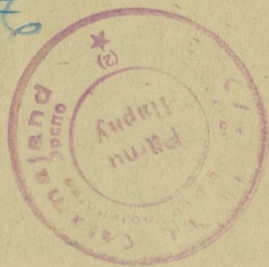

A-17258

TÖÖSEADUSANDLUS

II 178

#. 48. H

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“

TALLINN 1948

TARTU ÜLIXKOLI
RAAMATUKOGU

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 31. oktoobrist 1946 pandi Eesti NSV territooriumil alates 1. novembrist 1946 kehtima vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele 6. novembrist 1940 Vene NFSV Tööseaduste Koodeks. Tähendatud koodeksi ametlik tekst muudatustega kuni 1. jaanuarini 1947 koos paragrahvide järgi süstematiseeritud materjale sisaldava lisaga ilmus eestikeelses tõlkes RK „Pedagoogilise Kirjanduse“ kirjastusel 1947. a. suvel ja on muutunud käesolevaks ajaks juba raskesti kättesaadavaks.

See kõneleb suurest nõudmisest tööseadusandlust käsitava kirjanduse järele, mida kuni viimase ajani on eesti keeles ilmunud vähe, ja peaks õigustama käesoleva lühikese käsiraamatu ilmumist.

Tööseadusandluse tundmine on äärmiselt tähtis igale töötajale, eriti igale töötajale ametiühingulise töö alal. Nõukogude tööseadusandlus oma iseloomult ja sisult on põhjalikult erinev õiguslikust palgatöö korraldamisest kapitalistlikus ühiskonnas. Õigusliku töö korraldamise ülesandeks NSV Liidus on kindlustada ja arendada töö organisatsiooni sotsialistlikke põhimõtteid. Tööseadusandlus on relvaks võitluses plaanipärase ja ratsionaalse tööjõu kasutamise, tööjõudluse kasvu, töödistsipliini kindlustamise, töötajate materiaalse ja kultuurilise taseme tõstmise eest.

Käesolevas lühikeses käsiraamatus on süstematiseeritult esitatud tähtsamad NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlused, valitsuse määrused ja Uleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu seletused tööseadusandluse küsimustes. Käsiraamatu piiratud mahu tõttu ei esitata materjale riikliku sotsiaalkindlustuse ja töökaitse kohta. Neis küsimustes on eesti keeles ilmunud: „NSVL riikliku sotsiaalkindlustuse käsiraamat“ I ja II osa, „Käitiskomitee töötaja käsiraamat“ ja „Töökaitse põhijooni“ I.

*

Käsiraamatu kasutamisel on vaja silmas pidada, et NSV Liidu Ülemnõukogu seadusega 15. märtsist 1946 on NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu ümber kujundatud NSV Liidu Ministrite Nõukoguks ja NSV Liidu rahvakomissariaadid — NSV Liidu ministriumideks. Sama seadusega on liidu- ja autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogud ümber kujundatud liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudeks ja liidu- ning autonoomsete vabariikide rahvakomissariaadid — liidu- ja autonoomsete vabariikide ministriumideks.

NSV LIIDU KONSTITUTSIOONIST

§ 12. Töö on NSV Liidus iga töövõimelise kodaniku kohuseks ja auasjaks — põhimõttel: „kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma“.

NSV Liidus teostatakse sotsialismi põhimõtet: „igauhelt tema võimete kohaselt, igauhele tema töö järgi“.

§ 118. NSV Liidu kodanikel on õigus tööle, see on õigus olla kindlustatud tööga, kusjuures nende töö eest tasutakse vastavalt töö hulgale ja kvaliteedile.

Õigus tööle kindlustatakse rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooniga, nõukogude ühiskonna tootmisjõudude järjekindla kasvuga, majanduskriiside võimaluse kõrvaldamisega ja tööpuuduse likvideerimisega.

§ 119. NSV Liidu kodanikel on õigus puhkusele.

Õigus puhkusele kindlustatakse tööliste ja teenistujaile kaheksatunnilise tööpäeva kehtimapanekuga ja tööpäeva lühendamisega seitsme ja kuue tunnini real kutsealadel, kus on rasked töötingimused, ja nelja tunnini osakondades, kus on eriti rasked töötingimused; tööliste ja teenistujaile igaaastase palgalise puhkuse kindlaksmääramisega; laialdase sanatooriumide, puhkekodude ja klubide võrgu töörahvale kasutada andmisega.

§ 120. NSV Liidu kodanikel on õigus ainelisele kindlustusele nii vanaduses kui ka haiguse ja töövõime kaotamise korral.

Seda õigust kindlustab tööliste ja teenistujate sotsiaalkindlustuse laialdane arendamine riigi kulul, töörahvale tasuta arstiabi võimaldamine, laialdase kuurortide võrgu andmine töörahva kasutusse.

§ 121. NSV Liidu kodanikel on õigus haridusele.

Seda õigust kindlustab üldine kohuslik algharidus, tasuta seitsmeklassiline haridus, kõrgema kooli väljapaistvaile õpilastele riiklike stipendiumide andmise süsteem, emakeelne õpe-

tus koolides, töörahvale tehastes, sovhoosides, masina-traktorijaamades ning kolhoosides tasuta tootmis-, tehnilise ja agronoomilise õpetuse organiseerimine.

§ 122. Naisele antakse NSV Liidus mehega võrdsed õigused kõigil majandusliku, riikliku, kultuurilise ja ühiskondlik-poliiitilise elu aladel.

Nende õiguste teostamise võimaluse kindlustab naistele meestega võrdse õiguse andmine tööle, töötasule, puhkusele, sotsiaalkindlustusele ja haridusele, ema ja lapse huvide riiklik kaitse, riiklik abi lasterikastele ja vallasemadele, raseduse puhul naisele puhkeaja andmine palga edasimaksmisega, laialdane sünnitusmajade, lastesõimede ja lasteaedade võrk.

§ 123. NSV Liidu kodanike üheõiguslus, sõltumata nende rahvusest ja rassist, kõigil majandusliku, riikliku, kultuurilise ja ühiskondlik-poliiitilise elu aladel on vankumatuks seaduseks.

Seadus karistab igasugust otsest või kaudset kodanike õiguste kitsendamist või, vastupidi, otseste või kaudsete eesõiguste kehtimapanekut sõltuvalt kodanike rassilisest või rahvuslikust kuuluvusest, samuti ka igasuguse rassilise või rahvusliku erandi tegemise, vihkamise või põlguse jutlustamist.

§ 130. NSV Liidu iga kodanik on kohustatud Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Konstitutsioonist kinni pidama, seadusi täitma, töödistsipliini pidama, ausalt ühiskondlikesse kohustesse suhtuma ja sotsialistliku ühiselu reegleid austama.

§ 131. NSV Liidu iga kodanik on kohustatud hoidma ja tugevdama ühiskondlikku, sotsialistlikku omandit kui nõukogude korra püha ja puutumatut alust, kui kodumaa rikkuse ja võimsuse allikat, kui kogu töörahva jõuka ja kultuurse elu allikat.

Isikud, kes ühiskondlikku, sotsialistlikku omandit ohustavad, on rahvavaenlased.

§ 132. Üldine sõjaväeteenistuse kohustus on seaduseks.

Sõjaväeteenistus NSV Liidu relvastatud jõudude ridades on NSV Liidu kodanike aukohuseks.

§ 133. Isamaa kaitsemine on NSV Liidu iga kodaniku püha kohus. Kodumaa reetmist — vandemurdmist, üleminekut vaenlase poole, riigi sõjalise võimsuse kahjustamist, salakuulamist — karistatakse seaduse täie rangusega kui kõige raske-
mat kuritegu.

SEADUS NSVL RAHVAMAJANDUSE TAASTAMISE JA ARENDAmise VIII AASTA PLAAST 1946—1950

Vastu võetud NSVL Ülemnõukogu poolt 18. märtsil 1946

(Väljavõte)

III

Rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmise plaan

2. Töö alal ja kaadri ettevalmistamise alal määrata tööliste ja teenistujate arv NSV Liidu rahvamajanduses 1950. aastal 33 500 000 inimesele ning tööliste ja teenistujate palgafond rahvamajanduse alal 252 300 000 000 rublale. Kindlustada järjekindel hindade alandamine kõigilt kaupadelt ning tööraha korteriolude ja kultuurilis-elutarbelise teenindamise parandamine. Uhes tööjõudluse tõusuga suurendada tööliste ja teenistujate keskmist aastapalka NSV Liidu rahvamajanduse alal 1950. aastal kuni 6000 rublani, mis ületab tunduvalt 1940. a. taseme.

Tööjõu juurdetõmbamise otstarbel tähtsamatesse tootmis-
harudes ja alatise töölistekaadri loomiseks kindlustada töö-
liste ning inseneride ja tehniliste töötajate kõrgem palgatase
rasketööstuse harudes (sõetööstus, metallurgia, naftatööstus).

Täiustada tööliste progressiivse tükitootasu süsteemi ning
inseneride ja tehniliste töötajate premeerimise süsteemi toot-
misplaanide täitmise ja ületamise eest, tõstes süstemaatilisel
preemiatega tähtsust töötasus.

Laiendada tehniliselt põhjendatud normide kasutamist töös-
tuses, võttes sealjuures arvesse eesrindlikku tehnoloogiat ja
töö tehniliste seadmetega varustamise tõusu. Kindlustada töö
normeerimine inseneride ja tehnikute vilunud kaadri poolt.
Võtta tarvitusele abinõusid töötingimuste parandamiseks toot-

mises (ohutustehnika, ventilatsioon, valgustus, sanitaar-elutabelised ruumid).

Tähtsamate rahvamajandusharude kindlustamiseks kvalifitseeritud tööjõuga ning tootmiskaadri tehnilise ettevalmistuse kvaliteedi tõstmiseks suurendada 1950. aastaks noorte kvalifitseeritud tööliste väljaõpetamist vabrikukoolides ja tööstusning raudteekoolides 1 200 000 inimeseni aastas. Valmistada viie aasta jooksul riiklike tööjõureservide süsteemis ette 4 500 000 noort kvalifitseeritud töölisi.

Arendada massiliste tootmiskutsete kvalifitseeritud kaadri laialdast ettevalmistust tootmises individuaalse õpetuse ja brigadides ning kursustel õpetamise teel, kindlustades viie aasta jooksul 7 700 000 uue tööliste tehnilise väljaõpetamise ja 13 900 000 inimese kvalifikatsiooni tõstmise.

Suurendada naturaali- ja rahalise tasu andmist kolhoosnikuile tööpäeva eest tööviljakuse tõusu alusel kolhoosides, põllumajanduslike kultuuride viljakuse tõstmise ja loomakasvatuse produktiivsuse suurendamise alusel, võrreldes 1940. aastaga.

Tööjõu värbamise otstarbel tööstusse, ehitustööle ja transpordi alale taastada tööjõu organiseeritud värbamise süsteem majandusorganisatsioonide lepingute alusel kolhooside ja kolhoosnikutega.

Lugeda esmajärguliseks ülesandeks ettevõtete kindlustamine kvalifitseeritud ja alatise tööliiskaadriga tootmise edasise mehhaniseerimise, töö organiseerimise, tööliste varustamise ja nende korteriolude süstemaatilise parandamise alusel.

(„Pravda“ 21. märtsist 1946)

I. KVALIFITSEERITUD TÖOLISTE VALJAÕPE NOORED ERITEADLASED

☆

1. RIIKLIKUD TÖÖJÕURESERVID

NSVL riiklikest tööjõureservidest

*NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
2. oktoobrist 1940*

Meie tööstuse edasise laiendamise ülesanne nõuab alatist uue tööjõu juurdevoolu šahtidesse, kaevandustesse, transpordi alale, vabrikuisse ja tehaseisse. Töölisklassi koosseisu pideva täiendamiseta pole võimalik meie tööstuse edukas arenemine.

Meie maal on täielikult kaotatud tööpuudus, on tehtud jäädavalt lõpp viletsusele ja laostumisele maal ning linnas, meil pole enam sääraseid inimesi, kes oleksid sunnitud paluma töölevõtmist vabrikuisse ja tehaseisse, moodustades niiviisi stiihiliselt alatise tööjõureservi tööstusele.

Neis tingimustes seisab riigi ees ülesanne: organiseeritult ette valmistada uusi töölisi linna- ja kolhoosinoorsoost ja luua tööstusele vajalikke tööjõureserve.

Tööstusele riiklike tööjõureservide loomiseks NSVL Ülemnõukogu Presiidium määrab:

1. Tunnistada vajalikuks iga aasta ette valmistada üleandmiseks tööstusele riiklike tööjõureserve 800 000 kuni 1 miljon inimest, õpetades linna- ja kolhoosinoorsoole tööstuskoolides, raudteekoolides ja vabrikukoolides kindlad tootmiskutsealad.

2. Kvalifitseeritud tööliste-metallistide, metallurgide, keemikute, mäe- ja naftatööliste ning teiste keerukate kutsealade tööliste, samuti kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamiseks mere- ja jõe transpordile ning side-ettevõtetele organiseerida kaheaastase õppeajaga tööstuskoolid.

3. Kvalifitseeritud raudteetranspordi-tööliste — veduri-juhiabide, veduri- ja vaguniremondi-lukkseppade, katelseppade, raudteeliini remondibrigaadide brigadiiride ja teiste keerukate kutsealade tööliste — ettevalmistamiseks organiseerida kaheaastase õppeajaga raudteekoolid.

4. Massiliste kutsealade tööliste ettevalmistamiseks, esma- ja keskhariduse, maagikaevandus-, metallurgia- ning naftatööstusele ja ehitusalale, organiseerida kuuekuise õppeajaga vabrikukoolid.

5. Määrata, et õpetamine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides toimub maksuta ja et õpilased on õppeaja kestel riigi ülalpidamisel.

6. Määrata, et riiklikud tööjõureservid on vahetult NSVL Rahvakomissaride Nõukogu käsutuses ja et rahvakomisariaadid ning ettevõtted ei saa neid kasutada valitsuse loata.

7. Anda NSVL Rahvakomissaride Nõukogule õigus kutsuda (mobiliseerida) iga aasta 800 000 kuni 1 miljon inimest linnade ja kolhooside meessoost noorte hulgast 14—15 aasta vanuses õppima tööstus- ja raudteekoolides ja 16—17 aasta vanuses õppima vabrikukoolides.

8. Kohustada kolhooside esimehi määrama iga aasta kutse (mobilisatsiooni) korras iga 100 kolhoosiliikme kohta, arvestades mees- ja naisisikuid 14 kuni 55 aasta vanuses, kaks 14—15-aastasest meesnoort tööstus- ja raudteekoolidesse ja kaks 16—17-aastasest vabrikukoolidesse.

9. Kohustada linnade töörahva saadikute nõukogusid määrama igal aastal kutse (mobilisatsiooni) korras 14—15 aasta vanuses meessoost noori tööstus- ja raudteekoolidesse ning 16—17 aasta vanuses vabrikukoolidesse NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt igal aastal määrataval arvul.

10. Määrata, et kõik tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide lõpetajad loetakse mobiliseerituiks ja nad on kohustatud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse korraldusel¹ töötama 4 aastat järgemööda riiklikes ettevõtteis, kusjuures neile tagatakse palk töökoha järgi üldistel alustel.

11. Määrata, et kõigile tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli lõpetanuile antakse Punaarmee ja Sõjalaevastikku kutsumisel ajapikendus kuni aja möödumiseni, kus nad on kohustatud töötama riigiettevõtteis vastavalt käesoleva seadluse paragrahvile 10.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 9. oktoobrist 1940)

¹ Praegu Tööjõureservide Ministeeriumi korraldusel.

TOOSTUS- JA RAUDTEEKOOLIDE ÕPILASTELE TOOTMISALA ÕPETAMISE KORRALDAMISEST

Tööjüreservide Peavalitsuse käskkiri 22. juulist 1942

(Väljavõtte)

1. Tööstus- ja raudteekoolide õpilased üle viia tootmisala õppimiseks väikestest ettevõtetest põhiettevõttesse, milliste baasil on organiseeritud koolid; sõlmida nende ettevõtetega lepingud tootmisala õpetamiseks tüüplepingu alusel (vt. lisa)¹.

2. Keelata saata õpilasi tootmisala õppimiseks väikestesse linna-ettevõtetesse.

4. Vähemalt 50% õpilastest koondada õppetööle tööstus- ja raudteekoolide töökodades.

5. Kategooriliselt keelata tööstus- ja raudteekoolides õpetada massiliste kutsealade töölisi, keda valmistavad ette vabrikukoolid.

7. Viivitamatult komplekteerida õppegrupid 25 kuni 30 õpilasega grupis, ühendades selleks vastavate kutsealade väiksemaarvulised grupid.

9. Koolide koormamist tootmisalaste tellimustega korraldada ranges kooskõlas tootmisala õppeprogrammiga, võttes arvesse olemasoleva sisseseade võimsust. Tööstus- ja raudteekoolide tootmisplaanides ette näha õppetööks vajalike tööriistade, näitlike õppevahendite, aparaatide, õppemudelite, koolide sisseseade remondiks vajalike varuosade ja koolide majapidamistarvete tootmine.

(Kogumik „Gossudarstvennõje trudovõje rezervõ“, Moskva 1945, lk. 54)

NSVL RKN 31. märtsi 1941. a. määruse § 2

... Vabrikukooli lõpetanute töökohale sõitmise kulude tasumine ja neile teeloleku aja eest päevaraha — 7 rbl. 50 kop. — maksmine lasub ettevõtteil ja majandusorganisatsioonidel.²

(Kogumik „Gossudarstvennõje trudovõje rezervõ“,

Moskva 1945, lk. 102)

¹ Lisa siin avaldamata.

² Samas ulatuses makstakse päevaraha teeloleku aja eest tööstus- ja raudteekooli lõpetanuile.

Juhend riiklike tööjõureservide arvestamise korra kohta, kes pärast vabriku-, tööstus- ja raudteekooli lõpetamist saadetakse tööle tööstusse ja transpordi ning ehituse alale

*Kinnitatud Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL Riikliku
Plaanikomisjoni poolt 20. juunil 1941*

(Väljavõtte)

I. Uldeeskirjad

1. Tööstusse ja transpordi ning ehituse alale tööle suunatud vabriku-, tööstus- ja raudteekooli lõpetanud loetakse mobiliseerituiks riiklikesse tööjõureservidesse ja kuuluvad vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 2. oktoobri 1940. a. seadluse § 10-le nelja aasta jooksul arvestamisele.¹

3. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud tööliste arvestamise dokumentideks on tööraamat ja isiklik kaart.

4. Sissekandeid tööraamatusse teeb ettevõtte üldistel alustel vastavalt NSVL RKN 20. detsembri 1938. a. määrusele nr. 1320 „Tööraamatute sisseseadmisest“².

Tööraamatu osasse „Teated tööst“ märgitakse, et sellesse ettevõttesse tööle saadatud tööline on mobiliseeritud riiklikesse tööjõureservidesse.

Lahtrisse „Ametiala“ märgitakse kooli lõputunnistusele märgitud kutseala.

5. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud töölisi ei või ettevõtte (majandusorganisatsiooni) direktor vallandada enne mobilisatsiooniaja lõppu.

6. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud tööliste üleviimine toimub:

a) vastava rahvakomissariaadi ühest ettevõttest sama rahvakomissariaadi teise ettevõttesse ühe ja sellesama oblasti (krai, vabariigi) piires — rahvakomissari, peavalitsuse juhataja või trusti juhataja käskkirjaga;

b) ühe oblasti (krai, vabariigi) ettevõttest teise oblasti (krai, vabariigi) ettevõttesse — rahvakomissari käskkirjaga, kooskõlastatult Tööjõureservide Peavalitsusega;

¹ Vt. lk. 10.

² Vt. lk. 33.

c) ühe rahvakomissariaadi ettevõttest teise rahvakomis-
sariaadi ettevõttesse — NSV Liidu Rahvakomissaride Nõu-
kogu korraldusel.

7. Vastavalt NSVL RKN 10. septembri 1941. a. määrusele nr.
1667 „Passimäärustiku kinnitamisest“ annavad miilitsaorganid
kõigile 16-aastaseks saanud vabriku-, tööstus- ja raudteekoo-
lidesse vastuvõetud isikuile passid:

a) vabrikukoolidesse vastuvõetuile — enne õppekohale saat-
mist nende kutsumise kohas, vastavalt kutsekomisjoni saate-
kirjale;

b) tööstus- ja raudteekoolidesse vastuvõetuile — õppekohal.

8. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud isikute passi-
dele lüüakse vabriku- ja teistes koolides pärast tootmisalase
õppuse lõppu erimärkmete lahtrisse tempel (mõõdus 75×40):

TEMPLI NÄIDIS

Tööjõureservide Peavalitsus NSVL RKN juures
Mobiliseeritud riiklikesse tööjõureservidesse
NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 2. oktoobri 1940. a.
seadluse alusel

alates ..... kuust 19... a.

kuni ..... kuuni 19... a.

Kooli direktor

(pitser) ..... kuul 19... a.

9. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud passidele
löödava templi tekst kirjutatakse loetavalt tindiga, näidates
ära kooli nimetuse ja numbrini ning kuupäevad: templi loomise,
kooli lõpetamise (riiklikesse tööjõureservidesse arvamise) ja
riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud arvestamise lõpu
kuupäeva pärast nelja-aastast tööd riiklikes ettevõtetes. Templi
kirjad kinnitatakse direktori allkirja ja kooli pitseriga.

(Kogumik „Gossudarstvennõje trudovõ'e rezervõ“,
Moskva 1945, lk. 109)

Üle 14 aastaste alaealiste — lastekodude ja NSVL Siseasjade Rahvakomissariaadi töökolooniate kasvandike ja orbude — töökorraldusest

NSVL RKN 26. juuni 1943. a. määruse § 3

Määrata, et liiduvabariikides hariduse rahvakomissariaadid ja NSVL Siseasjade Rahvakomissariaat saadavad NSVL RKN juures asuva tööjõu arvestamise ja jaotamise komitee jaotuse kohaselt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kui ka tööstusettevõttesse üle 14 aastasi alaealisi — lastekodude, NSVL Siseasjade Rahvakomissariaadi töökolooniate ja laste vastu võtu-jaotusasutuste kasvandikke ning orbusid.

(Kogumik „Gossudarstvennõje trudovõje rezervõ“, Moskva 1945, lk. 30)

2. NOORTE ERITEADLASTE KASUTAMISEST

Noorte eriteadlaste paremast kasutamisest

*NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 15. septembrist 1933
(Väljavõte)*

... Eesmärgiga parandada noorte eriteadlaste kaadri kasutamist NSV Liidu Kesktäitevkomitee ja RKN määravad:

1. Kõik noored eriteadlased, kes lõpetavad kõrgemad õppeasutused ja tehnikumid, on kohustatud kui riigi arvel õppinud töötama viis aastat¹ tootluses nende rahvakomissariaatide poolt määratud kohtades, kellele vastavad õppeasutused alluvad.

Rahvakomissariaatidel ja asutustel, kellele kõrgemad õppeasutused ja tehnikumid alluvad, on keelatud õppetöö lõpetanud noori eriteadlasi mainitud tähtaja jooksul jätta tööle haldusaparaati.

2. Kõik noored eriteadlased, kes on lõpetanud kõrgemad ja keskastme õppeasutused, on kohustatud läbi tegema alama administratiiv-tehnilise personaali kooli (meister, allmeister,

¹ NSVL RKN ja ÜK(b)P KK 23. juuni 1936. a. määrus sätib kõrgemate õppeasutuste lõpetajatele rahvakomissariaadi poolt määratud töö tähtaja kolmele aastale (vt. kogumik „Võsšaja škola“, kirjastus „Sovetskaja Nauka“ 1945, lk. 170).

vahetuse insener jt.). Sel otstarbel tuleb neid saata tööle oma eriala järgi vahetult tootlusse: jaoskondadesse, osakondadesse, depoodesse, jaamadesse, sovhoosidesse, kolhoosidesse, arstiabi-punktidesse jm. eriteadlastena-reameestena.

Katagooriliselt on keelatud kasutada noori eriteadlasi mitte vastavalt erialale, milleks nad valmistusid õppeasutuses.

3. Igasugusele omavolilisele tööleasumisele pärast õppeasutuse lõpetamist ja ametkonna poolt määratud töökohale mitteilmumisele tuleb vaadata kui seaduse rikkumisele ja selles süüdi olevad isikud tuleb võtta kohtulikule vastutusele.

4. Kõigi õppeasutusi lõpetavate noorte eriteadlaste jaotamine toimub rahvakomissariaatide poolt, kelle juhtimisel ja alluvuses on vastavad õppeasutused.

Kohustada rahvakomissariaate korraldama töölejaotamist nii, et õpilane üks aasta¹ enne õppeasutuse lõpetamist teaks, millisesse käitisse ta lähetatakse, ning et tema diplomitöö projekt ja diplomitöö praktikum oleksid tingimata seotud tema tulevase töö iseloomuga.

5. Keelata võtta vastu kõrgemaise õppeasutustesse tehnikumide lõpetajaid, kel puudub kolmeaastane tööstaaž tootluses. Lubada erandina võtta vastu andekamaid õpilasi võistluseksamite korras ja mitte üle 5% iga tehnikumi lennust.

*(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1933, nr. 59, § 356)*

ERITEADLASTE PUHKUSEST, KES PÄRAST KÕRGEMA ÕPPEASUTUSE VÕI TEHNIKUMI LÕPETAMIST SUUNATAKSE TÖÖLE

-NSVL Töö RK seletus 21. juunist 1933

Kõigile eriteadlastele, kes pärast kõrgema õppeasutuse või tehnikumi lõpetamist suunatakse tööle, antakse enne töö algust kuuajaline puhkus (sõltumata sellest, millal neil kõrgemas õppeasutuses või tehnikumis oli viimane õppetöö vaheaj).

¹ NSVL RKN ja ÜK(b)P KK 4. märtsi 1938. a. määruse kohaselt peab noorte eriteadlaste töölepaigutamise plaan olema koostatud kuus kuud enne üliõpilaste poolt riigieksamite sooritamist ja diplomitööde kaitsmist (vt. „Pravda“ 6. märtsist 1938).

Stipendiaatidele makstakse puhkusaja eest ühe kuu stipendiumi suurune toetus.

See toetus makstakse kõrgema õppeasutuse või tehnikumi poolt välja selle ettevõtte või asutuse arvel, kuhu eriteadlane tööle suunatakse. Palka puhkusaja eest ei maksta (ei stipendiaatidele ega teistele).

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1933, nr. 13)

Vastutusest ja vastutuselevõtmise korrast noorte eriteadlaste suhtes, kes on kõrgema õppeasutuse lõpetanud ja rahvakomissariaatide või teiste keskasutuste poolt määratud tööle ilmumisest kõrvale hoidunud

*NSVL Kohtu RK ja NSVL prokuröri käskkiri
25. septembrist 1940¹*

Kohtu- ja prokuratuuriorganite tegevuses tekib küsimusi nende noorte eriteadlaste kriminaalkorras vastutuselevõtmise korra kohta, kes hoiuvad kõrvale tööst ettevõtteis ja asutustes, kuhu nad suunati saatekirjadega pärast õppeasutuse lõpetamist. Samuti tekib küsimusi selliste isikute kohta, kes ilma vabandava põhjusega hilinevad saatekirjas märgitud tähtajaks töökohale ilmumisega.

Võttes arvesse, et selline tööst kõrvalehoidumine on kuritahtlik töödistsipliini rikkumine, k ä s e n :

1. Isikud, kes hoiuvad kõrvale tööst neis ettevõtteis ja asutustes, kuhu nad suunati saatekirjadega pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist, võtta kriminaalvastutusele NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse 1. osa § 5 järgi.²

2. Isikud, kes hilinevad töökohale ilmumisega ilma vabandava põhjusega, võtta kriminaalvastutusele selle seadluse 2. osa § 5 järgi.

¹ NSVL Kohtu RK ja NSVL prokuröri käskkirja kohaselt 4. detsembrist 1940 rakendatakse eespoolmainitud käskkiri 25. septembrist 1940 ka tehnikumide ja teiste eri-keskõppeasutuste lõpetajate kohta, kes kuuluvad vastavate ametkondade saatekirjade järgi kohustuslikule tööle määramisele.

² Vt. lk. 107.

3. Materjalid käesoleva käskkirja p. 1 märgitud isikute kriminaalvastutusele võtmiseks saadavad rahvakohtuile vastavate rahvakomissariaatide ja keskasutuste juhatajad, p. 2 märgitud isikute kohta aga nende ettevõtete ja asutuste juhatajad, kuhu need isikud tööle suunati.

(„NSVL tööseadusandlus“, Jurizdat, Moskva 1941, lk. 236)

Noorte eriteadlaste töötingimustest

NSVL Töö RK 4. oktoobri 1930. a. juhendi §-d 46, 49, 50 ja 51

46. Alates saatekirja väljaandmise päevast on eriteadlase kohta täielikult kohaldatav töö- ja sotsiaalkindlustus-seadusandlus.

49. Saatekirjadega vastuvõetud eriteadlased määratakse tööle õppeasutuses omandatud kutsealale.

Tootmisstaaži sooritamise hõlbustamiseks võib noori eriteadlasi nende kutsealal esialgu määrata madalama kvalifikatsiooniga kohtadele, näit. insenere meistri kohale ja tehnikuid kümniku kohale, et neile vastavalt tootmisalaste kogemuste omandamisele oleks kindlustatud edasine tõusutee.

50. Vastutus noorte eriteadlaste õige kasutamise eest tööll pannakse vastava ettevõtte (vabriku, tehase jne.) või asutuse juhatajale.

51. Käesoleva juhendi korras töölevõetud eriteadlaste töötingimusi reguleerib üldine tööseadusandlus.

Töötasu määratakse neile vastavalt nende ametikohale.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr. 28)

II 178

II. TOOLEVÕTMINE. TEISELE TOOLE JA TEISTESSE ETTEVÕTETESSE (ASUTUSTESSE) ÜLEVIIMINE. VALLANDAMINE

---

1. TOOLEVÕTMINE

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 38 ja 39

38. Kestva iseloomuga tööde puhul võib lõplikule töölevõtmisele eelneدا katseaeg, mille kestus on töölistel mitte üle kuue päeva ja teenistujail kvalifitseerimata ja väiksema vastutusega töödel mitte üle kahe nädala ning vastutavatel töödel mitte üle ühe kuu.

39. Olenevalt katse tulemustest võetakse töötaja kas lõplikult tööle või vallandatakse, tasudes temale katseaja eest selle kategooria palgatariifi määra järgi, mille alla ta arvati katsele võtmisel.

2. TEISELE TOOLE JA TEISTESSE ETTEVÕTETESSE (ASUTUSTESSE) ÜLEVIIMINE

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 36, 37 ja 37¹

36. Tööandja ei või töötajalt nõuda tööd, mis ei kuulu seda laadi tegevuse hulka, milleks viimane on palgatud, kui ka tööd, mis on seoses ilmse ohuga elule või mis on vastuolus tööseadustega.

Kui ettevõttes ajutiselt ei ole tööd, milleks töötaja on palgatud, on tööandjal õigus teda üle viia teisele, tema kvalifikatsioonile vastavale tööle. Töötaja keeldumisel selle töö tegemisest on tööandjal õigus teda vallandada, makstes vallandamistoetust vastavalt §-le 89.*

Erandjuhtumel, kui see on vajalik ähvardava ohu vältimiseks, võidakse töötajale anda teist laadi tööd, kuigi viimane ei vasta tema kvalifikatsioonile.

* Vt. lk. 159.

Eespool mainitud juhtudel ei või palka vähendada, kusjuures juhul, kui ajutine töö on kõrgemas tasulise kui see, milleks töötaja on palgatud, makstakse talle palk kõrgema määra järgi (§ 64).*

37. Töötajat võib ühest ettevõttest teise või ühest maakohast teise, ehkki koos ettevõtte või asutusega, üle viia ainult tema nõusolekul; selle puudumisel võib kumbki pool lõpetada töölepingu, kusjuures mõlemal juhul makstakse töötajale vallandamistoetust vastavalt §-le 89.

37¹. Hädavajalikkuse korral tootmises (eriti tööseisakute puhul) on riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, asutuste ja majandite administratsioonidel õigus töötajaid kuni üheks kuuks (tööseisaku korral aga kogu tööseisaku ajaks) üle viia teisele tööle samas või teises ettevõttes, asutuses või majandis, kuid samas maakohas.

Juhul, kui töö eest, millele töötaja üle viidi, tasutakse vähem kui endise töö eest, säilitatakse üleviidule tema endise töö keskmine palk.

Seesugusest üleviimisest keeldumine ilma mõjuvate põhjusteta loetakse töödistsipliini rikkumiseks („VNFSV valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1932, nr. 59, § 262, 1. juuni 1932. a. redaktsioon).

Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohustusliku ühest ettevõttest ja asutusest teise üleviimise korrast

*NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
19. oktoobrist 1940*

Uute tehaste, vabrikute, šahtide, kaevanduste, ehituste ja transpordi, samuti uute toodanguliikide tootmisele siirduvate ettevõtete kvalifitseeritud kaadriga kindlustamise ülesanne nõuab inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste õiget jaotamist eri ettevõtete vahel ja tööstuses töötajate üleviimist ühtedest ettevõtetest, kes omavad kvalifitseeritud kaadrit, teistesse ettevõtetesse, kes tunnevad sellest puudust.

Praegune olukord, kus rahvakomissariatidel ei ole õigust

* Vt. lk. 149.

suunata insenere, teenistujaid ja kvalifitseeritud töölisi kohustuslikus korras ühest ettevõttest teise, on takistuseks rahvamajanduse arenemisele.

NSVL Ülemnõukogu Presiidium määrab:

1. Anda NSV Liidu rahvakomissaridele õigus insenere, konstruktoreid, tehnikuid, meistreid, joonestajaid, raamatupidajaid, ökonomiste, arvestus-rahandusala ja plaanitöötajaid, samuti kvalifitseeritud töölisi, alates kuuendast kategooriast kõrgemale, ühtedest ettevõtetest või asutustest kohustuslikus korras üle viia teistesse, sõltumata ettevõtete või asutuste territoriaalsest asukohast.

2. Inseneride, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste üleviimine tööle teistesse asukohtadesse käesoleva seadluse korras ei tohi tekitada mingit ainelist kahju üleviidavale töötajale, millega seoses määrata, et rahvakomissariaat on kohustatud maksma üleviidavale töötajale: a) töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidu kulu uue töökohani, b) varanduse veo kulu, c) päevaraha teel oldud aja eest, d) palka teel oldud aja eest ja veel täiendavalt kuue päeva eest, e) ühekordset toetust elu korraldamiseks uues kohas — üleviidava töötaja kolme kuni nelja kuu palga suuruses (olenevalt rajoonist) vana töökoha järgi ja üleviidava töötaja $\frac{1}{4}$ kuupalga suuruses iga kaasasõitva perekonnaliikme kohta.

3. Määrata, et sama maakoha piirides ühest ettevõttest teise üleviidavaile inseneridele, teenistujaile ja kvalifitseeritud töölistele säilitatakse ettevõttes pidev tööstaaž, kuna aga teistesse maakohadesse üleviidavaile lisandatakse täiendavalt üks aasta tööstaaži.

4. Määrata, et ettevõtete direktorid ja asutuste juhatajad on vastavalt käesolevale seadlusele teise maakoha üleviidavate inseneride, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste naisele kohustatud andma luba ettevõttest või asutustest lahkumiseks.

5. Isikud, kes on süüdi rahvakomissari poolt teise ettevõttesse või asutusse kohustusliku üleviimise kohta antud käskkirja mittetäitmisel, loetakse ettevõttest või asutusest omavoliliselt lahkunuiks ja nad antakse kohtu alla NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. tööliste ja teenistujate ettevõttest ja asutustest omavolilist lahkumist keelava seadluse § 5 alusel.

6. Tühistada alates 20. oktoobrist 1940 tähtajalised töölepingud, mis on sõlmitud rahvakomissariaatide ja ettevõtete poolt käesoleva seadluse § 1 loetletud inseneride, teenistujate ja kvalifitseeritud töölistega, ja lubada NSV Liidu rahvakomissaridele jätta mainitud insenerid, teenistujad ja kvalifitseeritud töölised neisse ettevõtteisse, kus nad töötavad lepingu järgi.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 26. oktoobrist 1940)

NSVL Rahanduse RK ja NSVL Kohtu RK juhend

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohusliku ühest ettevõttest ja asutusest teise üleviimise korrast“ kohaldamiseks

Kinnitatud NSVL RKN poolt 16. jaanuaril 1941

1. Ühekordset toetust 4 kuu palga ulatuses makstakse üleviimise puhul Kaug-Põhja rajoonidesse ja I vööndi kaugelasuvaisse kohtadesse NSV Liidu teistest kohtadest. Ülejäänud juhtudel makstakse ühekordset toetust 3 kuu palga ulatuses, arvestades endise töökoha viimase 3 kuu keskmist palka.

Isikuile, kes viiakse teisele kohale üle seoses ametikoha alandamisega distsiplinaarkaristuse korras, makstakse ühekordset toetust pooles ulatuses.

2. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse § 2 ettenähtud üleviidava töötaja perekonnaliikmete eest makstakse ühekordset toetust tingimusel, et ümberkolimine toimuks hiljemalt kolme kuu jooksul, Kaug-Ida ja Kaug-Põhja rajoonidesse üleviidavate puhul aga hiljemalt 6 kuu jooksul.

3. 19. oktoobri 1940. a. seadluses ettenähtud kompensatsiooni maksab töötajaile rahvakomissariaat selle ettevõtte või asutuse arvel, kuhu nad üle viiakse. Kompensatsioon makstakse välja enne töötaja ärasõitu.

Kompensatsioon perekonnaliikmete eest makstakse välja enne nende tegelikku ärasõitu uuele elukohale.

4. Naistöölilistele ja -teenistujaile, kes asuvad ümber seoses nende abikaasade üleviimisega uuele töökohale, säilitatakse pidev tööstaaž, kui nende töövaheaeg ei ületa 3 kuud.

5. 19. oktoobri 1940. a. seadluse alusel teisele kohale üleviidava töötaja tööstaaži pikendamist ühe aasta võrra ei arvata töötaja hulka, mis annab õiguse puhkuse saamiseks.

6. Isikute suhtes, kes teisele kohale tööle üle viiakse distsiplinaarkaristuse korras, ei rakendata 1-aastast tööstaaži pikendamist.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogus“
1941, nr. 4, § 61)

Haiguse tõttu teisele tööle üleviimine

Ajutise töövõimetuse abiraha määruse §-d 15—17 ja 57
(ÜAÜKN muudatuste ja parandustega 5. novembrist 1933)

15. Kui tööline või teenistuja ei saa haiguse tõttu teha oma harilikku tööd, kuid võib ilma tööd kahjustamata ja normaalset ravikäiku rikkumata teha teissugust tööd, siis viiakse ta üle teisele tööle.

16. Teisele tööle üleviimise vajaduse, töö iseloomu ja teisel tööl viibimise kestuse määrab raviv arst, kui aga üle viiakse kauemaks kui üheks kuuks, siis arstlik tööekspertiisikomisjon (ATEK). Üleviimise teostab ettevõtte või asutuse administratsioon kokkuleppel käitiskomiteega.

Kui tööline või teenistuja ei nõustu raviva arsti otsusega tema üleviimise kohta teisele tööle, siis võib ta selle otsuse peale kaevata arstlikule tööekspertiisikomisjonile. Kui arstlik tööekspertiisikomisjon leiab tema kaebuse olevat põhjendamatu, siis põhjusetu töölt puudunud päevade eest abiraha ei maksta.

Tööliste poolt arstlikule tööekspertiisikomisjonile esitatud kaebused tuleb läbi vaadata 2—3 päeva jooksul.

17. Kui töövõimetuslehes näidatud tähtaja jooksul tööd ei saa anda, makstakse vahelejäänud tööpäevade eest abiraha üldistel alustel.

57. Abiraha ajutise töövõimetuse tõttu teisele tööle üleviimise korral (§ 15) arvutatakse üldistel alustel, kuid määral, mis koos palgaga uuel kohal ei ületa täielikku palka endisel tööl (mis on arvutatud abiraha suuruse määramiseks).

3. VALLANDAMINE

**Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele
töönädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja
asutustest omavolilise lahkumise keelust**

*NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a.
seadluse § 3—5*

3. Keelata tööliste ja teenistujate omavoliline lahkumine riiklikest, kooperatiivsetest ja ühiskondlikest ettevõtetest ja asutustest, samuti omavoliline üleminek ühest ettevõttest teise või ühest asutusest teise.

Lahkumist ettevõttest või asutusest või üleminekut ühest ettevõttest teise või ühest asutusest teise võib lubada ainult ettevõtte direktor või asutuse juhataja.

4. Määrata, et ettevõtte direktor või asutuse juhataja on õigustatud ja kohustatud andma luba tööliste või teenistuja lahkumiseks ettevõttest või asutusest järgnevatel juhtudel:

a) kui tööline või teenistuja arstliku tööekspertiisikomisjoni otsuse kohaselt ei saa teha endist tööd haiguse või invaliidsuse tõttu, administratsioon talle aga samas ettevõttes või asutuses ei saa anda teist sobivat tööd, või kui pensionär, kellele on määratud vanaduspension, soovib töölt lahkuda;

b) kui tööline või teenistuja peab töö katkestama seoses tema vastuvõtmisega kõrgemasse või keskastme erioppeasutusse.

Naistöolistele ja -teenistujaile säilitatakse rasedus- ja sünnituspuhkused vastavalt kehtivale seadusandlusele.

5. Määrata, et töölistes ja teenistujades, kes riiklikest, kooperatiivsetest ja ühiskondlikest ettevõtetest või asutustest omavoliliselt lahkusid, antakse kohtu alla ja mõistetakse rahvakohtu otsusel kaheks kuni neljaks kuuks vangi.

Määrata, et mõjuva põhjusega töölt puudumise eest antakse riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ja asutuste töölistes ja teenistujades kohtu alla ning karistatakse rahvakohtu otsusel paranduslike töödega nende töökohal tähtajaga kuni 6 kuud ühes kuni 25% kinnipidamisega palgast.

Seoses sellega tühistada kohustuslik vallandamine ilma mõjuvate põhjusteta töölt puudumise eest.

Panna rahvakohtutele ette kõik käesolevas paragrahvis märgitud asjad läbi vaadata hiljemalt viiepäevase tähtaja jooksul ja otsused nende asjade kohta viivitamatult täide viia.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 5. juulist 1940)

Abinõudest kõrgematesse õppeasutustesse ja tehnikumidesse vastuvõtmise kindlustamiseks

NSVL RKN 25. juuli 1944. a. määruse § 1

Kõrgematesse õppeasutustesse ja tehnikumidesse vastuvõtmise plaani täitmiseks 1944. aastal NSVL RKN määrab:

1. Kohustada riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste juhatajaid andma isikuile, keda on lubatud vastuvõtu-eksamitele kõrgematesse õppeasutustesse ja tehnikumidesse astumiseks, vastuvõtu-eksamite perioodiks palgata puhkust, võttes arvesse õppeasutusse ja sealt tagasi sõitmiseks kuluvat aega; kõrgematesse õppeasutustesse ja tehnikumidesse vastuvõetud vabastada töölt 10 päeva enne õppetöö algust.

(„Sõjaaegsete seadluste, määruste, korralduste ja käskkirjade kogu“ 1944. a. kohta, Lenizdat 1945, lk. 178)

Sõjaväelaste naistele õiguse andmisest ettevõttest ja asutustest lahkuda nende meeste üleviimise puhul teise asukohta

NSVL RKN-määrus 11. oktoobrist 1940

Määrata, et ettevõtete direktorid ja asutuste juhatajad on kohustatud andma loa sõjaväelaste naistele ettevõttest või asutusest lahkumiseks nende meeste üleviimise puhul teise asukohta.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 28, § 680)

**Isamaasõja invaliididele ja nende perekonnaliikmetele
õiguse andmisest ettevõttest ja asutusest lahkumiseks
sõidu puhul alatisse elukohta**

NSVL RKN määrus 5. oktoobrist 1945

Kohustada ettevõtete direktoreid ja asutuste juhatajaid vabastama töölt Isamaasõja invaliidid, kes soovivad asuda oma perekonnaliikmete alatisse elukohta, samuti Isamaasõja invaliidide perekonnaliikmed (abikaasa, lapsed, vanemad), kes soovivad asuda invaliidi alatisse elukohta.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1945, nr. 9, § 117)

NSVL Ülemkohtu Pleenumi 6. jaanuari 1944. a. määrus nr. 1/6

(Väljavõtte)

Juhendada kohtuid, et neil juhtudel, kui tööliste või teenistujate ettevõttest või asutusest lahkumise loa saamine oleneb ettevõtte või asutuse juhataja äranägemisest (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 26. juunist 1940, § 3, 2. jagu), ei ole töötajal õigust nõuda töölepingu lõpetamist kohtu korras, kuid ta võib kaevata administratsiooni keeldumise peale kõrgemalseisvale instantsile alluvuse korras.

Kui aaga ettevõtte või asutuse juhataja on kohustatud andma töötaja ettevõttest või asutusest lahkumiseks luba (26. juuni 1940. a. seadluse § 4 ja valitsuse erimäärused), kuid hoidub kõrvale selle kohustuse täitmisest, on töötajal õigus vastavalt NSV Liidu, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seadluse § 2 p. b ja § 21 p. b nõuda kohtu korras töölepingu lõpetamist vastava hagi esitamisega. Hagi rahuldamise juures kohus teeb otsuse, mis kohustab ettevõtte või asutuse juhatajat vabastama hageja tööst mitte hiljem sellest tähtajast, mis kohtu poolt kindlaks määratakse olenevalt konkreetsetest asjaoludest.

(„NSVL Ülemkohtu kohtupraktika“
1944, III (IX) vlj., lk. 15)

Määramata ajaks sõlmitud töölepingu, samuti tähtajalise lepingu võib enne tähtaja möödumist lõpetada tööandja nõudmisel peale §-s 36 ja 37 ettenähtud juhtude ainult järgmistel juhtudel:

a) ettevõtte, asutuse või majandi täielikul või osalisel likvideerimisel, samuti töö vähenemise korral;

b) tootmisest tingitud tööseisaku puhul, kui see kestab üle ühe kuu;

c) kui töötaja osutub tööle kõlbmatuks;

d) kui töötaja ilma mõjuvate põhjusteta süstemaatiliselt ei täida töölepinguga või sisekorra-eeskirjadega temale pandud kohustusi¹;

e) kui töötaja on pannud toime kriminaalselt karistatava teo, mis on otseses seoses tema tööga ja mis on kindlaks tehtud jõustunud kohtuotsusega, samuti töötaja vahi all viibimisel üle kahe kuu;

f) tühistatud (20. novembril 1932 — „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1932, nr. 85, § 371);

g) töölt eemalejäämise puhul ajutise töövõimetuse tõttu kahe kuu möödumisel, arvates töövõime kaotuse päevast, ja ajutise töövõimetuse puhul pärast rasedust ja sünnitamist — kahe kuu möödumisel pärast § 92 määratud neljakuist tähtaega²;

h) juhul, kui töötaja ametikohale kohtu või hinde-vaidekomisjoni otsusega ennistati sellel alal enne olnud töötaja (25. märtsi 1929. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1929, nr. 26, § 274).

Märkus 1. Töölepingu lõpetamine punktis c ettenähtud juhul võib toimuda ainult hinde-vaidekomisjoni otsusel.

Lepingu lõpetamine punktis d ettenähtud juhul võib toimuda:

a) riiklikes asutustes ja ettevõtetes, samuti kooperatiivseis ja teistes ühiskondlikes organisatsioonides — tööandjate iseseisval korraldusel, kusjuures vallandatul on õigus esitada vallandamise korralduse üle kaebus hinde-vaidekomisjonile;

b) teistes ettevõtetes ja asutustes ainult hinde-vaidekomisjoni otsusel (30. jaanuari 1930. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 7, § 83).

¹ Vt. NSVL Ülemkohtu Pleenumi otsus 25. dets. 1941, lk. 105—106.

² Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse § 6, lk. 196.

Märkus 2. Töölepingu lõpetamisel töötajaga, kes on käitiskomitee või muu vastava organi liige, kohaldatakse käesoleva koodeksi § 160 eeskiri ¹.

Märkus 3. Töölepingu lõpetamisel tööandja poolt punktides a, b ja c ettenähtud juhtudel on tööandja kohustatud teatama vallandamisest töötajale 2 nädalat ette; kompensatsiooni makstakse neil juhtudel üldistel alustel (§ 88) ².

Märkus 4. Lepingu lõpetamine isikutega, kel on palkamise ja vallandamise õigus kõigis (nende hulgas ka era-) ettevõtteis ja asutustes, samuti teiste riiklike asutuste ja ettevõtete, kooperatiivsete ja muude ühiskondlike organisatsioonide vastutavate töötajatega, ei ole kaevatav hinde-vaidekomisjoni või kohtu korras, vaid need asjad vaadatakse läbi ainult ametkondliku või administratiivse alluvuse korras kõrgemalseisvate organite poolt. Vastutavate töötajate kategooriate loetelu määratakse kokkuleppel ÜAÜKN-ga üleliidulise tähtsusega riiklike asutuste ja ettevõtete osas NSVL Töö RK poolt ja kõigi teiste asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide osas Vene NFSV Töö RK poolt. (25. märtsi 1929. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1929, nr. 26, § 274).

Vastutavate töötajate vallandamise ja ametikohale ennistamise korrast, kelle vallandamise ja ametisse ennistamise asjad ei kuulu arutamisele hinde-vaidekomisjonides ja töösessioonides

NSVL Töö RK määrus 18. oktoobrist 1929

1. Hinde-vaidekomisjonides ja rahvakohtu töösessioonides arutamisele ei kuulu järgmiste isikute vallandamise ja ametikohale ennistamise asjad:

a) isikud, kel on tööle palkamise ja töölt vallandamise õigus kõigis (sealhulgas ka era-) asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides;

b) riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide vastutavad töötajad, kes töötavad juurdelisatud loeteludes nr-d 1, 2 ja 3^a tähendatud kohtadel.

2. § 1 nimetatud töötajaid võib vallandada ainult üldises tööseadusandluses ettenähtud põhjustel. Vallandamine ilma

¹ Vt. lk. 31.

² Vt. lk. 159.

³ Avaldatakse ainult loetelu nr. 1 (vt lk. 29).

eespool tähendatud põhjusteta on karistatav vastavalt liiduvabariikide seadusandlusele. Kui seejuures asja kriminaalkorras menetlusel tehakse kindlaks vallandamise seadusvastatus, omab töötaja vastavalt töökonfliktide vahekohtuliku ja kohtuliku menetluse määruse §-dele 67—72 õigust amehisse ennistamiseks ühes töötasu väljamaksmisega töölt sunnitult puudunud aja eest.

Märkus. Kehtiva seadusandlusega määratud kord, mille järgi teatavatel juhtudel vallandamine võib toimuda ainult ametiühingu nõusolekul või tööinspektori või muu organi loal (käitiskomiteede liikmete, rasedate jt. suhtes), jääb maksma § 1 märgitud töötajate suhtes.

3. Seadusvastase vallandamise puhul võivad § 1 märgitud töötajad esitada protesti alluvuse korras kõrgemalseisvale organile või isikule, kelle juhtimisel on vastav ettevõte, asutus või organisatsioon.

Vastava avalduse esitamiseks määratakse kindlaks 14-päevane tähtaeg, arvates päevast, mil töötajale vallandamisest teatati.

Avalduse esitamise tähtaja pikendamine on lubatav ainult vastavalt määruse §-dele 16—17 hinde-vaidekomisjonide kohta, mis on kinnitatud NSVL Töö RK poolt 12. detsembril 1928, nr. 722 („NSVL Töö RK Teataja“ 1928, nr. 51—52).

4. Kõrgemalseisev organ või isik on kohustatud seadusvastase vallandamise kohta antud avalduse läbi vaatama seitsme päeva jooksul pärast selle sissetulekut ja asjast huvitatud töötajale viivitamatult teatama avalduse läbivaatamise tagajärgedest.

5. Kui vallandamine tunnistatakse seadusvastaseks, annab kõrgemalseisev organ või isik viivitamatult ettekirjutuse töötaja ennistamiseks ametikohale ja temale tasumaksmiseks töölt sunnitult puudunud aja eest vastavalt töökonfliktide vahekohtulikus ja kohtulikus korras läbivaatamise määruse §-dele 66—69 ja 71. Selle ettekirjutuse ärakiri saadetakse samaaegselt asjast huvitatud töötajale.

6. Juhul, kui ametikohal, millele peab asuma ennistatud töötaja, on juba teine töötaja, tuleb viimane üle viia teisele, tema kvalifikatsioonile vastavale ametikohale. Sellise

¹ Vt. lk. 31.

ametikoha puudumisel võib töötaja vallandada, makstes talle lahkumistoetust 12 tööpäeva eest keskmise töötasu järgi.

7. Kui ettevõtte, asutus või organisatsioon ei täida kõrgemalseisva organi või isiku korraldust vallandatud töötaja ametikohale ennistamise kohta, on viimasel õigus töölt puudunud aja eest, mida põhjustas selle korralduse mittetäitmine, saada tasu kuni tegelikult ametikohale ennistamise päevani.

Tasu nõutakse sisse sundkorras (asja teiskordse sisulise läbivaatamiseta) täitelehe jõudu omava tunnistuse järgi, mille annab välja kohalik tööorgan asjast huvitatud töötaja poolt ettekirjutuse ära kirja esitamisel tema ennistamise kohta ametikohale ja talle tasu maksmise kohta töölt sunnilt puudunud aja eest. See tunnistus antakse välja samadel alustel kui tunnistused tööandja poolt mittetäidetud hindevaidekomisjonide otsuste kohta (NSVL Töö RK 21, jaanuari 1929. a. määruse nr. 33 § 1 ja 3 hindevaidekomisjonide lepituskodade ja rahvakohtute otsuste sundtäitmise korra kohta tootmise ja töö asjus. „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 6).

**Vastutavate töötajate, kelle vallandamise ja ametikohale ennistamise asjad ei kuulu arutusele hindevaidekomisjonides ja rahvakohtute töösessioonidel,
üldine loetelu nr. 1**

(Kõigi riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide suhtes, välja arvatud transport ja rahvaside)

1. Valitavad töötajad tasulistel ametikohtadel neid valinud organisatsioonides.

2. Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide, nagu rahvakomissariaatide ja nendega võrdsustatud asutuste, kraide, oblastite ja ringkondade vastavate täitevkomiteede osakondade, trustide, kombinaatide, riiklike kaubandusettevõtete (kaubastud), sündikaatide, pankade, aktsiaseltside (osauhingud), vabrikute, tehaste, kõrgemate teaduslike ja õppeasutuste kolleegiumide ja juhatuste liikmed ning ainuisikulisel juhatajad, samuti nende juhatajate ase-täitjad.

3. Asutuste juhatajate isiklikud sekretärid.
4. § 2 nimetatud ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide kohalike kontorite ja osakondade juhatajad.
5. Vabariiklike ja kohalike võimuorganite esindajad (volinikud) kõrgemalseisvate organite juures, samuti kõrgemalseisvate organite esindajad vabariiklike ja kohalike võimuorganite juures.
6. Üleliiduliste ja vabariiklike asutuste ja organisatsioonide valitsuste või osakondade juhatajad ja ülemad, samuti nende asetäitjad.
7. Osakondade või valitsuste ülemad ja juhatajad sündikaatides, üleliidulise või vabariikliku tähtsusega trustides, kombinatides, riiklikes kaubandusettevõtetes (kaubastud) ja pankades, samuti aktsiaseltsides (osaühingutes).
8. Tööks iseseisva majandusliku arvestusega eraldatud (olgugi — ainult ametkondlikus korras, s. o. ilma osakonnale või valitsusele juriidilise isiku õigusi andmata) asutuste ja organisatsioonide osakondade ja valitsuste ülemad, valitsejad ja juhatajad.
9. § 6—8 näidatud osakondade õigustega töötavate iseseisvate osade juhatajad.
10. Perioodiliste väljaannete vastutavad toimetajad.
11. Tehnilised direktorid või peainsenerid, nende asetäitjad.
12. Tootmisosakondade (vabrikutes ja tehastes ja teistes tootmisettevõtetes) jaoskondade, töökodade ülemad, juhatajad ja meistrid.
13. Ettevõtete tuletõrje ülemad.
14. Tuletõrjeosade ja -komandode ülemad.
15. Eriosakondade ja -osade juhatajad.
16. Kõigi asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide pea- ja vanemad raamatupidajad, kes juhatavad finants-arvestus- ja raamatupidamisosakondi ja -osaid.
17. Vabrikute, tehaste ja valitsusasutuste komandandid.
18. Tööde täitjad, millel on iseseisev valitsus või kontor.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr-d 1—2)

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 160

(Väljavõtte)

...Komitee liikmete¹ kui ka hinde-vaidekomisjoni tööliste hulgast valitud liikmete vallandamist võib teostada töölepingu lõpetamise ja ülesütlemise kohta käivaid üldeeskirju silmas pidades ning ainult vastava ametiühingu nõusolekul.

Kohalike käitiskomiteede liikmete ja ametiühingute volinike vallandamise korrast

NSVL Töö RK seletus 11. oktoobrist 1926

Kohalike käitiskomiteede liikmeid ja ametiühingute volinikke, kes pole vabastatud oma alatisest tööst, võib ettevõttest või asutusest vallandada ainult vastava ametiühingu nõusolekul, nagu vallandatakse oma alatisest tööst vabastatud kohalike käitiskomiteede liikmeid.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1926, nr. 39)

Rasedate naiste vallandamise korrast

VNFSV Töö RK määrus 8. augustist 1922

Rasedaid naisi võib vallandada vaid erandjuhtudel vastava tööinspektori igakordsel loal.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1922, nr. 5/14)

Uksikute kuni ühe aasta vanuseid lapsi omavate naiste vallandamise korrast

VNFSV Töö RK määrus 16. juulist 1925

Uksikuid naisi, kes omavad kuni ühe aasta vanuseid lapsi, võib vallandada vaid erandjuhtudel tööinspektori igakordsel loal.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1925, nr. 33)

¹ On mõeldud käitiskomitee liikmeid.

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 47 punkt e käsitlemisest

VNFSV Töö RK selgitus 21. maist 1925

(Väljavõtte)

1. Tööandjal on õigus peatada töötajale hüvituse väljamaksmist kuni õigeksmõistva kohtuotsuse jõustumiseni või kuni asja lõpetamiseni järgmistel juhtudel:

- a) töötaja vahi all viibimise ajaks;
- b) kohtulik-uurimisvõimude määrusel töötaja töölt eemaldamise ajaks.

Märkus. Neil juhtudel pole nõuetav hüvituse maksmatajätmiseks hinde-vaidekomisjoni nõusolek.

2. Tööandjal on asja huvides õigus kõrvaldada töölt ilma hüvituse maksmiseta töötajat, kes on tabatud vahetult tema tööga seotud kriminaalselt karistatavalt teolt või kes on selise teo üles tunnistanud.

Töölt kõrvaldamine ja hüvituse maksmatajätmine peavad selistel juhtudel olema enne hinde-vaidekomisjoniga kooskõlastatud ja kestavad kuni asja kohtu korras otsustamiseni.

Märkus. Tööandjal pole õigust ilma kohtulik-uurimisvõimude nõudmiseta vallandada töötajat, kes on pannud toime tema tööga mitteseotud kriminaalselt karistatava teo.

5. Süüdimõistva kohtuotsuse või administratiivkorras karistamise puhul vahelejäanud tööaja eest hüvitust ei maksta. See reegel on kohaldatav nii tööga seotud kui ka sellega mitte seoses olevate kriminaalselt karistatavate tegude või eksimuste puhul.

6. Töölepingu tühistamine ilma küsimuse arutamisetähtaegselt hinde-vaidekomisjonis ja ilma vallandustoetuseta võib järgneda vaid pärast kahe kuu möödumist, arvates vahistamismomendist või kohtulik-uurimisvõimude nõudel töölt kõrvaldamise ajast, samuti süüdimõistva kohtuotsuse (kuid mitte administratiivkorras karistamisel) jõustumisel ka enne kahe kuu möödumist.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1925, nr. 24)

Töötasu maksmise korrast vahistusest vabastatud töölistele ja teenistujaile

NSVL Ulemkohtu pleenumi määrus 21. septembrist 1939

Kuna NSVL Kohtu RK vastavalt tema põhimääruse § 7 punktile b esitas NSVL Ulemkohtu pleenumile läbivaatamiseks küsimuse töötasu maksmise kohta vahistusest vabastatud töölistele ja teenistujaile, määrab NSVL Ulemkohtu pleenum järgneva juhiseandmise kohtuile:

1. Töölistel ja teenistujail, kes vallandati seoses nende vabaduskaotusega ja kes hiljem vabastati kriminaaljuurdluse lõpetamise, kohtuliku õigeksmõistmise või kõrgema kohtu poolt kohtuotsuse tühistamise tõttu ühes asja lõpetamisega, on õigus saada töötasu töölt sunnitud puudunud aja, kuid mitte rohkema kui kahe kuu eest.

2. Töötasu makstakse eespool mainitud ulatuses välja vabastatu töökohalt, kus ta töötas enne vabaduskaotust, sõltumata sellest, kas teda kriminaalvastutusele võtmisel süüdistati tema tööga seoses olevas või sellega mitte seoses olevas kuritöös.

(„Sovetskaja justitsija“ 1939, nr. 17—18)

4. TÖÖRAAMATUD

Tööraamatute sisseseadmisest

NSVL RKN määrus 20. detsembrist 1938

Tööliste ja teenistujate arvelevõtu korraldamiseks ettevõteteis ja asutustes NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Võtta tarvitusele alates 15. jaanuarist 1939. aastast töölistele ja teenistujaile kõigis riiklikes ja kooperatiivseis ettevõtteis ning asutustes tööraamatud, mis antakse välja ettevõtte (asutuse) administratsiooni poolt.

2. Tööraamatusse kanda sisse järgmised andmed tööraamatu omaniku kohta: perekonnanimi, eesnimi ja isanimi, vanus, haridus, ametiala ja teated tema töö kohta, tema üleminek ühest ettevõttest (asutusest) teise, selle ülemineku põhjused, samuti tema poolt saadud virgutused ja autasud.

3. Kinnitada tööraamatu vorm¹.

4. Tööraamatud valmistatakse ühtse eeskuju järgi kogu NSV Liidu tarvis. Tööraamatute tekst trükitakse vene keele ja vastava liidu- või autonoomse vabariigi keeles.

5. Tööraamat täidetakse selles keeles, milles toimub asjaajamine antud ettevõttes (asutuses). Juhul, kui asjaajamine toimub liidu- või autonoomse vabariigi keeles, täidetakse tööraamat üheaegselt ka vene keeles.

6. Töölised ja teenistujad, kes asuvad tööle, on kohustatud esitama tööraamatu ettevõtte (asutuse) administratsioonile. Administratsioon võib töölisi ja teenistujaid tööle võtta ainult tööraamatu ettenäitamisel.

Isikud, kes asuvad tööle esmakordselt, on kohustatud administratsioonile esitama majavalitsuse või külanõukogu poolt väljaantud tõendi oma viimase tegevuse kohta.

7. Ettevõtete ja asutuste administratsioonid on kohustatud viima lõpule tööraamatute väljaandmise töölistele ja teenistujatele 15. jaanuariks 1939.

Isikuile, kes edaspidi esmakordselt asuvad tööle, tuleb tööraamat välja anda hiljemalt 5-ndal päeval pärast töölevõtmist.

8. Tööraamatuid peetakse kõigi tööliste ja teenistujate kohta, kes töötavad ettevõttes (asutuses) üle 5 päeva, nende hulgas ka hooaja- ja ajutised töölised.

Kohakaasluse alusel töötajatele peetakse tööraamatut ainult põhitöökoha järgi.

9. Tööraamat hoitakse ettevõtte (asutuse) administratsiooni juures, kuid tööliste või teenistuja vallandamisel antakse see talle kätte.

10. Tööraamatud täidetakse ettevõtte administratsiooni poolt, silmas pidades järgmisi juhiseid:

a) sünniaasta, kesk- ja kõrgem haridus näidatakse ainult dokumentide põhjal. Algharidus võib olla näidatud tööliste või teenistuja ütluse järgi;

b) lahtris „Ametiala“ näidatakse põhi-ametiala, vastavalt tööliste või teenistuja enda avaldusele;

c) jaotuses „Teated tööst“ tehakse kõigepealt lahtrisse 3 järgmine sissekanne: „Üldine tööstaaž palgalisel töö kuni tööraamatut väljaandvasse ettevõttesse (asutusse) astumiseni

¹ Tööraamatute vormi ei avaldata.

moodustab nii ja nii palju aastaid". Lahtrisse 4 kirjutatakse vastavalt: „Dokumentidega tõendatud staaž nii ja nii palju aastaid ja ütluse järgi nii ja nii palju aastaid“;

d) edasi kirjutatakse — pealkirjana — ettevõtte (asutuse) nimetus, kes tööraamatu välja annab.

Selle pealkirja alla tehakse sissekanne antud ettevõttesse (asutusse) töölevõtmise ajast ja ümberpaigutamistest töö alal, mis on toimunud enne tööraamatu täitmist.

Sissekanded jaotuses „Teated tööst“ tehakse järgmiselt: lahtris 2 näidatakse töölevõtmise, ümberpaigutamise või vallandamise aeg; lahtrisse 3 kirjutatakse: „Vastu võetud nii- ja niisugusesse osakonda nii- ja niisugusesse ametisse“ või „üle viidud nii- ja niisugusesse osakonda nii- ja niisugusesse ametisse“, või „vallandatud sel ja sel põhjusel“; vallandamise põhjus peab olema näidatud täpselt vastavalt Tööseaduste Koodeksi formuleeringule või viitena selle koodeksi paragrahvile (punktile); lahtris 4 näidatakse käskkiri või korraldus töölevõtmise, üleviimise või vallandamise kohta.

Kõik sissekanded pärast tööraamatu väljaandmist tuleb administratsiooni teha viivitamata pärast käskkirja või korralduse ilmumist.

Samasuguselt tehakse sissekanded ka järgmistes töökohtades.

Karistusi tööraamatusse ei kanta;

e) virgutused ja autasud kirjutatakse sisse tööraamatut väljaandva ettevõtte (asutuse) teenistusse astumise päevast arvates. Sealjuures kirjutatakse sisse ainult ühekordsed individuaalsed virgutused ja autasud, mis on seotud tööga ettevõttes (asutuses). Preemiaid, mis on ette nähtud palgasüsteemiga, sisse ei kirjutata;

f) vallandamise puhul kinnitatakse kõik teated töö, virgustuste ja autasude kohta, mis on sisse kantud ettevõttes (asutuses) töötatud aja eest, ettevõtte (asutuse) juhataja (või tema poolt eriliselt volitatud isiku) allkirjaga ja ettevõtte (asutuse) pitsoriga;

g) kõik sissekanded tööraamatusse tehakse tindiga.

11. Tööraamatu väljaandmise eest võtab ettevõtte (asutuse) administratsioon tööraamatu omanikult tasu 50 kopikat.

12. Tööraamatu kaotsimineku puhul selle hooletu hoidmise tagajärjel karistatakse tööraamatu omanikku ettevõtte

(asutuse) administratsiooni poolt administratiivkorras 25 rubla suuruse trahviga.

Isik, kes on tööraamatu kaotanud, peab sellest viivitamatult teatama administratsioonile (viimase töökoha järgi). Hiljemalt 15 päeva jooksul pärast avalduse esitamist annab administratsioon välja uue tööraamatu pealkirjaga: „Duplikaat“.

13. Kõik sissetulnud summad, nii tööraamatute väljaandmise eest võetud tasud kui ka tööraamatute kaotamise eest võetud trahvid, lähevad riigi tuludesse.

14. Tööraamatute ebaseadusliku kasutamise eest, nende edasiandmise eest teistele isikutele ja nende järele- ja ümbertegemise eest karistatakse kriminaalkorras.

15. Tööraamatuid saavad ettevõtted ja asutused vastavaist rahvakomissariaatidest ja asutustest.

16. NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrus 21. septembrist 1926 „Töönimekirjade kohta“ („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1926. a., nr. 66, § 502 ja 1929. a., nr. 35, § 315) tühistatakse.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1938, nr. 58, § 329)

Tööraamatute täitmisest

ÜAÜKN seletus

Seoses saabuvate järelepärimistega andis ÜAÜKN tööraamatute täitmisega seotud üksikute küsimuste kohta alljärgneva selgituse:

1. Isikuile, kes on lõpetanud seitsmeklassilise keskkooli, töölisfakulteedi või ettevalmistuskursuse kõrgemasse õppeasutusse astumiseks, märgitakse lahtrisse „Haridus“: keskaridus.

2. Isikuile, kel on lõpetamata kõrgem haridus, märgitakse lahtrisse „Haridus“: lõpetamata kõrgem haridus.

3. Teenistus Punaarmees märgitakse jaotusse „Andmed töö kohta“ eri reana: „Teenis Punaarmees nii ja nii mitu aastat“.

(„Izvestija sovetov deputatov trudjaštšihsjä“
10. jaanuarist 1939)

Tööraamatu täienduslehest

NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus
28. maist 1940

1. Juhtudel, kui tööliste ja teenistujate tööraamatuis kõik leheküljed osas „Teated tööst“ või osas „Teated virgutustest ja autasudest“ on täidetud, täiendatakse tööraamatud „Tööraamatu täienduslehega“.

2. „Tööraamatu täiendusleht“ õmmeldakse raamatusse töölise või teenistuja töökoha ettevõtte või asutuse juhatause poolt.

3. Kinnitada „Tööraamatu täienduslehe“ vorm (vastavalt lisale)¹.

4. „Tööraamatu täienduslehed“ valmistatakse kogu NSV Liidule ühtse mustri järgi ja trükitakse vene keeles ning antud liidu- või autonoomse vabariigi keeles.

5. „Tööraamatu täienduslehe“ trükkimine teha ülesandeks NSV Liidu RKN Asjadevalitsusele ja Valge-Vene, Ukraina, Gruusia, Usbeki ja Kasahhi NSV Rahvakomissaride Nõukogule. Ettevõtted ja asutused saavad „Tööraamatu täienduslehti“ vastavaist rahvakomissariatidest ja ametkondadest.

6. Rahvakomissariatide ja ametkondade varustamine „Tööraamatu täienduslehtedega“ teha ülesandeks NSV Liidu RKN juures asuva Majandusnõukogu tööraamatute arvestamise ja väljaandmise osakonnale.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 16, § 407)

**Täiendusest NSV Liidu RKN juures asuva Majandusnõukogu
28. mai 1940. a. määrusele nr. 733 „Tööraamatu
täienduslehest“**

NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus
2. juulist 1940

Täienduseks NSV Liidu RKN juures asuva Majandusnõukogu 28. mai s. a. määrusele nr. 733 „Tööraamatu täienduslehest“ („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 16, § 407) NSV Liidu RKN juures asuv Majandusnõukogu määrab:

¹ Lisa ei avaldata.

1. Panna kehtima kord, et tööraamatu täienduslehe täitmisel võetakse ettevõtte (asutuse) juhatuse poolt tööraamatu omanikult rahalist tasu kolmekümne kopika suuruses.

2. Tööraamatute täienduslehtede eest saadud summad kantakse ettevõtte (asutuse) juhatuse poolt riigieelarvesse NSVL rahanduse rahvakomissari poolt tööraamatute eest saadud summade ülekandmiseks kindlaksmääratud korra kohaselt.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 18, § 460)

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli lõpetanud tööliste tööraamatute täitmise korrast ja õppeaja arvamisest pideva tööstaaži hulka

UAKN määrus 9. juulist 1941

1. Pärast tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli lõpetamist tööle võetud tööliste tööraamatute 3. jao lahtrisse „Teated tööst“ teha sissekanne „Õppis tööstuskoolis (raudteekoolis, vabrikukoolis) alates . . . . . 19 . . . a. kuni . . . . . 19 . . . a.“

Sama jao 4. lahtris tehakse viide tööstus-, raudtee- või vabrikukooli lõputunnistusele.

Pärast seda tehakse sissekandeid vastavalt NSVL RKN 20. detsembri 1938. a. määrusele „Tööraamatute sisseseadmise kohta“, § 10, punkt d.

2. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides õppimise aeg arvatakse pideva tööstaaži hulka.

Märkused realiseeritud leiutuste ja tehniliste täiustuste kohta tööraamatuis

NSVL RKN poolt 5. märtsil 1941 kinnitatud „Leiutuste ja tehniliste täiustuste põhimääruse“ § 71

Kõigi realiseeritud leiutuste ja tehniliste täiustuste ning nende eest makstud tasude kohta tehakse leiduri või tehnilise täiustuse esitanu tööraamatusse märkused.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1941, nr. 9, § 150)

**Ametiühingu-organisatsioonide kontrollist NSVL RKN
20. detsembri 1938. a. määruse „Tööraamatute sisseseadmise
kohta“ range täitmise üle ettevõtteis ja asutustes**

ÜAUKN määrus 24. juulist 1946

ÜAUKN Sekretariaat märgib, et reas ettevõtteis ja asutustes rikutakse NSVL RKN 20. detsembri 1938. a. määrust „Tööraamatute sisseseadmise kohta“, ametiühingute kesk-, vabariiklikud, oblasti- ja kaitiskomiteed aga ei nõua ettevõtete ja asutuste administratsioonidelt selle NSVL RKN määruse täpset täitmist.

ÜAUKN Sekretariaat määrab:

1. Kohustada ametiühingute kesk-, vabariiklikke, oblasti- ja kaitiskomiteid kaitistes ja asutustes 1946. a. augusti- ja septembrikuu jooksul kontrollima valitsuse poolt kehtestatud tööraamatute pidamise eeskirjade täitmist. Organiseerida edaspidi süstemaatilist kontrolli NSVL RKN 20. detsembri 1938. a. määruse „Tööraamatute sisseseadmise kohta“ täitmise üle ettevõtteis ja asutustes, tõmmates selle kontrolli teostamisele kaasa esmajoones kaitiskomiteede palgakomisjone.

2. Ametiühingu-organisatsioonid peavad ettevõtete ja asutuste juhatajailt nõudma:

a) tööraamatute väljaandmist kõigile esmakordselt tööle asunud tööliste ja teenistujaile, kui ka neile, kelle tööraamatud on sõjaoludes kaotsi läinud;

b) tööraamatute täitmist ranges kooskõlas NSVL RKN 20. detsembri 1938. a. määruses toodud eeskirjadega;

c) tööraamatu sissekande viivitamatut parandamist töölt vallandamise põhjuste kohta, kui see sissekanne ei ole täpselt kooskõlas kehtiva seadusandluse formuleeringute või paragrahvidega;

d) sellise korra sisseseadmist, et vallandamisel kõik andmed töö, edutamiste ja autasustamise (premeerimise) kohta, mis on sisse kantud kaitises või asutuses töötamise ajal, kinnitaks kaitise või asutuse juhataja või selleks eriliselt volitatud vastutav töötaja oma allkirjaga.

3. Riikliku sotsiaalkindlustuse abiraha või pensioni määramisel määrata kindlaks tööstaaž kooskõlas tööraamatu sissekannetega.

5. KOHAKAASLUS

Kohakaasluse korrapärastamisest

NSVL RKN määrus 11. märtsist 1933

(Väljavõtte)

Teenistujate kohakaasluse korrapärastamiseks ühiskonnastatud sektori asutustes ja ettevõtteis NSV Liidu Rahvakomisaride Nõukogu määrab:

1. Kohakaaslus (ka väljaspool normaaltööaega) on lubatud ainult kummagi asjaomase asutuse või ettevõtte, selle, kus töötaja on põhitööl, ja selle, kus ta töötab kohakaasluse alusel, juhataja kirjaliku loaga.

2. Kohakaaslus on üldreeglina lubatud ainult ühes asutuses või ettevõttes.

Meditsiinilistele töötajatele ja töötajatele kauges maa-kohtades on täielik kohakaaslus lubatud kahes ettevõttes või asutuses, ja osaline kohakaaslus (2—3 tundi päevas või mitme päev) ka kolmes ettevõttes või asutuses.

Märkus. Veterinaarala töötajad võrdsustatakse kohakaasluse pidamise suhtes meditsiiniliste töötajatega (27. aprilli 1933. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse määruste ja korralduste kogus“ 1933, nr. 21, § 138).

3. On keelatud üheaegne töötamine kahes asutuses või ettevõttes, kui üks neist allub teisele.

Kui üks kahest asutusest või ettevõtteist mingis suhtes kuulub teise kontrolli või järelevalve alla, siis ei ole lubatud üheaegne töötamine nendes asutustes või ettevõtetes sel tööalal, kus on sisse seatud säärane kuuluvus kontrolli või järelevalve alla.

4. Palka kohakaasluse eest makstakse nende ametite jaoks määratud palkade alusel sõltuvalt töö hulgast ja kvaliteedist, kusjuures palk kohakaasluse eest ei või ületada töötaja palka, mida ta saab põhiameti järgi.

Märkus. Kui kohakaasluse alusel töötaja teeb tükitööd või premeeritavat ajatööd, makstakse tasu tegeliku töö järgi.

5. Kui töötajail ei ole põhitööl täit koormatust selle tõttu, et nad töötavad ka kohakaasluse alusel, määratakse põhitöö

palgad mitte täies suuruses, vaid proportsionaalselt töötajate tegelikule koormatusele.

6. Personaalpalgad tuleb määrata sama staaži ja kvalifikatsiooni juures kõrgemad neile töötajaile, kes ei tee kõrvaltööd.

7. Tühistatud. (17. juulil 1939 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1939, nr. 47, § 366).

8. Isikud, kes töötavad kohakaasluse alusel, võivad ühe või teise asutuse või ettevõtte töötajaile määratud soodustusi (prii sõit, soodustatud varustamine jne.) kasutada ainult ühe töökoha järgi omal valikul.

9. Vaidluse küsimuse üle, millist töötaja tööd lugeda põhitöökaks ja millist kõrvaltöökaks, otsustab kohalik tööorgan.

10. Tööorganid on kohustatud kõvendama kontrolli kehtivate eeskirjade täitmise üle:

a) keelu suhtes maksta tasu kahe ameti eest ühes ja samas asutuses või ettevõttes, välja arvatud juhud, kus see on lubatud NSV Liidu Töö Rahvakomissariaadi poolt kokkuleppel ÜAUKN-ga antud määrustega (arstidele ja kesk-meditsiinilisele personaalile, professoreile ja õpetajaile, kes töötavad administratiiv-majanduslikel ametikohtadel õppeasutustes jne.);

b) keelu suhtes maksta eritasu tööde täitmise eest, mis kuuluvad selle töötaja kohustuste hulka (projektide ja ettekannete koostamine, esindamine istungeil jms.);

c) keelu suhtes anda projektide koostamistööd asutuse või ettevõtte teenistuses mitteseisvatele üksikutele isikutele, välja arvatud tööde andmine võistluse korras või vahetult leiduritele.

11. NSV Liidu Töö Rahvakomissariaadile tehakse ülesandeks määrata kokkuleppel ÜAUKN-ga, milliseid töö liike ja millistes piires ei loeta kõrvaltöödeks.¹

12. Erandid käesolevast määrusest on lubatavad vastavalt kas NSV Liidu Töö Rahvakomissariaadi või liiduvabariigi töö rahvakomissariaadi poolt kokkuleppel ametiühingu-organisatsioonidega antud loal ainult üksikuil erandlikel juhtudel (spetsialisti eriti kõrge või haruldase kvalifikatsiooni puhul, kaugelasuvates maakohtades jne.).

¹ Kõrvaltöökaks mitteloetavate tööde loetelu ei ole NSVL Töö RK kindlaks määratud.

13. Käesolevat määrust kohaldatakse samuti isikuile, kes on asunud tööle kohakaasluse alusel enne selle määruse jõustumist.

Nende töötajate kõrvaltöö tuleb poolteise kuu jooksul kas korraldada kooskõlas käesoleva määrusega või lõpetada. Viimasel juhul toimub vallandamine (töötaja enda avaldusel või administratsiooni algatusel) 15-päevase etteütlemisega. Seejuures vallandustoetust ei maksta.

14. Käesoleva määruse rikkumist jälitatakse kriminaalkorras liiduvabariikide seadusandluse järgi või administratiivkorras tööorgani poolt trahvide määramisega.

Seejuures võetakse vastutusele nii asutuste ja ettevõtete administratsioon kui ka töötajad ise, kes rikuvad käesolevat määrust.

16. Käesolev määrus ei tühistata erilisi kõrvaltöö kitsendusi, mis on määratud kehtivate seadustega üksikutele töötajate liikidele (töolis-talupoegade miilitsa töötajad, ... prokuratuuri ja maksuala töötajad jm.).

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1933, nr. 19, § 110)

Meditsiinilis-sanitaarala töötajate kohakaasluse korrast

NSVL Töö RK määrus 19. jaanuarist 1932

Võttes arvesse meditsiinilis-sanitaarala töötajate kaadri puudust, NSVL Töö RK määrab:

1. Lubada arstide ja keskmise meditsiinilise personaali kohakaaslust ühes ja samas asutuses.

2. Sõltumata sellest, kas töö kohakaasluse alusel toimub põhitöökohas või mõnes teises asutuses, makstakse töötasu kohakaasluse alusel tehtud töö eest tegelikult töötatud tundide eest ühekordses ulatuses, lähtudes kohakaasluse alusel töötaja põhipalgast.

3. Tasu arstide ja keskmise meditsiinilise personaali pikema töötundide eest, mida põhjustavad ajutised nähtused (haiguse, puhkuse, ajutise lähetuse tõttu, omavoliliselt jne. puudujate asendamine), makstakse nagu ületundide eest üldkorras.

4. Kohakaasluse alusel tehtava töö eest tasu maksmine nagu ületunnitööde eest on kategooriliselt keelatud.

5. Nooremale personaalile on kohakaaslus lubamatu ja tasu kauem töötatud aja eest tuleb maksta nagu ületundide eest.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 8—9)

III. TÕOAEG JA PUHKEAEG

1. TÕOAEG JA MITTETOOPAEVAD

**Uleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele
töönädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja
asutustest omavolilise lahkumise keelust**

*NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a.
seadlus § 1 ja 2*

Vastavalt Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu esildu-
sele NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium m ä ä r a b :

1. Pikendada tööliste ja teenistujate tööpäeva kestust
kõigis riiklikes, kooperatiivsetes ja ühiskondlikes ettevõtetes
ning asutustes:

seitsmelt tunnilt kaheksale tunnile — seitsmetunnilise töö-
päevaga ettevõttest;

kuuelt tunnilt seitsmele tunnile — kuuetunnilise tööpäe-
vaga töödel, välja arvatud tervistkahjustavate töötingimus-
tega kutsealadel, mis on märgitud NSVL RKN poolt kinnitatud
nimekirjades¹;

kuuelt tunnilt kaheksale tunnile — asutuste teenistujaile;

kuuelt tunnilt kaheksale tunnile — 16-aastaseks saanud isi-
kuile.

2. Kõigis riiklikes, kooperatiivsetes ja ühiskondlikes ette-
võtetes ja asutustes viia töö kuuepäevaselt nädalalt üle
seitsmepäevasele nädalale, lugedes seitsmendat nädalapäeva
— pühapäeva — puhkepäevaks.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 5. juulist 1940)

¹ Tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimekirja, millede
kohta on kehtestatud kuuetunniline tööpäev, on kinnitatud NSVL
RKN 1. juuli 1940. a. määrusega; üksikud kutsealad võeti sellesse ni-
mekirja juurde hilisemate määruste põhjal.

**NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse
„Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsme-
päevasele töönalale ja tööliste ning teenistujate
ettevõtteist ja asutustest omavolilise lahkumise keelust“
läbiviimise korrast**

NSVL RKN määrus 27. juunist 1940

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse „Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töönalale ja tööliste ning teenistujate ettevõtteist ja asutustest omavolilise lahkumise keelust“ arendamiseks NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Neil juhtudel, kui ettevõtted töötavad kolmes vahetuses, öise vahetuse pikkus määratakse mitte 8, vaid 7 tundi.

2. Määrata, et tööpäeva algus ja lõpp määratakse järgmises korras: asutuste kohta kohalike töörahva saadikute nõukogude otsustega, ettevõtteis aga — ettevõtete direktorite poolt.

3. Määrata, et peale pühapäevade on samuti mittetööpäevadeks: 22. jaanuar, 1. ja 2. mai, 7. ja 8. november, 5. detsember.

Kõik ülejäänud päevad aastas lugeda nii linnades kui ka maal tööpäevadeks.

Uhenduses sellega kaotada maal kuue erilise puhkepäeva pidamine ja 12. ja 18. märtsi arvamine mittetööpäevadeks.

4. Pühapäevadel ja § 3 nimetatud mittetööpäevade eelpäevadel toimub töötamine nii linnades kui ka maal tööpäeva lühendamiseta.

5. Liidu- ja autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogudele anda õigus määrata vastava vabariigi territooriumi rahvuspiirkonnas pühapäeva asemel teine puhkepäev olenevalt rahvuslikest ja olustikulistest tingimustest.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogust“
1940, nr. 16, § 385)

**Puhkepäevadest, mis ühtuvad pühadega
7. ja 8. novembril**

*NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus
5. novembrist 1940*

Neil juhtudel, kus iganädalane puhkepäev ühtub pühadega 7. või 8. novembril, teist puhkepäeva (pühaga ühtunud puhkepäeva asemel) ei anta.

*(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 30, § 764)*

**16-aastaseks saanud tööliste ja teenistujate ületunni- ja
öötööst ning puhkuse kestusest**

NSVL RKN määrus 12. juulist 1940

Kooskõlas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 1 „Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töönädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja asutustest omavolilise lahkumise keelust“¹, NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

Määrata, et 16-aastaseks saanud töölisi ja teenistujaid lubatakse ületunni- ja öötöödele üldistel alustel, kusjuures nad kasutavad sama kestusega puhkust nagu kõik teised töölised ja teenistujad.

*(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 18, § 438)*

**Tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimestiku
kinnitamisest, millede kohta kehtestatakse kuue-
tunniline tööpäev**

NSVL RKN määrus 1. juulist 1940

NSVL Ülemnõukogu 26. juuni 1940. a. seadluse „Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töönädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja asutustest omavolilise lahkumise keelust“ esimese paragrahvi põhjal NSVL RKN määrab:

¹ Vt. lk. 44.

1. Kinnitada tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimestik, millele kohta kehtestatakse kuuetunniline tööpäev, (nimestik allpool).

2. Määrata, et töölised ja teenistujad, kes on loeteldud tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimestikus, kasutavad kuuetunnilist tööpäeva sõltumatult sellest, missuguses rahvamajanduse harus nad töötavad.

3. Neil juhtudel, kui ettevõtteis, tööstustes või osakondades tervistkahjustavad töötingimused kõrvaldatakse või vähendatakse, on rahvakomissarid kohustatud kooskõlastatult ÜAUKN-ga vastavate kutsete jaoks määrama normaal-tööpäeva.

4. Tühistada NSV Liidu töö rahvakomissari 10. novembri 1928. a. määrus „Lühendatud tööpäevast“ ja sellele lisatud kutsealade nimestik, samuti kõik teised määrused, millega kehtestatakse lühendatud tööpäev tervistkahjustavate töötingimuste tõttu.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 18, § 436)

Lisa

NSVL RKN 1. juuli 1946. a.
määruse juurde

TERVISTKAHJUSTAVATE TÖÖTINGIMUSTEGA KUTSE- ALADE NIMESTIK, MILLEDE KOHTA KEHTESTATAKSE KUUETUNNILINE TÖÖPÄEV

I. Mäetööstus

1. Allmaatööd püst- ja kallakshahtide tegemise ning süvendamise alal, samuti šahtilähedaste ete ja veestrekkide alal söekaevandustes ja maagitööstuses märgade töötingimuste juures rohke vee langemise korral.

Kihiläbistajad.

Puurijad.

Tugistajad.

Lõhketöölised.

Kivimite koristajad.

2. Tööd kaevandustes, kus külmanud maad sulatatakse kuumendamiseega.

Kaevurid.

Haarajad.

Kraavitöölised.

3. Tööd raadiumi, elavhõbeda, antimoni ja vismuti maakide kaevandamisel.

Töölised, kes tegutsevad raadiumi, elavhõbeda, antimoni ja vismuti maakide kaevandamisel.

4. Tööd arseen-oksüüdi maakide kaevandamisel.

Kaevurid ja puurijad.

Kihiläbistajad.

Äravedajad.

Tugistajad.

5. Tööd maakide töötlemisel.

Hõõrujad amalgaamimisosakondades.

Aurutajad amalgaamimisosakondades.

Töötajad tsüaansulamite lahustamisel.

Töötajad kullamuga ümbertöötamisel.

6. Alatised allmaatööd temperatuuri juures üle 30° C.

Artjomi-nimelise trusti „Šahtanratsiit“ ja Šverniku-nimelise trusti „Kuibõševugol“ kaevanduste allmaatöölised Donbassis.

Vasepüriidi kaevanduste allmaatöölised maa-aluste tulekahjude piirkonnas.

II. Must ja värviline metallurgia

1. Must metallurgia.

Töölised, kes vahetult tegelevad katusepleki valtsimisega koos prügistamisega Uurali tehastes.

Töölised kõrg- ja martäänahjude gaasikäikude puhastamisel.

Töölised ja insener-tehnilised vahetusetöötajad, kes otsestl töötavad ferrovanaadiumi tootmisel.

2. Värviline metallurgia.

a) Alumiiniumi tootmine.

Elektrolüüsijad (vannitöölised).

Alumiiniumivalajad.

Vannide anoode teenindavad töölised.

Elektrolüüsi töökodade kraanajuhid.

Alumiiniumi klooritajad.

Lukksepad vannikontaktide puhastamisel.

Krioliidi sulatamisahjusid teenindavad töölised.

b) Fluorsoolade tootmine.

Töölised, kes vahetult töötavad krioliidi, fluoralumiiniumi, fluornaatriumi ja räni-fluornaatriumi tootmisel järgnevates osakondades: ahju-, kolonni-, pumba-, reaktsiooni- ja kuivatusosakonnas.

Töölised, kes vahetult tootmisel tegelevad fluorühenduste lisandamisega.

Aparaatide juures töötavad töölised, kes vahetult töötavad fluorvesinikhappe tootmisel.

Töölised, kes vahetult töötavad uraliidi tootmisel.

c) Magneesiumi tootmine.

Vannitöölised ja nende abilised.

Sulatatud toormaterjali valajad.

Töölised, kes vahetult töötavad magneesiumsoolade sulatamise, ümbersulatamise ja kloorimise ahjude teenindamisel.

Magneesiumi valajad ja rafineerijad.

Kontaktide puhastajad elektrolüüsi-töökodades.

Katoodide teenindajad elektrolüüsi-töökodades.

Klooritorustiku ja kloorikompressori teenindajad.

d) Vase ja nikli tootmine.

Töölised, meistrid ja vahetuste ülemad põletamise, aglomeratsiooni, sulatamise, bessemeerimise ja taastamise (nikkelpulbri) töodel vase ja nikli tootmisel.

Töölised ja meistrid nikkelkoobalti ja nikkelsulfaadi tootmisel.

Koobaltiosakonna kraanajuhid.

Töölised ja meistrid ksantogenaadi tootmisel.

Keemiatöökoja neutraliseerimis- ja arseeniseadete töölised ja meistrid Orkla meetodi järgi väävlitootmisel siseruumides.

e) Plii (seatina) tootmine.

Töölised ja meistrid särdamispanuse tükeldamise, ettevalmistamise ja paadutamise ning plii sulatamise, rafineerimise, kupelatsiooni ja elektrolüüsi osakondades.

f) Tsingi tootmine.

Töölised, kes otseselt töötavad põletamisahjude juures.

Destilleerimisahjude töölised ja meistrid.

Töölised ja meistrid tsingi elektrolüüsi, ümbersulatamise ja tsingitolmu valmistamise alal.

Töölised ja meistrid kadmiumi ja haruldaste metallide tootmisel.

Töölised ja meistrid, kes vahetult töötavad valtsahju teenindamisel ning hapete väljalaadimisel ja pakkimisel.

Töölised ja meistrid, kes vahetult töötavad tsingi tootmisel sulfatiseerimismeetodi järgi.

g) Haruldaste metallide tootmine.

Töölised ja meistrid, kes vahetult töötavad metallilise berülliumi ja berüllium-fluoroksüüdi tootmisel.

Töölised ja meistrid, kes töötavad sulatamise, põletamise ning põletamisjäänuste ja räbu koristamise töodel metallilise antimoni väljasulatamise juures.

Sulatajad ja nende abid kruudumi väljasulatamisel.

Metallilise vismuti sulatajad.

Töölised ja insener-tehniline personaal, kes vahetult töötavad haruldaste muldade tootmisel.

Töölised kroomi väljasulatamisel.

Uhmris tampimise ja kondensaatorite puhastamise alal töötavad töölised elavhõbeda tootmisel — tööpäeva kestus 4 tundi.

Töölised ja insener-tehniline personaal elavhõbeda maakide töötlemisel ja sulatamisel.

Pesunaised, kes pesevad elavhõbeda tootmise alal töötavate tööliste erirõivastust.

h) Tina tootmine.

Töölised kontsentraatide põletamisel.

Töölised tina väljasulatamisel ja rafineerimisel.

Töölised sulamite ja räbu väljavõtmisel ja transportimisel.

Töölised arseenisulamite valmistamisel.

i) Kulla- ja plaatinatööstus.

Töölised elavhõbeda väljaaurutamisel.

Sulatajad elavhõbe- ja kloriidlisandeid omavate kuldasisaldavate materjalide sulatamisel.

Töölised kloriidide peenendamisel ja sõelumisel.

j) Värviliste metallide töötlemine.

Sulatajad ja valajad „Ajax“-ahjudel.

Täitjad, kolde- ja räbutöölised ning meistrid vaateržakettidel sekundaarsete värviliste metallide töötlemise alal.

Sulatajad, valtsijad, kantijad, pressijad ja koristajad seatina valtsimisel ja pressimisel.

Töölised värvilistest metallidest kuivoperatsioonide teel seatina-, tina- ja elavhõbedapulbrite tootmisel.

Töölised ja teenindav personaal, kes vahetult töötavad põrgukivi tootmisel ja vormimisel.

Tsinktolmu destilleerijad ja pressijad.

Töölised ja teenindav personaal, kes vahetult töötavad seatinasulamite tootmisel.

Töölised tolmutöödeseadmetest tolmu kõrvaldamisel ja gaasikäikude puhastamisel värvilises metallurgias.

Alatised sulatajad, valajad (kallajad) ja nende abilised vase, nikli ja nende sulamite ümbersulatamisel.

k) Sekundaarsete värviliste ja väärismetallide tootmine.

Töölised ja insener-tehniline personaal, kes vahetult töötavad alumiiniumi ja selle sulamite sulatamisel ja valamisel klooriga rafineerimise teel.

Töölised ja insener-tehniline personaal, kes vahetult töötavad sekundaarsete väärismetallide töötlemisel.

Töölised, kes vahetult töötavad seatina ja seatinasulamite lekterivates ahjudes sulatamisel ja valamisel.

Töölised, kes vahetult töötavad seatina ja seatinasulamite tootmisel.

Töölised tolmutöödeseadmetest tolmu kõrvaldamisel ja gaasikäikude puhastamisel värvilises metallurgias.

Töölised — seatina, arseeni, antimoni, elavhõbedat ja fluorsoolasid sisaldavatest maagikontsentratsioonidest ja käibematerjalidest proovide valmistamisel.

Merepinnast 2300 meetri kõrgusel ja kõrgemal töötajad.

III. Naftatööstus

1. Õlide selektiivne puhastus nitrobensooliga, fenooliga, kresooliga ja furfurooliga.

Operaatorid ja nende abilised.

Pumpade masinistid.

Mõõtjad.

Kütjad.
Valve- ja remondilukksepad.
Valveinsenerid.
Laboratooriumitöötajad, kes vahetult töötavad selektiivpuhastamisel.
2. Allmaatöölised, kes töötavad ozokeriidi kaevandamisel.
Kaevurid ozokeriidikaevandustes.
Töölised reservuaaride puhastamisel.
3. Gaasi- ja lambitahma tootmine.
Tahmasuitsutajad.
Settimiskambritest tahma väljavõtjad.
Filtritest tahma väljapuistajad.
Filtritest tahma sõelujad.
Tahma pakkijad.
Kottide kinniõmblejad.
Töölised kottide sorteerimisel, puhastamisel ja parandamisel.
Rohelise õli kallajad.
Proovivõtjad.
Töölised settimistulekambrite, gaasikäikude ja tigude remontimisel.
Vooderdajad ja pottsepad ahjude remontimisel (tööl kuumades töökodades).
Tahma koristajad, laadijad ja kaalujad.
Meistrid, brigadiirid, abitöölised ja töökodade koristajad.
Valvelukksepad, elektrikud, määrijad (alalise töö korral põhitöökodades).

IV. Rajooni soojus-elektrijõujaamad¹

Kütjad ja nende abilised kõva kütteeaine tarvitamisel käsitsi kütmise juures.

Katlapuhastajad.

¹ IV osa pealkiri on toodud NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määruse järgi, mis on kinnitatud NSVL RKN poolt 14. septembri 1940. („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 24, § 588.)

V. Metallitöötlemine

Gaas- ja elekterkeevitajad tööl kinnistes anumates (katlad, reservuaarid, paagid, sisternid jne.).

Töölised liivajoa-aparaatidel, kes töötavad kinnistes ruumides.

Töölised, kes töötavad seatina ja seatinasulamite sulatamisel, valamisel, mehhaanilisel töötlemisel ja puhastamisel.

Töölised, kes töötavad seatina-akumulaatorite tootmisel jahvatamise, täitmise, silusegamise, formeerimise, valamise, torutäitmise ja kokkupanemise töökodades.

Töölised elavhõbe-alaldajate ja teiste elavhõbedat sisaldavate aparaatide monteerimisel ja remontimisel.

Soopeerijad-metalliseerijad vasega, seatinaga, tsingiga ja kadmiiumiga töötamisel.

Töölised emailitud traadi proovimisel elavhõbeda-vannikeskes.

Maalrid-lakeerijad, kes töötavad pulverisaatoritega kinnistes kambrites ja masinates ning vagunites, tarvitades bensooli, metanooli ja nende derivaate — toluooli, ksülooli ja liitpiiritusi sisaldavaid värve.

Motoristid, meistrid, kontrolörid ja lukksepad mootorite proovimisjaamades, kes töötavad kinnistes ruumides (boksides), banažeeridel ja stendidel mootori töötamisel aviobensiiniga SB.

Mootorite lahtivõtmise, ümberkorraldamise ja pesemisega tegelevad töötajad, pärast mootori töötamist aviobensiiniga SB.

Aviobensiini SB segu valmistajad.

Eksperimentaatorid barokambrites kõrgusel kuni 16 000 m ja madalate temperatuuride juures alla -60° C.

Töölised elavhõbedaauru-pumpadega tööpinkidel elektrovaakuumriistade valmistamise alal.

Töölised elektri isoleermassi valmistamisel kunstlikest tõrvadest soojendamise teel, tarvitades lahustina atsetooni, butanooli, metanooli ja aroomaatseid süsivesikuid, ja töölised kunstlikest tõrvadest abrasiivide käsitsi valmistamise alal.

Katlakütjad kütteaine käsitsi sisseviskamisel (süsi, turvas ja põlevkivi) ja katlapuhastajad rajooni ja tööstuse elektri- jaamades TEJ ja SET.

Tööstuslike laboratooriumide röntgenitöölised, liikuvatel aparaatidel töötades ja struktuuri analüüsimisel — tööpäeva kestus 5 tundi.

Statsionaarsetel seadmetel röntgenfotograafia alal töötajad.

Korundi täitjad ja sulatajad ning kraanajuhid korundi sulatamisahjude juures.

Töölised, kelle töö on vahetult seotud elavhõbeda, arseeni, valgefosfori ja nende soolade tarvitamise, töötlemise ja puhastamisega.

Maalrid, kes töötavad helendavate värvidega.

Bensooli, metanooli ja nende derivaate — toluooli, ksülooli ja liitpiiritusi sisaldavate värvide koostajad.

Tsüaanvannides karastajad.

VI. Kergetööstus

1. Tekstiilsaaduste tootmine.

Värvijad aniliinvärvimisel.

2. Kunstkiu tootmine, keemiatöökoja baratsakond.

Vanemad ksantogenaatorid.

Ksantogenaatorid.

Ksantogenaatorite abilised.

Ksantogenaatosakonna meistrid.

Tsentrifugaalketrus.

Vanemad ketravad.

Ketravad.

Kordaseadjad-ketravad.

Bobiinketrus.

Komplekti vanemad ketravad.

Ketravad.

Käealused ketravad.

Bobiinide mahavõtjad.

Kordaseadjad ketravad.

Bobiinketruse pesemisosakond.

Vanemad pesijad pumpadel.

Pesijad.

Aurutamine (tsentrifugaalketrus).

Aurutajad.

Etüül-ksantogenaat (katsetöökoda).

Reaktorid.

Kuivatajad.

Sööbekaaliumi jahvatajad.

Pakkijad-kurrutajad.

Butüül-ksantogenaadi lao töölised.

Butüül-ksantogenaadi transportijad.

Atsetaaditöökoda (katsetöökoda).

Atsetüleerijad.

Vanemad väljavõtjad.

Nooremad väljavõtjad.

Vanemad pesijad.

Nooremad pesijad.

Kaseiiniseadis (katsetöökoda).

Lahustajad.

Ketrajad.

Parkalid.

Kuivatajad.

Meistrid lahustamise, ketramise ja parkimise alal.

Bakeliidiseadis.

Brigadiirid-liivapriitsijad.

Liivapriitsijad.

Brigadiirid-bakeliiditöölised.

Bakeliiditöölised.

Vase-ammoniaagivabrik.

Töölised-hüpokloorijad.

3. Galaliidi tootmine ja väljatootamine.

Formaliinitöölised.

Triikijad.

Kuivatajad.

Galaliitplaatide aurutajad.

4. Klaasitööstus.

Fluorvesinikhappega klaasi söövitajad ja söövitatud klaasi pesijad.

Töölised, kes töötavad elavhõbeda töötlemise ja elavhõbeda riistade valmistamisel.

Koristajad elavhõbedatöökodade koristamise alal.

Mikroskoobil töötajad kapillaaride mõõtmete määramisel elavhõbeda-töökodades.

Töölised fluorvesinikhappe segu valmistamisel.

Töölised klaaskiudude ja klaasvati tootmisel.
Töölised aniliinvärvide orgaaniliste lahustajatega valmistamisel ja tarvitamisel.

Tselluloidi pealemäärijad ja emulsioonide koostajad.

VII. Paberi- ja tselluloositööstus

Töölised fiibri värvimisel aniliinvärvidega ja „Etanol“-lakidega.

Keedukatelde ja happereservuaaride müürijad tööpäevadel.

VIII. Metsakeemiline tööstus

Atsetoonikatelde kütjad ja nende abid.

IX. Toiduainetetööstus

1. Keemiline toiduainetetööstus.

Töölised, kes töötavad vaniliinitöökodades.

2. Tubakatööstus.

Tubaka fermenteerijad, kes töötavad fermenteerimistehaste fermenteerimiskambrites.

Sigarivabrikutes tubaka kuumutajad-nõrgendajad kambris.

X. Ehitamine ja ehitusmaterjalidetööstus

1. Hüdrotehnilised tööd.

Töölised, kes töötavad suure veejuurdevooluga niisketes hüdrotehniliste sõlmede tunnelites.

Töölised kessoonitöödel.

Lukksepad maa-aluse gaasivõrgu remonditöödel.

2. Asbesti tootmine.

Töölised ja meistrid, kes töötavad vahetult asbestirikastamisvabrikute peenpurustamise töökodades ja pakkimisosa-kondades.

XI. Transport ja side

Lukksepad ja katelsepad, kes töötavad jooksva remondi alal kuumade vedurite tule- ja suitsukambrites.

Lukksepad ventiilide remondi- ja korrastustöödel siserindes ning naftaproduktide ja hapete veoks määratud raudteesisternide ja laevade puhastustöölised.

Kõva kütteainega laevakatlakütjad sõidu ajal.

Tuukrid.

Naistelefonistid linna-, käsi-, linnadevahelistes ja tööstustelefonijaamades abonentide arvuga üle 100.

Suure ulatusega raadioringhäälinguseadete direktorid, kes töötavad nimetatud tööl täie tööpäevaga.

XII. Järgnevate meditsiiniliste asutuste meditsiinilised arstid, keskmised ja nooremad meditsiinilised töötajad, samuti palatite koristajad

Lahtise tuberkuloosiga haigete sanatooriumides, haiglates ja haiglate jaoskondades.

Nakkushaigete haiglates, haiglate jaoskondades ja barakkides.

Psühhiaatrilistes haiglates haigete vahetult teenindamise tingimusel.

Anatoomilistes instituutides ja kabinettides eranditult projektori- ja lahkamisruumides töötamise tingimusel — tööpäeva kestus 5 tundi.

Röntgeninstituutides ja röntgendiagnoosi kabinettides kogu aeg röntgenikiirte mõjusfääris viibimise tingimusel — tööpäeva kestus 5 tundi.

Röntgenterapeutilistes kabinettides.

Raadiuminstituutides, -kabinettides ja -laboratooriumides juhtudel, kui töö on seotud kogu aeg raadiumi mõjusfääris viibimisega — tööpäeva kestus 4 tundi.

Nooremad meditsiinilised töötajad.

Muda- ja väävelvannide juures töötajad (vannitajad-lapsehoidjad).

Vannitajad ja lapsehoidjad väävelvesinikvannidel.

Lahtiste vormidega tuberkuloosihaigete haiglate, sana-

tooriumide ja haigla jaoskondade, samuti nakkushaigete haiglate jaoskondade ja barakkide pesu- ja nõudepesijad.

Töötajad anatoomilistes instituutides eranditult prosektor- ja lahkamisruumides töötamise tingimusel.

Meditisiinilised töötajad eriti ohtlike infektsioonide vastu võitlemisel.

Töötajad katkuvastastes asutustes ja entsefaliitilistes laboratooriumides ning osakondades, kes tegelevad kahtlase või ilmselt haigustnakatava materjaliga (katku või entsefaliidi alal), samuti nooremad töötajad, kes töötavad katkuvastastes instituutide ja jaamade nakkuskambrites.

Töötajad brutselloosiasutustes, siberi katku ja kooleravastastes jaoskondades ning laboratooriumides, kes tegelevad kahtlase või ilmselt haigustnakatava materjaliga (brutselloosi, tulereemia ja siberi katku alal).

Töötajad desinfektsiooniasutustes (jaamades, punktides, laboratooriumides, instituutides), kes tegelevad mürgiste keemiliste ainetega.

Vanemad arstid, dispetšerid ja evakuaatorid Moskva, Leningradi ja Kiievi esmaabi- ja haiglates.

Veterinaararstid ja -velskrid.

Nõuetõve ja siberi katku isolaatorites, utilisatsioonitehastes ja sügelistevastastes gaasikambrites.

Noorem veterinaarpersonaal.

Isolaatoreis nõuetõve ja siberi katku alal.

Sügelistevastastes gaasikambrites.

XIII. Keemiatööstus

Erinimestiku järgi.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 18, § 436)

*

Tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade, mille kohta kehtestatakse kuuetunniline tööpäev, nimekirja võeti pärast 1. juulit 1940 järgnevad kutsealad:

1. Töölised, kes töötavad vahetult õhukeselehelise elektrotehnilise (transformaatori- ja dünamo-) terase valtsimise alal. (NSVL RKN määrus 20. septembrist 1940 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 25, § 612.)

2. Raadioringhäälingu ja heliüleskirjutamise helimeistrid (radiofoonijad). (NSVL RKN määrus 6. novembrist 1940 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 30, § 731.)

3. Musta Metallurgia Rahvakomissariaadi fenoolitehase naftaliini pressimise ja kristalliseerimise töölised. (NSVL RKN määrus 19. novembrist 1940 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 31, § 767.)

4. „Mosenergo“ 2. hüdroelektrijaama ja „Astšerenergo“ Vlassovi hüdroelektrijaama tuhatöölised. (NSVL RKN määrus 11. detsembrist 1940 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 32, § 807.)

5. Klaasitööstuses töötajad:

a) meistrid, töötajad (sadelštšikud) ja mullitegijad, kes töötavad fotoklaasi haläävi käsitsi puhumise alal;

b) meistrid, mullitegijad, kuumutajad ja puhujad käsitsi-tootmis-töökodades ja klaasiandjad mehhaniseeritud tootmis-töökodades kuumuskindlate sööginõude valmistamise alal (NSVL RKN määrus 27. detsembrist 1940 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1941, nr. 1, § 11.)

c) meistrid, töötajad ja mullitegijad, kes töötavad haläävi käsitsi puhumise alal aknaklaasi jaoks. (NSVL RKN määrus 4. detsembrist 1945.)

6. Dikloorditooriummetaani (freooni) tootmise aparaatidel töötajad, nende abid ja vahetuskeemikud. (NSVL RKN määrus 31. detsembrist 1940 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1941, nr. 1, § 22.)

7. Leningradi valtsimistehase ja VNFSV Kohaliku Tööstuse Rahvakomissariaadi metallikombinaadi töölised, kes töötavad vahetult katusepleki valtsimise alal prügitamisega. (NSVL RKN määrus 25. jaanuarist 1941 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1941, nr. 4, § 75.)

8. Gaasi ja lambitahma tootmise alal töötajad: tahmalaboratoriumide valveoperaatorid, juhatajad, keemikud ja laborandid, uurimisgruppide juhatajad ja laborandid, käitise vahetusmehhaanikud ja vahetusülemad ning valmistoodangu laohoidjad. (NSVL RKN määrus 22. veebruarist 1941 — „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1941, nr. 7, § 122.)

Täiendada NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu 1. juuli 1940. a. määrusega nr. 1120 kinnitatud tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimekiri, millede kohta on kehtestatud kuuetunniline tööpäev, vastavalt lisale.

Lisa

NSVL Ministrite Nõukogu 15. mai 1946. a.
korralduse nr. 6319-r juurde

**TERVISTKAHJUSTAVATE TÖÖTINGIMUSTEGA KUTSE-
ALADE, MILLE KOHTA KEHTESTATAKSE KUUE-
TUNNILINE TÖÖPÄEV, NIMEKIRI**

(Väljavõtte)

1. Mäetööstus

Puurijad, kihiläbistajad, maagi ja kivimite koristajad murukohtadel ning tõstevagonettidele pealelaadijad, kes töötavad maa-alustel kaevanduskäikude kaevamise ja koristamistöodel, kus maak või kivim sisaldab 10% või rohkem vaba ränihapet.

Normeerimata tööpäevaga töötajast

NSVL Töö RK määrus 13. veebruarist 1928

NSVL RKN 6. augusti 1927. a. määruse „Normeerimata tööpäevaga töötajast“ (protokoll nr. 223, p. 57) alusel NSVL Töö RK määrab:

1. Normeerimata tööpäeva võib asutustes, ettevõtetes ja majandites kasutada:

a) administratiiv-, juhtiva, tehnilise ja majandusliku personaali kohta;

b) töötajate kohta, kelle tööd ei ole võimalik arvestada ajaga (konsultandid, instrktorid, agendid jt.);

c) töötajate kohta, kes oma tööaega võivad kasutada enda äramääramisel;

d) töötajate kohta, kelle tööaeg töö iseloomu tõttu jaguneb mitmesse, määramata pikkusega osasse.

2. Kutsealade, ametite ja tööde nimekiri, kus lubatakse normeerimata tööpäeva kasutamist, töötatakse välja vastava ametiühingu ja majandusorgani poolt ning võetakse kollektiivlepingusse.

3. Normeeritud palkadega riiklikes asutustes lubatakse normeerimata tööpäeva kohaldada töötajate kohta, kes teenivad ametikohtadel, mis on loeteldud NSVL Töö RK või liiduvabariikide Töö RK poolt vastavalt alluvusele antud nimekirjades.

4. Töölepingutes, kollektiivlepingutes või sisekorra-eeskirjades peavad olema loeteldud kõik § 2 korras ettenähtud normeerimata tööpäevaga isikute põhilised töökohustused.

Juhul, kui tehakse tööd, mis ei ole seotud töölepinguga, kollektiivlepingus või sisekorra-eeskirjas ettenähtud töötaja kohustustega, makstakse nende tööde eest kokkuleppe alusel kui eriülesannete täitmise eest.

5. § 1—3 näidatud töötajad vabastatakse üldistel alustel tööst iganädalastel puhkepäevadel, pühadel... välja arvatud erandjuhud, mis on töö- või kollektiivlepingus või sisekorra-eeskirjades ette nähtud.

Sellise erandi puudumisel tööde eest, mis tehakse ülalpool näidatud päevadel, tuleb tasuda üldistel alustel.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1928, nr. 9—10)

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 103, 104 ja 106—108

103. Üldreeglina töö pärast normaaltööaega (ületunnitöö) ei ole lubatud.

104. Ületunnitöö on lubatud ainult järgnevatel erandjuhtudel:

a) vabariigi kaitseks ja ühiskondlike õnnetuste ning ohtude vältimiseks vajalikel töödel;

b) ühiskondlikult tarvilikel töödel vesivarustuse, valgustuse, kanalisatsiooni, transpordi ja posti-telegraafi-telefoni side alal nende korrapärasest tegevusest takistavate juhuslike ja ootamatute asjaolude kõrvaldamiseks;

c) alatud töö lõpetamise vajaduse korral, kui ettenägematu või juhusliku tehnilistest tootmistingimustest sõltuva takistuse tõttu seda tööd ei saadud lõpetada normaalsel tööajal ja kui alatud töö katkestamine võib kaasa tuua materjalide või masinate rikke;

d) ajutistel töödel mehhanismide ja seadeldiste remondi ning kordaseadmise alal, kui nende mittekorrasolek toob kaasa töö lõppemise suurele arvule töötajale.

Märkus. Käesolevas paragrahvis ettenähtud juhtudel on ületunnitöö tegemine lubatud ainult kohaliku hinde-vaidekomisjoni otsusel, selle puudumisel aga ainult vastava ametiühingu nõusolekul ja tööinspektori loal ning erakorralistel juhtudel — järgneva teatamisega tööinspektorile.

106. Töötaja ületundide üldarv ei tohi ületada sadakahtkümmend tundi ühe aasta jooksul, kusjuures kahe teineteisele järgneva päeva jooksul tehtud ületundide arv ei või ületada nelja tundi.

Märkus. Üksikutes majandusharudes, millel on hooajaline iseloom, võib Töö RK kokkuleppel UAÜKN-ga suurendada ületunnitööde arvu üle § 106 määratud piiride.

107. Ületunnitööde tegemine tööle hilinemise tõttu kaotatud aja tasategemiseks ei ole lubatud.

108. Iga ületunnitöö tuleb märkida töötaja palgaraamatusse ja erilisse ületunnitööde raamatusse, ära näidates nende tööde alguse ja lõpu ning töötaja poolt saadud ületunnitöö tasu.

3. grupi invaliidide ületunnitööst

NSVL RKN 28. augusti 1942. a. määruse „Riikliku sotsiaalkindlustuse korras pensioni saajate 3. grupi invaliidide ettevõtteisse ja asutustesse sõjaajaks tööle rakendamisesit“ § 5

Määrata, et ettevõtteis töötavaid invaliide ei rakendata sundkorras ületunnitöödele.

Isamaasõja invaliidide ületunnitööst

NSVL RKN 20. jaanuari 1943. a. määruse „Abinõudest Isamaasõja invaliidide tööle suunamise alal“ § 4

Määrata, et asutustes ja ettevõtteis töötavaid Isamaasõja invaliide ei rakendata sundkorras ületunnitöödele.

(„Riikliku sotsiaalkindlustuse väike käsiraamat“, Profizdat, Moskva 1945)

Tuberkuloosi põdevate tööliste ja teenistujate ületunnitööst

UAKN ja NSVL Tervishoiu RK juhendi „Tuberkuloosi põdevate tööliste ja teenistujate töökorraldusest“ punkt 4, kinnitatud NSVL RKN poolt 5. jaanuaril 1943

Lahtist tuberkuloosi põdevaid isikuid ületunnitööde tegemisele ei lubata.

Töölisnoorte koolide põhimääruse punkt 6, kinnitatud NSVL RKN korraldusega 30. aprillil 1944

...Tööstuse rahvakomissariaatide juhatajad ja käitiste direktorid kindlustavad töölisnoorte koole ruumide, sisseseade, kütte ja valgustusega ning loovad koos rahvaharidusorganitega vajalikud tingimused selleks, et alaealised töötajad saaksid õppetööst osa võtta (õppijate vabastamine ületunnitöödest¹ ja töödele mobiliseerimisest kogu õppeaja jooksul).

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1944, nr. 8, § 130)

¹ Vastavalt NSVL RKN 11. jaanuari 1946. a. korralduse nr. 291-r punkt 3 on keelatud töölisnoorte koolide õpilasi kasutada õppepäevadel ületunnitöödel.

Töötajale kompensatsiooni andmise korrast valvekordade eest asutustes mittetööpäevadel ja puhkepäevadel

ÜAÜKN määrus 22. maist 1935

Erandina NSVL Töö RK 13, veebruari 1928. a. määrusele nr. 106 normeerimata tööpäevaga töötajate kohta („NSVL Töö RK Teataja“ 1928, nr. 9—10) ja ÜAÜKN 29. juuli 1934. a. määrusele ületunnitööde kompenseerimise keelu kohta töölt puudumisega („ÜAÜKN Bülletään“ 1934, nr. 15) ÜAÜKN määrab:

Normeeritud tööpäevaga töötajate valvekorrad, mis langevad ajale väljaspool nende normaalset tööpäeva kui ka puhkepäevadele, kompenseeritakse neile töötajale sama kestusega töölt puudumisega nagu kestis nende valvekord...

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1935, nr. 11—12)

ÜAÜKN 22. mai 1935. a. määruse muutmisest „Kompensatsiooni andmisest töötajale valvekordade eest tööst vabadel päevadel“

ÜAÜKN määrus 11. juunist 1935

ÜAÜKN Sekretariaadi 22. mai 1935. a. määruse muutmiseks määrata, et normeerimata tööpäevaga töötajale antakse kompensatsiooni valvekordade eest puhkepäevadel sama kestusega töölt puudumisega nagu kestis nende valvekord.

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1935, nr. 11—12)

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 98—102

98. Normaaltöötaja jooksul tuleb võimaldada töötajale vaheaeg puhkuseks ja söömiseks. Vaheaega ei arvata töötaja hulka.

Märkus. Katkestamist mitte lubavate tööde juures tuleb töölistele võimaldada süüa tööajal, kusjuures sisekorra-eeskirjades tuleb tähendada söömiskoht. Sääraste tööde nimestiku määrab Töö RK.

99. Töötaja võib kasutada vaheaega oma äranägemise järgi, kusjuures tal on õigus vaheajal lahkuda töökohalt.

Märkus. Erandeid § 99 eeskirjadest võib teha eriseloomuga ettevõtteis ainult kokkuleppel vastava ametiühinguga ja Töö RK organite kinnitamisel.

100. Vaheajad regulaarselt katkestatavatel töödel peavad leidma aset hiljemalt neli tundi pärast töö algust ja nende kestus ei või olla alla poole ega üle kahe tunni. Vaheaja kestus tähendatud piirides määratakse sisekorra-eeskirjadega.

Märkus. Eeskirjad erivaheaegade kohta imetavaile emadele sisalduvad §-s 134¹.

101. Tööpäeva kui ka vaheaja algus ja lõpp määratakse sisekorra-eeskirjadega.

102. Vahetusega töötamise juures peab iga töörühm töötama normaaltöötaja kestel; ühe vahetuse vahetamine teisega toimub sisekorra-eeskirjades ettenähtud tundidel normaalset töökäiku kahjustamata.

2. KORRALISED JA LISAPUHKUSED

NSVL RKN, UK(b)P KK ja UAKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja kuritarvituste vastu võitlemiseks sel alal” § 13

Töölistel ja teenistujail on õigus korralise puhkuse saamiseks pärast 11-kuist vahetpidamata töötamist vastavas ettevõttes või asutuses.

*(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu”
1939, nr. 1, § 1)*

¹ Vt. lk. 194.

Korraliste ja lisapuhkuste eeskirjad

Kinnitatud NSVL Töö RK poolt 30. aprillil 1930

I. Õigus puhkusele

1. Igal töötajal, kes vastava tööandja juures on töötanud vähemalt ... kuud¹, on õigus saada korralist puhkust.

Korralist puhkust antakse üks kord aastas töö eest vastava tööandja juures, arvates tööleasumise päevast, s. o. üks kord tööaasta jooksul.

Õigus järgmisele korralisele puhkusele uue tööaasta arvel tekib töötajail ... kuu¹ möödumisel, arvates eelneva tööaasta lõppemise päevast.

Töötajaile, kes vastava töövõtja juurde asusid tööle 1929. aastal või varem, antakse puhkust § 37 järgi.

Kui töötaja tööjõuorgani või tema juures asuva komisjoni või partei-, kommunistliku noorsooühingu või ametiühinguorganisatsiooni ettepanekul paigutati ilma töö katkestamiseta ümber ühest ettevõttest või asutusest teise, siis arvestatakse tööstaaži hulka, mis annab õiguse puhkusele, ka tööaeg eelmise tööandja juures, kuid tingimusel, et töötaja selle aja eest ei ole saanud enda soovil kompensatsiooni kasutamata jäänud puhkuse eest. (31. jaanuari 1931. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1931, nr. 5—6.)

2. On võimalikud juhud, kus töötaja vallandatakse enne selle tööaasta täitumist, mille arvel ta on puhkust juba saanud. Neil juhtudel on tööandjal õigus lõpparve tegemisel kinni pidada töötasu väljatöötamata puhkuspäevade eest.

Töötasust pole lubatud kinni pidada, kui töötaja vallandatakse järgnevail põhjusil: a) ettevõtte või asutuse või selle üksikute osade likvideerimine, koosseisude või tööde kärpi-

¹ Korraliste ja lisapuhkuste eeskirjades, mis on kinnitatud NSVL Töö RK poolt 30. aprillil 1930, on märgitud 5½-kuine tööaeg ühes ettevõttes või asutuses, misjärel töölisel või teenistujal tekkis õigus korralisele puhkusele. Käesolevas paragrahvis on arv „5½“ välja jäetud, sest vastavalt NSVL RKN, UK(b)P KK ja UAÜKN 28. detsembri 1938. a. määruse § 13 saavad töölisel ja teenistujal õiguse korralisele puhkusele pärast 11-kuist pideva tööaja möödumist vastavas ettevõttes või asutuses. Seda määrust tuleb käesoleva paragrahvi rakendamisel silmas pidada.

mine, samuti tööde ümberkorraldamine või ajutine katkestamine; b) tegevväkke astumine; c) kehtiva korra järgi kõrgemasse õppeasutusse, tehnikumi, töölisfakulteeti, kõrgema õppeasutuse ettevalmistusosakonda või kõrgemasse õppeasutusse või töölisfakulteeti astumise ettevalmistuskursustele lähetamine; d) teisele tööle üleviimine tööjuurorgani või selle juures asuva komisjoni, samuti partei-, kommunistliku noorsooühingu või ametiühingu-organisatsiooni ettepanekul; e) tööks kõlbmatuse selgumine.

Kui tööandja omas õigust töötasust kinnipidamiseks, kuid tegelikult ei saanud seda lõpparve tegemisel üldse või osaliselt teostada (näit. liiga väike töötasusumma lõpparves), siis edaspidist nõudmist (kohtu teel) ei toimetata. (14. detsembri 1930. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1930, nr. 36.)

3. Kui töötaja vallandati enne selle tööaasta täitumist, mille arvel ta juba on puhkust või täielikku kompensatsiooni saanud, arvutatakse uue tööandja juures... -kuine¹ tähtaeg, mis annab õiguse puhkusele järgnevalt:

a) kui vallandamisel peeti töötasust kinni kõigi väljatöötamata puhkuspäevade eest, arvutatakse... -kuine¹ tähtaeg uue tööandja juurde tööleasumise päevast;

b) kui vallandamisel tööandja, kes omas õigust töötasust kinnipidamiseks, seda tegelikult üldse või osaliselt ei teinud, algab... -kuine¹ tähtaeg pärast seda, kui töötaja on uue tööandja juures töötanud üks kuu iga väljatöötamata puhkuspäeva kohta, mille eest töötasu jäi kinni pidamata (18- või 24-päevase puhkuse puhul eelmise tööandja juures aga üks kuu iga 1½ või 2 päeva kohta);

c) kui vallandamisel tööandjal ei olnud õigust töötasu kinni pidada, algab... -kuine¹ tähtaeg pärast selle tööaasta täitumist, mille eest saadi puhkust või täielikku kompensatsiooni eelmise tööandja juures; sel juhul arvatakse aastase tähtaja hulka ka töötaoleku aeg pärast vallandamist, samuti tööloleku aeg niisugustel töödel, mis ei anna õigust puhkusele (ajutised tööd, hooajatööd jne.). (14. detsembri 1930. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1930, nr. 36.)

4. ... -kuise¹ tööaja hulka, mis annab õigust korralisele puhkusele, arvatakse:

¹ Vt. joonealune märkus lk. 66.

a) tegelikult töötatud aeg;

b) aeg, millal töötaja tegelikult ei töötanud, kuid mille jooksul tööandja oli talle seaduse või kollektiivlepingu järgi kohustatud kas täielikult või osaliselt säilitama töökoha ja palga (sealhulgas sunnitult töölt puudumise aeg, mille eest tööandja tasus ebaõige vallandamise ja sellele järgnenud tööle ennistamise puhul);

c) aeg, millal töötaja tema töökoha säilimisel tegelikult ei töötanud, kuid mille eest ta sai kindlustuskassast abiraha (haigus, vigastus, rasedus, sünnitus, karantiin, haige perekonnaliikme põetamine).

Muud aega, millal töötaja tegelikult ei töötanud, arvesse ei võeta.

5. Täielikku lisapuhkust töö puhul eriti tervistkahjustavais ja ohtlikes tingimuis Töö RK poolt või kollektiivlepinguga kindlaksmääratud kutsealade nimekirjade järgi¹ antakse siis, kui töötaja oma tööaasta jooksul neis tingimuis tegelikult töötas vähemalt . . . kuud² järjest või vaheaegadega. Sealjuures arvatakse eriti tervistkahjustavais ja ohtlikes tingimuis töötatud aja hulka ainult need päevad, millal töötaja neis tingimuis tegelikult töötas vähemalt poole sellest tööpäeva kestusest, mis on vastaval kutsealal kindlaks määratud.

Kui aga töötaja töötas oma tööaasta jooksul eriti tervistkahjustavais ja ohtlikes tingimuis vähemalt . . . kuud², antakse talle lisapuhkust proportsionaalselt töötatud ajale . . .

6. Puhkuse saamist või kompensatsiooni selle eest peab tööandja märkima palgaraamatusse . . . Samasugune märkus tuleb teha tunnistusele, mis antakse töötajale tema vallandamisel.

Kõigil neil juhtudel tuleb ära näidata aeg, mille arvel on antud puhkust või kompensatsiooni (näit.: „Puhkus ärakasutatud aja eest kuni 1. juunini 1931“).

Kui tööandja omab töötaja vallandamisel õigust väljatöötamata puhkuspäevade eest töötasu kinni pidada (§ 2), lisatakse töötajate dokumentidesse veel märkus: „Töötasu väljatöötamata puhkuspäevade eest täies ulatuses kinni peetud“ või

¹ Töötajale, kes töötavad tervistkahjustavate töötingimustega kutsealadel, antakse käesoleval ajal lisapuhkust nimekirja järgi, mis on kinnitatud NSVL RKN poolt 12. juunil 1941, lk. 75—76.

² Vt. joonealune märkus lk. 66.

„Töötasu jäi kinni pidamata nii ja nii mitme puhkuspäeva eest“.

Kui töötaja poolt esitatavais dokumentides puuduvad andmed puhkuse kasutamise kohta eelmisel töökohal, võib tööandja nõuda vastavat õiendit töötajalt või seda ise töötaja eelmisest töökohast välja nõuda. (14. detsembri 1930. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1930, nr. 36.)

II. Puhkuse kestus

7. Korralist puhkust antakse täisealistele töötajatele kõigil juhtudel 12 tööpäeva, juurde arvatud puhkuse ajale langevad puhkepäevad...

8. Normeerimata tööpäevaga töötajaile võib kompensatsioonina suure töökoormatuse ja väljaspool tööaega tehtud töö eest anda lisapuhkust.

Riiklikes ettevõtetes ja asutustes ei tohi selle puhkuse kestus ületada 12 tööpäeva.

9. Alaealistele töötajatele, kes selleks päevaks, kui neil tekkis õigus puhkusele, ei ole veel saanud 18-aastaseks¹, samuti vabriku- ja mäetööstus-koolide ning massiliste kutsealade koolide õpilastele antakse korralist puhkust ühe kalendrikuu ulatuses (näit. 5. juunist kuni 5. juulini), kuid mitte vähem kui 24 tööpäeva.

Kui aga neid alaealisi või kooliõpilasi lastakse kehtiva korra kohaselt töötada eriti tervistkahjustavail ja ohtlikel kutsealadel, mis on loeteldud Töö RK nimekirjades², antakse neile korralist puhkust kokku poolteise kalendrikuu ulatuses, kuid mitte vähem kui 36 tööpäeva.

III. Puhkuse kasutamise aeg ja kord

10. Puhkusi antakse töötajaile kogu aasta kestel mistahes ajal hinde-vaidekomisjoni poolt kindlaksmääratud järjekorras, kus aga hinde-vaidekomisjon puudub, seal tööandja kokkuleppel vastava ametiühinguorganiga.

Puhkuste järjekord määratakse iga aasta kohta kindlaks hiljemalt selle aasta 1. jaanuariks. (19. jaanuari 1931. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1931, nr. 4.)

¹ Vt. NSVL RKN määrus 12. juulist 1940, lk. 46.

² Vt. joonealune märkus 1 lk. 68.

Puhkust võib anda niihästi igale töötajale järgemööda kui ka samaaegselt kas kõigile või üksikutele töötajate rühmadele (näit. käitise vältimatu seismajätmise puhul remondiks).

Ootamatu tööseisaku korral käitises või asutuses või tema üksikutes osades (avarii, loodusõnnetuse jne. tõttu) võib hinde-vaidekomisjoni otsusel anda puhkusi kas samaaegselt kõigile või üksikutele töötajate rühmadele, kaldudes kõrvale varem kindlaksmääratud järjekorrast.

11. Puhkusi ei tule määrata eranditult iga kuu 1. või 15. kuupäevast alates, vaid neid tuleb jaotada võimalikult ühtlasemalt kuu peale.

12. Puhkuste järjekorra kindlaksmääramisel võib ühele või teisele töötajale määrata puhkust ka enne, kui tal tekib õigus puhkusele (avansina).

13. Alaealistele töötajatele antakse puhkust üldreeglina suvel (hinde-vaidekomisjoni poolt kindlaksmääratud järjekorras). See aga ei võta alaealistelt õigust puhkuse kasutamiseks ka mõnel teisel aastaajal.

14. Võib juhtuda, et töötajal tekib õigus korralisele puhkusele ja õigus lisapuhkusele erinevatel aegadel. Sellistel juhtudel antakse töötajale mõlemad puhkused korraga täies ulatuses hinde-vaidekomisjoni poolt kindlaksmääratud puhkuste järjekorras ettenähtud ajal. Seejuures arvestatakse tööaeg järgneva tööaasta arvel puhkuse saamiseks korralise ja lisapuhkuse kohta eraldi.

15. Puhkust kohakaasluse arvel antakse samaaegselt puhkusega põhitöö eest.

16. Tööandja on kohustatud puhkuste järjekorra kava esitama õigeaegselt hinde-vaidekomisjonile (hinde-vaidekomisjoni puudumisel aga ametiühingule) läbivaatamiseks.

Tööandja on samuti kohustatud igale töötajale teatama tema puhkuse algamise ja lõppemise aja. Seda tuleb teha hiljemalt 15 päeva enne puhkuse algust, pannes selleks välja vastavad teadaanded osakondadesse, töökodadesse ja teistesse töökohtadesse.

Töötajaid, kes saavad puhkust individuaalse korra järgi (näit. puhkusaja muutmisel), tuleb sellest kirjaliku teadaandega informeerida.

Kui hinde-vaidekomisjoni otsusel antakse ühele töötajate rühmale puhkust avarii, loodusõnnetuse jne. tõttu väljaspool järjekorda, tuleb neid töötajaid sellest informeerida hiljemalt kaks päeva enne nende puhkuse algust.

17. Korraline või lisapuhkus tuleb üle viia teisele ajale või pikendada järgnevatel juhtudel:

a) töötaja ajutise töövõimetuse korral, kui töövõimetuspäevad tasus kindlustuskassa;

b) töötaja määramise korral riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmisele;

c) töötaja vahistamise korral;

d) teistel erimäärustega ettenähtud juhtudel.

Tööandjal on õigus töötajalt nõuda dokumentide esitamist, mis tõestavad, et puhkust pole võimalik kasutada määratud ajal.

Pealeselle tuleb töötaja erilise avalduse korral puhkus üle viia ka sel juhul, kui tööandja ei teatanud töötajale tema puhkusaega õigeaegselt või ei maksnud töötasu puhkusaja eest ette enne puhkuse algust.

18. Kui põhjused, mis takistasid töötajat puhkusele mine-mast, tekkisid enne puhkuse algust, määratakse uus puhkus-aeg kokkuleppel tööandja ja töötaja vahel.

Kui aga need põhjused tekkisid töötaja puhkusel viibi-mise ajal, pikeneb puhkuselt tagasipöördumise tähtaeg auto-maatselt vastava arvu päevade võrra, kusjuures töötaja on kohustatud sellest tööandjale viivitamata teatama.

Nende päevade eest tasub tööandja juhul, kui ta seaduse või lepingu järgi oli kohustatud töötajale välja maksma töö-tasu riikliku või ühiskondliku kohustuse täitmise või vahi all viibitud aja eest.

Puhkuse pikenemise korral ajutise töövõimetuse tõttu töö-andja lisanenud päevade eest tasu ei maksa.

19. Kogu puhkuse üleviimine teistel, § 17 märkimata juhtu-del on lubatav kokkuleppel tööandja ja töötaja vahel või hinde-vaidekomisjoni otsusel; korralise puhkuse (sealhulgas ka liidetud puhkuse) jagamine osadeks aga on lubatav kokku-leppel tööandja ja töötaja vahel.

Ülalmainitud tingimuste puudumisel ei ole puhkuse ülevi-i-mine ja jagamine lubatav.

IV. Töökoha ja töötasu säilitamine puhkuse ajal

20. Korralisel või lisapuhkusel viibiva töötaja vallandamine pole lubatav, välja arvatud järgnevad juhud:

- a) ettevõtte või asutuse täielik likvideerimine;
- b) tööseisak kogu ettevõttes või asutuses tootmiseloomuga põhjustel üle ühe kuu;
- c) süüdimõistva kohtuotsuse jõustumine süüteo, mis on otseses seoses tööga vastavas ettevõttes või asutuses.

21. Töötajale säilitatakse korralisel või lisapuhkusel viibimise ajaks tema keskmine töötasu.

Töötasu makstakse välja üks päev enne puhkuseleminekut.

22. (Esimest löiku ei esitata, kuna see on kaotanud oma tähenduse.)

Töötasu ümberarvutamine¹ toimub kõigil juhtudel, kus on ilmnenud ebaõigsusi töötasu arvutamises.

V. Puhkuste liitmine ja kompensatsioon puhkuse eest

23. Korralise puhkuse andmatajätmine jooksva aastal on lubatav ainult juhul, kui puhkuse andmine vastavale töötajale võib mõjuda ebasoodsalt ettevõtte või asutuse normaalsele töökäigule.

Puhkuse andmatajätmiseks on vajalik sellekohane kokkulepe tööandja ja töötaja vahel ning selle kokkuleppe kinnitamine hinde-vaidekomisjoni poolt. Juhul, kui ei saavutata kokkulepet tööandja ja töötaja vahel, otsustab küsimuse hinde-vaidekomisjon vaidekorras.

24. On keelatud jätta korralisi puhkusi andmata kaks aastat järgemööda.

25. On keelatud jätta korralisi puhkusi andmata alaealistele, samuti lisapuhkusi eriti tervistkahjustavail ja ohtlikel kutsealadel, välja arvatud töötaja vallandamise puhul.

26. Peale puhkuse otseselt andmata jätmise juhtude (§ 23) loetakse puhkus tööandja süü läbi kasutamatuks (kas täielikult või osaliselt) ka järgnevail juhtudel:

¹ On mõeldud puhkusaja eest väljamakstud töötasu.

a) kui puhkus jäi kasutamata selletõttu, et tööandja ei võtnud tarvitusele abinõusid puhkuste järjekorra kindlaksmääramiseks;

b) kui puhkus, mis kuulus kohuslikult üleviimisele, uuele tähtajale üle ei viidud.

27. Juhul, kui puhkus on jäänud kasutamata (kas täielikult või osaliselt) tööandja süü tõttu, tuleb töötajale välja maksta rahaline kompensatsioon kasutamata jäänud puhkuse eest või järgneva aasta puhkust kasutamata jäänud puhkusaja võrra pikendada.

Puhkuse liitmiseks piisab kokkuleppest tööandja ja asjast huvitatud töötaja vahel. Puhkuse liitmine ilma tööandja või töötaja nõusolekuta, samuti igasugune rahaliste kompensatsioonide maksmine puhkuse eest (välja arvatud vallandamise korral) on lubatav ainult hinde-vaidekomisjoni otsusel.

Töötaja loobumine puhkuse kasutamisest kindlaksmääratud ajal ilma kokkuleppeta tööandjaga, kokkuleppe mittesaavutamise korral aga puhkusest loobumine ilma hinde-vaidekomisjoni otsuseta ei anna töötajale õigust kompensatsioonile või puhkuse liitmisele.

28. Vallandatavale töötajale, kes oma õigust puhkusele ära ei kasutanud, kompensatsiooni kasutamata jäänud puhkuse eest ei maksta.

Seejuures aga töötajad, keda vallandatakse mistahes põhjustel ja kes on vastava tööandja juures töötanud vähemalt 11 töötaja hulka arvestatavat kuud, mis annab õiguse puhkusele, saavad täielikku kompensatsiooni...

Kõigil teistel juhtudel saavad töötajad proportsionaalset kompensatsiooni...

29. Täielikku kompensatsiooni makstakse keskmise töötasu ulatuses terve puhkusaja eest.

Proportsionaalset kompensatsiooni makstakse järgnevais määrades:

a) 12-tööpäevase puhkuse korral — keskmise päevase töötasu ulatuses iga selle töötaja hulka arvestatava kuu eest, mis annab õiguse puhkusele;

b) 24-tööpäevase ja kuuajalise puhkuse korral — keskmise kahepäevase töötasu ulatuses iga kuu eest;

c) poolteisekuise puhkuse korral — keskmise 3-päevase, ja kahekuise puhkuse korral — keskmise 4-päevase töötasu ulatuses iga kuu eest.

Tööaja arvutamisel, mis annab õiguse kompensatsioonile, tuleb talitada käesolevate eeskirjade I jao järgi.

30. Kompensatsiooni puhkuse eest, mida pikendati kollektiiv- või kirjaliku töölepingu põhjal või palgaraamatu märkuse põhjal, makstakse vastavalt sellele puhkusajale, mis on kindlaks määratud lepingus või palgaraamatus.

Teistel, seadusega mittekohuslikel puhkuse pikendamise juhtudel, on töandja kohustatud maksma kompensatsiooni vastavalt üldiselt kindlaksmääratud puhkusajale.

Puhkuste liitmisel arvestatakse pikendatud puhkused liidetud puhkusaja hulka täies ulatuses.

31. Kohakaasluse korral makstakse kompensatsiooni puhkuse eest, mis on jäänud kasutamata kohakaasluse töökojal, üldistel alustel.

32. Kompensatsioon puhkuse eest makstakse välja tööaasta lõpul, välja arvatud juhud, kui töötaja vallandatakse.

33. Töötaja surma korral makstakse kompensatsioon puhkuse eest välja üldistel alustel.

VI. Lõppmäärused

34. Töötasu või kompensatsiooni väljamaksmisel puhkuse eest arvutatakse keskmine töötasu korra järgi, mis on ette nähtud NSVL RKN 25. juuli 1935. a. määrusega¹. (2. veebruar 1936. a. redaktsioon „UAKN Bülletäänis“ 1936, nr. 2.)

35. Tööaja arvutamisel, mis annab õigust proportsionaalsele lisapuhkusele või vallandamise puhul õigust kompensatsioonile puhkuse eest, jäetakse vähem kui poolekuine tööaeg arvutusest välja, vähemalt poolekuine tööaeg aga ümardatakse terveks kuuks.

35-a. Uhiskondlikku sektorisse kuuluvais asutustes ja ettevõtete valitsemisaparatuurides (trustide, ühistute jne. juhatustes, kuid mitte käitiste juhatustes) rakendatakse käesolevaid eeskirju järgnevate täiendustega:

a) iga kuu jooksul peab minema puhkusele 8—9% kogu töötajaskonna koosseisust. Kõrvalekaldumised neist normidest on lubatavad ainult hooajatööde teenindamisega seoses olevais organeis.

¹ Vt. lk. 155—156.

Samaaegne puhkuse andmine kõigile asutuse või selle üksikute osade töötajatele on lubatav ainult neil juhtudel, kus seda põhjustavad tootmistingimused (näit. paratamatu tööseisaku puhul remondiks);

b) puhkuse pikendamine kasutamatajäänud puhkepäevade eest on keelatud;

c) on keelatud anda palgata puhkust, välja arvatud juhud, kus puhkused on ette nähtud eri seadustega (näit. seadused noorte eriteadlaste töölepaigutamise kohta pärast kõrgemate koolide ja tehnikumide lõpetamist);

d) puhkusele minekul pole lubatav lõpuleviimata töid üle anda teistele töötajatele. (19. novembri 1931. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1931, nr. 4.)

36. (Ei esitata, kuna on kaotanud oma tähenduse.)

37. Töötajale, kes vastava tööandja juurde asusid tööle enne 16. juulit 1929, ... tööaeg, mis annab õiguse puhkusele selle tööandja juures 1930. aastal, arvestatakse 1. jaanuarist 1930.

Töötajale, kes asusid tööle 1929. a. 16. juuli ja 1930. a. 1. jaanuari vahel, arvestatakse tööaeg samuti 1. jaanuarist 1930, kui nad 1929. aastal said kollektiivlepingu alusel õiguse proportsionaalsele puhkusele või proportsionaalsele kompensatsioonile. Teistel juhtudel aga arvestatakse tööaega tööleasumise päevast arvates.

Töötajale, kelle tööaega, mis annab õigust puhkusele 1930. aastal, arvestatakse 1. jaanuarist 1930, arvestatakse tööaastat, kui nad edaspidi töötavad vastava tööandja juures, 1. jaanuarist kuni 1. jaanuarini (s. t. tööaasta ühtub kalendriaastaga).

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr. 13)

Tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade, mille kohta määratakse lisapuhkust, nimekirja kinnitamisest

NSVL RKN määrus 12. juunist 1941

Kinnitada tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimekiri, millede kohta määratakse lisapuhkust vastavalt lisadele nr. 1 ja 2...¹

¹ Lisasid ei esitata.

2. Määrata, et juurdelisatud nimekirjas loendatud töölised ja teenistujad saavad lisapuhkust sõltumata sellest, missuguses rahvamajanduse harus nad töötavad.

3. Neil juhtudel, kus tervistkahjustavad töötingimused tootmises kõrvaldatakse või vähendatakse, on rahvakomissarid ja keskasutuste juhatajad kokkuleppel UAUKN-ga kohustatud lühendama lisapuhkuse kestust või seda üldse mitte andma.

4. Määrata, et lisapuhkuse asemel rahalise kompensatsiooni maksmine on lubatav ainult töölise või teenistuja vallandamise korral.

5. Tühistada NSVL Töö Rahvakomissariaadi 30. aprilli 1929. a. määrus „Lisapuhkustest“ ja selle juurde lisatud nimekiri kutsealadest, mis annavad õiguse lisapuhkusele, samuti tühistada kõik teised määrused, mis kehtestasid lisapuhkust seoses tervistkahjustavate töötingimustega.

*(„Tähtsamate tööseaduste ja -määruste kogu palga alal“,
Profizdat 1945)*

Otseselt tootmises töötavate tööliste kolmepäevasesst lisapuhkusest pideva tööstaži eest

*NSVL Kesktäitevkomitee ja NSVL Rahvakomissariaadi
Nõukogu 15. detsembri 1930. a. määruse § 12
(31. märtsi 1937. a. redaktsioonis)*

Kõik töölised, kes töötavad otseselt tootmises mäe-, metallurgia-, metalli-keemia- ja tekstiil-tööstusharudes, ehitusmaterjalide tööstuses, raudtee-, vee- ja autotranspordis ning suurtel ehitustel, ja kes samas ettevõttes või samal ehitusel on töötanud vahetpidamata mitte alla kahe aasta, saavad iga aasta kolmepäevase lisapuhkuse või rahalise kompensatsiooni kolmepäevase töötasu ulatuses.

Töötajate üleminek teise ettevõttesse administratsiooni korraldusel ei katkesta mainitud kaheaastast tähtaega.

*(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1930, nr. 60,
§ 641 ja 1937, nr. 23, § 93)*

Õppeasutuste lektorite personaalile korraliste puhkuste andmise korrast

*ÜAUKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt
8. juunil 1940*

1. Koolide õpetajaile ja tehnikumide ning kõrgemate õppeasutuste professorite ja lektorite personaalile, kes on asunud tööle 1. septembril ning on töötanud terve õppeaasta vältel, anda korralist puhkust suvisel õppevaheajal kestusega 48 tööpäeva.

2. Koolide õpetajaile ja tehnikumide ning kõrgemate õppeasutuste professorite ja lektorite personaalile, kes on asunud vastavasse õppeasutusse tööle õppeaasta jooksul pärast kõrgema või kesk-eriõppeasutuse lõpetamist, samuti pärast sõjaväelise tegevteenistuse sooritamist, anda korralist puhkust suvisel õppevaheajal kestusega samuti 48 tööpäeva.

Kõigile teistele koolide õpetajaile ja tehnikumide ning kõrgemate õppeasutuste professorite ja lektorite personaalile, kes on asunud tööle õppeaasta jooksul, anda korralist puhkust suvisel õppevaheajal 4 tööpäeva iga tööloldud kuu kohta.

*(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 16, § 393)*

Teaduslik-uurimis-, õppe- ja poliitharidusasutuste töötajate puhkusest

NSVL Töö RK määrus 5. maist 1932

I

Allpoolloeteldud teaduslik-uurimis-, õppe- ja poliitharidusasutuste töötajatele antakse puhkeajaga järgmises ulatuses (arvates selle puhkeaja hulka ka see 12 päeva kestusega puhkeajag, mis on ette nähtud liiduvabariikide tööseaduste koodeksites):

1. Teaduslik-uurimis-, teaduslik-muuseumi-, teaduslik-kunsti- ja teaduslik-raamatukogundusasutustes sõltumata ametkondlikust alluvusest, kõigile teaduslikele töötajatele, kaasa arvatud vanemad laborandid, — 24 tööpäeva.

Juhtivates teaduslik-uurimis-, teaduslik-muuseumi- ja teaduslik-raamatukogundusasutustes, mille nimestik määratakse vastavate ametkondade poolt kooskõlastatult NSVL Töö RK või liiduvabariikide töö rahvakomissariaadiga, annab asutuse administratsioon kooskõlastatult ametiühingu-organisatsiooniga nende asutuste tegevliikmetele, vanematele teaduslikele kaastöölisele, pearaamatukogujuhatajaile ja I järgu raamatukogujuhatajaile puhkeajaga kestusega kuni 48 tööpäeva.

2. Kõigis kõrgemates õppeasutustes, tehnikumides, töölis-fakultetidest, töölis-ülikoolides, tootmisõpetuse kombinatsioonides, professionaal-tehnilistes koolides ja kursustel ning vabrikukoolides ja selletüübilistes koolides:

a) õpetajaspersonaalile nii stantsionaarsete kui ka mittestantsionaarsetes õppeasutustes — 48 tööpäeva;

b) direktoritele (juhatajatele), nende asetäitjatele (abidele) õppealal, dekaanidele, osakondade ja erialade juhatajatele, laborantidele, tootmisõpetuse instruktoritele, kõrgemate õppeasutuste juures asuvate raamatukogude teaduslikele töötajatele — 24 tööpäeva.

3. Sotsiaalse kasvatusasutustes:

a) kõiki tüüpi koolide koolijuhatajatele, nende asetäitjatele ja õpetajaspersonaalile, haridusosakondade koosseisus ettenähtud rajooni kooliinstruktoritele, kellel on liiduvabariikide hariduse rahvakomissariaadi poolt määratud pedagoogiline tööstaaž, koolide pioneerijuhtidele — 48 tööpäeva (29. juuni 1932. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1932, nr. 20);

b) lastemajade, lasteaedade, laste mängumurude, koloniide, -kodude ja püsivat tüüpi laste kasvatusasutuste juhatajatele ja kasvatajatele — 36 tööpäeva;

c) haridusosakondade inspektoritele ning tootmisõpetuse instruktoritele — 24 tööpäeva¹.

4. Alaealiste korrarikkujate töökodude (reformatooriumide) ja töökasvatusasutuste, vaimselt mahajäänud ja füüsiliselt defektsete laste asutuste:

a) alaealiste asutuste juhatajatele ja lasteasutuste järelevaatajaile, juhatajaile, kasvatus- ja õpetajaspersonaalile, füü-

¹ Vastavalt NSVL RKN 29. aprilli 1945. a. määrusele antakse rahvaharidusosakondade ja haridusministeeriumide koolide inspektoritele puhkust kestusega 48 tööpäeva.

siliselt defektsete ja vaimselt mahajäänud laste asutuste käsitööinstruktoritele, pioneerijuhtidele — 48 tööpäeva;

b) asutuste juhatajate abidele, osakondade ja töökodade juhatajaile, arstidele, velskritele, meditsiinilistele õdedele, töökasvatustikes lasteasutustes käsitöö-instruktoritele, evakuaatoreile, vagunite vastuvõtjaile, järelevaatajaile, lastehoidjaile, samuti alaliselt lastega tegelevaile pesukorraldajaile — 24 tööpäeva (UAUKN Sekretariaadi 26. jaanuari 1936. a. määruse redaktsioon „UAUKN Bülletäänis“ 1936, nr. 2).

5. Massilise poliithariduse asutustes:

a) õpetajaspersonaalile, kes töötab nõukogude ja parteikoolides, kirjaoskamatusel likvideerimise punktides ja koolides vähese kirjaoskusega isikutele — 48 tööpäeva;

b) õppeasutuste juhatajatele ja nende asetäitjatele ning abidele õppealal, kõigi kultuurharidusasutuste konsulentidele ja instruktoritele — 36 tööpäeva;

c) raamatukogude ja nende osakondade juhatajatele, kõigi nimetustega raamatukoguhoidjatele, klubide ja lugemistubade juhatajatele — 24 tööpäeva.

II

Määrata käesoleva määruse kohaldamiseks järgmised reeglid:

7. Kui käesolevas määruses näidatud töötajail NSVL Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN või liiduvabariikide rahvakomisaride nõukogude erimääruste alusel on õigus pikemale puhkusele, siis antakse neile puhkus vastavalt neile määrustele.

8. Asutustes, mis on üle läinud katkestamatule tööle kogu aasta kestusel, võib puhkeajaga kestusega üle 24 tööpäeva jagada osadesse, kusjuures üks puhkeaja osadest ei või olla alla 24 tööpäeva.

Alg- ja keskkoolide õpetajatele on puhkeaja jagamine lubatav ainult nende soovil.

9. Neil juhtudel, kui töötajad, kes kuuluvad administratiiv-teadusliku või administratiiv-õppepersonaali hulka, teostavad ühtaegu teaduslik-uurimis- või õppetööd samas asutuses, antakse neile töötajatele puhkeajaga järgmistel alustel:

a) administratiiv-teadusliku personaali hulka kuuluvad töö-

tajad saavad puhkeaega sama kestusega kui vastavate kategooriate teaduslikud töötajad;

b) administratiiv-õppepersonaali hulka kuuluvad isikud, kes teevad pedagoogilist tööd ulatuses mitte alla $\frac{1}{3}$ vastava aastanormi, kasutavad puhkeaega kestusega 48 tööpäeva.

Pedagoogilise töö tegijad ulatusega alla tähendatud normi kasutavad puhkeaega vastavalt oma administratiiv-õppetöö teenistuskohale (17. septembri 1932. a. redaktsioon „NSVL Töö RK Teatajas“ 1932, nr. 28—29).

10. Teadusliku uurimis-, õppe- ja poliitkasvatuasutuste töötajad, kes ei ole näidatud § 1—5, lisapuhkust käesoleva määruse korras ei saa.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 13—14)

Kompensatsiooni arvutamise korras kasutamata jäänud puhkuse eest töölistele ja teenistujaile, kes täidavad tööülesandeid töökohustuse korras

*ÜAÜKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt
18. novembril 1942¹*

Selgitada, et aeg, millal töölistes ja teenistujades täidavad tööülesandeid töökohustuse korras, arvatakse tööstaaži hulka, mis annab õigust kompensatsioonile alatisel töökohal kasutamata jäänud puhkuse eest.

Keskmise töötasu arvutamisel kompensatsiooni suuruse määramiseks kasutamata jäänud puhkuse eest neile töölistele ja teenistujaile, kes täidavad tööülesandeid töökohustuse korras, jäetakse neil töodel viibimise aeg välja, s. o. keskmine töötasu arvutatakse vaid tõelise tööloleku aja eest vastavas ettevõttes või asutuses viimase 12 töökuu jooksul.

VNFSV paranduslike tööde koodeksi § 24

Paranduslikel töodel viibimise ajal korralist puhkust ei anta ja seda aega puhkuse saamiseks vajaliku staaži hulka ei arvata.

(„VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogu“
1933, nr. 48, § 208)

¹ Seda määrust rakendatakse ka puhkuste andmisel.

Paranduslikele töödele mõistetud isikute korralise puhkuse õiguse puudumisest

NSVL Kohtu RK seletus 26. septembrist 1940, nr. AD-14

Seoses saabuvate järelepärimistega õiguse kohta korralisele puhkusele isikute suhtes, kes omavolilise töölt puudumise eest on mõistetud paranduslikele töödele, seletan: isikud, kes omavoliliselt töölt puudumise eest on mõistetud paranduslikele töödele, neil töodel viibimise ajal õigust korralisele puhkusele ei oma.

(„NSVL tööseadusandlus“, Jurizdat, Moskva, lk. 184)

3. ÕPPIMISEGA SEOSOLEVAD PUHKUSED

Puhkuste andmisest arvestuste ja eksamite sooritamiseks isikutele, kes õpivad õhtustes ja mittestatsionaarsetes kõrgemates ja keskastmelistes erioõppeasutustes, ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal

NSVL RKN määrus 18. veebruarist 1941

NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määruste „Mittestatsionaarsest kõrgemast õppetööst“ ja „Eriteadlaste ettevalmistamisest ilma tootmistöö katkestamiseta“ osaliseks muutmiseks NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Kehtestada õhtustes kõrgemates ja keskastmelistes erioõppeasutustes õppijaile arvestuste ja eksamite sooritamise perioodiks iga-aastane 10-päevane lisapuhkus ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal.

2. Kehtestada mittestatsionaarsetes kõrgemates ja keskastmelistes erioõppeasutustes õppijaile (kes oma õppeplaane täidavad) laboratoorsete tööde, praktikumide, konsultatsioonide ja eksamite sooritamise ajaks iga-aastane 20-päevane lisapuhkus ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal.

3. Viimase õppeaasta õppijaile anda lisapuhkust ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal:

a) diplomiprojektide valmistamiseks ja kaitsmiseks neile õppijaile, kes õpivad õhtustes ja mittestatsionaarsetes kõrgemates erioppeasutustes — 4 kuud, ning õppijaile, kes õpivad õhtustes ja mittestatsionaarsetes keskastmelistes erioppeasutustes — 2 kuud;

b) riigieksamite sooritamiseks õppijaile, kes õpivad õhtustes ja mittestatsionaarsetes kõrgemates ja keskastmelistes erioppeasutustes — üks kuu.

Diplomiprojektide valmistamise ja kaitsmise ning riigieksamite sooritamise ajaks kindlustatakse õppijaid ühiselamute ja stipendiumidega üldistel alustel.

4. Seoses käesoleva määrusega lugeda kehtetuks: NSVL RKN 27. oktoobri 1933. a. määrus nr. 2337 „Eriteadlaste ettevalmistamisest tootmistööd katkestamata“ § 3, p. b; NSVL RKN 29. augusti 1938. a. määrus nr. 951 „Mittestatsionaarset kõrgemast õppetööst“ §-d 10, 11 ja 16 („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1938, nr. 39, § 228) ning NSVL RKN 8. detsembri 1939. a. määrus nr. 2023 „Õhtuste pedagoogiliste instituutide üliõpilaste soodustamisest“. („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 1, § 14.)

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1941, nr. 7, § 116)

**Palga alusel töötavaile kõrgemates õppeasutustes õppijaile
lisapuhkuste andmisest arvestuste, eksamite ja tootmis-
praktika sooritamiseks ilma töötasu säilitamiseta
nende töökohal**

*ÜAUKN ja NSVL RKN juures asuva Üleliidulise Kõrgemate
Koolide Komitee seletus 28. maist 1941*

Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu ja NSVL Rahva-
komissaride Nõukogu juures asuv Kõrgemate Koolide Komitee seletavad:

Kõrgemates õppeasutustes õppijaile, kes ühtlasi töötavad palga alusel, antakse lisapuhkusi ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal:

- a) arvestuste ja eksamite sooritamiseks — 10 päeva aastas;
- b) diplomiprojektide valmistamiseks ja kaitsmiseks — 4 kuud ja riigieksamite sooritamiseks — üks kuu;

c) tootmispraktika sooritamiseks — ajaks, mis on ette nähtud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Kõrgemate Koolide Komitee poolt kinnitatud kõrgemate õppeasutuste õppekavades.

(„Üleliidulise Kõrgemate Koolide Komitee Bülletään“
1942, nr. 1—2)

NSVL RKN korraldus 21. juunist 1945 nr. 9587-r

1. Kehtestada tootmisalal töötavaile ja töölisnoorte koolides õppivaile isikuile lõpueksamite perioodiks järgnevad lisapuhkused ühes palga säilitamisega:

10. klassi õpilastele — 20 tööpäeva,
7. „ „ „ — 15 „ „

2. Töölisnoorte koolide teiste klasside õpilasi vabastada eksamipäevadeks töölt, võttes need päevad arvesse korralise puhkuse määramisel.

3. Kohustada ettevõtete juhatajaid andma õppijaile nende soovil korralist puhkust, kohaldades seda eksamite ja katsete ajale.

Ettevõtete ja asutuste töötajaile 10-päevase lisapuhkuse andmisest nende astumise puhul mittestatsionaarsetesse kõrgematesse õppeasutustesse¹

Lubada ettevõtetele ja asutustele anda 10-päevast lisapuhkust (ilma palga säilitamiseta) sisseastumiseksamite sooritamiseks töölistele ja teenistujaile, kes astuvad mittestatsionaarsetesse kõrgematesse õppeasutustesse või kõrgemate õppeasutuste mittestatsionaarsetesse osakondadesse.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1939, nr. 30, § 207)

¹ Puhkustest kõrgematesse õppeasutustesse (statsionaarsetesse) ja tehnikumidesse astumise puhul vt. NSVL RKN 25. juuli 1945. a. määruse § 1, lk. 24.

4. PUHKUSED SANATOORIUM- JA KUURORTRAVIKS

Puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks

NSVL RKN määrus 9. augustist 1937

1. Töövõimelistele töölistele ja teenistujaile võimaldatakse puhkust sanatoorium- ja kuurortraviks koos toetuse maksimisega riikliku sotsiaalkindlustuse summade arvel tingimusel, et sanatoorium- ja kuurortravi vajalikkus on kindlaks tehtud sanatooriumi ja kuurordi ravikomisjoni poolt ning tuusik tasuta välja antud ametiühingu käitiskomitee poolt¹.

2. Puhkust töövõimelistele töölistele ja teenistujaile sanatoorium- ja kuurortraviks võimaldatakse ajaks, mis on vajalik sanatoorium- ja kuurortraviks ja sõiduks ravikohale ning tagasi, kusjuures sellesse ajasse arvatakse ka korralise ja kõigi lisapuhkuste ajad (mille jooksul säilitatakse palk töökoha järgi).

3. Sanatooriumi- ja kuurordikomisjoni otsuse kohaselt sanatooriumidesse ja kuurortidesse saadetakse töövõimetusel töölised ja teenistujad, kui neil on juba töövõimetusleht sanatoorium- ja kuurortravi nõudva haiguse puhul, saavad puhkust selleks raviks ja ravikohale ning tagasisõiduks koos toetusega, sõltumata sellest, kelle arvel on saadud tuusik, ning korralist ja lisapuhkusi sisse arvamata.

Juhul, kui töövõimetusleht töölise või teenistuja korralise ja lisapuhkuste üldkestus ületab ühe kuu, arvatakse ühte kuud ületav puhkuse aja osa sanatoorium- ja kuurortravi puhkuse ajasse.

4. Käesoleva määruse kohaldamiseks annab juhendi Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu kokkuleppel NSV Liidu Tervishoiu Rahvakomissariaadiga.

5. NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu 19. märtsi 1933. a. määrus „Kuurortidesse ja sanatooriumidesse sõitvatele töövõimelistele kindlustatutele puhkuste andmise korrast („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1933, nr. 23, § 137) tühistatakse.

*(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1937, nr. 53, § 225)*

¹ Vt. joonealune märkus lk. 85.

Puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks

ÜAÜKN juhend puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks,
kinnitatud NSVL RKN poolt 15. aprillil 1938

I. Puhkus sanatoorium- ja kuurortraviks
töövõimelistele töölistele ja teenistujaile

1. Töövõimelistele töölistele ja teenistujaile antakse puhkust sanatoorium- ja kuurortraviks koos riikliku sotsiaalkindlustuse korras abiraha maksmisega järgnevatel tingimustel:

a) kui sanatoorium- ja kuurortravi vajalikkus on kindlaks tehtud raviaasutuse juures asuva sanatooriumi- ja kuurordikomisjoni poolt ja

b) kui seejuures tuusik on tasuta välja antud käitiskomitee (või kõrgemalseisva ametiühingu-organisatsiooni) poolt sotsiaalkindlustuse või muude summade arvel, nagu ametiühingu eelarvest, vastastikuse abistamise kassadest, administratsioonilt jne.¹

2. Puhkust sanatoorium- ja kuurortraviks koos riikliku sotsiaalkindlustuse korras abiraha maksmisega ei anta töövõimelistele töölistele ja teenistujaile:

a) kes said tuusiku kas täieliku või osalise (näit. 20-, 50-protsendilise jne.) tasu eest;

b) kes said tuusiku mitte käitiskomitee või kõrgemalseisva ametiühingu-organisatsiooni kaudu (vaid otse administratsioonilt jne.);

c) kes said ravikuuri (kas tasuta või tasulise).

Märkus. Kõrvalekaldumised käesolevast paragrahvist on lubatud ainult erandjuhtudel, kui sanatoorium- ja kuurortravi andmata jätmise ohustab inimese tervislikku seisukorda, käitiskomitee aga antud momendil sobivad tasuta tuusikuid ei oma. Sellised kõrvalekaldumised on lubatud ainult igakordsel käitiskomitee või sotsiaalkindlustuse nõukogu otsusel sanatooriumi- ja kuurordikomisjoni ettepanekul.

¹ ÜAÜKN 29. veebruari 1940. a. määrus kehtestab korra, et kaks kolmandikku riikliku sotsiaalkindlustuse summade arvel väljaantavatest tuusikutest sanatooriumidesse ja kuurortidesse antakse töölistele ja teenistujaile nende hinna osalise, 30-protsendilise tasu eest, ük: kolmandik kõigist tuusikutest aga tuleb anda ravi ja materiaalset abi eriti vajavatele töötajatele tasuta (vt. „ÜAÜKN Bülletään“ nr. 3). Ülalähendatud määruse kohaselt tasu eest väljaantud tuusikud võrdsustatakse töövõimelistele töölistele ja teenistujaile puhkuse andmisele sanatoorium- ja kuurortraviks tasuta tuusikutega. (Vt. ÜAÜKN 20. mai 1939 määruse § 6 — „ÜAÜKN Bülletään“ 1939, nr. 5.)

3. Töövõimelistele töölistele ja teenistujaile, kes on õigus-
tatud saada puhkust sanatoorium- ja kuurortraviks (§ 1),
määratakse selle puhkuse kestus järgnevalt: kogu sanatoor-
ium- ja kuurortraviks ning ravikohale ja sealt tagasisõitmi-
seks kuluvast ajast arvatakse maha korralise ning kõigi lisa-
puhkuste (sealhulgas ka tervistkahjustava töö korral anta-
vate puhkuste) aeg ja ülejäänud päevadeks antakse puhkust
töövõimetuslehega.

Korralise ja lisapuhkuste ajal säilib töötasu töökoha järgi;
puhkusaja eest sanatoorium- ja kuurortraviks makstakse abi-
raha töövõimetuslehe järgi.

Näide. Tööline saadetakse 30 päevaks sanatooriumi. Sinna-
ja tagasisõiduks kulub 6 päeva. Seega vajab tööline raviks ja sõi-
duks kokku 36 päeva. Korralist puhkust on tal 14 päeva. Puu-
duva 22 päeva katteks saab tööline puhkust töövõimetuslehe
järgi.

4. Administratsioon ja käitiskomitee peavad kindlustama
niisuguse korra, et sanatoorium- ja kuurortravile saadetakse
töövõimeliste tööliste ja teenistujate korralise puhkuse algus
langeks ühte nende sanatooriumi või kuurorti teeasumise
ajaga.

Kui töövõimeline tööline või teenistuja millegipärast kasu-
tas oma puhkuse ära juba enne väljasõitu sanatooriumi või
kuurorti, siis ka sel juhul võetakse arvesse korraline ja lisa-
puhkus ning töövõimetuslehte võib välja anda ainult nende
päevade kohta, mis arvestusest üle jäävad. Puuduva aja eest
võib administratsioon anda tasuta puhkust.

5. Töövõimetuslehti sanatoorium- ja kuurortravile saatmise
puhul annab välja ainult sanatooriumi- ja kuurordikomisjon
ning need on varustatud kahe allkirjaga: komisjoni esimehe
allkirjaga ja ühe liikme allkirjaga.

Need töövõimetuslehed antakse välja enne ravile sõit-
mist.

Sanatooriumi- ja kuurordikomisjonide otsused on lõplikud.

6. Töövõimetuslehe saamiseks peab töövõimeline tööline
või teenistuja esitama:

- a) tuusiku;
- b) väljavõtte (õiendi) sotsiaalkindlustuse nõukogu või käi-
tiskomitee otsusest tasuta tuusiku saamiseks;
- c) õiendi administratsioonilt korralise ja lisapuhkuse kes-
tuse kohta.

II. Puhkus sanatoorium- ja kuurortraviks töövõimetuile töölistele ja teenistujaile

7. Töövõimetu tööline või teenistuja, kes saadetakse sanatooriumi- ja kuurordikomisjoni otsusel sanatooriumi või kuurorti sellal, kui tal juba on töövõimetusleht selle haiguse kohta, mille ravimiseks ta sanatooriumi või kuurorti sõidab, saab puhkust ühes abirahaga, vaatamata sellele, kelle arvel tuusik välja anti (käitiskomitee kulul, administratsiooni kulul, enda kulul jne.).

See puhkus antakse ravimise ajaks koos ajaga ravikohale ja sealt tagasi sõitmiseks, korralist ja lisapuhkusi arvesse võtmata (välja arvatud § 8 toodud juhud).

8. Kui töövõimetu töölise või teenistuja korraline puhkus ja lisapuhkused kestavad kokku kauem kui üks kuu, siis määratakse puhkuse aeg sanatoorium- või kuurortraviks järjekorras: kogu raviks ning ravikohale ja sealt tagasi sõitmiseks kuluvast ajast lahutatakse mitte terve korraline ja lisapuhkus, vaid ainult see osa, mis ületab ühe kuu (30 päeva), kuna puuduva aja eest antakse puhkust töövõimetuslehe järgi.

Enne sanatooriumi või kuurorti minekut ära kasutatud puhkust arvesse ei võeta.

Näide. Kooliõpetaja sõidab sanatooriumi 1. juulil. Raviks ja sõiduks vajab ta 32 päeva. Korralist puhkust on tal 57 kalendripäeva (ehk 48 tööpäeva). Korralise puhkuse jääk ühest kuust on 27 päeva (57—30). Puhkust töövõimetuslehe järgi antakse 5 päeva (32—27).

9. Kui sanatooriumi- ja kuurordikomisjoni poole pöördub tööline või teenistuja, kel juba on töövõimetusleht, võib komisjon kontrollida, kas kindlustatu sel hetkel on töövõimetu tõepoolest selle haiguse tagajärjel, mille ravimiseks teda sanatooriumi või kuurorti saadetakse.

Sõltuvalt kontrolli tulemustest otsustab komisjon, kas kindlustatu saab puhkust töövõimetusleht (juhendi II osa) või töövõimetusleht (juhendi I osa).

III. Sanatooriumides viibimise aja pikendamine ja töövõimetuslehtede väljaandmine sanatooriumides

10. Sanatooriumides viibimise aja pikendamine (üle tuusiku tähtaja) on lubatud ainult neil juhtudel, kus tööline või teenistuja sanatooriumist väljakirjutamise tähtjaks teravakujulise haigestumise (või põhihaiguse teravnemise) tagajärjel on töövõimetu, mistõttu pole võimalik teda sanatooriumist välja kirjutada ega haiglasse üle viia.

Pealeselle lubatakse tuberkuloosisanatooriumides erandjuhtudel pikendada kohalviibimist neile töövõimetuile haigetele, kellele ainult selline pikendus võib tagada kiire töövõime tagasisaamise. Selline pikendus on lubatud ainult eelneval kokkuleppel organisatsiooniga, kes andis välja tuusiku, ning mitte kauemaks kui üheks kuuks.

Tuusiku algustähtjaks sanatooriumi hilinemine ei anna õigust jääda sinna kauemaks.

11. Sanatooriumis viibimist pikendab ja annab selleks välja töövõimetuslehe:

a) UAUKN ja Tervishoiu RK sanatooriumides komisjon, kuhu kuulub sanatooriumi peaarst (esimehena), raviarst ja sanatooriumi vastava eriala konsultant (kui see on olemas);

b) teistes sanatooriumides kohaliku raviasutuse arstlik konsultatsioonikomisjon koos sanatooriumi raviarstiga, sellise komisjoni puudumisel aga kohaliku raviasutuse (polikliiniku, haigla jne.) peaarst koos sanatooriumi raviarstiga.

Märkus. NSVL Tervishoiu Rahvakomisariaadi või liiduvabariigi tervishoiu rahvakomisariaadi erikorraldustega, mis on kooskõlastatud UAUKN-ga, võib UAUKN ja tervishoiu rahvakomisariatide sanatooriumide jaoks kehtestatud korda (p. a) laiendada ka üksikuile teiste ametiasutuste ja organisatsioonide sanatooriumidele.

12. Ule tuusiku tähtaja sanatooriumis viibimise ülalpidamiskulud tasub sama organ (või isik), kes tasus põhituusiku eest.

13. Sanatooriumis tekkiva ajutise töövõimetuslehe puhul, mis (täielikult või osaliselt) langeb korralise või lisapuhkuse ajale, annavad töövõimetuslehed välja § 11 näidatud komisjonid sanatooriumist väljakirjutamisel.

Töövõimetusleht antakse kõigiks ajutise töövõimetuslehe päevadeks, mis langesid korralisele või lisapuhkusele, maha

arvatud aeg, mille kohta töövõimelisele töölisele või teenistujale anti töövõimetusleht juba seoses vastavasse sanatooriumi saatmisega.

Palgata puhkusele langenud päevade kohta töövõimetuslehte ei anta.

Näide. Töövõimeline teenistuja sai sanatooriumi saatmisel töövõimetuslehte 4-ks päevaks, võttes arvesse korralist puhkust. Sanatooriumis haigestus ta angiini ja oli töövõimetu korralise puhkuse ajast 6 päeva. Sanatooriumis antakse talle töövõimetusleht ainult kaheks päevaks (6—4). Kui ta sanatooriumi saatmisel oleks saanud töövõimetuslehte 6-ks päevaks või kauemaks, siis ei oleks talle seoses angiiniga enam uut töövõimetuslehte antud.

IV. Käesoleva juhendi rakendamise kord

14. Käesolevat juhendit rakendatakse ka füsioterapeutilistes instituutidesse ja raviasutustesse saatmisel, mis asuvad kuurortides või mis on loeteldud ÜAÜKN ja NSVL Tervishoiu Rahvakomissariaadi poolt ühiselt kinnitatud erinimestikus.

Teistesse füsioterapeutilistesse instituutidesse ja raviasutustesse saatmisel rakendatakse üldisi juhendeid, mis on kehtestatud eriravile saatmiseks.

15. Töövõimetuslehed, millele väljaandmisel käesolevat juhendit rikuti, tasumisele ei kuulu.

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1938, nr. 4)

Sanatooriumidesse, kuurortidesse ja puhkekodudesse saatmise korrast

ÜAÜKN määrus 15. septembrist 1945

Seoses korraliste ja lisapuhkuste taaskehtestamisega vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 30. juuni 1945. a. seadlusele „Tööliste ja teenistujate puhkustest“ ÜAÜKN Sekretariaat määrab:

1. Selgitada ametiühingu-organisatsioonidele, et puhkuse andmisel töölistele ja teenistujatele sanatoorium- või kuurort-raviks tuleb juhendada ÜAÜKN instruksioonist „Puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks“, mis on kinnitatud NSVL RKN poolt 15. aprillil 1938¹.

¹ Vt. lk 85.

2. Saata töölisi ja teenistujaid nende korralise ja lisapuhkuste ajal puhkekodudesse ilma töövõimetuslehti välja andmata.

3. UAUKN Sekretariaadi 4. mai 1942. a. määruse „Puhkekodude ja sanatooriumide avamisest haigetele ja puhkustvajavaile töölistele ja teenistujaile“ § 5 lugeda kehtetuks.

5. PUHKUSTE ANDMISE KORD PÄRAST ISAMAASÕJA LÕPPEMIST JA KOMPENSATSIOONI VÄLJAMAKSMISEST PUHKUSTE EEST, MIS ISAMAASÕJA AJAL JÄID KASUTAMATA

Tööliste ja teenistujate puhkustest

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 30. juunist 1945

Seoses Suure Isamaasõja lõppemisega NSVL Ülemnõukogu Presiidium määrab:

1. Kehtestada alates 1. juulist 1945 uuesti tööliste ja teenistujate korralised ja lisapuhkused, mis sõjaperioodiks tühistati NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1941. a. seadlusega „Tööliste ja teenistujate tööaja režiimist sõjaajal“.

Anda NSVL Rahvakomissaride Nõukogule õigus tööliste ja teenistujate puhkused üksikutes tööstusharudes kuni 1945. a. lõpuni edasi lükata ja seoses sellega jooksva aastal kasutamata jäänud puhkuste eest maksta töölistele ja teenistujaile vastavat rahalist kompensatsiooni.

2. Vastavalt käesoleva seadluse § 1 lõpetada alates 1. juulist 1945 riiklikes, kooperatiivsetes ja ühiskondlikes ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes kasutamata jäänud puhkuste eest rahalise kompensatsiooni ülekandmine hoiukassadesse tööliste ja teenistujate erihoiustena.

3. Teha NSVL Rahvakomissaride Nõukogule ülesandeks, kindlaks määrata kord ja tähtajad töölistele ja teenistujaile kasutamata jäänud puhkuste eest rahaliste kompensatsioonisummade väljamaksmiseks, mis on erihoiustena hoiukassadesse üle kantud.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 7. juulist 1945)

IV. TÖÖDISTSIPLIIN

1. ABINÕUDEST TÖÖDISTSIPLIINI KORRALDAMISEKS

Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja sel alal kuritarvituste vastu võitlemiseks

*NSVL RKN, UK(b)P Keskkomitee ja UAUKN määrus
28. detsembrist 1938*

Nõukogude Liidus töötajad ei tööta kapitalistidele, vaid iseendale, oma sotsialistlikule riigile, kogu rahva hüvanguks. Töölise ja teenistujate rõhuv enamik töötab ausalt ja kohusetruult ettevõtteis, transpordis, asutustes, ilmutades teadlikku suhtumist töösse, andes lööktöö ja töösangarlikkuse eeskuju, kõvendades kodumaa võimsust ja kaitsevõimet.

Kuid ausate ja kohusetruude töötajate kõrval leidub veel üksikuid mitteteadlikke, mahajäänud või kohusetundetuid inimesi: jooksikuid, logelejaid, töölt puudujaid ja ahnitsejaid.

Need inimesed oma lohaka tööga, töölt puudumisega, tööle hilinemisega, sihitu ümberlonkimisega mööda ettevõtet töö ajal ja teiste töö sisekorra-eeskirjade rikkumistega, samuti sagedaste omavoliliste üleminekutega ühest ettevõttest teise laostavad töödistsipliini, teevad suurt kahju tööstusele, transpordile ja kogu rahvamajandusele.

Nad püüavad anda riigile vähem tööd, endale aga kiskuda rohkem raha. Nad tarvitavad nõukogude tööseadusi ja eeskirju kurjasti, kasutades neid omakasupüüdlikes huvides. Nad ei tööta täielikult isegi ettenähtud arvu töötunde päevas, vaid töötavad sageli ainult 4 või 5 tundi tööpäevas, raisates ülejäänud 2—3 tundi tööajast kasutult. Sellega rahvas ja riik kaotab iga aasta miljoneid tööpäevi ja miljardeid rublaseid.

Kui jooksikuid ja logelejaid vallandatakse, siis hakkavad nad protsessima ja saavutavad ilma töötamata tasu just kui pealesunnitult töölt puudumise tõttu. Ettevõttest vallandamine töödistsipliini rikkumise pärast ei ole üldreeglina töölt puudujatele küllalt mõjuvaks karistuseks, sest et enamikul juhtudel nad leiavad viivitamata tööd teistes ettevõtetes.

Kasutades praegu kehtivaid eeskirju puhkuse andmise korra kohta, mille järgi õigus puhkusele minekuks antakse 5½-kuise töö järgi ettevõttes või asutuses, jooksikud ja logelejad, joostes ettevõttest teise, oskavad saada aasta jooksul kaks puhkust, olles seega soodustatud seisukorras kohusetruude tööliste ja teenistujatega võrreldes.

Tehaste ja vabrikute poolt oma tööliste ja teenistujate jaoks ehitatud majades on korterid tihti isikute käes, kes omavoliliselt on lahkunud nendest ettevõtetest töölt või kes on vallandatud töödistsipliini rikkumise pärast, ning seetõttu töölistel ja teenistujail, kes kestvalt ja ausalt on töötanud ühes ettevõttes, puudub väga sageli vajalik elamispind.

Tuusikute jagamisel sõiduks puhkekodudesse ja sanatooriumidesse kasutavad jooksikud ja töölt puudujad samu õigusi kui ausalt töötavad töölistel ja teenistujad. Samuti kindlustusabiraha väljamaksmisel ajutise töövõimetuse puhul kui ka pensionide määramisel ei tõmmata vajalist teravat vahet antud ettevõtte või asutuse suure katkestamata tööstäziga kohusetruude tööliste ja ühest ettevõttest ja asutusest teise kargavate töödistsipliini rikkujate ja jooksikute vahel.

Mõned ametiühingu-, majandus-, samuti kohtuorganid ilmutavad lubamatut rahvavastast sallivust töödistsipliini rikkujate vastu ja isegi soodustavad neid, vastuolus rahva ja riigi huvidega, otsustades sageli küsimusi tööle ennistamise, ajutise töövõimetuse abiraha väljamaksmise, tehase korterist väljatõstmise jne. asjus jooksikute ja töölt puudujate kasuks.

Kõik see loob niisuguse olukorra, et kohusetundetud töötajad, vähe töötades võivad elada riigi kulul, rahva kulul, mis kutsub esile tööliste ja teenistujate enamiku poolt õigustatud proteste ja nõuab mõnesuguste muudatuste tegemist kehtivais töö sisekorra-eeskirjades ja sotsiaalkindlustuse normides sihiga, et edaspidi ei oleks lubatav ühesugune suhtumine kohusetruudes töötajatesse ning logelejaisse ja jooksikusse, et soodustataks ainult ausalt töötavaid töölisi ja teenistujaid, mitte aga neid, kes õõnestavad töödistsipliini ja kergesti jooksevad ühest ettevõttest teise.

Suured kuritarvitused tulevad ette ka rasedus- ja sünnituspuhkuste kasutamise praktikas. Ei ole haruldased tõsiasiad, et mõned naised, kes püüavad pekkuse teel elatuda riigi

arvel, astuvad veidi aega enne sünnitust töösse ettevõtteisse ja asutustesse ainult selleks, et kätte saada 4-kuist puhkust riigi arvel ning pärast seda mitte enam tööle tagasi pöörduda. Riigi huvid nõuavad, et nendele kuritarvitustele teh-taks viivitamata lõpp.

NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu, Uleliidulise Kom-munistliku (bolševike) Partei Keskkomitee ja Uleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu otsustavad:

1. Kohustada ettevõtete ja asutuste administratsiooni koos ametiühinguorganitega algama otsustavat võitlust kõigi töö-distsipliini ja töö sisekorra-eeskirjade rikkujate, töölt puudu-jate, logelejate, ahnitsejate, kõigi vastu, kes ebaausalt suh-tuvad töökohustustesse, olgu nad teenistujad või töölised.

Seadus nõuab töölise või teenistuja vallandamist, kui ta on endale lubanud töölt puudumist õigustamatul põhjusel. See abinõu on sihitud parasiitide vastu, kes ei taha töötada, vaid püüavad elada riigi kulul ja rahva arvel. Seaduse nõuet töölt puudujate vallandamise kohta tuleb täita kõrvalekaldumata.¹

Seadusega on kindlaks määratud ja töölisklassi poolt vastu võetud kaheksatunniline tööpäev, seitsmetunniline tööpäev, kuuetunniline tööpäev mitmesuguste ettevõtete ja asutuste jaoks, olenevalt töötingimustest. Seejuures töölise rõhuval enamikul on seitsmetunniline tööpäev.² Riik nõuab ja töolis-klass toetab seda nõudmist, et seadusega kehtestatud töö-päeva pikkusest peetaks kinni täpselt ilma kõrvalekaldumi-seta, et seal, kus on seatud kaheksa-, seitsme- või kuuetun-niline tööpäev, töö kestkaks, seadusega kooskõlas, kaheksa, seitse või kuus tervet tundi. Hilinemine tööle, enneaegne ära-minek lõunale, hilinenud tagasitulek lõunalt, enneaegne ära-minek ettevõttest, samuti logelemine töö ajal, — kõik see on jämedakujuline töödistsipliini rikkumine, seaduse rikku-mine, mis toob endaga kaasa maa majandusliku jõu ja kait-sevõime ning rahva jõukuse õõnestamise.

Töolist või teenistujat, kes on lubanud endale hilinemise tööle ilma mõjuvate põhjusteta või enneaegselt läinud lõunale või viibinud lõunalt tagasitulekuga või enneaegselt lahkunud ettevõttest või asutusest või logelnud töö ajal, karistatakse administratsiooni poolt: märkuse või noomitusega ühes val-

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5, lk. 107.

² Vt. sama seadluse § 1, lk. 44.

landamise hoiatusega; üleviimisega teisele vähemtasuvale tööle tähtajaliselt kuni 3 kuuni või määramisega madalamale kohale.

Tööline või teenistuja, kes on lubanud endale kolm säärast üleastumist ühe kuu jooksul või neli üleastumist kahe kuu jooksul järgemööda, kuulub vallandamisele kui töölt puudujana, kui tööseaduse ja töödistsipliini rikkujana.¹

2. Määrata, et töödistsipliini kindlustamise abinõude läbi viimisest kõrvalekaldumise ja töölt puudujate, jooksikute ning logardite vastu abinõude tarvitusele võtmata jätmise pärast, kooskõlas käesoleva määrusega ja Kesktäitevkomitee ning NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu 15. novembri 1932. a. otsusega „Vallandamisest ilma mõjuvate põhjusteta töölt puudumise eest“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1932, nr. 78, § 475)¹ ettevõtete, asutuste, jaoskondade ja osakondade juhatajaid karistatakse kõrgemalseivate organite poolt kuni töölt kõrvaldamiseni ja kohtu alla andmiseni.

3.²

4. Kui tööline või teenistuja vallandatakse ilma küllaldase aluseta, siis tasutakse sunnitud töölt puudumise aja eest keskmise palga suurus, kuid mitte rohkem kui 20 päeva eest, kusjuures asutuste ja ettevõtete administratsioon, käitiskomiteed ja hinde-vaidekomisjonid on kohustatud kaebused ebaõige vallandamise pärast läbi vaatama 3 päeva jooksul, arvates kaebuse esitamise päevast, kohtuorganid aga 5 päeva jooksul.

5. Tööliste ja teenistujaile, kes on ametiühingu liikmed, makstakse toetust ajutise töövõimetuse puhul (välja arvatud raseduse ja sünnituse puhul) järgmisel määral — sõltuvalt pidevast tööstaažist selles ettevõttes või asutuses:

- a) pideva tööstaaži juures samas ettevõttes või asutuses üle 6 aasta — 100% palgast
- b) „ 3 kuni 6 aastat — 80% „
- c) „ 2 kuni 3 aastat — 60% „
- d) „ kuni 2 aastani — 50% „

6. Alaealistele alla 18 a., kes on ametiühingu liikmed,

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5, lk. 107.

² § 3 ei esitata.

makstakse § 5 näidatud toetust sõltuvalt pidevast tööstaažist antud ettevõttes või asutuses — järgneval määral: kui pidev tööstaaž on üle 2 aasta — 80% palgast, kuni 2 aastani — 60% palgast. Seejuures loetakse pideva tööstaaži hulka selles ettevõttes ka õppimisaeg vabrikukoolis¹.

7. Sõetööstuse maa-aluseile töötajale — ametiühingu liikmeile, kes töötavad söe tootmisel või ettevalmistustöödel šahtis, makstakse § 5 näidatud toetust sõltuvas pidevast tööstaažist antud šahtis — järgmisel määral: kui pidev tööstaaž on üle 2 aasta — 100% palgast, kuni 2 aastani — 60% palgast.

8. Vabrikuis ja tehaseis, mis alustasid tegutsemist pärast 1. jaanuari 1933, makstakse töölistele ja teenistujale — ametiühingu liikmeile, kes on neisse ettevõtteisse asunud hiljemalt 1. jaanuaril 1936. aastal ja on töötanud seal vahetpidamata, toetust ajutise töövõimetuse korral (välja arvatud toetus raseduse ja sünnituse puhul) — sõltuvas pidevast tööstaažist selles ettevõttes järgneval määral: pideva tööstaaži puhul üle 5 aasta — 100% palgast, 3 kuni 5 aastani — 80% palgast. Nende ettevõtete tööliste ja teenistujate suhtes, kel on pidev tööstaaž alla 3 aasta, rakendatakse ajutise töövõimetuse toetuse andmise kord, mille kehtestab käesoleva määruse § 5.

9. Töölistele ja teenistujale, kes ei ole ametiühingu liikmed, makstakse toetust töövõimetuse puhul (välja arvatud raseduse ja sünnituse puhul) pooles suuruses võrreldes normidega, mis on ette nähtud ametiühingu liikmete jaoks.

10. Ajutise töövõimetuse toetuse määramisel loetakse tööstaaž pidevaks ka sel juhul, kui tööline või teenistuja läks ühest ettevõttest või asutusest teise majandusorgani või asutuse administratsiooni korralduse põhjal.

11. Töölistel ja teenistujail, kes on vallandatud töödistsipliini rikkumise või kuritegude sooritamise pärast, samuti neil, kes on töölt lahkunud omal soovil, on õigus toetuse saamiseks ajutise töövõimetuse puhul pärast seda, kui nad on töötanud vähemalt 6 kuud uues töökohas. Seda eeskirja ei rakendata tööliste ja teenistujate suhtes, kes on vallandatud või omavoliliselt lahkunud töölt enne käesoleva määruse avaldamist.

12. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 17. oktoobri 1937. a.

¹ Vt. ÜAÜKN 9. juuli 1941. a. määruse p. 2, lk. 38.

määruse „Elamufondi säilitamisest ja elamumajanduse parandamisest linnades“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1937, nr. 69, § 314) § 31 põhjal määratakse, et töölised ja teenistujad, kellele seoses nende tööga selles ettevõttes on antud elamispind riigi ettevõtte, asutuse või ühiskondliku organisatsiooni majas (või nende ettevõtete või asutuste poolt üüritud majas), ettevõttest või asutusest lahkumisel pärast käesoleva määruse avaldamist, olgu nad lahkunud omal soovil, vallandatud töödistsipliini rikkumise või kuriteo sooritamise pärast — kuuluvad sundväljatõstmisele administratiivkorras kümne päeva jooksul ilma elamispinna andmiseta.

13. Õigus korralise puhkuse saamiseks antakse töölistele ja teenistujatele pärast 11-kuist katkestamata töötamist samas ettevõttes või asutuses.

14. Peale iga-aastase kindlaksmääratud puhkuse antakse naistöolistele ja -teenistujatele raseduse ja sünnituse puhul puhkust 35 kalendripäeva enne ja 28 kalendripäeva pärast sünnitust, makstes selle aja eest riiklikku toetust varem kindlaksmääratud normide kohaselt. Nimetatud puhkust ning toetust raseduse ja sünnituse puhul makstakse neile, kes on pidevalt töötanud samas ettevõttes või asutuses mitte vähem kui 7 kuud¹.

15. Eesõigus tuusikute saamisel puhkekodusse antakse neile töölistele ja teenistujatele, kes on töötanud samas ettevõttes või asutuses katkestamata üle 2 aasta.

16. Puhkusi ajutise töövõimetuse puhul (haigus, rasedus, sünnitus jm.), mis käesoleva määruse avaldamise päevaks ei ole lõppenud, antakse ülejäänud ajaks ja nende eest tasutakse eeskirjade järgi, mis olid kehtivad puhkuse alguse ajal.

17. Tööliste ja teenistujate suhtes, kes töötavad eratööandjate juures (naismajateenijad, kontsessioon-ettevõtete töölised ja teenistujad), korraldatakse käesolevas määruses ettenähtud küsimused eri-eeskirjadega, mis antakse UAUKN poolt NSVL RKN kinnitusel.

18. I ja II grupi tööinvalididele (üldiste haiguste tagajärjel) kehtestatakse enne pensioni taotlemist omandatud pideva tööstaaži eest ühes ettevõttes või asutuses järgnevad lisandid:

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 23. juuli 1944. a. seadluse § 6, lk. 196. ja NSVL RKN 18. augusti 1944. a. määruse § 32—33, lk. 198.

Kategooriad	Pidev staaž	Pensionile antav lisand protsentes
I kategooria — töölised ja teenistujad, kes töötavad maa-aluseil ja ebatervislikel töödel	3—5 aastani 5—10 aastani üle 10 aasta	10 % 20 % 25 %
II kategooria — töölised ja teenistujad metallurgia, masinaehituse-, elektrotehnika-, söe-, mäe-, nafta-, keemia- ja kummipõhitööstuses, raudtee- ja vee-transporti ning side tootmisettevõtete alal	4—8 aastani 8—12 aastani üle 12 aasta	10 % 15 % 20 %
III kategooria — ülejäänud töölised ja teenistujad	5—10 aastani 10—15 aastani üle 15 aasta	10 % 15 % 20 %

Pensionäridele, kellel on enne pensioni taotlemist pidev tööstaaž ühes ettevõttes või asutuses üle 5 aasta, antakse eesõigus pensionäride jaoks eraldatud tuusikute saamiseks sanatooriumidesse ja kuurortidesse.

19. Pensionid töölistele ja teenistujatele invaliidsuse puhul määratakse järgneva staaži olemasolu korral:

Vanus	Staaž		Töötajad maa-aluseil ja ebatervislikel töödel
	Mehed	Naised	
20—22 aastani	3	2	2
22—25 "	4	3	3
25—30 "	6	4	4
30—35 "	8	5	5
35—40 "	10	7	6
40—45 "	12	9	7
45—50 "	14	11	8
50—55 "	16	13	10
55—60 "	18	14	12
üle 60 aasta	20	15	14

Juhul, kui invaliidsus on tekkinud enne 20-aastaseks saamist, samuti invaliidsuse tekkimisel töövigastusest või kutsehaigusest, määratakse pension sõltumata staaži kestusest.

20. Pensionäridele, kes jätkavad tööd pärast neile vanaduspensioni määramist, makstakse need pensionid välja sõltumata teenistusest.

Ei arvestata ka kuni 100 rbl. suurust teenistust kuus, mida saavad I ja II grupi invaliidid invaliidide kooperasiiooni artelide poolt antud koduse töö eest; juhtudel, kui nende invaliidide teenistus ületab 100 rbl. kuus, vähendatakse pensioni vastavalt, kuid seejuures peab invaliidile jääma vähemalt 50% pensionist¹.

21. Seoses lisandite andmisega pideva staaži korral ja soodustusega pensionäridele töötasude arvessevõtmisel (käesoleva määruse § 18 ja 20) — tühistatakse iga liiki pensionide ja kõigi invaliidsusrühmade suhtes lisandid ja ümberarvestused, mis on seotud Liidu Sotsiaalkindlustuse Nõukogu 29. veebruaril 1932. a. otsuse nr. 47 paragrahvidega 4, 6, 8, 19 ja 20.

Varem juurdearvatud lisandid jäävad kehtima endistes määrades.

22. Pensionärid, kes varjavad sotsiaalkindlustusorganite eest oma palka või teisi tulusid, mida arvestatakse pensionide maksmisel, kaotavad pensioni 6 kuuks.

23. Seoses sellega, et üldise pensionikindlustuse kõrge taseme juures NSV Liidus leidub pensionäre, kes läksid pensionile mitu aastat tagasi, kui normid ja palgatase olid märksa madalamad kui praegu, määratakse, et pensionid riikliku sotsiaalkindlustuse alal sõltumata nende määramise ajast, ei või olla väiksemad järgnevatest määradest kuus (kaasa arvatud kõik lisandid):

Pensionäride liigid	Kui ei ole töövõimetus perekonnaliikmeid	Kui on üks töövõimetu perekonnaliige	Kui on kaks või rohkem töövõimetus perekonnaliiget
Pensionärid, kes saavad pensioni vanaduse või väljateenitud aastate tõttu, ja I grupi invaliidid	50 rbl.	60 rbl.	75 rbl.
II grupi invaliidid	40 rbl.	50 rbl.	60 rbl.
Perekonnad, kes on kaotanud toitja	—	30 rbl.	40 rbl.

¹ Vastavalt NSVL RKN 28. juuli 1941. a. ja 18. novembri 1945. a. määrustele säilitatakse pensionäridele, kes töötavad ettevõtteis või asutustes, pension sõltumatult nende teenistuse suuruselt.

III grupi invaliidide pensionid riikliku sotsiaalkindlustuse alal ei või olla väiksemad kui 25 rbl. kuus.

24. Kulud pensionide ja toetuste väljamaksmisel pensionäridele, kes ei tööta ettevõttes või asutuses ja kes saavad pensioni riikliku sotsiaalkindlustuse korras, samuti nende pensionäride sanatooriumi- või kuurordikulud kaetakse sotsiaalkindlustusorganite poolt riikliku sotsiaalkindlustuse summade arvel.

25. Kogu riikliku sotsiaalkindlustuse summade säästu, mis saadakse seoses käesoleva määruse elluviimisega, peavad ametiühingud suunama täiendavaks elamute ehitamiseks tööliste ja teenistujaile, kui ka täiendavaks lastesõimede ja lasteaedade ehitamiseks — lisaks valitsuse poolt neiks otsuste jaoks antavaile summadele.

26. Käesolev määrus viiakse ellu alates 1. jaanuarist 1939.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1939, nr. 1, § 1)

2. TÖÖ SISEKORRA-EESKIRJAD

Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ning asutuste tööliste ja teenistujate töö sisekorra tüüpeeskirjade kinnitamisest

NSVL RKN määrus 18. jaanuarist 1941

1. Kinnitada Uleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu poolt esitatud riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ning asutuste tööliste ja teenistujate töö sisekorra tüüpeeskirjad.

2. Panna ette rahvakomissariaatidele ja teistele NSV Liidu keskasutustele (peale allpool nimetatute), samuti liiduvabariikide vabariiklikele rahvakomissariaatidele tüüpeeskirjade alusel välja anda kooskõlastatult ametiühingute keskkomiteedega töö sisekorra-eeskirjad kohandatult vastava tööstusharu (majandusharu) töötingimustega.

Panna ette Teede, Jõelaevastiku, Merelaevastiku, Side Rahvakomissariaatidele ja Tsviilõhulaevastiku Peavalitsusele esitada NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogule vastava ala tööliste ja teenistujate distsipliini kohta uute määrustike projektid (või muudatused ja täiendused olemasolevaile määrustile).

kele), välja töötades need projektid töö sisekorra tüüpeeskirju arvestades.

3. Määrata, et töö sisekorra-eeskirjade täiendamine üksikute ettevõtete ja asutuste erinevusi arvestades viiakse läbi vajaduse korral ettevõtte direktori või asutuse juhataja poolt kooskõlastatult käitiskomiteega.

4. Lugeda kehtetuks NSV Liidu Töö Rahvakomissariaadi poolt 30. septembril 1924. a., nr. 416/467, 31. augustil 1928. a., nr. 760, 17. detsembril 1930. a., nr. 369 kinnitatud sisekorra-eeskirjad ja NSV Liidu Töö Rahvakomissariaadi 17. detsembri 1930. a. määrus nr. 368 (ühes hilisemate muudatuste ja täiendustega).

Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ning asutuste tööliste ja teenistujate töö sisekorra tüüpeeskirjad

Kinnitatud NSVL RKN poolt 18. jaanuaril 1941

I. Üldeeskirjad

1. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Konstitutsiooni § 130 alusel on iga NSV Liidu kodanik kohustatud töödistsipliini pidama.

Nõukogude Liidus põhineb töödistsipliin teadlikul suhtumisel töösse kui au, kuulsuse, vapruste ja sängarlikkuse asjasse.

2. Töö sisekorra-eeskirjade sihiks on kindlustada sotsialistlikku töödistsipliini, õiget tööorganisatsiooni, täielikku ja ratsionaalset tööaja kasutamist, tööviljakuse ja kõrgeväärtusliku toodangu väljalaskmist.

II. Tööliste ja teenistujate vastuvõtmise ja vallandamise kord

3. Tööle vastuvõtmisel on ettevõtte (asutuse) administratsioon kohustatud tööle asujalt nõudma:

a) tööraamatu esitamist, kui aga vastav isik asub esmakordselt tööle, majavalitseja või külanõukogu tõendit tööle asuja viimase tegevuse kohta;

b) passi esitamist kooskõlas passiseadusandlusega.

Tööle vastuvõtmine ilma nende dokumentide esitamiseta pole lubatav.

4. Töölise või teenistuja tööle asumisel või tema ümberpaigutamisel teisele tööle on administratsioon kohustatud:

a) seletama töölisele või teenistujale töökorda ja tööpingi, masina või tööriistaga ümberkäimise viisi;

b) tutvustama teda töö sisekorra-eeskirjadega, ohutustehnikaga, tööstustervishoiu ja tulekaitse-eeskirjadega.

5. Kõigile töölistele, samuti neile teenistujatele, kes saavad tükitöötasu, on administratsioon kohustatud välja andma palgaraamatud 5 päeva möödumisel pärast tööle asumist.

6. Keelatakse tööliste ja teenistujate omavoliline ettevõttest (asutusest) lahkumine, samuti omavoliline üleminek ühest ettevõttest teise (ühest asutusest teise).

Ettevõttest (asutusest) lahkumist või üleminemist ühest ettevõttest teise (ühest asutusest teise) võib lubada ainult ettevõtte direktor (asutuse juhataja).

7. Töölise või teenistuja vallandamisel on administratsioon kohustatud välja andma töölisele või teenistujale tema tööraamatu ühes sissekandega tema vallandamise kohta. Seejuures peab vallandamise põhjus olema formuleeritud täpselt kooskõlas Tööseaduste Koodeksi formulatsiooniga või viitega selle koodeksi vastavale paragrahvile (punktile).

8. Lõpparve säärase vallandatuga tehakse pärast seda, kui ta oma tööraamatu on esitanud ettevõtte (asutuse) arveosakonda.

III. Administratsiooni, tööliste ja teenistujate põhikohustused

9. Ettevõtte (asutuse) administratsioon on kohustatud:

a) õigesti korraldama tööliste ja teenistujate tööd, nii et iga tööline ja teenistuja töötaks vastavalt oma erialale ja kvalifikatsioonile;

b) õigel ajal andma töölistele ja teenistujatele töökorraldused ning varustama neid tööriistade, materjalide ja tagavaraosadega;

c) määrama igale töölisele ja teenistujale kindla töökoha, tööpingi, masina jne.;

d) kindlustama masinate, tööpinkide ja muu varustise korrasolekut;

e) kindlustama töödistsipliini ja täielikult teostama ainu-juhtimist;

f) sisse seadma stahhaanovlikke töömeetodeid ja läbi viima tootmist ratsionaliseerivaid abinõusid;

g) täitma töökaitse-seadusi ja -määrusi (tööaja ja puhkuse, ohutustehnika ja tööstustervishoiu, tööliste ja teenistujate joogiveega varustamise, pesunõude korraldamise, erirõivastise, kaitseabinõude kohta jne.).

10. Töölised ja teenistujad on kohustatud:

a) töötama ausalt ja korralikult;

b) pidama töödistsipliini ja töö sisekorra-eeskirju, kiiresti ja täpselt täitma administratsiooni korraldusi;

c) õigel ajal tööle ilmuma, täpselt ilma igasuguste kõrvalkaldumisteta kinni pidama kindlaksmääratud tööpäeva pikkusest, ära kasutama kogu tööaega ainult töötamiseks, mitte ajades kõrvalisi asju ja jutte, mitte jalutades ilma asjata ja mitte segades teiste tööliste ja teenistujate tööd;

d) õigeaegselt ja täpselt täitma saadud tööülesanded ja korraldused, täitma töönorme ja püüdma saavutada süstemaatilist töönormide ületamist, andma kõrgeid kvaliteedi-tasemeid ja mitte lubama töös praaki;

e) hoidma sotsialistlikku omandit: masinaid, tööpinke, tööriistu, materjale jne.;

f) täitma ohutustehnika, tööstustervishoiu ja tulekaitse-eeskirju, tarvitama väljaantud erirõivastist ja kaitsevahendeid;

g) õigeaegselt koristama ja puhastama oma töökohta ning üle andma vahetustöötajale oma töökohta korras ja puhtalt.

IV. Tööaeg ja selle kasutamine

11. Töö algus, lõpp ja lõunavaheaeg on seatud järgmiselt:

	I vahetus	II vahetus	III vahetus
Töö algus			
Vaheaeg			
Töö lõpp			

12. Vahetustöödel vahetuvad töötajad vahetustes võrdselt. Üleminek ühest vahetusest teise vahetusse peab reeglipäraselt toimuma iga nädal.

13. Töö algusest ja töö lõpust ettevõttes, samuti töö vaheajast teatatakse töölistele ja teenistujaile viledega (signaalidega).

14. Enne töö algust on iga tööline ja teenistuja kohustatud võtma oma numbri või ära märkima oma kaardi kontrollkellal.

Pärast töö lõppu on iga tööline ja teenistuja kohustatud riputama oma numbri tabellauale või ära märkima oma kaardi kontrollkellal.

Kui töölisel ja teenistujal lõuna-vaheajal lahkuvad ettevõtte (asutuse) territooriumilt, siis eespooltähendatud kontrolli teostatakse ka lõunale lahkumisel ja tagasitulekul.

15. Tabellauad peavad olema avatud pool tundi enne töö algust ja kohe pärast töö lõppu.

Tabellaudade juures peavad viibima tabelipidajad tööle tuleku ja töölt lahkumise kontrolliks.

Tabellaudade juures peab olema õige ajanäitaja.

16. Vahetpidamata töödel on töötajal keelatud lahkuda töö juurest enne vahetustöötaja tulekut.

Vahetuse mitteilmumisel on tööline või teenistuja kohustatud sellest teatama töövanemale, kes peab viivitamata kõik abinõud tarvitusele võtma töötaja vahetamiseks teise töötajaga.

17. On keelatud töö ajal:

a) segada töölisi ja teenistujaid nende otseses töös, kõrvaldada või ära kutsuda neid töölt ühiskondlike kohuste täitmiseks;

b) kokku kutsuda koosolekuid, istungeid ja igasuguseid nõupidamisi ühiskondlikes asjus;

c) maksta töölistele ja teenistujaile palka ning välja anda igasuguseid tõendeid ja õiendusi.

18. On keelatud tööle ilmumine mittekaines olekus ja tööal alkoholist jookide tarvitamine.

V. Karistused

19. Iga töödistsipliini rikkumine toob endaga kaasa distsiplinaarkaristuse või kohtu alla andmise.

20. Töödistsipliini rikkumise eest määratakse järgnevaid distsiplinaarkaristusi:

- a) märkus;
- b) noomitus;
- c) vali noomitus;
- d) üleviimine teisele vähemtasutavale tööle, tähtajaga kuni 3 kuud, või paigutamine alamale ametikohale.

21. Töölist või teenistujat, kes hilines tööle ilma mõjuva põhjusega või enne aega lahkus lõunale või hilines lõunalt tagasi tulles või enne aega lahkus ettevõttest (asutusest) või laiskles tööajal, karistatakse administratsiooni poolt: märkusega, noomitusega või valju noomitusega, üleviimisega teisele vähemtasutavale tööle, tähtajaga kuni 3 kuud, või paigutamise-ga alamale ametikohale.

22. Karistused määratakse ettevõtte (asutuse) administratsiooni poolt kohe pärast üleastumise avastamist.

Enne karistust peab nõudma seletusi töödistsipliini rikkujalt.

Ei ole lubatav karistamine ettevõtte (asutuse) administratsiooni poolt pärast ühe kuu möödumist, arvates üleastumise avastamise päevast.

23. Iga karistus avaldatakse käskkirjas ja temast teatatakse töölisel või teenistujale allkirja vastu.

24. Kui aasta jooksul, arvates karistamise päevast (märkus, noomitus, või vali noomitus) tööline või teenistuja ei ole korda saatnud uut töödistsipliini rikkumist, siis ettevõtte direktor (asutuse juhataja) kustutab määratud karistuse.

Kui tööline või teenistuja ei ole korda saatnud uut töödistsipliini rikkumist ja seejuures näitas end hea ning kohusetruu töötajana, siis ettevõtte direktor (asutuse juhataja) võib tema poolt määratud karistuse kustutada, mitte oodates ühe aasta möödumist.

25. Ettevõttest (asutusest) omavoliliselt lahkunud töölised ja teenistujad antakse vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusele kohtu alla¹.

26. Töölt ilma mõjuva põhjusega puuduvad töölised ja teenistujad antakse vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusele kohtu alla.

¹ Vt. lk. 107.

Töölt puudumiseks loetakse samuti töö alguseks või pärast lõunavaheaega hilinemine, enne töö lõppu või enne lõunavahea-
aja algust töölt lahkumine — kui see töödistsipliini rikkumine
tõi kaasa tööaja kaotuse üle 20 minuti.

Mainitud üleastumised, mis toovad kaasa mitte rohkem kui
20-minutilise tööaja kao, võrdsustatakse töölt puudumisega,
kui need leidsid aset kolm korda ühe kuu jooksul või neli
korda kahe teineteisele järgneva kuu jooksul.

Samal viisil loetakse töölt puudujateks töölised ja teenistu-
jad, kes on töö juures mittekaines olekus.

27. Ettevõttes (asutuses) toimetatud materjalide, toodete,
tööriistade või seadete varguse eest antakse töölised ja tee-
nistujad vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 10. augusti
1940. a. seadlusele ja Kriminaalkoodeksile kohtu alla.

28. Huligaansete tegude eest ettevõtetes (asutustes) antakse
töölised ja teenistujad vastavalt NSVL Ülemnõukogu Pre-
siidiumi 10. augusti 1940. a. seadlusele ja Kriminaalkoodeksile
kohtu alla.

29. Praagi eest töös töölised ja teenistujad, olenemata mää-
ratud karistusest, kannavad veel materiaalset vastutust, vasta-
valt kehtivale seadusandlusele.

30. Töö sisekorra-eeskirjad peavad olema üles pandud osa-
kondades nähtavale kohale.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 4, § 63)

Tööseaduste Koodeksi § 47 punkt d kohaldamise tingimustest

*NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus nr. 46/32/u
25. detsembrist 1941*

Kohtupraktikas esilekerkinud küsimuse suhtes Tööseaduste
Koodeksi § 47 p. d kohaldamise tingimuste kohta NSVL Ülem-
kohtu pleenum otsustab kohtutele anda järgneva juhise:

1. Vastavalt Tööseaduste Koodeksi § 47 p. d toimub selle
punkti järgi vallandamine juhul kui töötaja ilma vabandavate
põhjusteta jättis töölepingu või sisekorra-eeskirjadega temale

pandud kohustuse süstemaatilisel täitmata. Vastavalt 18. jaanuaril 1941¹ NSVL RKN poolt kinnitatud töö sisekorra tüüpeeskirjade § 20 määratakse töödistsipliini rikkumise eest, mis ei too kaasa kohtu alla andmist, distsiplinaarkaristused märkuse, noomituse, valju noomituse ja teisele madalamalt tasutavale tööle kuni 3 kuuks üleviimise või madalamale ametikohale paigutamise näol.

Eelöeldu kohaselt ja kuna Tööseaduste Koodeksi § 47 p. d ei ole muudetud ega ole loeteldud aktide hulgas, mis on kaotanud jõu ühenduses tüüpeeskirjade kinnitamisega, tuleb omaks võtta, et Tööseaduste Koodeksi § 47 p. d võib kohaldada neil juhtudel, kui sisekorra-eeskirjade rikkumine töötaja poolt võttis süstemaatilise iseloomu, tema suhtes tarvituselevõetud §-s 20 ettenähtud distsiplinaarvahendid aga ei andnud vajalikke tulemusi, mistõttu töötaja edaspidine töölejätmise on vastuolus tootmishuvidega.

2. Neil juhtudel, kui töö sisekorra-eeskirja rikkumine pandi toime töötaja poolt sihiga saavutada sel teel vallandamist, tuleb seesuguseid tegusid vaadelda kui erisugust omavolilist töölt lahkumist, mis on seotud katsega selle eest kantavast kriminaalvastutusest kõrvale hoiduda, mistõttu töötaja neil juhtudel kuulub kriminaalvastutusele võtmisele NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 1. lõike järgi².

3. Neil juhtudel, kui kohtus hagi arutamise juures, mis on esitatud Tööseaduste Koodeksi § 47 p. d põhjal, töötaja tegudes tehakse kindlaks kriminaalselt karistatava teo tunnused, on kohus vastavalt Vene NFSV Tsiviilprotsessi Koodeksi § 113 p. e ja teiste liiduvabariikide tsiviilprotsessi koodeksite vastavate paragrahvide kohaselt kohustatud menetluse seistama ja suunama seaduses ettenähtud korras materjali süüdlaste kriminaalvastutusele võtmiseks.

(„NSVL Ülemkohtu pleenumi määruste kogu“
23.—31. detsembrini 1941, lk. 20)

¹ Vt. lk. 104.

² Vt. lk. 107.

3. KRIMINAALVASTUTUS TÖÖDISTSIPLIINI RIKKUMISE EEST

Uleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töönalalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja asutustest omavolilise lahkumise keelust

*NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a.
seadluse §-d. 5—7*

5. Määrata, et töölised ja teenistujad, kes omavoliliselt lahkusid riiklikest, koöperatiivsetest ja ühiskondlikest ettevõtetest või asutustest, antakse kohtu alla ja et nad rahvakohtu otsusel mõistetakse vangi tähtajaga kaks kuni neli kuud.

Määrata, et ilma mõjuva põhjusega töölt puudumise eest antakse riiklike, koöperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete või asutuste töölised ja teenistujad kohtu alla ning karistatakse rahvakohtu otsusel paranduslike töödega oma töökojal tähtajaga kuni kuus kuud ühes 25% kinnipidamisega töötasust.

Seoses sellega tühistada kohustuslik vallandamine ilma mõjuva põhjusega töölt puudumise eest.

Panna rahvakohtutele ette, vaadata kõik käesolevas paragrahvis märgitud asjad läbi mitte hiljem kui viie päeva jooksul ja kohtuotsused neis asjus viivitamata täide viia.

6. Määrata, et ettevõtete direktorid ja asutuste juhatajad, kes hoiduvad kõrvale ettevõttest või asutusest omavoliliselt lahkumises süüdi olevate isikute ja ilma mõjuvate põhjusteta töölt puudumises süüdi olevate isikute kohtu alla andmisest, võetakse kohtulikule vastutusele.

Määrata samuti, et ettevõtete direktorid ja asutuste juhatajad, kes on võtnud tööle end seaduse eest varjavaid ettevõttest ja asutustest omavoliliselt lahkunud isikuid, võetakse kohtulikule vastutusele.

7. Käesolev seadlus hakkab kehtima 27. juunist 1940.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 5. juulist 1940)

**NSVL Ulemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusega
ettenähtud süüteoasjade kohtusse saatmise ja neis asjus
kohtuotsuste täideviimise korrast**

NSVL RKN määrus 21. augustist 1940

1. Kohustada ettevõtete direktoreid ja asutuste juhatajaid saatma materjalid ilma mõjuva põhjusega töölt puudunud ja ettevõttest või asutusest omavoliliselt lahkunud isikute kohta otseselt rahvakohtusse, mille tegevuspiirkonnas asub ettevõte, transpordis aga liinikohtusse hiljemalt järgmisel päeval pärast ilma mõjuva põhjusega töölt puudumise või omavolilise töölt lahkumise fakti kindlakstegemist.

2. Määrata, et ettevõtete või asutuste juhatajate poolt kohtusse saadetavad materjalid peavad sisaldama:

a) väljavõtte ettevõtte või asutuse käskkirjast, mis määrab kindlaks ilma mõjuva põhjusega töölt puudumise või omavolilise töölt lahkumise fakti;

b) õiendi vastutuselevõetu endiste distsiplinaarkaristuste ja tema elukoha kohta.

3. Kohustada ettevõtete direktoreid ja asutuste juhatajaid:

a) viima kohtu poolt otseselt ettevõttele või asutusele saadetava kohtuotsuse ära kirja alusel täide rahvakohtute sunduslikele töödele mõistvad kohtuotsused töölt puudujate suhtes;

b) süüdimõistetu vallandamise korral ettevõttest või asutusest sellest viivitamata teatama paranduslike tööde inspeksioonile kohtuotsuse edasiseks täitmiseks süüdimõistetu uuel töökohal, tema töötaoleku korral aga kohtuotsuse täitmiseks üldistel alustel.

4. Käesoleva määruse rikkumise eest võtta ettevõtete ja asutuste juhatajad kohtulikule vastutusele.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 22, § 543)

**NSVL Ülemkohtu pleenumi 23. juuli 1940. a. määruse
nr. 25/14/u muutmisest**

*NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus nr. 28/11/u
7. juulist 1941*

NSVL Ülemkohtu pleenum määrab, teha muudatus NSVL Ülemkohtu pleenumi 23. juuli 1940. a. määruses nr. 25/14/u, esitades selle määruse p. 1 järgnevas redaktsioonis:

„Neil juhtudel, kus ilma mõjuvate põhjusteta töölt puudumise eest oma töökohal paranduslikele töödele mõistetud puudub karistuse kandmise ajal teiskordselt ilma mõjuva põhjusteta töölt, tuleb süüdimõistetud selliseid tegusid vaadelda iseseisvate süütegudena ja karistus määrata vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lõik 2-le karistuste liitmise põhimõttel.

Kui süüdimõistetud seejärel karistuse kandmise ajal puudub uuesti ilma mõjuvate põhjusteta töölt, siis selliseid tegusid, mis sisult kannavad kuritahtlikku töölt kõrvalehoidmise iseloomu, tuleb vaadelda omavoliliselt töölt lahkumisena ning kvalifitseerida vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lõik 1-le.“

Seoses sellega tuleb NSVL Ülemkohtu pleenumi 26. septembri 1940. a. määrust nr. 35/7/20/u Lipini asjas, kui üldjuhendit kohtuorganeile paranduslike tööde kandmata jäänud aja asendamise kohta vabadusekaotusega neil juhtudel, kus paranduslikele töödele mõistetud karistuse kandmise ajal puudus töölt, lugeda kehtetuks.

*(„Sõjaaegsed seadusandlikud ja administratiiv-õiguslikud aktid“,
Jurizdat, Moskva 1942, lk. 80)*

**Töölt puudumise eest paranduslikele töödele mõistetute üle
kohtuotsuste ettevõtteisse ja asutustesse saatmise korrast**

*NSVL Siseasjade RK ja NSVL Kohtu RK käskkiri
nr. 910/135 5. oktoobrist 1940*

(Väljavõtte)

Paranduslikel töödel viibimise ja palgast kinnipidamise jaoks on kindlaks määratud alljärgnev kord:

1. Kinnipidamised protsentides toimuvad süüdimõistetud tervest töötasusummast.

2. Käesolevas teadaandes märgitud palgast kinnipidamisel tuleb seda teha kogu töötasusummast, sõltumata sellest, kas vastava isiku vastu on olemas mingisuguseid teisi nõudmisi täitehete järgi.

3. Paranduslikel töödel viibimise ajal korralisi puhkusi ei anta ja aega, millal süüdimõistetud viibis paranduslikel töödel, puhkuse saamiseks vajaliku staaži hulka ei arvata.

4. Paranduslikel töödel, sealhulgas ka süüdimõistetud töökojal viibimise aega ei arvata üldise tööstaaži ega ka kvalifikatsiooni määramise staaži hulka, samuti tööstaaži hulka, mis NSV Liidu ja VNFSV seadusandluse järgi annab õiguse pensioni ning teiste soodustuste ja eeliste saamiseks (palgamäära lisad väljateenitud aastate eest, lisapuhkus jne.).

5. Töölt puudumise eest paranduslikele töödele mõistetud isikud kaotavad oma pideva tööstaaži vastavas ettevõttes või asutuses ja õiguse toetusele ajutise töövõimetuse puhul kuue kuu jooksul, arvates kohtuotsuse väljakuulutamise päevast.

6. Paranduslikele töödele mõistetute vallandamisest teatakse viivitamata paranduslike tööde inspeksioonile ning samaaegselt antakse teada süüdimõistetule, et ta on kohustatud ilmuma Siseasjade RK paranduslike tööde inspeksiooni.

(„NSVL Tööseadusandlus“, Jurizdat,
Moskva 1941, lk. 241)

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste vastutusest distsipliini rikkumise ja koolist omavolilise lahkumise eest

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
28. detsembrist 1940

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilasi karistatakse koolist omavoliliselt lahkumise kui ka koolidistsipliini süstemaatilise ja raske rikkumise eest, mis põhjustas koolist väljaheitmise, kohtuotsusel töökolooniates kinnipidamisega tähtajaga kuni üks aasta.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 5. jaanuarist 1941)

4. DISTSIPLINAARVASTUTUS ALLUVUSE KORRAS

NSV Liidu ja liiduvabariikide distsiplinaar-seadusandluse alustest

Keskäitevkomitee ja NSVL RKN määrus

13. oktoobrist 1929

1. Töökohustuste ja eriti töödistsipliini rikkumised, mida ei jälitata kriminaalkorras, toovad endaga kaasa distsiplinaarvastutuse.

2. Distsiplinaarvastutus toimub kas alluvuse korras vastavalt käesoleva määruse §-de 6—14 või sisekorra-eeskirjade ja nende juurde lisatud karistustabelitega kehtestatud korras.

NSV Liidu ja liiduvabariikide eriseadused töötajate üksikute kategooriate kohta (töölise ja talurahva miilits, vanglate administratiivne reakoosseis, Teede Rahvakomissariaadi ühenduste valve, erilise riikliku tähtsusega käitiste ja ehituste valve jne.) ja üksikute distsiplinaareksimuste liikide kohta (raudteetranspordi tööliste poolt tehniliste eeskirjade rikkumised, mis tekitasid raudteeliiklusega seoses olevaid erakorralisi juhtumeid jne.) võivad ette näha kõrvalekaldumisi käesoleva määrusega kindlaksmääratud eeskirjadest vastutuse kohta alluvuse korras või eeskirju, mis määravad kindlaks teissuguse distsiplinaarvastutuse korra ja distsiplinaarkaristusi, mis käesolevas määruses ei ole ette nähtud.

3. Vastutust alluvuse korras kannavad allpoolnimetatud riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste ja ettevõtete palgalised ametiisikud:

a) kes omavad tööle palkamise ja vallandamise õigust;
b) teiste kategooriate vastutavad töötajad, kelle nimekirja määravad kindlaks NSVL Töö Rahvakomissariaat ja liiduvabariikide töö rahvakomissariaadid kooskõlastatult vastavalt kas UAUKN-ga või vabariiklike ametiühingute nõukogudega.

Vastutust alluvuse korras kannavad ka kõik kohale valitud ametiisikud.

4. Kõik teised palga alusel töötavad isikud kannavad vastutust sisekorra-eeskirjade ja nende juurde lisatud karistustabelitega kehtestatud korras.

5. NSV Liidu ja liiduvabariikide eriseadustega kindlaksmääratud teatavatesse kategooriatesse kuuluvad ametiisikud kan-

navad vastutust alluvuse korras ka eksimuste eest, mis, ehkki nad ei kujuta ametikohustuste ja töödistsipliini rikkumisi, ei sobi neisse kategooriatesse kuuluvate ametiisikute vääriskuse ja tähtsusega nende poolt täidetavate kohustuste eriloomuse tõttu.

6. Distsiplinaarkaristuse alluvuse korras määrab isik või organ, kellest kehtivate eeskirjade kohaselt oleneb vastava ametiisiku ametisse määramine, või isikud ja organid, kes ültähendatud isikute ja organite suhtes osutuvad alluvuse liinis kõrgemalseisvaiks.

Karistus määratakse ültähendatud isikute ja organite isiklikul initsiatiivil või isikute ja organite ettepanekul, kes eriseaduste kohaselt peavad kohustuslikult tegema ettepanekuid distsiplinaarkaristuste määramiseks.

7. Alluvuse korras määratavad distsiplinaarkaristused on:

- a) märkus;
- b) noomitus;
- c) ümberpaigutamine madalamale ametikohale tähtajaga mitte üle ühe aasta;
- d) ametikohalt vallandamine.

8. Ametikohale valitud ametiisikuid võib madalamale ametikohale ümber paigutada ainult nende organite otsusel, kelle poolt nad valiti.

Nende ametiisikute ametikohalt vallandamine toimub nende ärakutsumise teel organite otsusel, kelle poolt nad valiti.

Enne kui neid ametiisikuid madalamale ametikohale ümber paigutatakse või ära kutsutakse võib neid ajutiselt ametikohalt kõrvaldada korras, mis vastavalt kuuluvusele on kehtestatud kas NSV Liidu või liiduvabariikide eriseadustega.

9. Distsiplinaarkaristust alluvuse korras ei või määrata hiljem kui üks kuu eksimuse avastamise päevast arvates või — vastavail juhtudel — kriminaalasja lõpetamise päevast arvates (§ 13).

Distsiplinaarkaristust alluvuse korras ei või mingil juhul määrata hiljem kui kuus kuud eksimuse sooritamise päevast arvates. Kuid selle tähtaja hulka ei kuulu kriminaalkorras asjaajamise aeg (§ 13).

10. Enne alluvuse korras distsiplinaarkaristuse määramist tuleb tingimata nõuda seletust vastutuselevõetud isikult.

11. Alluvuse korras distsiplinaarkaristuse määramise motiveeritud otsus tehakse viivitamata teatavaks isikule, kellele

karistus määrati, otsuse jõustumisel aga kuulutatakse see välja asutuses või ettevõttes, kuhu vastav isik kuulub.

12. Alluvuse korras distsiplinaarkaristuse määramise otsuse peale võib isik, kellele karistus määrati, kahe nädala jooksul edasi kaevata.

Kaebused esitatakse sellelt isikult või organilt, kellele karistus määrati, otseselt kõrgemalseisvale isikule või organile.

Otsused kaebuste kohta on lõplikud ja neid võivad kõrgemalseisvad organid uuesti läbi vaadata ainult järelevalve korras.

13. Alluvuse korras distsiplinaarkaristuse määramine ei ole takistuseks kriminaaljälituse alustamiseks sama rikkumise asjus. Kui aga tähendatud karistust ei ole veel täide viidud, siis pannakse tema täideviimine seisma kuni kriminaalasja otsustamiseni.

14. Kui ühe aasta jooksul, arvates § 7 p-des a, b ja c ettenähtud alluvuse korras distsiplinaarkaristuste määramise päevast samale isikule ei määrata uut distsiplinaarkaristust, siis vaadatakse sellele isikule kui distsiplinaarselt karistamata isikule.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1929, nr. 71, § 670)

**Ulevenemaalise Kesktäitevkomitee ja VNFSV RKN
20. märtsi 1932. a. määruse alla distsiplinaarvastutusest
alluvuse korras¹ langevate vastutavate töötajate
kategoriate loetelu kinnitamisest**

VNFSV Töö RK määrus 4. augustist 1932

Distsiplinaarvastutusele alluvuse korras ametlaste hoole-
tuste ja üleastumiste, eriti töödistsipliini rikkumise eest, mida
ei jälitata kriminaalkorras, võetakse järgnevad riiklikes, koo-
peratiivsetes ja ühiskondlikes asutustes ja ettevõtetes (välja
arvatud transpordis ja sides) töötavad ametiisikud:

1. Kohale valitud töötajad, kes asuvad palgalistel ameti-
kohtadel neid valinud organisatsioonis.
2. Rahvakomissariaatide ja nendega võrdsustatud asutuste

¹ Seda määrust ei esitata. Vt. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN
13. oktoobri 1929. a. määrus. lk. 111.

kolleegiumide liikmed, riiklike kaubandusettevõtete (kaubastute), aktsiaseltside, pankade, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhatuste liikmed.

3. Asutuste ja ettevõtete juhatajad, kes töötavad individuaaljuhtimise korras (ühistu, trusti, kombinaadi ja kaubastu juhataja, tehase, vabriku, kaevanduse, töönduse, masina-traktori-jaama, metsatööstuse ja -majandi, sovhoosi jne. direktor, metsavarumise, parvetuse, agronoomilise ja veterinaarjaoskonna ja -punkti juhataja, kaupluse, laohoidjatega lao juhataja jne.), nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

4. Peainsenerid, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

5. Osakondade ja töökodade ülemad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

6. Vabariiklike, kraide, oblastite ja rajoonide riiklike asutuste ja ettevõtete, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad (volinikud), nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

7. Valitsuste, sektorite ja osakondade ülemad, kõigi asutuste ja ettevõtete töödejuhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

8. Osakondade juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid, osade ja büroode juhatajad, grupijuhid.

9. Riiklike asutuste ja ettevõtete, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide kohalike kontorite (osakondade) juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

10. Rahvakomissariaatide kolleegiumide ja majandusorganite juhatuste vastutavad sekretärid ning asutuste ja ettevõtete juhatajate isiklikud sekretärid.

11. Direktorid tehnilisel ja majanduslikul alal, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

12. Perioodilise ja mitteperioodilise kirjanduse vastutavad toimetajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

13. Pea- ja vanemad toimetajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

14. Ajalehtede, ajakirjade ja raamatute kirjastuste vastutavad sekretärid ning toimetuste vastutavad sekretärid.

15. Teaduslike, muuseumi- ja õppeasutuste (teadusliku uurimise instituutide, muuseumide, kõrgemate õppeasutuste, tehnikumide, töölisfakulteetide, vabriku- ja nendetüübiliste koolide) direktorid ja juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

16. Kõigitüübiliste raviasutuste juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

17. Administratiivseid funktsioone omavad pea- (vanemad) arstid, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

18. Apteekide juhatajad.

19. Ekspeditsioonide ja salkade juhid ning tööde läbiviijad.

20. Autonoomsete vabariikide kesktäitevkomiteede, kraide ja oblastite täitevkomiteede organiseerimisosakondade inspektorid.

21. Kõigi ametkondade tehnilised ja sanitaarinspektorid.

22. Maksuinspektorid.

23. Pea- (vanemad) raamatupidajad ja nende koosseisulised asetäitjad (kes juhatavad finants-arvestuse ja raamatupidamisosakondi, gruppe ja osasid).

24. Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste ja ettevõtete hoonete komandandid.

25. Tuletõrjekomando ülemad ja tuletõrjeülemad.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 24)

5. TÖOLISTE JA TEENISTUJATE VARANDUSLIKUST VASTUTAVUSEST

Töölise ja teenistujate varanduslikust vastutavusest nende poolt tööandjaile tekitatud kahju eest

Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 12. juunist 1929

1. Töölised ja teenistujad vastutavad varanduslikult tööandja ees temale ametikohustuste täitmisel tekitatud kahju eest täies kahju ulatuses, kuid mitte üle ühe kolmandiku oma tariifsest palgamäärast, kui kahju tekkis hooletusest töö juures või seaduse, sisekorra-eeskirjade ning tööandja erijuhendite ja korralduste rikkumisest.

Seesugust vastutust kannavad töölised ja teenistujad järgnevatel juhtudel:

a) materjalide ja toodete, samuti tootmisvahendite ja muu vara rikkumine, hävitamine ja kaotamine, välja arvatud tööliste või teenistujale kasutamiseks välja antud vara (erirõivastis, tööriistad, mõõteriistad jne.) (11. augusti 1931. a. redaktsioon „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogus“ 1931, nr. 51, § 334);

b) rahasummade puudujääk, dokumentide kaotamine, dokumentide täielik või osaline väärtusetuks muutumine, tööandjale tekkinud ülemäärased maksed ja trahvid;

c) töötajale vastutavale hoiule või muudeks otstarveteks väljaantud väärtuste puudujäägid üle ettenähtud normide;

d) majanduslikeks vajadusteks väljaantud rahasummade ebaõige kulutamine.

Märkus. Töölise ja teenistujate varandusliku vastutavuse neile kasutamiseks väljaantud tööandja vara eest määratlevad Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruse §-d 3 ja 4 mõnede muudatuste kohta tööseadusandluses („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1931, nr. 35, § 257). (11. augusti 1931. a. redaktsioon „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogus“ 1931, nr. 51, § 334).

2. Töölised ja teenistujad vastutavad varanduslikult tööandja ees temale tekitatud kahju eest selle kahju täies ulatuses järgnevatel juhtudel:

a) kui kahju tekitasid töötaja teod, mis sisaldavad kriminaalkorras jälitatavate tegude tunnuseid;

b) kui töötajale on pandud eriseadustega kas täielik või võrreldes § 1-s märgitud piiridega kõrgem varanduslik vastutus ametikohustuste täitmisel tööandjale tekitatud kahju eest;

c) kui töötaja ja tööandja vahel on olemas eriline kirjalik leping selle kohta, et töötaja võtab endale kas täieliku või võrreldes § 1-s märgitud piiridega kõrgema varandusliku vastutuse töötajale vastutavale hoiule või muudeks otstarveteks väljaantud väärtuste puudujääkide eest üle ettenähtud normide;

d) kui kahju tekitati väljaspool ametikohustuste täitmist.

3. Kahju suuruse kindlaksmääramisel peetakse silmas ainult otseseid kahjusid, mitte aga tööandja saamatajäänud kasu.

4. § 1-s märgitud juhtudel toimub kahju tasumine sel teel, et tööandja arvestab oma tõekspidamisele vastava summa maha töötaja palgast. Tööandja võib teha korralduse palgast mahaarvamiseks hiljemalt ühe kuu jooksul arvates töötaja poolt tööandjale tekitatud kahju avastamise päevast.

Palgast mahaarvamine ei või toimuda varem kui seitse päeva pärast tööandja korralduse teadaandmist töötajale. Kui töötaja selle tähtaja jooksul teatab mahaarvamise ebaseaduslikkusest või tema ebaõigest suuruselt, siis palgast mahaarva-

mist ei teostata ja tööandja annab küsimuse 14-päevase täht-
aja jooksul hinde-vaidekomisjonile, vastavail juhtudel aga
rahvakohtu tööasjade-sessioonile otsustamiseks.¹

5. Palgast mahaarvamine võib toimuda üksnes sellise arves-
tusega, et mahaarvamise teel palgast kinnipeetav summa
koos teiste kohtu- või vastuvaidlematu sissenõudmise korras
kinnipidamistega ei ületaks iga palgamaksmise juures 50%
töötajale kuuluvast palgast.

6. § 2-s märgitud juhtudel toimub kahju tasumine tekkinud
tüli korral sel teel, et tööandja esitab töötaja vastu kohtuliku
hagi.

7. Kohtuorganite poolt tasumisele kuuluva kahju suuruse
kindlaksmääramisel ei tule arvesse võtta mitte ainult tekita-
tud kahjumeid, vaid ka kahjumite tekitamisel valitsenud konk-
reetset olukorda. On lubamatu panna töötajale vastutus nii-
suguse kahju eest, mida võib pidada normaalse tootmis-
majandusliku riski valdkonda kuuluvaks.

8. Käesoleva määruse eeskirjad ei hõlma neid töötaja poolt
tööandjale kahju tekitamise juhtumeid, kus kahju tasumine
toimub vastavalt riikliku finantskontrolli seadustele juurde-
arvestuste teel.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1929, nr. 42, § 367)

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 83—83°

83. Töölised ja teenistujad vastutavad varanduslikult töö-
andja ees temale teenistuskohuste täitmisel tekitatud kahju
eest tegeliku kahju suuruses, kuid mitte üle ühe kolmandiku
oma tariifsest palgamäärast, kui kahju on tekkinud lohakuse
tõttu töö juures või seaduste, sisekorra-eeskirja, erijuhendite ja
tööandja korralduste rikkumise tõttu. Sellist vastutust kannavad
töölised ja teenistujad järgnevatel juhtudel: a) tootmisvahen-
dite (masinate, seadeldiste) rikkumine, hävitamine või kaota-
mine ja töö- ja teiste kariloomade vigastamine; b) raha puudu-
jääk, dokumentide kaotamine, dokumentide täielik või osaline
väärtusetuks muutumine, vajadus tööandjal teha üleliigseid
kulutusi või maksta trahve; c) töötaja vastutusel temale hoid-

¹ Vt. joonealune märkus lk. 227.

miseks või muuks otstarbeks antud väärtuste üle ettenähtud määrade ulatuv puudujääk; d) majanduslikuks otstarbeks väljaantud rahasummade ebaõige kulutus (30. jaanuari 1930. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 7, § 83 ja 1. septembri 1932. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 72, § 324).

83¹. Töölised ja teenistujad vastutavad varanduslikult tööandja ees temale tekitatud kahju eest selle kahju täies ulatuses järgnevatel juhtudel: a) kui kahju on tekitatud töötaja tegevusega, mis sisaldab kriminaalkorras jälitatava teo tunnuseid; b) kui eriseadusega on töötajale pandud täielik või § 83 ettenähtud piiriga võrreldes kõrgendatud varanduslik vastutus teenistuskohustuste täitmisel tööandjale tekitatud kahju eest; c) kui töötaja ja tööandja vahel on sõlmitud eriline kirjalik leping, millega töötaja võtab endale täieliku või § 83 ettenähtud ulatusega võrreldes kõrgendatud varandusliku vastutuse töötaja vastutusel temale hoidmiseks või muuks otstarbeks antud väärtuste üle ettenähtud normide ulatava puudujäägi eest; d) kui kahju on tekitatud väljaspool teenistuskohuste täitmist (30. jaanuari 1930. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 7, § 83).

83². Paragrahvis 83 ettenähtud juhtudel teostatakse kahju katmine vastava summa mahaarvamisega töötaja palgast tööandja oma korraldusega.

Tööandja võib teha korralduse mahaarvamiseks hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates töötaja poolt tekitatud kahju avastamise päevast. Mahaarvamist ei või teha enne seitset päeva, arvates tööandja korralduse töötajale teatamise päevast. Kui töötaja avaldab selle tähtaja jooksul vaidluse mahaarvamise seaduslikkuse või selle suuruse vastu, siis mahaarvamist ei teostata ja küsimus esitatakse lahendamiseks tööandja poolt 14 päeva jooksul hinde-vaidekomisjonile, vastavatel juhtudel aga rahvakohtu tööasjade-sessioonile.*

Paragrahvis 83¹ ettenähtud juhtudel kahju katmine teostatakse vaidluse korral tööandja poolt kohtuliku hagi esitamisega töötaja vastu.

Tööandja korraldusel võib teostada mahaarvamist ainult niisuguses suuruses, et igal palgamaksmisel mahaarvatav summa

* Vt. NSVL Töö RK juhend 1. juunist 1932, lk. 120.

ühes teiste kohtu või vastuvaidlematus korras teostatavate kinnipidamistega ei tõuseks üle 50% töötajale kuuluvast palgast (30. jaanuari 1930. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 7, § 83).

83³. Paragrahvide 83—83² eeskirju ei kohaldata töötaja poolt tööandjale tekitatud kahjude kohta, mis tasutakse riigi rahanduskontrolli seadustes ettenähtud korras (30. jaanuari 1930. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 7, § 83).

83⁴. Töölised ja teenistujad vastutavad varanduslikult materjalide, saaduste ja neile kasutamiseks antud ettevõtte või asutuse vara (erirõivastis, tööriiśad, mööriiśad jne.) eest nii riisumise või tahtliku rikkumise kui ka hooletuse tõttu tekkinud kaotuse või rikkumise juhtudel.

Töötajate varandusliku vastutuse piirid üksikute varaliikide järgi määratakse NSVL Töö RK poolt antud juhenditega kokkuleppel ÜAUKN-ga.*

Varandusliku vastutuse suuruse määramisel töötajale kasutamiseks antud vara eest tuleb arvesse võtta vara tegelik kulumine.

Töötajalt sissenõutavad summad peetakse administratsiooni vahetul korraldusel kinni palgast ja igasugustest teistest summadest, mis on töötajal ettevõttelt või asutuselt saada. Töötaja võib kinnipidamise või selle suuruse kohta kaevata hinde-vaidekomisjonile.

Vaatamata varanduslikule vastutusele võib administratsioon riisumise või tahtliku rikkumise juhtudel võtta töötaja kriminaalvastutusele või teda tabeli kohaselt distsiplinaarselt karistada (10. septembri 1931. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1931, nr. 56, § 415 ja 1. septembri 1932. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1932, nr. 72, § 324).

83⁵. Igal üksikul palgamaksmisel võib töötajalt § 83⁴ alusel kinni pidada mitte üle 25% temale kuuluvaist summadest. Kui töötaja palgast tehakse veel teisi kinnipidamisi, ei või kõigi kinnipidamiste üldsumma ületada 50% töötajale kuuluvaist summadest

Kinnipidamised toimetatakse iga palgamaksmise juures kuni võla täieliku kustutamiseni. Kui töötaja vallandamisel ette-

* Vt. NSVL Töö RK juhend 1. juunist 1932, lk. 120.

nähtud ulatuses toimetatud kinnipidamised ei kata kogu võlga, siis ülejäänud osa nõutakse sisse muust töötaja varast või tema palgast uuel töökohal notariaalorganeilt täitepeal-
diste saamise kaudu (10. septembri 1931. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1931, nr. 56, § 415 ja 1. septembri 1932. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1932, nr. 72, § 324).

83^b. Tasumisele kuuluva kahju suuruse kindlakstegemisel kohtuorganite poolt tuleb arvesse võtta mitte ainult tehtud kahju, vaid ka konkreetne olukord, milles kahju tekitati, samuti töötaja varanduslik seisukord. Ei ole lubatud panna töötajale vastutust säärase kahju eest, mida võib arvata normaalse tootmis-majandusliku riski valdkonda. Kahju suuruse määramisel võetakse arvesse ainult otsesed kahjud, mitte aga tööandja poolt saamata jäänud kasu (30. jaanuari 1930. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1930, nr. 7, § 83 ja 10. septembri 1931. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1931, nr. 56, § 415).

**Töötajate varanduslikust vastutavusest ettevõtete või asu-
tuste materjalide ja toodete ning varanduse eest, mis on
antud töötajale kasutamiseks**

NSVL Töö RK juhend 1. juunist 1932

(Väljavõtte)

1. Ettevõtete ja asutuste töötajad kannavad varanduslikku vastutust materjalide, poolvabrikatide ja toodete, samuti aga instrumentide ja erirõivaste ja muude esemete eest, mis ettevõtte või asutuse poolt on töötajale kasutada antud (mõõte-riistad, respiraatorid, maskid, prillid jt.).

2. § 1 näidatud varanduse varguse, tahtliku hävitamise või tahtliku rikkumise korral kannab töötaja vastutust tekitatud kahju viiekordses suuruses.

Selle varanduse hooletusest tingitud kaotamise, samuti hooletusest tingitud rikkumise eest, peale materjalide, poolvabrikatide või toodete (§ 3) hooletusest tingitud rikkumise juhtude, kannab töötaja vastutust kuni tekitatud kahju viiekordses ulatuses, sõltuvalt olukordadest.

3. Hooletusest tingitud materjalide, poolvabrikatide või toodete rikkemise eest kannab töötaja vastutust tekitatud kahju ulatuses, kuid mitte üle oma kahe kolmandiku keskmisest palgast.

4. Administratiiv-tehnilise ja administratiiv-majandusliku personaali hulka kuuluvad isikud kannavad vastutust laos, kaupluses, käitise osakonnas või vahetult tööliste käes oleva § 1 märgitud varanduse ebaõigesti korraldatud arvestuse ja hoidmise, samuti selle varanduse varguse, hävitamise ja rikkumise vastu võitlemiseks vajalike vahendite mittetarvitusele võtmisel ettevõttele või asutusele tekitatud tõelise kahju eest, kuid mitte üle oma keskmise kuupalga.

See reegel ei laiene juhtudele, mille kohta kehtivate eeskirjadega administratiiv-tehnilise ja administratiiv-majandusliku personaali hulka kuuluvatele isikutele on kindlaks määratud kõrgendatud vastutus tekitatud kahju täies ulatuses.

5. Kahju kindlaksmääramisel, mis on põhjustatud instrumentide, erirõivastise või töötajatele kasutamiseks antud esemete varguse, hävitamise, kaotamise või rikkumisega, tuleb lähendada varanduse omakulust, arvesse võttes tegelikku kulumist.

6. Summad, mis tuleb töötajalt sisse nõuda (§ 2—4), peetakse administratsiooni korraldusel vahetult kinni töötajal ettevõttelt või asutuselt saadaolevast palgast ja teistest summadest.

Töötaja võib kinnipidamise või selle ulatuse üle hindevaidekomisjonile kaevata.

7. Igal väljamaksmisel ei või kinnipidamine ületada 25% kõigist töötajale kuuluvatest summadest. Kui töötaja palgast toimetatakse ka teisi kinnipidamisi, siis kinnipidamiste üldine ulatus ei või ületada 50% kõigist summadest.

Kinnipidamist toimetatakse kuni võla täieliku tasumiseni. Kui töötaja vallandamise juures näidatud ulatuses kinnipidamised ei kata kogu võlga, siis ülejäänud osa nõutakse administratsiooni poolt liiduvabariikide seadusandluse kohaselt lihtsustatud korras sisse.

8. Sõltumatult varanduslikust vastutavusest varguse, tahtliku hävitamise või tahtliku rikkumise korral võib administratsioon töötajat distsiplinaarselt karistada, kuritahtlikumaid aga võtta kriminaalvastutusele.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 17—18)

Abinõudest võitluse tugevdamiseks toidu- ja tööstuskaupade varguse ja pillamise vastu

NSVL Kaubanduse RK käskkiri nr. 50 29. jaanuarist 1943¹

(Väljavõtte)

III. Varastatud ja puuduolevate kaupade väärtuse sissenõudmise kord selles süüdi-olevailt isikuilt

17. Kaupade varguste, puudujääkide ja kuritarvituste avastamisel esitada süüdlaste vastu tsiviilhagisid vastavalt varastatud ja puuduolevate kaupade väärtusele turuhindades, tööstuskaupade osas aga kommertshindades viiekordses ulatuses, vaatamata sellele, et need asjad on üle antud kohtulik-uurimisorganeile või et süüdlased on võetud kriminaalvastutusele².

Kindlustada kohtulik-uurimisorganite kaudu süüdlaste isikute varanduse aresti alla panemist.

18. Teha linna (rajooni) kaubandusosakondadele ülesandeks anda kaubandusorganisatsioonidele ja -ettevõtetele õiendid põllumajandussaaduste hindade kohta.

19. Asjad normeeritud kaupade varguste ja puudujääkide alal anda kohtulik-uurimisorganeile üle selle korra järgi ja nende tähtaegade jooksul, millised määrab kindlaks „Juhend asjade uurimise kohta raiskamiste ja varguste alal“, mis on kinnitatud NSVL prokuröri ja NSVL Kohtu RK 31. märtsi 1939. a. käskkirjaga nr. 63/24.

20. Kinnitada juhend arvestuste koostamise ja süüdi-olevailt isikuilt sissenõutavate summade suuruse kindlaksmääramise korra kohta kaupade varguste ja puudujääkide asjus (lisa nr. 5)³.

¹ Välja antud Riigikaitse Komitee 22. jaanuari 1943. a. määruse täitmiseks.

² Riigikaitse Komitee pani 22. mai 1943. a. korraldusega maksuma varastatud ja puuduolevate toidu- ja tööstuskaupade väärtuse süüdlastelt sissenõudmise korra, mis kaubandusvõrgule on kehtestatud Riigikaitse Komitee 22. jaanuari 1943. a. määrusega kõigi asjade kohta kaupade ja toiduainete varguste, puudujääkide ja kuritarvituste alal, sõltumata sellest, millistes organisatsioonides nad aset leidsid (vt. NSVL Rahanduse RK juhendkiri 9. septembrist 1943, nr. 582 — „Määruste, käskkirjade ja juhendite kogu finants- ja majandusküsimuste alal“ 1943, nr. 10, lk. 1).

³ Juhendit ei esitata.

21. Vastutus käesoleva käskkirjaga kehtestatud kaupade müümise ja arvestuse, kaubandusettevõtete revideerimise ning varastatud ja puuduolevate kaupade väärtuse süüdi-olevailt isikuilt sissenõudmise korra täitmise eest panna kaubandusorganisatsioonide ja kaubandus- ning ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhatajaile, sõltumata sellest, kellele nad alluvad, samuti tööstuse turustusbaaside juhatajaile.

Kontroll käesoleva käskkirja täitmise üle panna liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubanduse rahvakomissaridele ning oblasti (krai) kaubandusosakondade juhatajaile.

Kontroll käesoleva käskkirjaga kehtestatud korras normeeritud kaupade müümise ja kulutamise õigsuse, samuti toiduja tööstuskaupade müümise õigsuse üle turustusbaaside ning tööstusettevõtete poolt panna vabariikides, kraides ja oblastites riiklikele kaubandusinspektoreile.

*(„Juhtivate materjalide kogu riigikontrolli kontrolöridele“,
Moskva 1945, lk. 355)*

Eeskirjad palgast rahasummade sissenõudmiseks Riigikontrolli Rahvakomissariaadi organite poolt

Kinnitatud NSVL RKN poolt 13. mail 1941

1. Riigile kahju tekitanud ametiisikute palgast rahasummade sissenõudmist teostavad NSVL Riigikontrolli Rahvakomissariaat ja liiduvabariikide riigikontrolli rahvakomissariaadid NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 6. septembri 1940. a. seadluse „NSVL Riigikontrolli Rahvakomissariaadi moodustamisest“ § 4 p. d alusel.

2. Rahasummade sissenõudmist palgast, kui kontrolli või revisjoni korras on avastatud riigile kahju tekitanud ametiisikute väärtegusid, teostatakse järgnevail juhtudel:

a) töötasu kulutamine administratiiv-valitsemisaparaadi ülalpidamiseks üle registreeritud fondide, koosseisude või kuupalkade, samuti administratiiv-majanduslike kulude ületamine kinnitatud ja registreeritud eelarvetega võrreldes;

b) rahaliste ja naturaalpreemiate, autasude ja abirahade ebaseaduslik andmine;

c) teenistujaile ebaseaduslike lisade maksmine nende ametikohustuste hulka kuuluvate tööde eest;

d) kaupade, sisseseadete, toorainete, kütteenaine ja teiste materjalide rikkumine ja kaotamine;

e) enamaksõnne lähetuste, arvete ja teiste tööliste, teenistujate ning muude isikutega olemasolevate arveldusliikide alal;

f) ebaseaduslik summade kulutamine šeflusele, pidustusetele ja juubelite pidamisele;

g) abinõude mittetarvituselevõtmine aruandlusele kuuluvate summade, raisatud rahasummade, kaupade ja materjalide väärtuste ning nende puudujääkide sissenõudmiseks, mille tulemusena tekkis lootusetu võlgnevus;

e) ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel trahvi maksmine, mis on pandud ametiisikule sanitaar-, tehniliste ja teiste ettevõtetele, asutusele ja organisatsioonile kohustuslike eeskirjade mittetäitmise eest.

Märkus. Rahasummasid võib palgast sisse nõuda ka teistel analoogilistel, käesolevas loetelus mitte ettenähtud juhtudel, kui ametiisikute seadusevastased teod tekitasid riigile kahju.

3. NSVL Riigikontrolli Rahvakomissariaadi või liiduvabariigi riigikontrolli rahvakomissariaadi poolt kohtulikule vastutusele võetud ametiisikuil rahasummasid palgast sisse ei nõuta, vaid nende isikute tegevusega riigile tekitatud kahju määrab kindlaks ja nõuab sisse kohus, sõltumata kohtuotsusest.

4. Rahasummasid nõutakse palgast sisse riigile tekitatud kahju ulatuses, kuid mitte suuremas summas, kui selle ametiisiku kolme kuu palk, kellelt summa sisse nõutakse.

Märkus. Punaarmee ja Sõjalaevastiku keskmisse, vanemasse ja kõrgemasse juhtivkoosseisu, samuti üleajateenistuse nooremisse juhtivkoosseisu kuuluvate isikute palgast sissenõutavate rahasummade suurus määratakse kindlaks Punaarmee ja Sõjalaevastiku distsiplinaar põhikirjadega kindlaksmääratud ulatuses.

5. Palgast sissenõutavate rahasummade suurus mitme ametiisiku poolt ühiselt riigile tekitatud kahju eest määratakse kindlaks iga isiku suhtes eraldi, sõltuvalt sellest, mil määral keegi on süüdi.

6. Käskkirjade aluseks palgast rahasummade sissenõudmiseks on Riigikontrolli Rahvakomissariaadi organite poolt toimetatud dokumentaalse revisjoni või kontrolli akt.

7. Rahasummade sissenõudmist palgast teostab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni raamatupidamine vastuvaidle-

mata korras palgast rahasummade sissenõudmise käskkirjade väljavõtete alusel.

8. Palgast rahasummade sissenõudmine süüdiolvalt isikult toimub nende töökohal kuni 25% ulatuses kogu nende saadaolevast kuupalgast kuni palgast sissenõudmisele kuuluva summa täieliku kustutamiseni.

9. Isikult, kes ei ole kustutanud palgast sissenõudmisele kuuluvat summat ja on läinud üle tööle teistesse asutustesse, organisatsioonidesse või ettevõtetesse, toimub sissenõudmine uuel töökohal kuni palgast sissenõudmisele kuuluva summa täieliku kustutamiseni. Neil juhtudel on asutuste, organisatsioonide või ettevõtete juhatajad kohustatud saatma palgast rahasumma sissenõudmise käskkirja väljavõtte, varustatuna märkusega sissenõutud summade kohta, isikute uuele töökohale, kes ei ole palgast sissenõudmisele kuuluvat summat kustutanud.

10. Palgast sissenõutud rahasummad kantakse üleliidulise riigieelarve või vastava liiduvabariigi riigieelarve tuludesse kolmepäevase tähtaja jooksul arvates kinnipidamise kuupäevast.

11. Vastutus õigeaegse palgast rahasummade sissenõudmise ja sissenõutud summade üleliidulise riigieelarve ja liiduvabariigi riigieelarve tuludesse kandmise eest pannakse vastavate asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide juhatajaile ja pearaamatupidajaile.

12. Kontroll õigeaegse palgast rahasummade sissenõudmise ja riigieelarve tuludesse kandmise üle pannakse palgast rahasumma sissenõudmist teostava asutuse, ettevõtte või organisatsiooni asukohajärgsetele rajooni või linna rahandusosakondadele.

13. Juhul, kui osutub võimatuks palgast rahasummat või selle kustutamata jäänud osa sisse nõuda, võib sissenõudmist pöörata isiku varandusele, kelle palgast kuulub rahasumma sissenõudmisele. Neil juhtudel teostavad rajooni ja linna rahandusosakonnad varanduse üleskirjutamist ja sissenõudmisi seadusega kehtestatud korras.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1941, nr. 13, § 248)

**1. PALGA TÖSTMISE JA JÕUDLUSNORMIDE NING
HINNETE LÄBIVAATAMISE KORD**

Vastutavusest palgafondide ülekulutamise eest

NSVL RKN 3. detsembri 1932. a. määruse § 1

Keelata kriminaalvastutuse ähvardusel tõsta palku niihästi linnatöölise ja -teenistujate rühmade kaupa kui ka põllumajanduse liinis ilma NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu teadmisetä.

*(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogus“
1932, nr. 81, § 493)*

**Rahvakomissaride poolt palgamaksmise alal käskkirjade
andmise korrast**

NSVL RKN määrus 4. juunist 1938

Kinnitada järgnev Majandusnõukogu 2. juuni 1938. a. otsus:

Määrata, et NSV Liidu rahvakomissariaadid ja keskasutused, samuti liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogud ei või ilma NSV Liidu RKN juures oleva Majandusnõukogu loata anda käskkirju palgaküsimuste kohta, mis näevad ette uute tariifivõrkude, palgamäärade, ametnike palkade, tariifi kvalifikatsiooniteatmike maksmapaneku, jõudlusnormide ja hinnete olulise muutmise.

*(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogus“
1938, nr. 27, § 178)*

Jõudlusnormide ja hinnete muutmise käskkirjade väljandmise korrast

NSVL RKN määrus 14. jaanuarist 1939

Määrata rahvakomissariatidele jõudlusnormide ja hinnete muutmiseks järgnev kord:

a) üldised käskkirjad jõudlusnormide ja hinnete muutmiseks kõigi peavalitsuste kohta antakse koos rahvakomissari ja UAUKN sekretäri poolt;

b) rahvakomissari ja UAUKN sekretäri poolt allakirjutatud käskkirja alusel annavad peavalitsuste ülemad koos vastava ametiühingu keskkomitee esimehega käskkirju jõudlusnormide ja hinnete muutmiseks üksikutes ettevõtetes.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1939, nr. 7, § 38)

2. AJA- JA TÜKITÖÖTASU

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 60, 70, 72—74

60. Palga suurus määratakse lepingutes kas aja järgi, lähtudes normaaltööpäevast (§ 94 jj.), või tükitöö alusel...

70. Tükitöötasu määratakse vastava liigi jaoks ettenähtud päevase palgamäära jagamisega jõudlusnormiga (§ 56). Lepingus ettenähtud juhtudel on lubatud ka teissugune tükitöötasu määramise viis.

72. Kui töötajale antakse eritöö tükitöö alusel, siis saab ta selle lõpetamiseni avansi oma kategooria tariifse palgamäära suuruses palgamaksmise tähtaegadel (§ 65)¹.

73. Kui töötaja tükitöö juures ei saavuta tariifset palgamäära, makstakse töö eest tegeliku tootmise järgi vastavalt § 57 eeskirjadele (10. juunil 1934 „VNFSV valitsuse seaduste ja korralduste kogus“ 1934, nr. 26, § 146)².

¹ Vt. lk. 146.

² Tööseaduste Koodeksi § 57 ei esitata. Vt. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 17. märtsi 1934. a. määrus, lk. 128., millega kooskõlas on esitatud Tööseaduste Koodeksi § 57 redaktsioon.

74. Juhul, kui töötaja jätab tükitöö lõpetamata temast olenematuil põhjustel, makstakse talle tehtud töö eest, väljaantud avansse (§ 72) maha arvates, kohaliku hinde-vaidekomisjoni hindamise järgi või selle puudumisel ja poolte vahel kokkuleppe mittedaavutamisel töötulide lahendamise korras.

Töötajate töötasu arvutamisest nende poolt toodetud toodangu hulga ja kvaliteedi järgi

Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 17. märtsist 1934
(Väljavõtte)

Juhul, kui töötaja ei täida tema jaoks kindlaksmääratud jõudlusnormi oma süü tõttu, makstakse talle palka tema poolt toodetud toodangu hulga ja kvaliteedi järgi, ilma et töötajale kindlustataks mingi minimaalpalk.

Kui aga jõudlusnormid jäid täitmata mitte töötaja süü tõttu, siis peab töötaja igal juhul saama vähemalt $\frac{2}{3}$ oma tariifsest palgamäärast.

Märkus. Jõudlusnormide mittetäitmise korral tööseisaku või praagitootmise tõttu reguleeritakse töötasu maksmist Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN 30. detsembri 1931. a. määrusega „Abinõudest tööseisakute ja praagi eest maksmise korraldamiseks tootmises ja transpordis“ (NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1932, nr. 2, § 11 ja nr. 23, § 144).

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1934, nr. 15, § 109)

3. PALKADE TÕSTMISEST SEOSSES NORMIHINGADE MÕNEVÕRRA TÕSTMISEGA

NSVL Ministrite Nõukogus

Eesmärgiga ette valmistada tingimusi kaardisüsteemi kaotamiseks ja ühtsete hindade kehtestamiseks 1947. aastal, tunnistab NSVL Ministrite Nõukogu vajalikuks võtta juba praegu tarvitusele abinõusid, mis on suunatud kõrgete komertshindade ja madalate normihindade lähendamisele komertshindade edasise alandamise ja normihindade mõnevõrra

tõstmise teel, et kaardisüsteemi kaotamise hetkel tühistada kommertshinnad ja uued normihinnad kuulutada ühtseteks riiklikeks hindadeks.

Võttes arvesse madala ja keskmise palgaga tööliste ja teenistujaile seoses normihindade teostamisega tekkivaid raskusi, otsustas NSVL Ministrite Nõukogu nende tööliste ja teenistujate kaotuste hüvitamiseks, kelle palgamäärad ja palgad ei ületa 900 rubla kuus, tõsta nende palku, ja nimelt: palgad kuni 300 rublani tõsta 110 rubla võrra, palgad kuni 500 rublani tõsta 100 rubla võrra, palgad kuni 700 rublani tõsta 90 rubla võrra ja palgad kuni 900 rublani tõsta 80 rubla võrra kuus; mittetöötavatele pensionäridele ja sõjaväelaste perekondadele, kes saavad abiraha ja keda varustab riik, tõsta abiraha 60 rubla võrra kuus; üliõpilastele, kes saavad stipendiumi, tõsta seda: kõrgemates õppeasutustes 80 rubla võrra ja tehnikumides 60 rubla võrra kuus.

Ülaltoodud muudatused palkade kui ka normi- ja kommertshindade alal viiakse ellu alates 16. septembrist 1946.

(„Pravda“ 16. septembrist 1946)

Palkade, pensionide, abirahade ja stipendiumide tõstmise kehtestamise korrast seoses normihindade mõnevõrra tõstmisega

*NSVL Rahandusministeeriumi ja ÜAÜKN juhend
18. septembrist 1946*

Seoses normihindade mõnevõrra tõstmisega on alates 16. septembrist 1946 NSVL Ministrite Nõukogu otsusel tõstetud nende tööliste ja teenistujate palku, kelle palgamäärad ja palgad ei ületa 900 rubla, ja nimelt: palgad kuni 300 rublani — 110 rubla võrra, palgad kuni 500 rublani — 100 rubla võrra, palgad kuni 700 rublani — 90 rubla võrra ja palgad kuni 900 rublani — 80 rubla võrra kuus; mittetöötavate pensionäride ja sõjaväelaste abiraha, kes seda saavad ja keda varustab riik — 60 rubla võrra kuus; üliõpilaste stipendiumi: kõrgemates õppeasutustes 80 rubla võrra ja tehnikumides 60 rubla võrra kuus.

NSVL Rahandusministeerium ja ÜAÜKN teevad teatavaks palkade, pensionide, abirahade ja stipendiumide tõstmise läbiviimisel käsitamiseks järgnevad juhised:

I. Palkade alal

1. Palkade tõstmine toimub tariifsete kuupalgamäärade ja kuupalkade otsese suurendamise teel ning järelikult on rahaline lisatasu palga alatiseks osaks.

Töölise kuupalgamäära arvutamiseks korrutatakse olemasolevad päevapalgamäärad 25,4-ga — töökuu keskmise kestusega, mis on arvutatud tööaja aastabilansist.

Sel teel saadud kuupalgamäära tõstetakse vastavalt 110, 100, 90 või 80 rubla võrra.

Uue päevapalgamäära kindlaksmääramiseks jagatakse tõstetud kuupalgamäär 25,4-ga ja tunnipalgamäära leidmiseks jagatakse uus päevapalgamäär normaalse tööpäeva kestusega.

Tükitööde puhul arvutatakse tükitööhinded ümber vastavalt tariifsete palgamäärade suurenemisega.

Näide. IV kategooria tükitöölise tunnipalgamäär külmal tööil on 1 rbl. 40 kop. ja jõudlusnorm 10 detaili tunnis. Olemasolev tükitööhinne on seega 14 kopikat.

Töölise kuupalgamäär on:

1 rbl. 40 kop. $\times$ 8 tundi $\times$ 25,4 päeva = 284 rbl. 48 kop.

See palgamäär tõuseb 110 rubla võrra ning järelikult on töölise uus kuupalgamäär 394 rbl. 48 kop. ja uus tunnipalgamäär 1 rbl. 94 kop. (394 rbl. 48 kop. : 25,4 päevaga : 8 tunniga = 1 rbl. 94 kop.).

Lähtudes sellest uuest tunnipalgamäärast määratakse kindlaks uus tükitööhinne, mis moodustab 1 rbl. 94 kop. : 10 detailiga = 19,4 kop. (see suureneb 38,6% võrra, s. o. sama protsendi võrra, mille võrra tõsteti tariifset palgamäära).

Samal viisil arvutatakse ümber kõik olemasolevad tükitööhinded vastavalt iga kategooria tariifse palgamäära tõstmisele.

2. Kõrgemate õppeasutuste, tehnikumide ja kursuste õpetajate, meditsiiniliste töötajate ja lektorite kuupalgad määratakse nende põhitöökoha tariifse palgamäära või palga ulatuses.

3. Neil juhtudel, kus töölise ja teenistujate üksikute kategooriate jaoks on NSV Liidu valitsuse poolt kehtestatud alatised palgalisad — väljateenitud aastate eest, töö eest kaugel asuvates maakohtades jt. — võetakse palga tõstmise määra leidmisel aluseks ainult põhipalk ja põhipalgamäär ilma ülalmainitud lisasid kaasa arvamata.

4. Preemiaid, samuti töötasu, mis saadakse kohakaasluse alusel, ületunnitööde eest ja üle tariifse palgamääraga kind-

laksmääratud tundide antavate pedagoogilise töö tundide eest, palgamäärade ja palkade tõstmise määra leidmisel arvesse ei võeta.

5. Kõik arveldused tööliste ja teenistujatega töötasu alal — maksude arvutamine, päevarahade arvutamine lähetuste puhul jne. — toimuvad 16. septembrist 1946. a. alates tõstetud palga määrast lähtudes.

Seejuures määratakse tulumaksuga mittemaksustatava palga alammääraks 260 rubla kuus — kuni 16. septembrini 1946 kehtinud 150 rubla asemel.

6. Sotsiaalkindlustusmaksete arvutamine toimub kogu palgafondist, kaasa arvatud summa, mille võrra palka tõseti.

7. Riigipanga ja pikaajaliste hoiuste pankade asutustele on kuni eriliste juhiste saamiseni lubatud välja maksta summasid kindlaksmääratud tööliste ja teenistujate palkade tõstmiseks üle ettevõtetele, asutustele, organisatsioonidele ja ehitustele kinnitatud palgafondide ja ilma täiendava palgafondide ümberregistreerimiseta rahandusorganites.

II. Pensionide ja abirahade alal

8. Abiraha või pensioni saavaile riigi varustada olevaile (s. o. leiva- ja toiduainetekaarte saavaile) mittetöötavaile pensionäridele ja sõjaväelaste perekondadele määratakse pensionide ja abirahade lisa 60 rubla ulatuses kuus vastavalt igale pensionärile või igale perekonnale.

Mitte riigi varustada olevaile pensionäridele ja sõjaväelaste perekondadele pensionide ja abirahade lisa ei määrata.

9. Töötavaile pensionäridele ja stipendiumi saavaile õppi-vaile pensionäridele makstakse ainult palga või stipendiumi lisa töö- või õppimiskoha järgi, pensioni lisa neile aga ei maksta.

10. Pensioni lisa saamiseks on mittetöötavad pensionärid kohustatud esitama sotsiaalkindlustuse organile või mõnele teisele organisatsioonile, kes neile pensioni määrab, avalduse, kuhu on märgitud, et nad ettevõtteis või asutustes ei tööta.

Mittetöötavad pensionärid, 1. grupi invaliidid, vabastatakse avalduse esitamisest.

11. Riigi varustada olevate mittetöötavate pensionäride ja sõjaväelaste perekondade pensionide või abirahade lisasid võib välja maksta ainult nende lisade saajate nimeliste nimekirjade järgi, mis on kinnitatud vastavat pensioni või abiraha määrava organisatsiooni poolt rahandusorganite esindajate kohustuslikul osavõtul.

12. Riigi varustada olevaile pensionäridele, kes on lõpetanud töö asutustes või ettevõtteis, makstakse nende poolt saadava pensioni lisa töö lõpetamise kuule järgneva kuu algusest alates nagu mittetöötavaile pensionäridele.

13. Riigi varustada olevate ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1941. a. seadluse alusel riigilt abiraha saavate sõjaväelaste perekondadele suurendatakse abiraha sõltumata sellest, kas keegi selle perekonna liikmeist töötab, kellele abiraha on määratud.

14. Invaliidide kodudes täielikul ülalpidamisel olevate pensionäride varemääratud pensionide määra ei tõsteta ja neile väljamakstavat pensionisummat ei suurendata.

15. Pensionide ja abirahade lisa 1946. a. septembri eest makstakse välja 30 rubla ulatuses.

III. Stipendiumide alal

16. Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste stipendiumid tõstetakse 80 rubla võrra ja tehnikumide õpilaste stipendiumid 60 rubla võrra kuus.

Teaduslike uurimisinstituutide ja kõrgemate õppeasutuste aspirandid ning doktorandid kui ka täiendusinstituutides õppijad, kes saavad kuni 900 rubla stipendiumi, võrdsustatakse stipendiumide tõstmise suhtes kõrgemate õppeasutuste üliõpilastega, ettevalmistus- ja kvalifikatsiooni tõstmise koolides ja kursustel õppijad aga tehnikumide õpilastega.

17. Kui õppijad saavad palka töökohalt või kui nende palk säilib endisel töökohal, siis neile stipendiumi lisa ei maksta. Neil juhtudel saavad nad kindlaksmääratud palgalisa oma töökohal (palga puhul kuni 900 rubla kuus).

18. Tasuta toitlustatavaile õppijaile stipendiumide, elatisraha ja palga lisa ei maksta.

19. Stipendiumide lisa 1946. a. septembriku eest makstakse välja ühe kuu kohta kindlaksmääratud lisasumma poolest ulatuses.

IV. Ravi- ja lasteasutuste ning puhkekodude lisakuludest

20. Toiduainetele, millega varustatakse hospidale, haiglaid, sanatooriume, puhkekodusid ja lasteasutusi, määratakse uued hinnad — normihinnad.

Nende asutuste lisakulud seoses normihindade tõstmisega kantakse vastavate eelarvete järgi riigi arvele.

21. Laste ülalpidamiseks lastesõimedes ja lasteaedades ei suurene.

Samuti ei tõuse tuusikute hind töötajate viibimise eest puhkekodudes ja sanatooriumides.

22. Maksete suuruse kindlaksmääramisel, mida lastevanematel tuleb maksta laste ülalpidamise eest lasteaedades ja -sõimedes, jäetakse 16. septembrist 1946 kehtestatud palgalisa töökohalt esitatud ühekordse õiendi põhjal lastevanemate palgasummast välja.

V. Rahandusorganite kontroll ja ametiühingu-organisatsioonide kohustused

23. Liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide rahandusministeeriumid ning kohalikud rahandusosakonnad, samuti ametiühingu-organisatsioonid on kohustatud jälgima, et asutustes, ettevõtteis ja organisatsioonides viidaks õigeaegselt ja õigesti läbi NSVL Ministrite Nõukogu otsuseid.

NSVL Rahandusministeeriumi Kontroll- ja Revisjonivalitsuse kohalikele organeile pannakse kontrolli teostamine palgade, pensionide, abirahade ja stipendiumide tõstmise õigsuse üle.

(„Määruste, käskkirjade ja juhendite kogu finants- ja majandusküsimuste alal“ 1946, nr. 12, lk. 26)

Õpetajate ja teiste õppeasutustes töötajate, lasteasutuste kasvatajate ning meditsiiniliste töötajate palkade tõstmise korrast seoses normihindade mõnevõrra tõstmisega

NSVL Rahandusministeeriumi ja UAUKN juhend
23. oktoobrist 1946

1. Algkoolide õpetajate ja juhatajate, seitsmeklassiliste ja keskastme koolide, pedagoogiliste koolide, tehnikumide, kursuste ja kõrgemate õppeasutuste direktorite ning sõjalise ja kehalise kasvatus juhatajate, õppeala juhatajate, lasteaedade, lastekodude, internaatide, vastuvõtu- ja jaotuspunktide direktorite, juhatajate ja kasvatajate kui ka teistes õppe- ja lasteasutustes toimub palkade tõstmine tariifsete kuu- ja aastapalgamäärade ja palkade otsese tõstmise teel ning seega on rahaline lisa nende palkade alaliseks osaks.

Näide. a) Hariduselt 1. liiki kuuluv 25-aastase pedagoogilise staažiga linnakooli 4. klassi õpetaja omas tariifset palgamäära 550 rubla kuus õppetöö tunninormiga 24 tundi nädalas.

Seoses NSVL Ministrite Nõukogu otsusega tõuseb selle õpetaja tariifne palgamäär 90 rubla võrra kuus ja moodustab 550 rbl. + 90 rbl. = 640 rbl.

Töökoormuse juures 26 tundi nädalas moodustab selle õpetaja kuupalk: $640 : 24 \times 26 = 693$ rbl. 16 kop., ja töökoormuse juures 18 tundi nädalas — $640 : 24 \times 18 = 479$ rbl. 88 kop.

b) Linna keskastme kooli direktor õppijate kontingendiga kuni 400 inimest (kuni 10 klassi), kellel on kõrgem haridus ja 6-aastane tööstaaž sel ametialal, sai palka 715 rubla kuus.

Selle direktori uus palk ühes lisaga moodustab 715 rbl. + 80 rbl. = 795 rbl. kuus.

Sama direktor, kes omab 25-aastast pedagoogilist staaži, teeb ühtlasi õppetööd, andes viiendas, kuuendas ja seitsmendas klassis füüsikatunde arvult 10 tundi nädalas.

Enne palgalisa saamist sai ta 10 füüsikatunni andmise eest nädalas, arvestades vastava kategooria õpetaja palgamäära ja 18-tunnilist tunninormi nädalas: $660 \text{ rbl.} : 18 \text{ tunniga} \times 10 \text{ tundi} = 366$ rbl. 60 kop. kuus.

Ühes lisaga moodustab selle direktori kuuteenistus 10-tunnilise õppetöö eest nädalas: $(660 \text{ rbl.} + 90 \text{ rbl.}) : 18 \text{ tunniga} \times 10 \text{ tundi} = 416$ rbl. 80 kop.

Seega on tema koguteenistus kuus: direktorikoha eest 795 rbl. ja õppetöö eest 416 rbl. 80 kop., kokku 1211 rbl. 80 kop.

c) Linna lasteaia kasvataja, kellel on pedagoogiline keskharidus ja kuni 5-aastane tööstaaž, sai 6-tunnilise töö eest päevas palka 350 rbl. kuus.

Tema uus palk ühes lisaga moodustab 350 rbl. + 100 rbl. × 450 rbl. kuus.

Ülaltoodud palga arvestamise korda tuleb rakendada kõigi käesoleva seletuse p. 1 nimetatud töötajate kohta sõltumata sellest, kas nad töötavad ühes või mitmes vahetuses või mitmes koolis, tehnikumis, teises õppeasutuses või lasteasutuses.

Tasumaksmise tingimused kabinetide juhatamise, klasside juhatamise ja vihkute kontrollimise eest jäävad endisteks ega võeta tariifsete palgamäärade ja palkade tõstmise määra arutamisel arvesse.

2. Meditsiiniliste töötajate palkade tõstmine toimub samuti nende kuupalkade otsese tõstmise teel, ja rahaline lisa on alaliseks palga osaks. Seejuures kohakaasluse eest saadavat töötasu palkade tõstmise määra arutamisel arvesse ei võeta.

Näide. Kuni 50 000 arstliku visiidiga polikliiniku peaarst, kelle meditsiiniline tööstaaž on 10 aastat, sai põhipalka 750 rbl.

Seoses NSVL Ministrite Nõukogu otsusega moodustab selle arsti põhipalk kuus 750 rbl. + 80 rbl. = 830 rbl.

Peaarst töötab samaaegselt kohakaasluse alusel arstina-terapeudina ja sai vastavalt meditsiinilise töö staažile arsti palka 600 rubla kuus, mis on kehtestatud 6,5-tunnilise tööpäeva või keskmiselt 165,1 tunni kohta kuus ($6,5 \text{ tundi} \times 25,4 \text{ päeva} = 165,1 \text{ tundi}$).

Arstina-terapeudina tegelikult töötatud 100 tunni eest kuus sai peaarst lisaks oma koosseisulisele palgale peaarstina 600 rbl. : 165,1 tunniga $\times 100 \text{ tundi} = 363 \text{ rbl. } 41 \text{ kop.}$

Tema teenistus arstina-terapeudina ühes lisaga moodustab nüüd (600 rbl. + 90 rbl.): $165,1 \times 100 \text{ tundi} = 417 \text{ rbl. } 92 \text{ kop. kuus.}$

Peearsti koguteenus moodustab seega 830 rbl. peearsti ametikoha järgi pluss 417 rbl. 92 kop. töö eest arstina-terapeudina, seega kokku 1247 rbl. 92 kop. kuus.

See meditsiiniliste töötajate palga arvestamise kord säilib sõltumata sellest, kas nad töötavad kohakaasluse alusel ühes või mitmes raviasutuses.

(„Määruste, käskkirjade ja juhendite kogu finants- ja majandusküsimuste alal“ 1946, nr. 12, lk. 29)

4. PERSONAALPALKAD

Personaalpalkade määramise korrast

NSVL RKN määrus 5. aprillist 1945

Eesmärgiga, korraldada personaalpalkade määramist ja kasutada neid eriti väärtuslike kõrge kvalifikatsiooniga töö-

tajate ergutamise tõelise vahendina, NSV Liidu Rahvakomis-
saride Nõukogu m ä ä r a b:

1. Personaalpalku võib määrata isikuile, kes omavad neile
usaldatud ülesannete alal silmapaistvaid teadmisi ja kogemu-
si ning kes töötavad vastava asutuse, ettevõtte või orga-
nisatsiooni põhilistel tööaladel.

Personaalpalk makstakse välja ainult isikule, kellele ta on
määratud ning ainult niikaua, kui see isik töötab vastaval
ametikohal.

2. Õigus personaalpalkade määramiseks on ainult:

a) üleliiduliste rahvakomissariatide rahvakomissaridel,
NSVL riigikaitse rahvakomissaril, NSVL välisasjade rahva-
komissaril, NSVL siseasjade rahvakomissaril, NSVL riikliku
julgeoleku rahvakomissaril, NSVL rahanduse rahvakomissaril,
NSVL riigikontrolli rahvakomissaril, NSVL Riikliku Plaani-
komisjoni esimehel ja NSVL prokuröri — kõigis nende
süsteemi kuuluvates asutustes, ettevõtetes ja organisatsio-
onides;

b) peale punktis a loeteldud NSVL rahvakomissaridel —
neile otseselt alluvates asutustes, ettevõtetes ja organisatsioo-
nides;

c) liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudel — kõigis
teistes asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides.

3. Personaalpalku võib määrata kuni vastava ametikoha
jaoks kinnitatud kuupalga poolteisekordse suuruseni, kuid
mitte üle:

a) 3000 rubla — NSVL I grupi rahvakomissariatides ja
keskasutustes ning nende süsteemi kuuluvates üleliidulise
tähtsusega asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides;

b) 2500 rubla — II grupi rahvakomissariatides ja keskasu-
tustes ning nende süsteemi kuuluvates üleliidulise tähtsusega
asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides;

c) 2200 rubla — teistes NSVL rahvakomissariatides ja
keskasutustes ning nende süsteemi kuuluvates üleliidulise
tähtsusega asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides, samuti
kõigis vabariikliku ja kohaliku tähtsusega asutustes, ettevõtte-
tes ja organisatsioonides.

Kõrgemaid palku määrab NSVL Rahvakomissaride Nõukogu
personaalselt igale isikule NSV Liidu rahvakomissaride ja
keskasutuste ning liiduvabariikide rahvakomissaride nõu-
kogude ettepanekul.

NSVL rahvakomissariaatide ja keskasutuste jagunemist rühmadeks määrata kindlaks vastavalt lisale¹.

Märkus. Lubada NSV Liidu rahvakomissaridele ja keskasutuste juhatajaile ning liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele neil juhtudel, kus töötajad saavad kõrgemaid personaalpalku kui punktides a, b ja c ette nähtud, neile töötajaile säilitada neid palku seni kuni nad töötavad vastavas asutuses, ettevõttes või organisatsioonis samal ametikohal.

4. Personaalpalkade arvu määrab igale NSVL rahvakomissariaadile ja ametkonnale ning igale liiduvabariigile (personaalpalkade liimit) NSVL Rahvakomissaride Nõukogu NSVL RKN juures asuva Riikliku Koosseisude Komisjoni otsusel.

5. Panna NSVL rahvakomissaridele ja keskasutuste juhatajaile ning liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele ette organiseerida vastav arvestus personaalpalku saavate isikute kohta, kindlustades iga personaalpalka saava töötaja erilise karakteristika olemasolu, kus on ära näidatud haridus, teaduslikud tööd, praktiline staaž ja teised personaalpalga määramise aluseks olevad andmed.

6. Kohustada NSV Liidu rahvakomissare ja keskasutuste juhatajaid ning liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogusid juhtma töötajailt ära personaalpalgad neil juhtudel, kui neid töötajaid nende töötulemuste järgi ei saa tunnistada vastavale asutusele, ettevõttele või organisatsioonile eriti väärtuslikeks.

7. Säilitada NSVL RKN poolt varem kinnitatud personaalpalkade arv vabariikide rahvakomissariaatides, ametkondades ja rahvakomissaride nõukogudes.

8. Lugeda kehtetuks NSVL RKN 29. augusti 1938. a. määrus nr. 949 „Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide töötajaile personaalpalkade määramise korrast“ („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1938, nr. 39, § 229).

5. TASU MAKSMISEST KOHAKAASLUSE PUHUL

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 62

Mitmesuguse kvalifikatsiooniga tööde täitmisel makstakse töötajale kõrgema kvalifikatsiooniga töö järgi (§ 36).

¹ Lisa ei esitata. Käesolevas paragrahvis mainitud lisa on ÜAÜKN kantud I rühma.

Ajutise asendamise korral palga maksmisest

ÜAÜKN Sekretariaadi määrus 8. majst 1939

NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu 21. augusti 1934. a. määruse („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1934, nr. 43, § 342) alusel ÜAÜKN Sekretariaat määrab:

Määrata, et Tööseaduste Koodeksi § 62 rakendamine ühe töötaja teise suurema palgaga töötaja kohuste täitmise puhul, mis annab õiguse asendajale saada vahe ametikohtade palgade (mitte personaalpalgade) vahel, leiab aset järgnevate tingimuste olemasolul:

a) kui ajutiseks asendajaks on töötaja, kes ei ole koosseisu järele asendatava asetäitja või abi;

b) kui asendus on õigeaegselt (enne asendamise algust) vormistatud asutuse, organisatsiooni või ettevõtte käskkirjaga;

c) kui asendus kestab üle 12 tööpäeva.

(ÜAÜKN Bülletään 1939, nr. 5)

6. TASU MAKSMINE ÜLETUNNITÖÖ EEST NING TÖÖ EEST PUHKE- JA MITTETÖÖPÄEVADEL

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 60

Palga suurus määratakse lepingutes kas aja järgi, lähtudes normaaltööpäevast (§ 94 jj.), või tükitöö alusel. Ületunnitöö-tasu suurus tuleb lepingutes eraldi näidata, kusjuures see tasu esimese kahe tunni eest ei või olla väiksem poolteisekordsest normaaltasust ja järgmiste tundide, samuti ka töö eest puhkepäevadel, pühadel (§ 109 jj.) mitte väiksem kahekordsest normaaltasust.

Ületunnitöö tasu maksmise korral

NSVL Töö RK 8. aprilli 1932. a. määrus nr. 59

Neis ettevõtteis, kus seatakse sisse erinevad palgamäärad aja- ja tükitööliste, makstakse lisatasu ületundide eest igal juhul vastava kategooria ajatöötaja tariifse palgamäära alusel.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 16)

Uletunnitööde töölt puudumisega kompenseerimise keelust

ÜAÜKN määrus 29. juulist 1934

(Väljavõtte)

Uletunnitöid on lubatud kompenseerida vastavalt Tööseaduste Koodeksi § 60-le ainult rahaliselt. Uletunnitööde kompenseerimine töölt puudumisega on lubamatu.

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1934, nr. 15)

Iga-aastastel mittetööpäevadel tehtava töö eest tasu maksmine

NSVL RKN 24. septembri 1929. a. määruse § 7

Töö eest, mis vastavalt II jao § 6-le tehakse revolutsiooni-pühadel¹, makstakse tasu:

a) ajatöötasu puhul — kahekordse tariifse palgamäära (palga) ulatuses, kaasa arvatud kindlaksmääratud juurdemaksud (garanteeritud lisateenistus, juurdemaksud arvestusprotseendi alusel jne.);

b) tükitöötasu puhul — kahekordsete tükitööhinnete järgi. Töötaja nõusolekul võib temale rahalise kompensatsiooni asendada teise puhkepäevaga.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1929, nr. 63, § 586)

7. TASU MAKSMINE ÖÖTÖÖ EEST

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 96

Paragrahvides 94 ja 95 ettenähtud tööaja kestus lühendatakse öö ajal ühe tunni võrra². Nendel juhtudel ajatöötasu juures iga öötund tasutakse: a) kaheksatunnilise tööpäeva

¹ Iga-aastaste mittetööpäevade kohta seitsmepäevase töönädala puhul vt. NSVL RKN 27. juuni 1940. a. määruse § 3, lk. 45.

² Vt. NSVL RKN 27. juuni 1940. a. määruse § 1.

puhul — nagu kaheksa seitsmendikku päevast tundi; b) seitsmetunnilise tööpäeva puhul — nagu seitse kuuendikku päevast tundi ja c) kuuetunnilise tööpäeva puhul — nagu kuus viiendikku päevast tundi.

Tükitöö puhul makstakse töötajale peale tükitöötasu veel iga öötöö-tunni eest juurde vastavalt üks seitsmendik, üks kuuendik või üks viiendik selle liigi tunnitöötasu-määrast, millesse töötaja on arvatud.

Vahetusega toimuvate tööde puhul (eriti katkestamatul tootmisel) on öötöö kestus võrdne päevasega. Nendel juhtudel ajatöötasu juures iga öötöö-tunni eest tasutakse: kaheksa- ja seitsmetunnilise tööpäeva puhul — nagu kaheksa seitsmendikku päevase tunni eest ja kuuetunnilise tööpäeva puhul — nagu kuus viiendikku päevase tunni eest.

Tükitöö puhul makstakse töötajale peale tükitöötasu:

a) iga öötöö-tunni eest kaheksa- ja seitsmetunnilise tööpäeva puhul — üks seitsmendik tunnitöötasu-määrast; b) kuuetunnilise tööpäeva puhul — üks viiendik tunnitöötasu-määrast.

Oõajaks loetakse aeg kella kümnest õhtul kuni kella kuueni hommikul.

8. TASU MAKSMINE TÖÖSEISAKUTE JA PRAAGI EEST

Tööseisakute ja praagi eest tasu maksmise korrast

NSVL Töö RK määrus 25. veebruarist 1932 muudatuste ja täiendustega 11. aprillist 1932 ja 1. juunist 1932

I. Tööseisakute eest palga maksmine

1. Töötaja süüst tingitud tööseisaku aja eest palka ei maksta.

2. Töötaja süüst mittetingitud tööseisaku aja eest makstakse palka vastava kvalifikatsiooniga töötaja ajatöötasu-määrast poolest suuruses. Samas korras viiakse läbi ka tööseisakute eest maksmine, mis on tekkinud elektrienergia, tooraine puudumise jne. tõttu.

Metallurgilises, mäe- ja koksitööstuses töötaja süüst mittingitud seisaku eest tasutakse kahekolmandikulise vastava kategooria ajatöölise tariifse palgamäära alusel.

Uute tootmisviiside (detailide, treipinkide, masinate, mootorite, transformaatorite, turbiinide jne. töötlemine) omandamise perioodil töötaja süüst mittingitud seisaku eest makstakse nii uutes kui ka töötavais ettevõtteis vastava ajatöölise tariifse palgamäära alusel. Uute tootmisviiside omandamise tähtajad kuni 3 kuu piirides iga ettevõtte kohta määrab vastav majandusorganisatsioon kokkuleppel ametiühingutega.

3. Tööseisaku algusest on töötaja kohustatud viivitamata teatama administratsioonile. Samuti on töötaja kohustatud õigeaegselt hoiatama administratsiooni kõigist põhjustest, mis võivad tingida seisaku.

Nende kohustuste mittetäitmisel töötaja poolt tööseisaku aja eest palka ei maksta ja töötajat karistatakse vastavalt trahvitabelile.

4. Töötajad, kes vabanevad tööseisaku tõttu, tuleb viivitamata viia seisaku ajaks teisele tööle samas ettevõttes.

Pikema seisaku puhul (üle viie päeva) ja võimatusel samas ettevõttes kasutada töötajat, tuleb töötaja üle viia tööle teise ettevõttesse samas asukohas tähtajaga mitte üle ühe kuu.

Keelatakse kvalifitseeritud tööliste üleviimist hoovitöödele, rakendamist koristamis- ja transporditöödele, välja arvatud juhud, kus nende tööde täitmine on vajalik loodusõnnetuste tõttu.

5. Tööseisaku tõttu teisele madalamat liiki tööle üleviidavatele kvalifitseeritud töölistele, keda on tarifitseeritud viiendasse või kõrgemasse kategooriasse, makstakse endise töö järgi keskmise palga alusel sel tingimusel, et nad täidavad selle töö töönorme, kuhu nad ajutiselt on üle viidud. Töönormide mittetäitmise puhul, samuti ajatööle üleviimise korral säilitatakse üleviidavale ajatöölise palgamäär tema kategooria järgi endisel tööil.

Teisele tööle üleviimise korral madalama kategooria töölistele, keda tarifitseeritakse viiendast kategooriast allapoole, samuti kõigi kategooriate tööliste üleviimise puhul teisele kõrgemat liiki tööle makstakse neile tehtava töö alusel.

Teisele tööle üleviimisest keeldumise korral (olenemata kategooriast) tööseisaku eest ei maksta ja üleviimisest keeldumist vaadatakse kui töödistsipliini rikkumist.

II. Praagi eest palgamaksmise kord

6. Kui praak toimus töötaja süü tõttu, siis kohaldatakse järgnevaid eeskirju:

a) täieliku praagi puhul (kui produktsioon osutub täielikult kõlbmatuks) praagi eest ei maksta;

b) osalise praagi puhul (kui produktsioon oma omadustelt ei rahulda kindlaksmääratud nõudeid) makstakse praagi eest vähendatud määral, kõlvulise produktsiooni protsent ja palga täpne suurus määratakse administratsiooni poolt kindlaks, kusjuures palk ei või ulatuda üle vastava töötaja poole tariifse palgamäära.

7. Kui praak ei toimunud töötaja süü tõttu, siis kohaldatakse järgnevaid reegleid:

a) täieliku praagi eest makstakse palk vastava ajatöölise kahekolmandikulise palgamäära suuruses;

b) osalise praagi eest makstakse vähendatud hinnete alusel olenevalt produktsiooni kõlvulisuse astmest, produktsiooni kõlvulisuse protsent ja palga täpne suurus määratakse administratsiooni poolt kindlaks, kusjuures palk ei või olla alla kahte kolmandikku vastava kategooria ajatöölise tariifsest palgamäärast;

c) praaktööde, mis tekivad töödeldava metalli defekti tagajärjel (materjali kvaliteedi mittevastavus, õhumull või möra metallis), mis on ilmnenud pärast vähemalt ühe tööpäeva kulutamist toote töötlemiseks või monteerimiseks, makstakse normaalsete hinnete kohaselt;

d) uue tootmisviisi omandamise ajal (3. osa § 2) makstakse praagi eest vastava kategooria ajatöölise tariifse palgamäära alusel.

8. Materjalide rikkumise eest toote valmistamise ajal kannab töötaja varanduslikku vastutust: a) tahtliku rikkumise korral — tekitatud kahju viiekordses ulatuses; b) hooletusest põhjustatud rikkumise korral — tekitatud kahju ulatuses, kuid mitte üle kahe kolmandiku oma keskmisest kuupalgast.

Summad, mis tuleb töötajalt materjalide rikkumise eest sisse nõuda, peetakse administratsiooni korraldusel ettevõttelt või asutuselt töötajale kuuluvast palgast ja igasugustest muudest summadest kinni. Töötaja võib kinnipidamise või selle ulatuse üle kaevata hinde-vaidekomisjonile.

Iga väljamaksu puhul ei või kinnipidamine ulatuda üle 25% kõigist töötajale kuuluvatest summadest. Kui palgast toimetatakse ka muid kinnipidamisi, siis üldine kinnipidamiste ulatus ei või ületada 50% kõigist töötajale kuuluvatest summadest.

Kinnipidamist toimetatakse iga väljamaksu juures kuni kogu võla kustutamiseni. Kui töötaja vallandamise juures kinnipidamised määratud ulatuses ei kata kogu võlga, siis ülejääv osa nõutakse administratsiooni poolt liiduvabariikide seadusandluse järgi lihtsustatud korras sisse.

9. Töötaja on kohustatud administratsioonile viivitamata teatama kõigist juhtudest, kus ta märkab, et tema poolt valmistatud toodang osutub praagiks.

Kui töötaja sellest administratsioonile ei teatanud või jätkas tööd hoolimata administratsiooni korraldusest töö katkestamiseks, siis edasise praagi eest ei maksta üldse ja kahju rikutud materjali eest arvatakse tema palgast maha.

Kui aga administratsioon tegi korralduse tööd jätkata, siis järgneva praagi eest, mis ei ole tingitud töötaja süüst, makstakse võrdselt kõlvuliste toodetega; vastutust ettevõtte kahjude eest, mis on seotud praagi valmistamisega, kannab administratsioon.

Mitte töötaja süü tõttu tekkinud praagi eest, mis avastatakse pärast toote vastuvõtmist tehnilise kontrolli organite poolt, makstakse sellele töötajale võrdselt kõlvuliste toodetega.

III. Lõppeeskirjad

10. Töötaja süü all käesolevas määruses mõistetakse töötaja poolt temale töö alal antud juhendite mittetäitmist, hooletust töös, organiseerimisvõimetust ja igasugust muud sisekorraeeskirjade või tehniliste eeskirjade rikkumist.

11. Administratsioon on kohustatud tarvitusele võtma vajalikud abinõud tööseisakute ja praagi ärahoidmiseks, juhul aga, kui tööseisak osutub vältimatuks — vabanenud töötajate ärasutamiseks teistel töödel.

Nende kohustuste mittetäitmisel võetakse administratsioon distsiplinaar- või kriminaalvastutusele. Peale selle kahju eest, mis on sel puhul ettevõttele tekkinud, võetakse administratsioon varanduslikule vastutusele vastavalt Kesktäitevkomitee

ja NSVL RKN määrusele 12. juunist 1929 („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1929, nr. 42, § 367 ja 1931, nr. 51, § 334; „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 28—29 ja 1931, nr. 28) ja NSVL Töö RK juhendile nr. 96 1. juunist 1932 („NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 17—18).

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 22—23)

Eeskirjad mittetootvate ettevõtete töölisele ja ettevõtete ning asutuste teenistujale tööseisakute ja praagi eest tasumaksmise korra kohta

NSVL Töö RK määrus 22. oktoobrist 1932

1. Mittetootvate ettevõtete ja majandite (side-, toitlustamis-, kommunaal-ettevõtted jne.) tööliste suhtes rakendatakse NSVL Töö RK 25. veebruari 1932. a. määrust nr. 31 tööseisakute ja praagi eest tasumaksmise korra kohta („NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 22—23).

2. Tootvate ja mittetootvate ettevõtete ning asutuste teenistujate suhtes, kellele tasu makstakse tükitöö alusel (masinajutajad, rotaatorid, steklograafid, šapirograafid, arvestusala töötajad, koristajad, põrandapoonijad jne.), rakendatakse järgnevad eeskirjad:

a) tööseisaku ja täieliku praagi eest, mis on tekkinud teenistuja süü tõttu, tasu ei maksta;

b) tööseisaku eest, mis ei ole tekkinud teenistuja süü tõttu, makstakse tasu tema palgamäära pooles ulatuses, metallurgia-, mäe- ja koksitööstuses aga selle palgamäära ühe kolmandiku ulatuses;

c) täieliku praagi eest, mis ei ole tekkinud teenistuja süü tõttu, makstakse tasu tema palgamäära kahe kolmandiku ulatuses;

d) osalise praagi eest makstakse tasu alandatud hinnete järgi, sõltuvalt töö kõlvulisuse astmest; töö kõlvulisuse protsendi ja tasu täpse suuruse määrab kindlaks administratsioon; seejuures toimub tasumaksmine teenistuja süü tõttu tekkinud osalise praagi puhul mitte suuremas kui tema palgamäära pooles ulatuses ja tasumaksmine mitte teenistuja süü tõttu tekkinud osalise praagi puhul mitte vähemas kui palgamäära kahe kolmandiku ulatuses.

3. Kõigi (tootlike, mittetootlike, kaubanduslike) ettevõtete ja asutuste teenistujate suhtes (sealhulgas ka administratiivse ja tehnilise personaali suhtes), kellele makstakse tükitöötasu, rakendatakse järgnevad eeskirjad:

a) tööseisaku eest, mis on tekkinud seoses ettevõtte või asutuse või nende osade seismajäämisega (loodusõnnetuste, ettevõtte või asutuse ümberpaigutamise, valgustusvoolu katkemise puhul jne.), makstakse tasu palgamäära pooles ulatuses, metallurgia-, mäe- ja koksitööstuses aga selle palgamäära kahe kolmandiku ulatuses;

b) tööaja ebaausa kasutamise kui ka alaväärtusliku töö (praagi) puhul, mida põhjustas kohustuste lohkakas täitmine, määratakse süüdlastele distsiplinaarkaristusi, kaasa arvatud vallandamine; kui aga mitterahuldavat töökvaliteeti põhjustas teenistuja kõlbmatus vastava töö jaoks, viiakse ta üle teisele tööle või vallandatakse kui tööks kõlbmatu.

Juhul, kui ülaltoodud väärted tekitasid ettevõttele või asutusele varanduslikku kahju, kannavad süüdlased varanduslikku vastutust kehtivate seaduste järgi.

4. Kaubandusvõrgu töötajale, kellele tasu makstakse protsentides käibelt, ei tohi kõigi mitte nende süü läbi (samuti kaupade mittekohaleveo tõttu) tekkinud tööseisakute eest makstava tasu suurus olla madalam normidest, mis määratakse kindlaks NSVL Kooperatiivide Keskliidu ja teiste majanduslike keskgorganite üldkõkkulepetes ametiühinguga ja mis on kinnitatud NSVL või liiduvabariigi töö rahvakomissariaadi poolt, igal juhul aga mitte madalam kui 50% nende palgamäärast.

Ülalmainitud kaubandusvõrgu töötajate ebaausa tööaja kasutamise kui ka lohaka kohustuste täitmisega põhjustatud alaväärtusliku töö (praagi) puhul rakendatakse süüdlaste suhtes § 3 p. b.

5. §-des 2—4 mainitud töötajad, kes tööseisaku tagajärjel töölt vabanevad, tuleb tööseisaku ajaks üle viia teisele tööle kas samas või mõnes teises sama asukohaga ettevõttes või asutuses mitte kauemaks kui üheks kuuks.

Üleviimisest keeldumise korral tööseisaku eest tasu ei maksta, kusjuures üleviimisest keeldumisele vaadatakse kui töödistsipliini rikkumisele.

On keelatud kvalifitseeritud töötajate üleviimine mittekvali-

fitseeritud töödele, välja arvatud juhud, kus nende tööde täitmist põhjustavad loodusõnnetused.

6. Tööseisaku tagajärjel teisele, vähemtasutavale tööle üleviimise korral toimub tasumaksmine põhitöö keskmise teenistuse alusel, tingimusega, et töötaja täidab selle töö norme, kuhu ta ajutiselt üle viidi. Nende normide mittetäitmise kui ka tööle üleviimise korral, mille eest tasu makstakse tükitöö alusel, makstakse üleviidud töötajale tasu tehtud töö järgi.

7. §-des 2—4 mainitud töötajate ja administratsiooni kohustuste ja vastutavuse suhtes tööseisakute ning praagi vältimisel ja kõrvaldamisel, samuti vastutavuse suhtes materjalide riknemise eest rakendatakse vastavalt NSVL Töö RK 25. veebruari 1932. a. määrust („NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 22—23).

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 30)

9. PALGAMAKSMISE TÄHTAJAD JA KORD

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 65

Kui tööl on püsiv iseloom, makstakse palka perioodiliselt, kuid mitte harvemalt kui iga kahe nädala tagant.

Ajutise või juhusliku töö eest, mis on kestnud vähem kui kaks nädalat, tasutakse kohe pärast töö lõppemist.

Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN 3. juuni 1931. a. määruse § 2

Palk makstakse välja mittetööajal.

Administratsioon on kohustatud kindlustama niisuguse palgamaksmise korra, kus iga töötaja saaks palga kätte viivitamata otse enne töö algust või kohe pärast töö lõppu. -

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1931, nr. 35, § 257)

Väljamaksmata palga liidueelarvesse ülekandmisest ning tööliste ja teenistujatele kuuluva palga neile nende nõudmisel tagastamise korral

NSVL Rahanduse RK juhendkirj 27. märtsist 1945

Vastavalt NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 14. märtsi 1945. a. määrusele on NSVL rahvakomissariaadid ja keskasutused ning liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogud kohustatud hiljemalt 15. mail 1945 kandma üle liidueelarvesse

riiklike ja kooperatiivsete ettevõtete ning majandusorganisatsioonide poolt töölistele ja teenistujaile 1. jaanuariks 1945 välja maksmata jäänud palga, kaasa arvatud töendusliku kooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni artellide liikmete töötasu.

Töölistel ja teenistujatel püsib saamatajäänud palga nõudmise õigus kolm aastat.

NSVL Rahanduse Rahvakomissariaat teeb teatavaks, et ülal tähendatud summade hiljemalt 15. mail 1945 liidueelarvesse ülekandmine ja nende summade arvel tööliste, teenistujate ning artelliliikmete nõudmisel neile kuuluvate ja välja makstud palga- ja töösummade ettevõttele ja organisatsioonidele tagastamine peab toimuma NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi 5. mai 1944. a. kirjaga nr. 239 kehtestatud korra järgi.

(„Määruste, käskkirjade ja juhendite kogu finants- ja majandusküsimuste alal“ 1945, nr. 4—5, lk. 1)

Liidueelarvesse ülekantud ja tegevväest demobiliseeritute poolt kättenõutud palgasummade ettevõttele ja organisatsioonidele tagastamise korrast

*NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendkirj
19. oktoobrist 1945*

Vastavalt NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi kirjadele 8. maist 1943 nr. 263, 5. maist 1944 nr. 239 ja 27. märtsist 1945 nr. 170, mis määravad kindlaks ettevõtete ja organisatsioonide poolt väljamaksmata palga liidueelarvesse ülekandmise ning selle palga töölistele ja teenistujaile nende nõudmisel tagastamise korra, püsib töendusliku kooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni töölistel, teenistujail ja artelliliikmetel saamatajäänud palga ja töötasu nõudmise õigus kolm aastat, arvates päevast, millal tekkis õigus selle saamiseks.

NSVL Rahanduse Rahvakomissariaat teeb teatavaks, et ettevõtete ja organisatsioonide pöördumisel rajooni või linna rahandusosakondade poole nõudmisega neile liidueelarve summadest sellesse eelarvesse ülekantud ja tegevväest demobiliseeritute poolt kättenõutud artelliliikmete palga- ja töötasusummade tasumiseks, tuleb silmas pidada, et VNFSV

Tsiviilkoodeksi § 48 ja teiste liiduvabariikide tsiviilkoodeksite vastavate paragrahvide põhjal tuleb ülalmainitud tähtaja kestust lugeda seistatuks kogu selleks ajaks, kus isikud, kelle arvel seisab saamata jäänud palk või töötasu, viibivad tegev-
væes.

(„Määruste, käskkirjade ja juhendite kogu finants- ja majandusküsimuste alal“ 1945, nr. 12, lk. 1)

10. KESKMISE PALGA SÄILITAMISE JUHUD

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 77—81 ja 64

77. Töölisele ja teenistujaile säilitatakse keskmine palk valimisõiguse teostamise aja eest, kui valimisõiguse teostamine tööajal on lubatud vastava riigiorgani poolt.

77¹. Töölisele ja teenistujaile, kes on tööst vabastatud nende valimise tõttu tööliste, talupoegade ja Punaarmee saadikute nõukogude või nende täitevkomiteede liikmeks või valitavale ametikohale ametiühingu-organisatsioonides, kindlustatakse ametikoht (teenistus) endisel töökohal kogu valitaval ametikohal töötamise aja kestuseks (15. aprilli 1929. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seaduste ja korralduste kogus“ 1929, nr. 34, § 345).

78. Töölisele ja teenistujaile, kes on kutsutud kohtusse tunnistajatena, ekspertidena või kaasistujatena, samuti tööliste ja teenistujaile, kes on kutsutud tunnistajatena... lepitus-vahekohtu menetluse organitesse, säilitatakse nende keskmine tööpalk nendele antud kohustuste täitmise ajaks (9. juuli 1928. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seaduste ja korralduste kogus“ 1928, nr. 89, § 581).

79. Töölisele ja teenistujaile, kes on valitud esindajaks riigi, ametiühingute või ühtse tarbijate kooperatsiooni orga-
nite poolt kokkukutsutud kongressidele, nõupidamistele või volinike koosolekutele, säilitatakse keskmine palk kogu nende kohustuste täitmise ajaks, kuivõrd see toimub tööajal.

79¹. Töölisele ja teenistujaile, kes võtavad osa vabatahtliku tuletõrje liikmetena tulekustutamisesest, säilitatakse nende keskmine palk kogu tulekustutamise aja eest, kui see töö toimub tööajal.

Tööliste ja teenistujate osavõtt tulekustutamisest tuleb tõendada vabatahtliku tuletõrje ülema õiendusega, mis kuulub tõestamisele kohaliku riikliku tuletõrje järelevalve-organi või selle puudumisel linna-, alevi- või külanõukogu poolt (1. detsembri 1933. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1933, nr. 59, § 272).

81. Töölistele ja teenistujatele, kes on komandeeritud teenistusülesannetes, tagatakse kogu komandeerimise ajaks töökoht ja säilitatakse keskmine palk; pealeselle makstakse neile päevaraha ja tasutakse komandeerimisega seotud kulud eriseadustega kindlaksmääratud korras ja suurusel¹ (10. augusti 1933. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1933, nr. 45, § 185).

64. Juhul, kui töötaja viiakse üle vähemtasutavale tööle, säilitatakse temale endine palk kahe nädala jooksul, arvates üleviimise päevast.

Töötasu säilitamisest riiklike ja ühiskondlike kohustuste täitmise ajaks

NSVL Töö RK määrus 22. juulist 1931

1. Töötajad säilitavad oma keskmise töötasu töökohal järgnevate riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise ajaks (kuivõrd kehtiv seadusandlus lubab neid kohustusi täita tööajal):

a) rahvakohtu kaasistujana, ühiskondliku süüdistajana, eksperdina või tunnistajana kohtuistungitest osavõtmise ajaks, eksperdina või tunnistajana juurdlus- või uurimisorganitesse väljakutsumise ajaks, samuti ametiühingute esindajana või eksperdina lepituskoha või vahekohtu istungitest osavõtmise ajaks²;

b) valimisõiguse teostamise ajaks;

c) riiklike, ametiühingu- või tarbijate kooperatsiooni organite poolt kokkukutsutavatest kongressidest, konverentsidest ja volinike koosolekutest esindajana osavõtmise ajaks;

d) UK(b)P ja UAUKN organite poolt kokkukutsutavatest parteikomiteede ja kontrollkomisjonide kongressidest, konve-

¹ Vt. NSVL RKN määrus 19. juunist 1940, lk. 179.

² Lepituskodasid ja vahekohtuid käesoleval ajal ei organiseerita.

rentsidest ja pleenumitest esindajana osavõtmise ajaks — tingimusel, et kongress, konverents või pleenum peetakse mitte väiksemas kui rajooni ulatuses;

e) üleliidulistest, vabariiklikest ja kohalikest pioneerikongressidest osavõtmise ajaks;

f) massiliste kampaaniate läbiviimiseks lähetusel viibimise ajaks;

g) värbamiskomisjonide tööst osavõtmise ajaks;

h) liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud juhtudel.

Märkus. Töötajate rakendamisel riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmiseks tuleb järgida: a) NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee 25. märtsi 1931. a. määrust jooksvate kampaaniate huvides kohalike partei-, nõukogude ja teiste organisatsioonide poolt tööliste tööpinkide juurest mobiliseerimise täieliku lõpetamise kohta („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1931, nr. 20, § 172 ja „NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 10); b) NSVL Töö RK 21. mai 1931. a. määrust nr. 117 abinõudest tootmisrežiimi tugevdamiseks ettevõtteis ja asutustes („NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 14—15).

2. Töötasu säilitamist sundusliku väeteenistusega seosesolevate kohustuste täitmise ajal reguleerib Töölise-Talurahva Punaarmee sõjaväelaste ja sõjaväekohuslaste ning nende perekonnaliikmete soodustuste koodeks („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1930, nr. 23, § 253 ja „NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr. 14—15) ja NSVL Töö RK 21. augusti 1930. a. juhend nr. 277 soodustuste kohta töö ja sotsiaalkindlustuse alal sõjaväeteenistusse kutsumise ja selle sooritamise puhul („NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr. 23—24).

3. §-des 1 ja 2 märgitud juhtudel säilitavad töötajad oma keskmise töötasu ka vastavate riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise kohale ja sealt tagasisõitmise ajaks (näit. ametiühingute kongressile ja sealt tagasi töökohale sõitmise aeg).

4. Töötajad, kelle töötingimusi reguleerivad eriseadused (hooajatöödel viibivad töölised, ajutised töölised, kodutöondajate ja käsitöölise õpilased jt.), säilitavad oma töötasu riiklike ja ühiskondlike kohustuste täitmise ajaks piirides, mis on ette nähtud eriseadustega.

Pioneerikongressidest osavõtmise ajaks säilitavad töötajad oma töötasu sõltumata sellest, kus ja missugustel töödel nad töötasid.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 25)

**Palgamaksmisest tööliste ja teenistujaile, keda kutsutakse
töö ajal ametiühingute pleenumite tööst osa võtma**

ÜAUKN määrus 17. jaanuarist 1935

Ametiühingute pleenumid, kuhu kutsutakse ettevõtete ja asutuste töölisi ja teenistujaid, peab määratama tööst vabale ajale.

Erandjuhtudel, kui pleenumid kutsutakse kokku töö ajal, tööliste ja teenistujaile, keda kutsutakse pleenumi tööst osa võtma, makstakse keskmine palk ametiühingu-organisatsiooni arvel, mitte aga ettevõtte ja asutuse arvel, kus nad töötavad.

(„ÜAUKN Bülletään“ 1935, nr. 1—2)

**Ametiühingute kesk-, oblasti-, krai- ja vabariiklike komiteede
revisjonikomisjonide töökorrast**

ÜAUKN määrus 9. detsembrist 1940

1. Seletada, et ametiühingute kesk-, oblasti-, krai- ja vabariiklike komiteede revisjonikomisjonid peavad kogu oma revideerimistöö üldreeglina tegema tootmistööst lahutamata ja mittetööajal.

2. Neil juhtudel, kus revisjonikomisjoni liikmete enamik ei ela ametiühingu kesk-, oblasti-, krai- või vabariikliku komitee asukohas, võib revisjonide teostamisel revisjonikomisjoni liikmeid tootmistööst lahutada.

3. Revisjonikomisjonide liikmed, kes teevad revideerimistööd tootmistööst lahutamata, saavad palka ja komandeerimisraha vastavalt ametiühinguorganilt¹.

Üldise sõjaväeteenistuse kohustuse seaduse § 47 ja 48

NSVL Ülemnõukogu poolt vastu võetud 1. septembril 1939

47. Töölised ja teenistujad saavad puhkuse kindlaksmääratud korras ajaks, mis on vajalik kutsele ilmumise ja sõjaväelise arvestusega seotud asjus.

¹ Vt. ÜAUKN määrus 25. aprillist 1946, lk. 189.

48. Õppekogunemisele kutsutud töölistele ja teenistujaile säilitatakse õppekogunemisaja kestel nende töö- või ametikoht ja nad saavad töökoha järgi poole oma keskmisest palgast...

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 23. septembrist 1939)

Doonorite kaadrist

VNFSV RKN määrus 22. aprillist 1935

(Väljavõtte)

2. Kohustada ettevõtteid, asutusi ja õppeasutusi, kus töötab või õpib doonoreid, neid saatma vastavatele protseduuridele nimekirjade järgi, milledega enne seda on tutvustatud ravi-asutust, samuti erijuhtudel ravi-asutuse erilisel väljakutsel.

3. Määrata, et doonori ülesannete täitmise tõttu töös tekkinud vaheajaks on doonoritel nende verd kasutava ravi-asutuse õiendi põhjal õigus oma keskmise palga säilitamiseks.

(„VNFSV valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ nr 12, § 126)

11. KESKMISE PALGA ARVUTAMISE KORD

Keskmisest palgast ja tasu maksmisest pooliku kuu eest

NSVL Töö RK määrus 2. aprillist 1930

1. Keskmist palka arvutatakse käesoleva määruse järgi juhtudel, kui ettevõtte või asutus on kohustatud seaduse alusel maksuma töötajale keskmise päevapalga aja eest, millal töötaja tegelikult ei töötanud (näiteks aja eest, millal töötaja oli kutsutud kohtusse rahvakaasistujana, sõjaväeliste õppuste ajal jne.).

Keskmise palga arvutamine puhkuse aja eest ja kasutamata puhkuse kompenseerimine toimub korras, mis on ette nähtud NSVL RKN määruses 25. juulist 1935 („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1935, nr. 40, § 333)¹.

¹ Vt. lk. 155—156.

Palga arvutamine toetuste ja pensionide maksmisel sotsiaal-kindlustuse korras toimub nende toetuste ja pensionide kohta kehtivate eeskirjade alusel (UAUKN 2. veebruari 1936. a. määruse redaktsioon „UAUKN Bülletäänis“ 1936, nr. 2).

2. Kui töötaja saab kindla ajatöötasu (kaasa arvatud kindel tagatud lisapalk või protsentuaalsed lisandused, kuid ilma teiste täiendavate tasumoodusteta), siis maksab ettevõtte või asutus töötajale välja päevade ja tundide eest, mille eest tuleb maksta keskmise palga alusel, tema jaoks kindlaksmääratud palga täielikult (ilma kinnipidamiseta).

Kõigi teiste palgamooduste puhul kohaldatakse § 3—8...

3. Kui töötaja on lepingu järgi kohustatud täitma erinevalt tasutavaid töid (remonditöölised, siirduvate vahetuste tööliised jt.), siis arvutatakse keskmine palk tasude üldsummast, mida ta saab kõigi tööde eest kokku.

4. Keskmise palga arvutamisel võetakse arvesse nii põhipalk kui ka lisatasud, millel on alatine iseloom (preemiad, erilised juurdemaksud ja lisandused, protsentuaalne tasu, naturaaltasud jne.).

Keskmise palga arvutamisel ei võeta arvesse:

a) kõiki ühekordse iseloomuga lisatasu liike, nagu tasusid eriülesannete täitmise eest, mis ei kuulu töötaja tavaliste kohustuste hulka; autasusid, preemiaid ja ergutusi, millel on ühekordne iseloom;

b) autasusid, preemiaid või ergutusi ja teisi lisatasu liike, millel ei ole küll ühekordne iseloom, kuid mida makstakse pikemate kui kolmekuiste ajavahemike järgi;

c) tasusid ületunnitööde eest, millel ei ole süstemaatilist iseloomu; ületunnitööd loetakse süstemaatilisteks, kui viimase kolme kuu kestel iga kuu kohta tuleb rohkem kui 10 tundi ületunnitööd;

d) tasusid töö eest revolutsiooni pühadel: V. I. Lenini ja 9. jaan. 1905. a. mälestuspäeval (22. jaanuaril), Internatsionaali päeval (1. ja 2. mail) ja Oktoobrirevolutsiooni päeval (7. ja 8. novembril);

e) tasu päevade ja tundide eest, millal töötaja tegelikult ei töötanud (riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmise aja, tööseisaku aja eest jne.);

f) kindlustuskassade poolt makstavaid toetusi;

g) väljamakse komandeerimiste ja üleviimiste korral, samuti päevarahade ja sõidukulude asemel makstavaid lisandusi ala-

tiste sõidusolemistele korral, kusjuures lisandusi alatiste sõidusolemistele eest raudteetranspordi rongide agentidele tuleb võtta arvesse keskmise palga arvutamisel;

h) hüvitusi kasutamata puhkuse, töövahendi kulumise, tööriistade jne. eest;

i) korterirahasid ja tasuta korteri, kommunaalteenuste ja kütte väärtust;

k) ajalehtede ja ajakirjade koosseisulistele kirjanikele töötajate kirjanikele honorari, mida makstakse autoriõiguse seaduste alusel sõlmitud lepingute järgi (UAUKN 20. jaanuari 1938. a. määruse redaktsioon „UAUKN Bülletäänis“ 1938, nr. 2).

5. Kui osutub tarvilikuks maksta keskmist palka 12 või enam tööpäeva eest (näiteks vallandamise korral), siis arvutatakse töötaja palk kolme viimase kalendrikuu eest (1. kuni 1. kuupäevani). Maksmise korral vähema arvu päevade eest võetakse arvesse üksnes töötaja palk viimase kalendrikuu eest. Kummalgi juhul ei võeta arvesse päevi ja tunde, millal töötaja ettevõttes või asutuses tegelikult ei töötanud, samuti summasid, mis temale maksti nende päevade ja tundide eest.

Sel viisil määratakse kindlaks töötaja keskmine palk päeva või tunni eest (keskmine päeva- või tunnipalk) töötaja arvesse võetava palga, mida ta sai viimase kolme või ühe kalendrikuu kestel päevade või tundide eest, millal ta tegelikult töötas, jagamise teel sama päevade või tundide arvuga (UAUKN 9. septembri 1935. a. määruse redaktsioon „UAUKN Bülletäänis“ 1935, nr. 19).

6. Kui töötaja töötas antud asutuses või ettevõttes vähem kui 3 või 1 kalendrikuu (§ 5), siis võetakse arvesse töötaja palk kogu aja eest, arvates tööle asumise päevast kuni päevani, millest alates tuleb maksta keskmine palk.

Samuti juhul, kui viimase 3 või 1 kalendrikuu kestel muutus töötaja palgasuurus või süsteem (tariifivõrkude, palgamäärade või tükitööhinnade muutmise või üleviimise tagajärjel ajatöötasult tükitöötasule või vastupidi, samuti töötaja üleviimisel kõrgema- või madalamapalgalisele tööle), võetakse arvesse töötaja palk aja eest, arvates tema palga viimasest muutumisest päevast kuni päevani, millest alates tuleb maksta keskmine palk...

7. Keskmise palga üldsumma, mis tuleb töötajale välja maksta, määratakse kindlaks keskmise päeva- või tunnipalga

korrumise teel antud töötaja tööpäevade või -tundide arvuga, mis töödeplaani (graafiku) kohaselt langevad tööta-
jale, kellele tuleb maksta keskmine palk...

8. Palka tööloldud aja eest juhul, kui töötaja tegelikult ei
töötanud kogu arvestusperioodi kestel (palkamise, vallanda-
mise, töölt puudumise korral jms.), makstakse:

a) tükitööliste nende tegeliku teenistuse alusel;

b) ajatöötasu alusel töötajaile päeva- või tunnipalga kor-
ral — vastavalt tegelikult tööloldud päevade või tundide
arvule;

c) kuupalga alusel töötajaile — nende keskmise päevapalga
alusel iga tööloldud päeva eest; kindla kuupalga korral, kaasa
arvatud kindel, tagatud lisapalk, määratakse keskmine päeva-
palk kindlaks töötaja viimase kuupalga pluss lisapalga
jägamise teel päevade arvuga, millal töötaja sel kuul oli töö-
teiste lisatasude olemasolul määratakse keskmine päevapalk
kindlaks § 4—6 näidatud korras...

9. Kui aja kestel, mille eest makstakse keskmist päevapalka
ja millal töötaja ei töötanud, palk muutus, siis ümberarvutusi
seoses nende muutumistega ei teostata, välja arvatud juhud,
kui tõsteti kindlaid palgamäärasid või ajatöötasu alusel töö-
tajate palku. Neile töötajaile on ettevõtte või asutus kohusta-
tud tasuma ka vahe vanade ja uute palgamäärade või palkade
vahel, alates palga tõstmise päevast.

10. Käesolevat määrust rakendatakse ka juhtudel, kui eri-
eeskirjade alusel tuleb teha töötajale väljamakseid tema tege-
liku teenistuse alusel... välja arvatud juhud, kui vastavais
määrustes on otseselt ette nähtud teine kord.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr. 13)

Korralise ja lisapuhkuse aja eest keskmise palga arvutamise korral

NSVL RKN määrus 25. juulist 1935

1. Määrata, et keskmine palk korralise ja lisapuhkuse aja
eest väljamaksmiseks, samuti kasutamata jäetud puhkuse
eest kompensatsiooni maksmiseks arvutatakse puhkusele
mineku kuu või kasutamata jäetud puhkuse eest kompensat-
siooni maksmisele eelneva 12 kalendrikuu keskmise palga
alusel.

Töötajaile, kes on töötanud ettevõttes, asutuses või majandis vähem kui aasta, teostatakse väljamaks keskmise palga alusel, arvates vastavasse ettevõttesse, asutusse või majandisse tööle asumise päevast.

2. Arvutuste tegemisel arvatakse keskmise palga hulka kõik palgaliigid, samuti sotsiaalkindlustuse korras väljamaksud ajutise töövõimetuse toetused. Aeg, mille eest on toetusi makstud, võetakse arvesse nagu tööloldud aeg.

3. Teha UAUKN-le ülesandeks ühe kuu jooksul teha vastavad muudatused puhkuste ja keskmise palga arvutamise kohta kehtivates eeskirjades.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1935, nr. 40, § 333)

Keskmise palga arvutamisest

UAUKN määrus 9. septembrist 1935

1. Tööliste ja teenistujate korralise puhkuse eest tasumisel või kasutamata jäänud puhkuse eest kompensatsiooni väljamaksmisel arvutatakse keskmine palk NSVL RKN 25. juuli 1935. a. määruse kohaselt puhkusele minekule või kompensatsiooni väljamaksmisele eelnenud 12 kalendrikuu järgi.

Töötajaile, kes vastavas ettevõttes (asutuses) on töötanud vähem kui üks aasta, makstakse keskmise palga järgi, arvates vastavasse ettevõttesse (asutusse) tööleasumise päevast.

Vastavalt sellele otsusele tühistada NSVL Töö RK 2. aprilli 1930. a. määruse nr. 142 § 5 (puhkuste eest tasumise osas).

2. Keskmise palga arvutamisel puhkuste eest tasumiseks või kompensatsiooni väljamaksmiseks võetakse arvesse kõik palgaliigid kui ka ajutise töövõimetuse abiraha.

Keskmise palga hulka ei arvata kompenseerivaid makseid lähetuste ja üleviimiste puhul: päevaraha, sõidukulud, korteriraha, kolimisraha, samuti lisatasud, mis süstemaatilise sõidusoleku puhul makstakse päevaraha asemel.

Lisatasud süstemaatilise sõidusoleku eest, mis on kehtestatud mõnede raudteetranspordi töötajate jaoks, tuleb keskmise palga arvutamisel võtta arvesse (20. novembri 1935. a. redaktsioon „UAUKN Bülletäänis“ 1935, nr. 24).

3. Puhkusaja eest makstava tasu suuruse kitsendused, mis on kehtestatud mõnede töötajate kategooriate jaoks (ajakirjanduse töötajad jt.), tühistatakse.

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1935, nr. 19)

Keskmise palga arvutamisest puhkuse eest palga või kasutamata jäänud puhkuse eest kompensatsiooni maksmisel

ÜAÜKN määrus 2. veebruarist 1936

1. NSVL RKN määrusega 25. juulist 1935 („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1935, nr. 40, § 333) ettenähtud korda keskmise palga arvutamiseks puhkuse eest palga või kasutamata jäänud puhkuse eest kompensatsiooni maksmisel kohaldatakse kõigile töölistele ja teenistujaile olenemata sellest, kas nad saavad tüki- või ajatöötasu või kindlat kuu-palka.

2. Keskmise palga arvutamisel puhkuse eest palga või kasutamata jäänud puhkuse eest kompensatsiooni maksmisel võetakse arvesse kõik palga liigid, olenemata nende maksimise pidevusest, sealhulgas:

a) tootmispreemiad (kütte, tooraine, materjalide, omahinna alandamise jms. eest);

b) preemiad aasta-aruande koostamise ja aastaplaani täitmise eest;

c) lisapalk ületunni- ja öötöö eest;

d) lisapalk väljateenitud aastate eest;

e) palk kasutatud puhkuse eest;

f) palk tööseisaku eest;

g) palk riiklike ja ühiskondlike kohustuste täitmise aja eest jms.;

h) ajalehtede ja ajakirjade toimetuste koosseisuliste kirjan-duslike kaastööliste kirjanduslik honorar, mida makstakse palga näol ja mitte tasuna autorilepingu alusel;

i) lisatasud, mida makstakse rongide agentidele päeva-rahade asemel ametisõitude korral.

Toetused ajutise töövõimetuse puhul võetakse samuti arvesse keskmise palga arvutamisel.

3. Peale ÜAÜKN Sekretariaadi 9. septembri 1935. a. mää-ruse § 2 tähendatud summade ei võeta arvesse keskmise palga arvutamisel:

a) väljamakseid allikaist väljaspool palgafondi, näiteks leiutiste edendamise fondist, premeerimisfondist saavutuste eest sotsialistliku võistluse ja lööktöö alal jm.;

b) väljamakseid väljaspool kehtivat premeerimissüsteemi, näiteks ettevõtte direktori või osakonnajuhataja käsutuses olevast fondist;

c) väljamakseid aja eest enne arvestatavat 12-kuist täht-aega;

d) väljamakseid juhuslike tööde eest, mis ei kuulu töötaja kohustuste hulka;

e) naturaaltasusid.

4. Arvutus teostatakse, lähtudes palgast 12 kalendrikuu eest, mis eelnevad sellele kuule, millal töötaja läheb puhkusele (1. kuni 1. kuupäevani); näiteks puhkusele mineku korral 1936. a. aprillist tehakse arvutus, lähtudes palgast aja eest 1. aprillist 1935 kuni 1. aprillini 1936.

5. Palga arvutus puhkuse eest või kompensatsiooni arvutus kasutamata jäänud puhkuse eest tehakse järgnevalt: aasta-palk jagatakse 12-ga (välja arvamata palgata puhkuse aeg); saadud keskmine kuupalk jagatakse ...¹ ja saadud keskmine päevapalk korrutatakse puhkuse päevade arvuga.

Seda arvutamise korda kohaldatakse olenemata sellest, kas aasta jooksul toimusid muudatused palga suuruses (palgamäärade tõstmine ... jne.). Tegelikult tehtud ületundide arv samuti ei muuda tähendatud arvutuse korda ...

6. Kui töötaja töötab antud ettevõttes vähem kui aasta, teostatakse väljamakse keskmise palga alusel ettevõttes tööloldud aja eest, arvates ettevõttesse tööle asumisele järgneva kuu 1. päevast.

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1936, nr. 2)

Masina-traktorijaamade kombaineritele korralise puhkuse eest tasu maksmisel keskmise palga arvutamise korrast

ÜAÜKN määrus 17. detsembrist 1937

Masina-traktorijaamade kombaineritele puhkuse eest tasu maksmisel arvutada keskmist palka vastavalt Sekretariaadi 2. veebruari 1936. a. määrusele.

¹ Seitsmepäevase töönädala puhul 25,4-ga (vt. lk. 129).

Keskmise palga arvutamisel puhkuse eest tasu maksmiseks või kasutamata jäänud puhkuse eest kompensatsiooni väljamaksmiseks neil juhtudel, kus kombainer töötas ühe osa aastast traktoristina või traktori brigadiirina, saades kolhoosilt tasu tööpäevades, arvestatakse kombainerile tööpäevades tasutava tööaja eest 200 rbl. kuus.

(„ÜAÜKN Bülletään“ 1938, nr. 1)

Üleliidulise sotsialistliku võistluse tulemuste järgi makstavatest preemiatest

ÜAÜKN määrus 5. augustist 1943

Seletada, et preemiad, mida makstakse töötajatele üleliidulise sotsialistliku võistluse tulemuste järgi, on ühekordse iseloomuga preemialisteks tasudeks, mida ei tule arvesse võtta keskmise palga arvutamisel. Rahalisi vahendeid, mida ettevõtted ja asutused annavad töötajate premeerimiseks üleliidulise sotsialistliku võistluse tulemuste järgi, ei tule ettevõtte või asutuse üldisse palgafondi sisse võtta.

12. VALLANDUSTOETUS

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 88—90 ja 80

88. Kui määratud või määramata ajaks sõlmitud tööleping lõpetatakse § 47 p. a, b ja c ettenähtud põhjustel, on tööandja kohustatud maksma töötajale vallandustoetust tema kahe nädala palga suuruses või eelseisvast vallandamisest teatama 2 nädalat ette.

89. Töölepingu lõpetamisel § 36 (2. lõige), 37, 47 p. h, 48 ja 80 ettenähtud põhjustel makstakse töötajale vallandustoetus kahe nädala palga suuruses (25. märtsi 1929. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1929, nr. 26, § 274).

90. Töölepingu lõpetamisel § 47 p. d, e ja g, § 47¹ ja § 49 ettenähtud põhjustel, samuti töölepingu lõpetamisel töötaja omal soovil § 46 ettenähtud korras vallandustoetust ei maksta.

80. Punaarmeele kutsutud töölistele ja teenistujatele makstakse kutse tõttu vallandamise puhul keskmise palga suurune tasu kahe nädala eest ette.

Kohakaasluse alusel töötavate isikute vallandamisel maks- tavast vallandustoetusest

NSVL RKN määrus 5. maist 1936

Määrata, et kohakaasluse alusel töötavale töötajale maks-
takse vallandustoetust ainult põhiametikohalt vallandamisel.

(„Finants- ja majandusseadusandlus“ 1936, nr. 22—23)

Vallandustoetuse maksmisest ametiühingu töötajaile, keda vabastati töölt ametiühingu-organisatsioonides seoses ametiühinguorganite valimistega

UAÜKN määrus 11. oktoobrist 1937

Küsimust vallandustoetuse maksmisest ametiühingu tööta-
jaile, keda vabastati töölt ametiühingu-organisatsioonides
seoses ametiühinguorganite valimistega, peab igal üksikul
juhul otsustama uueltvalitud ametiühinguorgani presiidium
(kätiskomitee esimees, oblastikomitee, ametiühingu kesk-
komitee).

Vallandustoetus ei tohi ületada kahe nädala palka.

(„UAÜKN Bülletään“ 1937, nr. 11)

13. PALGAST KINNIPIDAMISED JA SISSENÕUDMISED

Avansside ja aruandlusele kuuluvate summade kinnipidamine¹

Kinnipidamisi tööliste ja teenistujate palgast juhul, kui nad
palga arvel on saanud ülemääraseid summasid, võib teostada
üksnes:

- a) palga arvel makstud avansi kustutamiseks;
- b) arvestusvigade tõttu töötajaile ülemääraselt väljamaks-
tud summade tagasisaamiseks;
- c) ametialaste lähetuste või ümberpaigutuste puhul välja-
makstud ning ärakulutamata ja õigeaegselt tagasimaksmata
jäänud avansi kustutamiseks, kui töötaja ei vaidle kinnipi-
damise aluse või ulatuse vastu;

¹ NSVL RKN 26. augusti 1929. a. määruse lühike sisu.

d) majanduslikeks vajadusteks väljamakstud avansi ärakulutamata ja õigeaegselt tagasimaksmata jäänud osa kustutamiseks, kui töötaja ei vaidle kinnipidamise aluse või ulatuse vastu.

Ettevõtte või asutuse administratsioonil on õigus teha korraldust palgast kinnipidamiseks hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates avansi tagasimaksmiseks või võlgnevuse kustutamiseks kindlaksmääratud tähtaja lõppemise või valesti arvutatud summa väljamaksmise päevast.

Kui ettevõtte või asutuse administratsioon ei teinud korraldust palgast kinnipidamiseks ühe kuu jooksul, kaotab ta õiguse vastava summa sissenõudmiseks.

Kõigil neil juhtudel võib palgast kinnipidamisi teostada sõltumata sellest, missugune osa palgast jääb vastavalt töötajalt sissenõutavaist summadest vabaks, kusjuures administratsioonile jääb õigus teostada palgast kinnipidamisi kas ühekorraga või ajatusega.

(„NSVL Tööseadusandlus“, Jurizdat, Moskva 1941, lk. 115)

Kohtuotsuste täitmise korrast

NSVL kohtu rahvakomissari poolt 28. septembril 1939 kinnitatud juhend¹

(Väljavõtte)

Sissenõudmise pööramine palgale

52. Sissenõudmise pööramisel võlgniku palgale ei või sissenõutav summa üldreeglina ületada 20% töötasust.

Perekonnaliikmete ülalpidamise (alimentide) sissenõudmisel, samuti sotsialistliku omandi riisumisest, raiskamisest ja omastamisest tekkinud kahju eest tasu sissenõudmisel ei või sissenõutav summa ületada 50% võlgniku töötasust (VNFSV Tsiiviilprotsessi Koodeksi § 289 ja teiste liiduvabariikide tsiiviilprotsessi koodeksite vastavad paragrahvid).

Käesolevas paragrahvis toodud eeskirjad käivad ka tasude kohta autoriõiguse ja leiutistele oleva õiguse kasutamise eest, sotsiaalkindlustuse ja sotsiaalhoolekande organite poolt, samuti töendusliku kooperatsiooni ja invaliidide kooperat-

¹ Välja antud eri brošüürina. Jurizdat, Moskva 1942.

siooni ning vastastikuse abistamise kassade poolt välja-makstavate stipendiumide, pensionide ja toetuste kohta.

53. Sissenõudmist ei või pöörata:

- a) tööriistade amortiseerumise, rõivaste kulumise jms. kompensatsioonidele;
- b) lahkumistoetusele;
- c) lasterikastele makstavale toetusele;
- d) ordenisummadele.

54. Sissenõude pööramisel võlgniku töötasule saadab kohtutäitur võlgnikule teatelehe ja samal ajal täitedokumendi sellele asutusele, ettevõttele või organisatsioonile, kus võlgnik töötab; täitedokument saadetakse ühes teadaandega NSVL Kohtu RK poolt seatud vormis.

Täitedokumendi saatmisest asutusele, ettevõttele või organisatsioonile teatab kohtutäitur sissenõudjale.

Kui võlgnik töövõime kaotuse tagajärjel saab sotsiaalkindlustuse organitelt ajutise töövõimetuse toetust, siis ettevõtte või asutus saadab, ilma täitelehte üle andmata, käitiskomiteele nõudmise, et peetaks kinni vastav summa ajutise töövõimetuse toetusest, ja saadab selle järgi kinnipeetud raha sissenõudjale.

55. Kõik täitedokumendid, mis on üle antud asutustele, ettevõttele või organisatsioonidele nende järgi võlgnikult saadaolevate summade kinnipidamiseks tema töötasust, peab kohtutäitur võtma eriarvele. Kohtutäitur on ise kohustatud perioodiliselt koha peal kontrollima kinnipidamise toimetamise õigsust ja kõrvaldama tema poolt selgitatud puudused, kuritarvituse avastamisel aga koostama selle kohta akti ja viimase üle andma kohtunikule süüdlaste vastutusele võtmiseks.

Kaebused asutuse, ettevõtte või organisatsiooni administratsiooni ebaõigete toimetuste peale täitedokumentide alal esitatakse võlgniku ja sissenõudja poolt kohtutäiturile asutuse asukoha järgi, kes kinnipidamist toimetab. Kohtutäitur on kohustatud kolme päeva jooksul kaebuse kontrollima ja tarvitusele võtma abinõud õigeks sissenõudmiseks.

56. Kui võlgnik asub teisele töökohale, tagastab ettevõtte, asutus või organisatsioon täitedokumendi kohtutäiturile, tehes täitedokumendile märkme sissenõutud summa suuruse kohta ühes võlgniku uue töökoha äratähendamisega.

Kohtutäitur saadab täitedokumendi võlgniku uue töökoha järgi kohtusse edaspidiseks sissenõude toimetamiseks.

57. Võlgniku teenistusest lahkumise ja tema elukoha teadmatuse korral tagastatakse täitedokument kohtutäiturile ühes pealdisega toimetatud kinnipidamiste kohta.

Täitedokument, mille järgi sissenõudmist toimetanud asutus, ettevõtte või organisatsioon on sissenõudmise lõpetanud, tagastatakse kohtutäiturile ühes sellele dokumendile tehtud asutuse juhi või pearaamatupidaja allkirjaga varustatud märkmega terves ulatuses toimetatud sissenõude kohta.

Otsuste täitmine alimentide asjus

87. Otsuste täitmine alimentide asjus toimub sissenõude pööramise teel tööliste ja teenistujate töötasule, kolhoosnikute tööpäevadele, artelli liikmete teenistustasule, ja sissenõude pööramise teel võlgnike muule varale.

88. Alimentide sissenõude pööramisel töötasule peab kohtutäitur toimima käesoleva juhendi § 52—57 eeskirjade järgi.

89. Sissenõude võib pöörata võlgniku igasugusele varale, välja arvatud käesoleva juhendi § 50 tähendatud vara.

90. Igakuise sissenõude summa kindlaksmääramisel peab kohtutäitur silmas pidama järgnevat:

a) kui alimendid on välja mõistetud protsentides töötasust, siis tuleb igakuiste sissenõuete arvutamisel lähtuda mitte ainult võlgniku kindlast kuupalgamäärast, vaid ka kõigist teistest töölepingulise tasu liikidest: tükitöötasu, premia, tasu kohakaasluse eest jne., kui neil on alatine iseloom...

91. Kui ühe võlgniku vastu esitatakse mitu täitelehte alimentide sissenõudmiseks, millede kogusumma ületab 50% tema teenistustasust, siis on kohtutäitur kohustatud võlgniku teenistustasust sisse nõudma ainult 50% ja sissenõutud summa jaotama sissenõudjate vahel proportsionaalselt (NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 27. juuni 1936. a. määrus „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogus“ 1936, nr. 34, § 309, p. 29). Koostatud arvestuse esitab kohtutäitur tingimata kinnitamiseks rahvakohtunikule.

Kohtutäitur on kohustatud neil juhtudel võlgnikule ära seletama tema õiguse esitada hagi alimendimaksete suuruse kindlaksmääramiseks vastavalt seaduse nõuetele.

92. Pärast täitelehe saamist asub kohtutäitur viivitamata

täitmisele. Kui võlgniku elu- ja töökoht on teadmata, on kohtutäitur kohustatud kohtuniku juures üles tõstma küsimuse võlgniku otsimise kohta miilitsaorganite kaudu.

93. Võlgniku töökoha teadasaamisel on kohtutäitur kohustatud hiljemalt järgneval päeval täitelehe saatma töökohta, üksikasjaliselt ära tähendades sissenõudmise korra, sissenõude suuruse võlgniku töötasust ja aadressi, kuhu sissenõutud summad tuleb saata.

Tööliste ja teenistujate palgast laste ülalpidamiseks alimentide kinnipidamise korrast

*NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus nr. 2/54u
22. jaanuarist 1942*

...NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Pleenumi 18. septembri 1941. a. määruse tööliste ja teenistujate palgast laste ülalpidamiseks alimentide kinnipidamise korrast muutmiseks anda kohtutele juhised, et töölistelt ja teenistujailt laste ülalpidamiseks palgast selle teatud osa vahekorras väljamõistetud alimentide sissenõudmine peab toimuma $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$ või $\frac{1}{2}$ ulatuses kostja sellest palgasummast, mis kuulub temale väljamaksmisele pärast palgast kõigi maksude ja lõivude kinnipidamist, millega kostja on maksustatud oma palga järgi.

*(„Sõjaaegsed seadusandlikud ja administratiiv-õiguslikud aktid“,
Jurizdat, Moskva 1942, lk. 95)*

Kostjatelt, kes on mõistetud paranduslikele töödele töökoha järgi, laste ülalpidamiseks alimentide sissenõudmisest

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus 26. detsembrist 1939

NSVL Ülemkohtus järelevalvekorras läbivaadatud asjadest nähtub, et real juhtudel alimentide mahaarvamisi isikute palgast, kes on mõistetud paranduslikele töödele töökoha järgi, teostatakse mitte kostja tervest palgast, vaid ainult sellest osast, mis temale kuulub pärast kinnipidamist kohtuotsuse järgi.

Kuna säärane praktika on vastuolus 27. juuni 1936. a. seaduse § 29 („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 34, § 309), mis näeb ette alimentide sissenõudmist murdosana palgast, siis NSVL Ülemkohus määrab, anda kohtutele järgnev juhisi:

Laste ülalpidamiseks alimente väljamõistvate täitelehtede järgi tuleb kostjatelt, kes kannavad paranduslikke töid töökohta järgi, alimentide sissenõudmist toimetada kostja tervest palgasummast, ilma et kohtuotsusega määratud kinnipidamisi enne seda maha arvataks.

(„Sovetskaja Justitsija“ 1940, nr. 3)

Kinnipidamistest ja mahaarvutustest tööliste ja teenistujate palkadest

UAUKN määrus 27. veebruarist 1946

(Väljavõtte)

NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja UAUKN määrused keelavad kategooriliselt kinnipidamisi ja mahaarvutusi tööliste ja teenistujate palkadest, mis ei ole valitsuse poolt kindlaks määratud.

UAUKN palgaosakond tegi kindlaks, et mõnede ettevõtete direktorid on ametiühingu-organisatsioonide nõusolekul hakanud jälle praktiseerima ebaseaduslikke kinnipidamisi ja mahaarvutusi tööliste ning teenistujate palkadest, pidades kinni tasu kommunaalteenuste ja korteriüüri eest, erirõivaste, toitlustamise ja laste ülalpidamise eest lasteasutustes või teostades mahaarvutusi kaotatud tabelimärkide, sissepääsulubade ja palgaraamatute eest.

Musta Metallurgia Rahvakomissariaadi tehases „Serp i Molot“ ja Raskemasinatööstuse Rahvakomissariaadi tehases „Komega“ teostatakse tehase majades elavate tööliste palkadest kinnipidamisi korterite ja kommunaalteenuste eest. Oma seadusevastaseid tegusid õigustab nende tehaste administratsioon tööliste avaldustega nende „nõusolekust“ palgast kinnipidamiseks. Tööpingitööstuse Rahvakomissariaadi Moskva tööriistadetehases peetakse töölistelt kinni korteriüür nimekirjade järgi, mis elamu- ja kommunaalosakond esitab tehase kassasse.

„OSMTš-7“ poolt teostatavail ehitustöödel peetakse palgast

kinni tööliste toitlustusraha. VNFSV Sovhooside Rahvakomissariaadi sovhoosis „Bodroje“ peetakse palgast peale tööliste toitlustusraha kinni ka laste ülalpidamisraha lasteaedades. Relvastuse Rahvakomissariaadi tehastes... tehakse mahaarvutusi tööliste palgast tabelimärkide, sissepääsulubade ja palgaraamatute kaotamise eest 25 kuni 50 rubla suuruses summas iga kaotamisjuhtumi puhul.

Kontroll tegi veel kindlaks, et riigimaksude kinnipidamine, kinnipidamised praagi eest ning kohtu täitelehtede järgi toimuvad suuremas ulatuses kui seadusega määratud.

Nii näiteks Transpordimasinatööstuse Rahvakomissariaadi tehases... ja Miinipildujarelvastuse Rahvakomissariaadi tehases... seadusega kehtestatud praagi eest mitte suuremas kui 25% ulatuses kinnipidamise asemel peetakse üksikuil juhtudel kinni kogu palk.

Täitelehtede järgi palgast kinnipidamisi teostatakse valesti Moskva Artomonovi ja Krasnaja Presnja trammidepoodes: seadusega kehtestatud 20% asemel peeti kinni 40% palgast.

1945. a. teise poole kestel on mõnedes ettevõtetes teostatud rahalisi mahaarvutusi palkadest igasugustesse fondidesse ilma NSVL Rahvakomissariide Nõukogu loata.

Tehases „Isolaator“ (Sverdlovski oblasti Kamõšlovi rajoon) viidi 1945. a. oktoobris tööliste ja teenistujate hulgas läbi vabatahtlik rahakorjandus viie päeva palga ulatuses. Samalaadilised mahaarvutused leidsid aset Taganrogi katlatehases ja Transpordimasinatööstuse tehases...

Kõik need valitsuse määruste jämedad rikkumised on üksikute ettevõtete direktorite ja pearaamatupidajate vastutustundetuse tagajärg kui ka ametiühingute käitis-, oblasti- ja keskkomiteede kontrolli puudumise tulemus töölistele ja teenistujatele õigete palkade arvestamise üle.

U A U K N Sekretariaat m ä ä r a b :

1. Kohustada ametiühingute kesk-, vabariiklikke, oblasti- ja käitiskomiteid 1946. a. märtsikuu jooksul teostama ettevõtteis ja asutustes kontrolli tööliste ja teenistujate palkadest kinnipidamiste ja mahaarvutuste õigsuse üle, looma selles küsimuses korda ja mitte lubama edaspidi ebaseaduslikke kinnipidamisi ja mahaarvutusi palkadest:

kommunaalteenuste, korteriüüri, erirõivaste, toitlustamise ning laste ülalpidamise eest lasteasutustes;

kaotatud tabelimärkide, sissepääsulubade ja palgaraamatute eest rohkem kui on nende tegelik hind;

praagi eest rohkem kui on igakuisi mahaarvutusi seadusega ette nähtud — kuni 25% palgast, täitelehtede järgi aga kuni 20% palgast (välja arvatud alimentide sissenõudmised).

2. Panna ametiühingu-organisatsioonidele ette lõpetada mahaarvutused tööliste ja teenistujate palkadest tehtud tööde eest ja vabatahtlike korjanduste näol mitmesugustesse fondidesse.

Igasuguseid korjandusi ja mahaarvutusi palkadest võib teostada ainult valitsuse loal (NSVL Kesktäitevkomitee ja Rahvakomissaride Nõukogu määrus 1. juulist 1935 „Vabatahtlike korjanduste teostamise korra kohta“).

4. Kohustada ametiühingute kesk-, vabariiklikke, oblasti- ja käitiskomiteid tarvitusele võtma otsustavad abinõud palgakomisjonide töö parandamiseks käitistes. Võtta komisjonide tegeliku töö hulka ka igakuine kontroll töölistele ja teenistujatele palga arvestamise üle.

6. Paluda rahvakomissare:

a) välja anda käskkirju tööliste ja teenistujate palgast igasuguste ebaseaduslike kinnipidamiste ja mahaarvutuste lõpetamiseks, samuti võtta tarvitusele abinõusid ettevõtete arvestusosakondade töötajate kvalifikatsiooni tõstmiseks ning nende süstemaatiliseks instrueerimiseks;

b) kohustada rahvakomissariaatide pearaamatupidajaid ning töölistekaadri ja palgaosakondi rakendama ettevõtteis koos ametiühingu-organisatsioonidega 1946. a. märtsis abinõusid tööliste ja teenistujate palkade alal arvelduste ning palkadest kinnipidamiste korraldamiseks.

14. TÖÖTAJALE KUULUVATE TÖÖRIISTADE AMORTISEERIMISE EEST TASU MAKSMINE

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 84 ja 85

84. Tööandja tagab töötajaile tööks vajalike tööriistade ja seadeldiste tasuta kasutamise.

85. Kui ettevõtte tarbeiks kasutatakse töötajale kuuluvat tööriista, on tööandja kohustatud tasuma töötajale tööriista kulumise eest vastava summa, mis määratakse kollektiivlepinguga või selle puudumisel Töö RK määruste põhjal.

Töötajale kuuluvate tööriistade ettevõtte vajadusteks kasutamise eest kompensatsiooni maksmise korrast

VNFSV Töö RK määrus 11. juunist 1923

Tööseaduste Koodeksi § 85 arendamiseks seletab Töö Rahvakomissariaat, et kompensatsioon töötajale kuuluvate tööriistade ettevõtte vajadusteks kasutamise eest makstakse järgnevail alustel:

1. Tööriista rikkimineku või purunemise puhul tasutakse töötajale tema poolt tööriista parandamiseks kulutatud summa või tööriista turuhind.

2. Kompensatsioon töötajale kuuluvate tööriistade kulumise eest määratakse kindlaks protsentides vastava tööriista turuhinnast ning vastavalt tema normaalsele kulumisajale.

3. Tööriistade turuhind ja kompensatsiooni suurus nende kulumise eest määratakse kindlaks tööandja ja töötaja vahelisel kokkuleppel, sellise kokkuleppe puudumisel aga hindevaidekomisjoni poolt, kusjuures tööriista turuhind... kantakse kindlaksmääratud kuupäeval palgaramatusse.

4. Töötajal saadaolev kompensatsioon tööriista tarvitamise eest makstakse talle välja samaaegselt töötasu maksmisega.

5. Kõik käesoleva määruse rakendamisel tekkivad tülid lahendab kohalik hinde-vaidekomisjon.

(„Töö RK Teataja“ 1923, nr. 21)

TÖÖSTUSETTEVÕTETE DIREKTORIFONDIST

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus
5. detsembrist 1946

Tööstusettevõtete direktorite initsiatiivi ja vastutuse suu-
rendamiseks tootmisprogrammi, omahinna alandamise ja
kasumite plaani täitmise alal NSV Liidu Ministrite Nõukogu
määrab:

1. Moodustada arvates 1. juulist 1946 riiklikes tööstusette-
võtteis direktorifond ja määrata, et selle fondi moodustamise
allikaks on ettevõtte kasum, ettevõtteis aga, kus kasumit ei
ole plaanis ette nähtud, — kokkuhoid toodangu omahinna
alandamisest.

2. Direktorifond moodustada kõigis iseseisva bilansiga isemajandavais liidulise, vabariikliku ja kohaliku alluvusega riiklikes tööstusettevõtteis, kes on täitnud või ületanud riikliku plaani kindlaksmääratud sortimendis kaubatoodangu väljalaskmise alal, ülesande omahinna alandamise alal ja toodangu realiseerimisest saadud kasumite plaani.

Eelarveliste ja teadusliku uurimise asutuste juures olevais tööstuslikes abiettevõtteis direktorifondi ei moodustata.

3. Teostada mahaarvamisi direktorifondi plaanilisest kasumist või omahinna alandamisest saadavast kokkuhoiust järgnevatel määradel:

a) 4% järgnevate ministriumide tööstusettevõtteis: Värvilise Metallurgia Ministeerium (välja arvatud mäe- ja maagitööstus), Keemiatööstuse Ministeerium (välja arvatud mäe-keemia, mineraal-lämmastikväetise ja superfosfaadi ettevõtted), Laevaehitustööstuse Ministeerium, Relvastuse Ministeerium, Autotööstuse Ministeerium, Lennukitööstuse Ministeerium, Raskemasinatööstuse Ministeerium, Põllutöomasinate Tööstuse Ministeerium, Tööpingitööstuse Ministeerium, Masina- ja Aparaaditööstuse Ministeerium, Transpordimasinatööstuse Ministeerium, Ehitus- ja Teede-masinatööstuse Ministeerium, Elektri- ja Elektritööstuse Ministeerium, Kummitööstuse Ministeerium, Tselluloosi- ja Paberitööstuse Ministeerium, Metsatööstuse Ministeerium, Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeerium (välja arvatud tsemendi-, asbesti- ja vilgukivitööstus), Teedeministeerium (veduri-vaguniremondi ja masinaehitustehased) ja Tekstiiltööstuse Ministeerium;

erandina lubada maha arvata direktorifondi 10% Musta Metallurgia Ministeeriumi, Idarajoonide Söetööstuse Ministeeriumi, Läänerajoonide Söetööstuse Ministeeriumi, Idarajoonide Naftatööstuse Ministeeriumi, Lõuna- ja Läänerajoonide Naftatööstuse Ministeeriumi ettevõtteis, kõigi ministriumide metallurgiakäitistes, Värvilise Metallurgia Ministeeriumi mäe- ja maagitööstuse ettevõtteis, Keemiatööstuse Ministeeriumi mäe-keemia, mineraal-lämmastikväetiste ja superfosfaadi käitistes, tsemendi-, asbesti- ja vilgukivitööstuse ettevõtteis ning turbatööstustes;

b) 2% Toiduainetetööstuse Ministeeriumi, Maitseainete Tööstuse Ministeeriumi, Liha- ja Piimatööstuse Ministeeriumi, Idarajoonide Kalatööstuse Ministeeriumi, Läänerajoonide

Kalatööstuse Ministeeriumi, Kergetööstuse Ministeeriumi, Kohaliku Tööstuse Ministeeriumi ja Kohaliku Kütteainetööstuse Ministeeriumi ettevõtteis, samuti rajoonilise ja linnalise alluvusega tööstusettevõtteis ja teiste, käesolevas paragrahvis nimetatama ministeeriumide ja keskasutuste tööstusettevõtteis, kaasa arvatud vabariikliku ja kohaliku alluvusega ettevõtted.

4. Määrata, et kasumiplaani ja toodangu omahinna alandamiseks antud ülesande ületamise korral ettevõtete poolt arvatakse direktorifondi täiendavalt üleplaaniilise kasumi summast või omahinna alandamisest saadud üleplaaniilise kokkuhoiust 50% käesoleva määruse § 3 lit. „a“ näidatud ministeeriumide ettevõtete alal ja 25% käesoleva määruse § 3 lit. „b“ loetletud ettevõtete alal, kuna Musta Metallurgia Ministeeriumi, Idarajoonide Söetööstuse Ministeeriumi, Läänerajoonide Söetööstuse Ministeeriumi, Idarajoonide Naftatööstuse Ministeeriumi ning Lõuna- ja Läänerajoonide Naftatööstuse Ministeeriumi ettevõtteis, samuti kõigi ministeeriumide metallurgia käitistes, Värvilise Metallurgia Ministeeriumi mäe- ja maagitööstuse ettevõtteis, Keemiatööstuse Ministeeriumi mäekeemia, mineraal-lämmastikväetiste ja superfosfaadi käitistes, tsemendi-, asbesti- ja vilgukivitööstuse ettevõtteis ning turbatööstustes teostada mahaarvamisi direktorifondi erandina 75% ulatuses.

5. Määrata, et plaaniilise ja üleplaaniilise kasumist või omahinna alandamisest saadud kokkuhoiust direktorifondi arvatav aastane üldsumma ei tohi 1947. aasta kohta ületada 5% tööstuse tootmispersonaali töötasude aastafondist ümber arvatuna kaubatoodangu väljalaske tegelikule mahule.

6. Kohustada ministeeriume, peavalitsusi ja ettevõtete direktoreid üleplaaniilise kasumi või omahinna alandamisest saadava kokkuhoiu kindlaksmääramisel võtma arvesse muudatused, mis on tingitud ettevõtte tootmistegevusest mitteleonevaist põhjustest.

7. Lubada ettevõtete direktoreil iga kvartali lõpul teha avansilisi mahaarvamisi direktorifondi kasuks ettevõtte bilansi alusel 50% ulatuses summadest, mis on arvatud käesoleva määruse §-de 3, 4 ja 6 kohaselt. Direktorifondi arvatava summa lõplik suurus määratakse kindlaks aastaaruande järgi.

8. Anda ettevõtete direktoreile õigus kulutada summasid direktorifondist järgnevateks otstarveteks:

a) tootmise laiendamiseks, ettevõtete elamufondi ehitamiseks ja remondiks väljaspool kapitalimahutuste plaane 50% ulatuses;

b) ettevõtete töötajate kultuurilis-elutarbeline teenindamine parandamiseks (abimajandite laiendamiseks, lasteasutustele, puhkekodudele, sanatooriumide, sööklate, klubide sisseseadmiseks ja nende jaoks inventari muretsemiseks ning kehakultuuri arendamiseks), samuti individuaalpreemiade väljaandmiseks töölistele, teenistujaile ja insener-tehnilistele töötajatele, tuusikute muretsemiseks puhkekodudesse ja sanatooriumidesse ning ühekordse abiraha andmiseks töölistele.

Direktorifondi summade kasutamise eelarve kooskõlastatakse ettevõtte direktori poolt käitiskomiteega.

9. Määrata, et kulutusi direktorifondi arvel võib teha ainult olemasolevate summade piirides; keelata summade kulutamine sellesse fondi tulevikus loodetavate laekumiste arvel.

10. Kinnitada NSV Liidu Rahandusministeeriumi juhend käesoleva määruse rakendamise alal.

11. Lugeda alates 1. juulist 1946 kehtetuks:

a) NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 19. aprilli 1936. a. määrus „Ettevõtte direktorifondist kasumi arvel“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 20, § 169);

b) NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 19. aprilli 1936. a. määrus „Direktorifondist ettevõtteis, kus kasum ei ole riikliku plaaniga ette nähtud“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 20, § 170);

c) NSVL RKN 26. oktoobri 1936. a. määrus „Ehitus- ja montaažikontori ning majanduslikul teel teostatava ehituse juhataja fondist“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 56, § 438);

d) NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 8. detsembri 1936. a. määrus „Direktorifondist Veetranspordi Rahvakomissariaadi ettevõtteis“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 62, § 457);

e) NSVL RKN 31. detsembri 1936. a. määrus „NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendi NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 19. aprilli 1936. a. määruse „Ettevõtte direktorifondist kasumi arvel“ rakendamise alal kinnitamisest“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1937, nr. 3, § 5);

f) NSVL RKN 7. veebruari 1937. a. määrus „Direktorifondist raudtee- ja õhustranspordis, sovhoosides ja masina-traktorijaaamades, kommunaalettevõtteis, varumis- ja kaubanduslikes organisatsioonides ning ühiskondliku toitlustamise organisatsioonides“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1937, nr. 11, § 35);

g) NSVL RKN Asjadevalitsuse 4. mai 1939. a. kiri nr. UD 260 direktorifondi kohta käivate NSVL RKN määruste laiendamise kohta kirjandusfondi ettevõtetele;

h) NSVL RKN 21. juuni 1939. a. määruse nr. 913 „Kohaliku tööstuse ja tööndusliku kooperasiiooni töö parandamisest“ § 16 ja 17;

i) NSVL RKN Asjadevalitsuse 20. märtsi 1940. a. kiri nr. 619 NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 19. aprilli 1936. a. määruse nr. 54/729 laiendamise kohta Tsiivilõhukaitse ettevõtetele;

j) NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu 2. juuli 1940. a. määruse nr. 1198 § 1 see osa, mis puudutab NSVL RKN ja UK(b)P Keskkomitee 2. juuni 1940. a. määruse VI osa § 18 laiendamist mõnedele osakondadele ja tehastele, mis ülaltähendatud NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määruses on nimetatud;

k) NSVL RKN ja UK(b)P Keskkomitee 26. jaanuari 1941. a. määruse nr. 201 „Vääristerase metallurgiatehaste Omulinski grupi arengust“ § 9 — tööliste ja insener-tehnilise personaali premeerimise suhtes;

l) NSVL RKN ja UK(b)P Keskkomitee 10. märtsi 1941. a. määruse nr. 499 „Abinõudest, mis Metsatööstuse Komissariaadis ja NSVL Siseasjade Rahvakomissariaadi metsatööstuse ladude valitsuses kindlustaksid metsaparvetuse plaani täitmist 1941. a. navigatsiooni ajal“ § 36 — direktorifondi tehtavate mahaarvutuste suhtes;

m) NSVL RKN 2. märtsi 1941. a. korraldus nr. 601-2 likvideeritavate ettevõtete direktorifondi jääkide kohta;

n) NSVL RKN 12. aprilli 1941. a. määruse nr. 896 „Ehituse Rahvakomissariaadi tööde programmist 1941. aastaks ja abinõudest selle elluviimiseks“ § 78, lit. „c“ — direktorifondi tsentraliseerimise suhtes;

o) NSVL RKN 28. augusti 1941. a. korraldus nr. 8399 r — direktorifondi tsentraliseerimise õiguse Ehituse Rahvakomissariaadi Kesk-Aasia Ehituse Peavalitsusele laiendamise suhtes;

p) NSVL RKN 22. augusti 1945. a. määruse nr. 2139 „Abinõudest laiatarbe- ja toidukaupade toodangu tõstmiseks kohaliku tööstuse, tööndusliku kooperasiiooni ja invaliidide kooperasiiooni ettevõtete poolt“ § 27;

r) Riigikaitsekomitee 23. juuli 1944. a. määruse nr. 6245 lisa nr. 33 p. 46 — lennukitööstuse tehaste direktorifondi tehtavate mahaarvamiste taaskehtestamise suhtes;

s) NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 19. aprilli 1936. a. määrus „NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 1. juuni 1935. a. määruse „Kohaliku tööstuse materiaalse ja finantsbaasi tugevdamisest“ muutmise kohta“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 20, § 171).

Kinnitatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu 5. detsembril 1946. a. määrusega nr. 2607

NSV Liidu Rahandusministeeriumi juhend NSV Liidu Ministrite Nõukogu 5. detsembril 1946. a. määruse „Tööstusettevõtete direktorifondi kohta“ rakendamiseks

1. Direktorifond moodustatakse kõigis iseseisva bilansiga isemajandavais riiklikes tööstusettevõtetes: vabrikutes, tehastes, šahtides, kaevandustes, elektrijaamades, veskites, trükkodades, turba-, metsa- ja muudes sellistes liidulise, vabariikliku ja kohaliku alluvusega tööstustes, kaasa arvatud rajooni- ja linnatööstus, samuti transpordi, ehituse, kaubanduse ja teiste majanduslike ministeeriumide koosseisu kuuluvais abitööstusettevõtetes.

Eelarveliste ja teadusliku uurimise asutuste juures olevais abitööstusettevõtetes direktorifondi ei moodustata.

2. Kooskõlas NSV Liidu Ministrite Nõukogu 5. detsembril 1946. a. määruse nr. 2607 §-ga 2 toimuvad mahaarvamisused direktorifondi plaanilisest ja üleplaanilisest kasumist või omahinna alandamisest saadud kokkuhoiust ainult tingimusel, kui ettevõtteid on täitnud või ületanud riikliku plaani kaubatoodangu väljalaskmise alal kindlaksmääratud sortimendis ja ülesande omahinna alandamise alal ning kasumite plaani.

3. Plaani täitmine kaubatoodangu väljalaskmise alal tehakse kindlaks plaaniliste väljalaskehindade järgi.

Ettevõtteis, kes realiseerivad toodangut täielikult või osaliselt lepinguliste hindadega või müüvad toodangut arvestus-

hindadega, tehakse plaani täitmine kaubatoodangu väljalaskmise alal kindlaks kogu tegelikult väljalastud võrreldava ja mittevõrreldava kaubatoodangu plaanilise kommertsomahinna kõrvutamisega seaduses kindlaksmääratud korras kinnitatud plaanis ettenähtud kogu kaubatoodangu plaanilise kommertsomahinnaga.

4. Plaanikasumiks mahaarvamistel direktorifondi loetakse kasum, mis on ette nähtud seaduses kindlaksmääratud korras kinnitatud aasta- ja kvartaliplaanides ühes kõigi samas korras vastuvõetud muudatuste ja täpsustamistega.

5. Omahinna alandamise alal ülesande täitnud ettevõtteiks loetakse need ettevõtted, kes kindlustasid plaanis ettenähtud:

a) omahinna alandamisest saadava kokkuhoiu summa ja

b) võrreldava toodangu omahinna alandamise protsendi eelmise aastaga võrreldes.

6. Mahaarvamistel direktorifondi võetakse üleplaaniline kasum vahena kinnitatud aruandebilansi kohaselt tegelikult saadud kasumi ja planeeritud kasumi vahel, arvates plaanist ja aruandest maha kasumi, mis arvatakse laiatarbefondi.

7. Üleplaaniline kokkuhoid omahinna alandamise alal neis ettevõtteis, kelle plaanis pole kasumit ette nähtud, määratakse mahaarvamistel direktorifondi kui vahe kogu väljalastud kaubatoodangu (võrreldava ja mittevõrreldava) tegeliku ja planeeritud omahinna vahel.

8. Üleplaanilise kasumi või omahinna alandamisest saadud üleplaanilise kokkuhoiu suuruse määramisel arvestatakse mahaarvamistel direktorifondi muudatusi aruandeperioodil, mis on aset leidnud ettevõtte tootmistegevusest mitteolenevaid põhjustel, ja nimelt:

a) toorainete, poolvabrikatide, kütteenaine ja muude materjalide hindade muudatused, samuti raudtee- ja muude tariifide muudatused;

b) toor- ja kütteenete põhiliikide asendamine planeeritud korras;

c) palgamäärade ja lisatasude, jõudlusnormide, maksu- määrade ja pangaprotsentide, kommunaalteenuste tariifide ja amortisatsiooni normide muudatused;

d) valmistatavate toodete väljalaskehindade muudatused;

e) aegumistähtaaja möödumisel kasumiks kantud kreditoorne võlgnevus.

9. Mahaarvamisi direktorifondi teostatakse aasta jooksul iga kvartali lõpul ettevõtte bilansi alusel pooles suuruses NSV Liidu Ministrite Nõukogu 5. detsembri 1946. a. määruse nr. 2607 §-is 3 näidatud suurusel ja kinnitatakse kõrgemal- seisva organisatsiooni juhataja poolt.

Mahaarvamisi direktorifondi II ja III kvartali eest teostatakse lähtudes kasumite plaani täitmisest ja omahinna alandamisest saadud kokkuhoiust aasta algusest möödunud aja eest (kasvava summana).

Kvartaalsed mahaarvamised direktorifondi on avansilised. Mahaarvamiste lõplik suurus määratakse kindlaks aasta möödumisel aasta-aruande ja lõpp-bilansi kinnitamisel.

Mahaarvamisi direktorifondi IV kvartali eest eraldi ei teostata, vaid need arvatakse aasta-aruande lõpp-arvestusse.

10. Ettevõtteis, kellel ei ole omahinna kvartaliplaane, teostatakse mahaarvamisi direktorifondi üks kord aastas pärast aasta-aruande ja bilansi kinnitamist.

11. Kui aasta jooksul teostatud mahaarvamised ettevõtte direktorifondi osutuvad suuremaks kinnitatud aasta-aruande ja bilansi alusel kindlaksmääratud mahaarvamistest, kustutatakse ülemäära mahaarvatud summa selle fondi summade jäägist aruande-aasta lõpuks, kustutamata osa aga jäetakse ettevõtte bilanssi ja kaetakse järgneval aastal teostatavaist mahaarvamistest direktorifondi.

Kuni direktorifondi ülemäära arvatud summade lõpliku kustutamiseni on summade kulutamine uute mahaarvamiste arvel keelatud.

12. Kõrgemal seisva organisatsiooni loal võivad ettevõtetel neil olemasolevaid direktorifondi summasid kulutada elumajade, klubide, puhkekodude, sanatooriumide, lasteaedade, lastesõimede ehitamiseks koos teiste ettevõtetega.

13. Mahaarvamised direktorifondi plaanilisest kasumist või omahinna alandamisest saadud kokkuhoiust võetakse tulude ja kulude aastabilanssi täies ulatuses, kvartalibilanssi aga pooles suuruses.

14. Ettevõtted arvestavad bilanssides direktorifondi summade kulutamist eraldi: a) tootmise laiendamisele, elamute fondi ehitusele ja remondile; b) ettevõtte töötajate kultuuriliselutarbeline teenindamise parandamisele; c) töötajate premeerimisele, puhkekodudesse ja sanatooriumidesse tuusikute muretsemisele ja töölistele ühekordse abiraha andmisele.

Kvartaalsed mahaarvamised direktorifondi näidatakse ettevõtte bilansis paaris kirjena: aktivas — „mahaarvamised direktorifondi“ ja passivas — „direktorifond“.

Mahaarvamised direktorifondi kantakse bilansist maha pärast aasta-aruande lõplikku kinnitamist ja kasumite jaotamist.

15. Direktorifondi arvel omandatud põhivahendid ühendatakse bilansi aktivas põhivahendite vastavate kontodega ja ühtlasi kantakse nende vahendite väärtus passiva järgi direktorifondi kontost üle põhikirjafondi kontosse.

16. Ministeeriumid, keskasutused, peavalitsused, tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede osakonnad ja ettevõtted, rajooni- ja linnatööstuse ettevõtteis aga rajooni tööstuskombinaadid esitavad koos aasta- ja kvartaliaruannetega vastavalt NSVL Rahandusministeeriumile, liidu- ja autonoomsete vabariikide rahandusministeeriumidele, kraide, oblastite, ringkondade, maakondade, rajoonide ja linnade rahandusosakondadele arvestused direktorifondi mahaarvamiste alal, samuti aruanded direktorifondi laekunud summade kohta ning tege- like kulude kohta fondi summadest üksikute otstarvete järgi — NSVL Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud vormide järgi.

17. Juhul, kui vastaval rahandusorganil on vastuväiteid kasumi summa või omahinna alandamisest saadud kokkuhoiu kohta, mis võetakse aluseks direktorifondi väljaarvutamiseks, teostatakse mahaarvamisi kuni nende lahkuminekute lahendamiseni seatud korras ainult kasumi summast ja omahinna alandamisest saadud kokkuhoiust, mis on kooskõlastatud rahandusorganiga.

18. Direktorifondi summade kulutamiseks kindlaksmääratud korra rikkumisel ettevõtete poolt NSVL rahandusminister, liidu- ja autonoomsete vabariikide rahandusministrid, kraide, oblastite, ringkondade, maakondade, rajoonide ja linnade rahandusosakondade juhatajad annavad kompetentsi kohaselt vastavaid juhiseid avastatud rikkumiste kõrvaldamiseks.

19. Likvideeritud tööstusettevõtete direktorifondi kasutamata jäägid kantakse kuuluvuse kohaselt liidu, vabariikliku või kohaliku eelarve tuludeks.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1946, nr. 14, § 272)

Kollektiivlepingute sõlmimisest ettevõtteis

NSV Liidu Ministrite Nõukogu kiitis möödunud aastate eeskujul heaks Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu (UAUKN) ettepanekud kollektiivlepingute sõlmimiseks ettevõtete administratsiooni ja käitiskomiteede vahel 1947. aastal.

Kollektiivlepingute sõlmimine on tähtsaimaks abinõuks, mis on suunatud tootmisplaanide täitmisele ja ületamisele, tööviljakuse edasisele tõstmisele, töö organiseerimise parandamisele, samuti majandus- ja ametiühingu-organisatsioonide vastutuse tõstmisele ettevõtete tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate materiaalsete elamistingimuste ning kultuurilise teenindamise parandamise eest.

Tüüp-kollektiivlepinguid kinnitab Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu koos vastavate ministeeriumidega.

Ettevõtteis tuleb kollektiivlepinguid sõlmida kooskõlas ministeeriumide järgi kinnitatud riiklike plaanidega 1947. aastaks. Kollektiivlepingute sõlmimise korra määravad kindlaks ministeeriumide ja ametiühingute keskkomiteede juhendkirjad, mis on kooskõlastatud UAUKN-ga.

Neis juhendkirjades peavad olema ette nähtud:

a) 1947. a. riikliku plaani alusel ettevõtete kaupa kinnitatud näitajad toodangu väljalaske alal kas absoluutselt väljendatuna või protsendilises vahekorras vastavate näitajatega eelmise aasta kohta, tööjõudluse alal, töötasu alal, toodangu omahinna alal ja assigneeringute alal elamu-olustikulisele ja kultuurilisele ehitustööle ning töökaitsele;

b) näitajad uue kaadri ja tööliste ning teenistujate kvalifikatsiooni tõstmise alal;

c) ettevõtete kaupa kinnitatud plaanilised näitajad abimajandite töö alal, sealhulgas ka looma- ja linnukasvatuse laiendamise alal;

d) näitajad individuaalelamuehituse plaanide alal, samuti individuaalehitajate abistamise ulatuse ja abistamisviisi alal;

e) juhised käitiskomiteedele sotsialistliku võistluse arendamiseks, tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate abistamiseks nende tootmisalase kvalifikatsiooni tõstmisel, kontrolliks tööseadusandlusest kinnipidamise ja kinnitatud töötasusüsteemide õige läbiviimise üle, abinõudeks töödistsipliini tugevdamise ning tööseisakute ja praagi vastu võitlemise alal.

Kollektiivlepingute sõlmimine tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtteis peab olema läbi viidud 1947. a. märtsi- ja aprillikuu jooksul.

Lahkarvamusi majandus- ja ametiühingu-organisatsioonide vahel, mis tekivad kollektiivlepingute sõlmimise käigus, peab lahendama ÜAUKN koos vastavate ministeeriumidega, välja arvatud need küsimused, mis kuuluvad NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsustada.

Kollektiivlepinguid hakkavad registreerima vastavad ametiühingute keskkomiteed ja ministeeriumid.

(TASS. „Trud“ 19. veebruarist 1947)

VI. TEENISTUSLIKUD KOMANDEERIMISED JA TASUD TEISE ASUKOHTA ÜLEVIIMISE PUHUL

★

1. TASU MAKSMINE TEENISTUSLIKE KOMANDEERIMISTE PUHUL

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 81

81. Töölistele ja teenistujaile, kes on komandeeritud teenistusülesannetes, tagatakse kogu komandeerimise ajaks töökoht ja säilitatakse keskmine palk; pealeselle makstakse neile päevaraha ja tasutakse komandeerimisega seotud kulud eriseadustega kindlaksmääratud korras ja suuruses (10. augusti 1933. a. redaktsioon „VNFSV valitsuse seadluste ja korralduste kogus“ 1933, nr. 45, § 185).

Tasu maksmisest teenistuslike komandeerimiste puhul NSV Liidu piirides

NSVL RKN määrus 19. juunist 1940

1. Teenistuslikuks komandeerimiseks loetakse töötaja sõit asutuse, ettevõtte või organisatsiooni juhataja korraldusel teenistusülesande täitmiseks väljaspool alatist töökohta.

Töötaja teenistussõite, kelle alatine töö toimub teel olles, ei loeta komandeerimiseks.

2. Teenistuslikku komandeerimist võidakse määrata tähtajaga mitte üle 45 päeva, kaasa arvamata töötaja teeloleku aega.

Erilise vajaduse korral lubatakse komandeerimise tähtaja pikendamist, kuid mitte rohkem kui 15 päeva võrra.

3. Komandeeritud töötaja isiklike kulude katteks komandeerimiseloleku ajal makstakse töötajale päevaraha 3% suuruses tema kindlast kuupalgamäärast, kuid mitte alla 5 rubla ega üle 26 rubla iga komandeerimise päeva eest.

4. Komandeerimiste puhul, mis on seotud katkestamatu elutsemisega ühes punktis üle 30 päeva, makstakse päeva-

raha 1,5% suuruses kindlast kuupalgamäärast, kuid mitte alla 5 rubla ega üle 13 rubla iga komandeerimise päeva eest.

5. Maale komandeeritud töötajatele, kui komandeerimise kestus on vähemalt 2 ööpäeva, makstakse päevaraha 1,5% suuruses kindlast kuupalgamäärast, kuid mitte alla 5 rubla ega üle 13 rubla iga komandeerimise päeva eest.

6. Komandeerimiste puhul selle administratiivrajooni piires, kus asub komandeeritava alatine töökoht, makstakse päevaraha 1% suuruses kindlast kuupalgamäärast, kuid mitte alla 5 rubla ega üle 10 rubla iga komandeerimise päeva eest.

7. Päevaraha arvutatakse komandeerimise päevade tege-liku arvu järgi, kaasa arvatud puhkepäevad ja pühad. Välja-sõidu ja saabumise päev loetakse päevarahade arvutamisel kokku üheks päevaks.

8. Komandeerimiseloleku aja eest, välja arvatud teeloleku aeg, tasutakse lähetatule korteri üürikulud (välja arvatud juh-tumid, kui lähetatavale võimaldatakse tasuta korter) järgnevas suuruses:

a) komandeerimiste puhul Moskva, Leningradi ja Kiievi linna — 10 rubla ööpäeva eest;

b) komandeerimiste puhul Minski, Tbilisi, Erivani, Bakuu, Alma-Ata, Taškendi, Frunze, Ašhabadi ja Stalinabadi linna, samuti autonoomsete vabariikide pealinnadesse, oblasti (krai) keskustesse ja iseseisvateks administratiiv-territoriaalüksus-teks eraldatud linnadesse — 7 rubla ööpäeva eest;

c) komandeerimiste puhul teistesse NSV Liidu kohtadesse — 5 rubla ööpäeva eest.

Makstud arvete esitamisel komandeeritute poolt, kui arved on välja antud riiklike ja ühiskondlike asutuste ja ettevõtete poolt, on lubatud tasu maksta tegelike kulude järgi, kusjuures tasu ei tohi ületada: käesoleva paragrahvi p. a tähendatud linnadesse komandeerimise puhul — 70% päevaraha normist, käesoleva paragrahvi p. b loeteldud linnadesse komandee-ri-mise puhul — 60% päevaraha normist ning NSV Liidu teis-tesse kohtadesse komandeerimise puhul, välja arvatud maa-kohad — 40% päevaraha normist.

9. Komandeeritu sõidukulu tasutakse (välja arvatud juhtu-mid, kui asutuse, ettevõtte või organisatsiooni juhataja või-maldab komandeeritule vastavad liiklemisvahendid):

- a) raudteel — kõvaistmelise vaguni tariifi järgi;
- b) veeteedel — II klassi tariifi järgi;
- c) maanteedel — vastavas kohas kehtiva sõiduhinna järgi, mis on tõestatud kohaliku võimuorgani poolt või asutuse või ettevõtte poolt, kuhu komandeeritu oli saadetud.

10. Tegelikud kulud platskaartide muretsemise ja kiiruse juurdemaksu eest tasutakse komandeeritule asutuse, ettevõtte või organisatsiooni juhataja loal.

Kui sõit raudteel ühes suunas kestab üle ühe ööpäeva või toimub öösel, siis võidakse juhataja loal tasu maksta pehmetmelise vaguni tariifi järgi.

11. Vastutavad töötajad ja spetsialistid võivad komandeerimisel üle ühe ööpäevase raudteesõidu kaugusele asutuse juhataja loal kasutada õhuühendust.

12. Komandeerimistel niisugusesse kohta, kust komandeeritul ühendustingimuste ja teostatava töö iseloomu tõttu on võimalik iga päev tagasi tulla oma alatisse elukohta, ei maksta komandeeritule päevaraha, kuna korteri üürikulud tasutakse 5 rubla suuruses ööpäeva kohta.

13. Asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide poolt montaaži- ja korraldamistöödele komandeeritud töötajatele makstakse päevaraha juhul, kui need tööd kestavad üle 2 kuu, kuid mitte üle ühe aasta, töötaja teeloleku aja eest 1,5% suuruses kindlast kuupalgamäärast, kuid mitte alla 5 rubla ega üle 10 rubla ööpäeva eest.

Komandeerimiskohal oldud aja eest päevaraha ei maksta, vaid makstakse juurdemaksu palgale 50% suuruses kindlast kuupalgamäärast.

Pealeselle tasutakse tähendatud töötajale korteri üürikulud tegelike hindade järgi (kui seda ei võimaldata tasuta), kuid mitte üle 5 rubla ööpäeva eest.

Juhul, kui montaažitööd kestavad plaanikohaselt üle ühe aasta, siis makstakse sellele tööle komandeeritud töötajale kompensatsiooni ja tagatise, mis on ette nähtud NSVL RKN ja Kesktäitevkomitee määruses 23. novembrist 1931 („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1931, nr. 68, lk. 453).

14. Komandeeritu haiguse korral tema komandeerimiseloleku ajal makstakse temale üldistel alustel päevaraha ja tasu korteri üüri eest kogu aja vältel, kus tal ei ole võimalust tervisliku seisukorra tõttu asuda temale pandud teenistusüles-

ande täitmisele või pöörduda tagasi oma alatisse töökohta, kuid mitte rohkem kui 2 kuu eest.

Komandeeritu haigust, samuti tervisliku seisukorra tõttu alatisse töökohta tagasipöördumise võimaluse puudumist tuleb tõestada seatud korras.

15. Komandeerimisel oldud aja eest säilitatakse töötajale palk alalise töökohta järgi.

Komandeeritu ei saa mingit lisatasu töö eest puhkepäevadel ja pühadel.

16. Töötajate komandeerimisel Habarovski ja Primorje kraisse, samuti Kaug-Põhja rajoonidesse toimub komandeerimiskulude tasumine kooskõlas NSVL RKN ja Kesktäitevkomitee määrusega „Teenistuslikest komandeerimistest NSV Liidu piires“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1927, nr. 4, § 42; 1928, nr. 49, § 439; 1931, nr. 8, § 91; 1932, nr. 48, § 282; 1933, nr. 33, § 193; 1937, nr. 56, § 237), NSVL Töö RK 23. juuli 1930. a. määrusega nr. 245 ja NSVL Töö RK, NSVL Kõrgema Rahvamajanduse Nõukogu ja UAUKN 3. oktoobri 1931. a. määrusega nr. 269¹.

17. Ekspeditsioonidesse, teaduslikuks täiendamiseks ja kursustest osavõtmiseks komandeerituile maksmise kord määratakse eraldi kindlaks vastava rahvakomissariaadi või NSV Liidu keskasutuse poolt kooskõlastatult NSVL Rahanduse RK-ga või liiduvabariigi Rahanduse RK-ga.

18. Sõjaväelaste komandeerimiste määramise ja tasumise kord määratakse NSV Liidu riigikaitse, sõjalaevastiku ja siseasjade rahvakomissariaadi käskkirjadega.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 16, § 387)

**NSVL RKN 19. juuni 1940. a. määruse nr. 1047 „Tasu maksimisest teenistuslike komandeerimiste puhul NSV Liidu piires“
kohaldamise korras**

NSVL Rahanduse RK 16. septembri 1940. a. seletus nr. 691/239

Seoses järelepärimistega NSVL RKN 19. juuni 1940. a. määruse nr. 1047 „Tasu maksimisest teenistuslike komandeerimiste“

¹ NSVL RKN 16. juuni 1941. a. seletuse kohaselt toimub tasu maksimine komandeeringute eest Habarovski ja Primorje krai, samuti Kaug-Põhja rajoonide piires sama paragrahvi järgi.

miste puhul NSV Liidu piires" mõnede punktide kohaldamise korra kohta NSVL Rahanduse Rahvakomissariaat seletab:

1. § 3-nda kohta. Komandeerimiste puhul kõigisse linna asulatesse (s. o. linnadesse ja teistesse asulatesse, mis administratiiv-territoriaalse jaotuse järgi kuuluvad linnatüüpi asulate hulka), samuti komandeerimiste puhul töolis- ja suvitusasulatesse tasutakse päevaraha normide järgi, mis on ette nähtud määruse § 3.

2. § 4-nda kohta. Juhul, kui töötaja on komandeeritud katkestamata peatumisega ühes punktis mitte üle 30 päeva, kuid enne selle aja möödumist tema komandeerimist pikendati ajaks üle 30 päeva, päevarahade maksmine alandatud määral, s. o. 1,5% suuruses kindlast kuupalgamäärast, kuid mitte alla 5 rubla ega üle 13 rubla iga komandeerimise päeva eest, peab toimuma mitte esimesest komandeerimise päevast, vaid komandeerimise pikendamisest teatamise päevast alates.

Rahandusorganid peavad asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides kohapeal finantsdistsipliini täitmise kontrollimisel tähelepanu pöörama sellele, et ei lubataks ühes punktis katkestamatu peatumisega komandeerimise põhijaga kunstlikku vähendamist, päevarahade saamisega sihiga mitte 1,5% vaid 3% suuruses. Sääraste faktide ilmnemisel on rahandusorganid kohustatud selles süüdlased isikud vastutusele võtma.

3. § 5-nda kohta. Maal asuvatesse rajoonikeskustesse komandeerimistel tasutakse päevaraha maale komandeerimiste jaoks kindlaksmääratud suuruses (NSVL RKN 19. juuni 1940. a. määruse § 5).

Osalt linnades ja osalt maal viibimisega seotud komandeerimiste tasumine toimub: § 5 kohaselt maal viibimise aja eest ning § 3 ja 4 kohaselt linnas viibimise aja eest.

Maale ja maal asuvatesse rajoonikeskustesse komandeerimistel alla 2 ööpäevaseks tähtjaks päevaraha üldse ei maksta.

4. § 7-nda kohta. Komandeeritu teel viibimise ajal erilisi päevaraha tasumise norme ei ole NSVL RKN 19. juuni 1940. a. määrusega nr. 1047 ette nähtud. Seepärast tuleb päevaraha teel viibimise aja eest tasuda samade normide järgi nagu komandeerimiskohal viibimise aja eest, sõltuvalt sellest, kas töötaja on lähetatud linna või maale.

5. § 8-nda kohta. Maale komandeerimistel peab korteriraha tasumine isegi arve esitamisel toimuma ainult 5 rubla ulatuses ööpäeva eest.

6. § 12-nda kohta. § 12 ettenähtud juhtudel tasutakse korteri üürikulud ainult korteri üürimise tõendite esitamisel töötaja poolt.

7¹.

Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise korrast

NSVL RKN määrus 26. juunist 1942

Kehtestada alates 15. juulist 1942 riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise alal järgnev kord:

1. NSV Liidu rahvakomissariaatide ja keskasutuste kui ka kõigi liidueelarvel olevate asutuste töötajate komandeerimiseks annavad loa NSV Liidu rahvakomissarid (vastavalt — keskasutuste juhatajad) ja nende asetäitjad.

2. Liiduvabariikide rahvakomissariaatide ja keskasutuste, samuti kõigi vabariiklikul eelarvel olevate asutuste töötajate komandeerimiseks annavad loa:

a) liiduvabariigi piirides — liiduvabariigi rahvakomissarid (vastavalt — keskasutuste juhatajad) ja nende asetäitjad;

b) väljapoole liiduvabariigi piire — NSV Liidu rahvakomissarid (vastavalt — keskasutuste juhatajad) ja nende esimesed asetäitjad, Liidu rahvakomissariaatide süsteemi mittekuuluvate asutuste ja ettevõtete suhtes aga liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogude esimehed ja nende asetäitjad.

3. Autonoomsete vabariikide rahvakomissariaatide ja keskasutuste ning autonoomse vabariigi vabariiklikul eelarvel olevate asutuste, krai ja oblasti täitevkomiteede osakondade ning krai või oblasti eelarvel olevate asutuste töötajate, samuti krai või oblasti kooperatiivsete ja ühis-

¹ Punkti 7 ei esitata seoses NSVL RKN seletusega 16. juunist 1941. Vt. joonealune märkus lk. 182.

kondlike organisatsioonide töötajate komandeerimiseks annavad loa:

a) autonoomse vabariigi, krai ja oblasti piirides — autonoomse vabariigi rahvakomissarid ja keskasutuste juhatajad, krai ja oblasti täitevkomitee osakondade juhatajad, krai ja oblasti kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhatajad või nende asetäitjad;

b) väljapoole autonoomse vabariigi, krai ja oblasti piire — liiduvabariigi ja NSV Liidu rahvakomissarid ja keskasutuste juhatajad või autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogude esimehed ning krai ja oblasti täitevkomiteede esimehed või nende asetäitjad.

4. Rajooni (linna) täitevkomiteede ja külanõukogude osakondade, rajooni (linna) eelarvel olevate asutuste, rajoonilise (linna) alluvusega ettevõtete, samuti rajooni kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste töötajate komandeerimiseks annavad loa:

a) rajooni piirides — rajooni (linna) täitevkomitee osakonna juhataja, ettevõtte juhataja või rajooni (linna) kooperatiivse ja ühiskondliku organisatsiooni juhataja;

b) krai või oblasti piirides — vastava krai või oblasti asutuse või organisatsiooni juhataja ja tema asetäitjad, väljapoole krai või oblasti piire aga antakse komandeerimisluba käesoleva määruse p. 2 ja 3 ettenähtud korras.

5. Rahvakomissariaatide isemajandavate peavalitsuste, liidulise alluvusega majandusorganite ja ettevõtete (kombinaadid, trustid, kontorid) töötajate komandeerimiseks neile alluvaisse ettevõtteisse või asutustesse annavad loa peavalitsuste, majandusorganite ja ettevõtete juhatajad.

Vabariikliku, krai või oblasti tähtsusega majandusorganite ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks neile alluvaisse ettevõtteisse ja asutustesse annab loa vastavalt kas majandusorgani või ettevõtte juhataja.

Komandeerimislubasid kõigisse teistesse vastavale valitusele, majandusorganile või ettevõttele mittealluvaisse ettevõtteisse ja asutustesse antakse käesoleva määruse p. 1, 2 ja 3 ettenähtud korras.

6. Komandeerimistunnistustele kirjutavad alla ainult need isikud, kellel vastavalt käesoleva määruse p. 1—5 on õigus anda komandeerimiseks loa, komandeerimiste puhul kõrgemal-

seisvate organite loal aga kirjutavad komandeerimistunnistustele alla asutuste või ettevõtete juhatajad, näidates komandeerimistunnistuses (lahtris „alus“) tingimata ära, kes andis komandeerimiseks loa (2. novembri 1942. a. redaktsioon „NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogus“ 1942, nr. 10, § 153).

7. Kehtestada alates 15. juulist 1942 komandeerimistunnistuste ühtne vorm, mis valmistatakse trükikojas juuresoleva näidise järgi.

8. Komandeeritud on kohustatud hiljemalt 3 päeva jooksul pärast komandeerimiselt tagasitulekut esitama kirjaliku ettekande komandeerimise tulemuste kohta ja avansiaruande seoses komandeerimisega kulutatud summade kohta.

Asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide juhatajad või nende asetäitjad on kohustatud hiljemalt 5 päeva jooksul tegema otsuse komandeeritu ettekande ja aruande kohta.

9. Määrata, et käesoleva määruse vastaselt komandeerimislubade väljaandmisel isikult, kes on andnud loa komandeerimiseks ja alla kirjanud komandeerimistunnistusele, nõutakse NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadi organite või kõrgemalseisvate majandusorganisatsioonide poolt sisse komandeerimiskulud ja pealeselle võetakse need isikud kõrgemalseisvate organite poolt distsiplinaar-vastutusele, korduva või kuritahtliku määruserikkumise korral aga ka kriminaalvastutusele Vene NFSV Kriminaalkoodeksi § 109 või 110 ja teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavate paragrahvide järgi.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogus“
1942, nr. 6, § 97)

Tunnistuse välja-
andnud asutuse
nurgatempel
„...“..... 194..a.
Nr. ....

KOMANDEERIMISTUNNISTUS

Antud .....
(perekonna-, ees- ja isanimi, ametikoht)

.....
(tunnistuse väljaandnud organi nimetus)

kes on komandeeritud .....
(sihtpunktid)

Komandeerimisaeg „.....“ päeva ..... kuni
„.....“ ..... 194..... a.

Alus: Käskkiri „.....“ ..... 194..... a. nr. ....

Kehtiv passi seeria ..... nr. .... esitamisel.

Organi juhataja allkiri .....

Pitser

(Mõõt 20 × 10 sm)

Teine pool

Märkmed sihtpunktidesse saabumise ja sealt lah-
kumise kohta:

Saabus ..... Lahkus .....

„.....“ ..... 194..... a. „.....“ ..... 194..... a.

Pitser Allkiri

Pitser Allkiri

Märkus. Väljasõidu korral mitmesse punkti tehakse märkmed
saabumise ja lahkumise kohta igas punktis.

NSVL RKN 26. juuni 1942. a. määruse „Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise korrast“ muutmisest

NSVL RKN määrus 2. novembrist 1942

(Väljavõtte)

NSVL RKN 26. juuni 1942. a. määruse „Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise korrast“ („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1942, nr. 6, § 97) muutmiseks NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Määrata, et asutuste ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks vastava oblasti, krai või autonoomse vabariigi piirides annavad loa komandeerivate asutuste ja ettevõtete juhatajad.

2. Komandeerimisteks, mis on seotud lepingute täitmisega projekteerimis-, katsetamis-, ehitus- ja montaažitööde alal, samuti komandeerimisteks, mis on seotud koostöösolevate ettevõtete tellimuste täitmisega naaberettevõtete poolt, annavad loa vastavate ettevõtete juhatajad.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1942, nr. 10, § 153)

Komandeerimistunnistuste plankide kulutamiste arvestamise ja kontrollimise korrast

NSVL RKN määrus 11. novembrist 1943

Täienduseks NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 26. juuni 1942. a. määrusele nr. 1038 „Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise korrast“ NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Kohustada ametkondade, asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide juhatajaid määrama komandeerimistunnistuste plankidele võrdne arvestus rahaliste dokumentidega.

2. Panna asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide finants- ja raamatupidamis-osakondade juhatajatele komandeerimis-

tunnistuste plankide arvestuse pidamine ja nende kulutamise seaduslikkuse kontroll, kohustades neid läbi viima võrdlust kulutatud komandeerimistunnistuste plankide aruannete ja komandeerimiste rahaliste aruannete vahel.

3. Kohustada NSVL Riigikontrolli Rahvakomissariaati ja NSVL Rahanduse Rahvakomissariaati süstemaatilisel kontrollima asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide poolt komandeerimistunnistuste plankide kulutamist.

(„Juhtivate materjalide kogu riigikontrolli kontrolörile“,
Moskva 1945, lk. 139)

Kongresside ja konverentside saadikutele päevaraha maks- mise korrast ja ulatusest

ÜAUKN määrus 9. septembrist 1937

1. Kongresside ja konverentside saadikutele tasuvad ametiühinguorganid tegeliku kulu kongressi või konverentsi kohale ja sealt tagasisõitmiseks, samuti päevaraha teeloleku aja eest kehtivate sätete normide kohaselt.

2. Kongressil või konverentsil viibimise ajal toitlustatakse saadikuid ja antakse neile öömaja ametiühinguorganite kulul.

3. Kõigile kongresside ja konverentside saadikuile säilitatakse Tööseaduste Koodeksi § 79 kohaselt palk nende töö-
kohal¹.

Revisjonide korraldamiseks komandeerimises viibivate ameti- ühingute keskkomiteede revisjonikomisjonide liikmete palgast, päevarahast ja korterirahast

ÜAUKN määrus 25. aprillist 1946

Määrata, et revisjonide korraldamiseks komandeerimises viibivad ametiühingute keskkomiteede revisjonikomisjonide liikmed saavad palka, päevaraha ja korteriraha ametiühingu keskkomiteelt, võttes aluseks vastava ametiühingute keskkomitee presiidiumi liikme palgamäära.

¹ Vt. lk. 148.

2. TASUD TEISE KOHTA TÖÖLE ÜLEVIIMISE PUHUL

Tasudest ja tagatistest teise kohta tööle võtmise, üleviimise ja suunamise puhul

NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 23. novembrist 1931

1. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigil töötajate teisele tööle üleviimise, nende tööle võtmise ja kõrgemate õppeasutuste ning tehnikumide lõpetajate tööle jaotamise juhtudel, kui see on seotud töötajate ümberasumisega.

Käesoleva määrusega seatud tasusid ja tagatise ei kohaldata vastavates osades töötajate suhtes, kelle jaoks eriseadustega on maksuma pandud erilised eeskirjad tasude ja tagatiste kohta, samuti vabrikukoolide lõpetajate, praktikantide ning õpilaste suhtes, kelle jaoks NSVL Töö RK määrab erilised reeglid.

2. Töötajaile, kes asuvad ümber seoses nende üleviimisega teisele tööle, maksab administratsioon kõigil juhtudel, välja arvatud nende omal palvel üleviimise puhul:

- a) töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidu- ning kraami veokulud vastavalt §-le 8;
- b) päevaraha teeloldud aja eest vastavalt §-le 9;
- c) ühekordset toetust töötaja enda ja iga tema ümberasuva perekonnaliikme pealt vastavalt §-le 10;
- d) palka vastavalt §-le 11.

3. Töötajaile, kes asuvad ümber seoses nende omal palvel üleviimisega, võib maksta §-s 2 näidatud tasusid pooltevahelise kokkuleppe põhjal kas tervelt või osaliselt.

4. Töötajaile, kes asuvad ümber seoses nende tööle võtmisega, administratsioon maksab:

- a) töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidu- ning kraami veokulu vastavalt §-le 8;
- b) päevaraha teeloldud aja eest vastavalt §-le 9.

Ühekordset toetust töötaja enda ja tema perekonnaliikmete pealt võib maksta neile töötajaile pooltevahelise kokkuleppe põhjal, kuid mitte üle §-s 10 näidatud suuruse.

Palka kuni tööle asumiseni makstakse neile töötajaile pooltevahelise kokkuleppe põhjal.

5. Töötajale, kes asuvad ümber seoses nende tööle suunamisega pärast kõrgemate õppeasutuste ja tehnikumide lõpetamist, administratsioon maksab:

a) töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidu- ning kraami veokulu vastavalt §-le 8;

b) päevaraha teeloldud aja eest vastavalt §-le 9;

c) ühekordset toetust töötaja enda ja tema perekonnaliikmete pealt pooltes suuruses §-s 10 näidatud määra.

6. Tööle suunamise, võtmise ja üleviimise puhul, mis on seotud ümberasumisega ühe ja sellesama asula piires või mitte üle 25 km asula piirest välja, tasub administratsioon töötajale ainult tegelikud töötaja enda ja tema perekonnaliikmete sõidu- ning kraami veokulud.

7. Kui töötaja viiakse üle tööle tähtajaga mitte üle aasta ja perekond ei asu koos temaga ümber, siis pooltevahelise kokkuleppe põhjal ühekordse abiraha asemel võib temale tasuda uues kohas ajutisest elamisest tingitud suurenenud väljaminekud kogu töötaja kestel. Selle tasu suurus ei tohi ületada poolt päevaraha suurust (§ 9).

8. Raudteel sõidu puhul tasutakse kõvaistmelise vaguni sõidupiletite ja platskaartide hind.

Veeteedel sõidu puhul tasutakse II klassi piletite hind.

Sõit maanteid mööda tasutakse antud kohas kehtivate sõiduhindade järgi.

Kraami veokulu tasutakse kuni 240 kg eest töötaja enda ja kuni 80 kg eest iga ümberasuva perekonnaliikme kohta.

Kui sõit raudteel kestab üle ühe ööpäeva, siis pooltevahelise kokkuleppe põhjal võib tasuda pehmeistmelise vaguni sõidupileti hinna.

Sel juhul, kui administratsioon annab liiklemisvahendid tervelt või osaliselt kasutada natuuras, sõidu- ja kraami veokulu administratsiooni poolt vastavalt ei tasuta.

9. Päevaraha makstakse kuupalga (tariifse palgamäära) $\frac{1}{30}$ suuruses uue töökoha järgi, kuid mitte vähem kui 2 rbl. 50 kop. ja mitte üle 10 rbl. Väljasõidu päev ja kohalejõudmise päev loetakse seejuures üheks päevaks.

10. Ühekordset toetust makstakse töötaja enda pealt kuupalga (tariifse palgamäära) suuruses uue töökoha järgi ja iga ümberasuva perekonnaliikme pealt — töötaja enda toetuse ühe veerandi suuruses.

11. Palka makstakse teeloldud aja ja pealeselle veel sõidu ettevalmistusteks ja uues kohas sisseseadmiseks tarvismineva kuue päeva eest kuupalga (tariifse palgamäära) alusel uue töökohta järgi.

12. Perekonnaliikmete hulka, kelle pealt tasu makstakse, kuuluvad töötaja ülalpidamisel olevad ja koos temaga elavad mees, naine, lapsed, vanemad.

13. Perekonnaliikmete sõidu- ning nende kraami veokulu, samuti perekonnaliikmete ühekordne toetus makstakse välja ainult sel juhul, kui nad asuvad töötaja uude elukohta kuni ühe aasta möödumiseni tema ümberasumisest arvates.

14. Kui töötajale makstatulevate tasude suurus ei ole võimalik täpselt ette kindlaks määrata, siis antakse temale vajalik avanss.

Töötaja perekonnaliikmete peale antakse avanss nende tegeliku ümberasumise ajaks.

15. Kõik tasude maksmisega seoses olevad kulud kannab see asutus, ettevõtte või organisatsioon, kuhu töötaja üle viiakse, tööle võetakse või tööle suunatakse.

16. Töötaja on kohustatud tagastama tervelt summad, mis temale maksti seoses tema ümberasumisega, järgnevatel juhtudel:

a) kui ta ei ilmunud töökohta või ütles tööle asumisest ära mõjuvatel põhjusteta;

b) kui ta enne seaduses ettenähtud või üleviimisel või tööle võtmisel tingimuseks seatud tähtaega, või kui kindlat tähtaega ei olnud, enne ühte aastat töötamist lahkus omal soovil või vallandati töödistsipliini rikkumise eest.

Töötaja, kes ei ilmunud tööle või ütles tööle asumisest ära mõjuvail põhjustel, on kohustatud tagastama temale makstud summad, välja arvatud sõiduks juba tehtud kulutused.

17. T ü h i s t a t u d (17. augustil 1935 — „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1935, nr. 44, § 363).

19. Töötajatele, kes viiakse üle teisele tööle, igal juhul, välja arvatud nende üleviimine omal palvel, ja töötajatele, kes suunatakse tööle kõrgemate õppeasutuste ja tehnikumide lõpetajate jaotamise korras, on administratsioon kohustatud muretsema nende pärale jõudes elamispinna.

Nimetatud töötajate perekonnaliikmeile muretsetakse elamispind pooltevahelise kokkuleppe põhjal, kui eriseadustega ei ole tehtud kohustuseks neile elamispinda muretseda.

20. Töötajaile, kes viiakse üle nende omal palvel või kes võetakse tööle, ja nende perekonnaliikmeile muretsetakse elamispind pooltevahelise kokkuleppe põhjal.

21. T ü h i s t a t u d (13. veebruaril 1938 — „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1938, nr. 7, § 45).

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1931, nr. 68, lk. 453)

Tasu maksmisest töötajate evakuatsioonist endisse töökohta tagasisaabumise puhul

NSVL RKN määrus 16. augustist 1944

Määrata, et ühekordsete toetuste väljamaksmine ja üleviimise kulude tasumine neile töötajaile, kes asuvad ümber koos reevakueeritavate asutuste, ettevõtete ja organisatsioonidega, samuti neile, kes suunatakse reevakueerimise korras endisse töökohta, toimub NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 23. novembri 1931. a. määruse „Tasudest ja tagatistest teise kohta tööle võtmise, üleviimise ja sumnamise puhul“ alusel¹, kui kehtiva seadusandlusega ei ole kindlaks määratud ümberasumise puhul teissugusel määral tasu maksmine.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1944, nr. 11, § 161)

¹ Vt. lk. 190.

VII. NAISTE JA ALAEALISTE TÖÖ

1. NAISTE TÖÖ

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 129 ja 131—134

129. Naisi ja alla kaheksateistkümne aasta vanuseid isikuid on keelatud tööle rakendada eriti raskeis ja tervisele kahjulikes tootmistes...

Eriti raskete ja tervistkahjustavate tööde nimestiku, samuti raskuste kandmise ülemmäärad määrab naistele ja alaealistele eraldi kindlaks Töö RK kokkuleppel UAUKN-ga¹.

131. Rasedate naiste ja imetavate emade ületunni- ja öötöö on keelatud...²

132. ... Rasedad naised, kes enne ülaltähendatud puhkusele³ minekut vajavad raseduse ajaks üleviimist kergemale tööle, viiakse säärasele tööle üle, säilitades neile senise palga, mis arvutatakse viimase kuue kuu palga alusel.

133. Alates viiendast raseduskuust ei või naised ilma nende nõusolekuta komandeerida väljapoole alatist töökohta.

134. Rinnalapsi omavaile emadele tuleb peale üldiste vaheaegade (§ 100) määrata veel lisavaheajad lapse imetamiseks. Vaheaegade täpne aeg määratakse sisekorra-eeskirjades, kusjuures imetamisvaheajad ei või aset leida harvem kui iga kolme ja poole tunni järel ja nende kestus ei või olla vähem kui pool tundi.

Nimetatud vaheajad arvatakse tööaja hulka.

¹ Nimestik eriti raskete ja tervistkahjustavate tööde ning kutseajade kohta, millistele ei lubata naisi, on kinnitatud NSVL Töö RK poolt 10. aprillil 1932 („Töö RK Teataja“ 1932, nr. 22—23). Nimestikus on tehtud muudatusi.

² Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse § 7, lk. 196.

³ On mõeldud rasedus- ja sünnituspuhkust.

Kriminaalvastutusest naiste töölevõtmisest keeldumise ja nende palga vähendamise eest raseduse tõttu

NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 5. oktoobrist 1936

Kooskõlas NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 27. juuni 1936. a. määruse II jao § 9-ga „Abortide keelust, materiaalse abi suurendamisest sünnitajatele, riikliku abi kehtestamisest paljulapselistele, sünnitusmajade, lastesõimede ja lasteaedade võrgu laiendamisest, kriminaalkaristuste kõvendamisest alimentide mittemaksmise eest ja mõnedest muudatustest abielulahutuse seadusandluses“ („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1936, nr. 34, § 309) NSV Liidu Kesktäitevkomitee ja Rahvakomissaride Nõukogu määravad:

Panna liiduvabariikide kesktäitevkomiteedele ja rahvakomissaride nõukogudele ette võtta liiduvabariikide kriminaalkoodeksitesse paragrahv, mis kehtestab naiste töölevõtmisest keeldumise ja nende palga vähendamise eest raseduse tõttu karistuse — paranduslikud tööd kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni tuhande rublani.

Tähendatud tegude teiskordsel toimepanemisel võidakse karistust tõsta kuni kaheaastase vabaduskaotuseni.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1936, nr. 51, § 419)

NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 5. oktoobri 1936. a. määruse „Kriminaalvastutusest naiste töölevõtmisest keeldumise ja nende palga vähendamise eest raseduse tõttu“ rakendamisest

NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 9. aprillist 1937

NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 5. oktoobri 1936. a. määruse „Kriminaalvastutusest naiste töölevõtmisest keeldumise ja nende palga vähendamise eest raseduse tõttu“ („NSVL valitsuse seaduste ja määruste kogu“ 1936, nr. 51, § 419) õige rakendamise eesmärgil NSVL Kesktäitevkomitee ja Rahvakomissaride Nõukogu määravad:

Seletada, et ülalmainitud NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus ei laiene neile juhtudele, kus rase naine töötas pidevalt riiklikes ettevõtteis (asutustes) vähem kui üks aasta või kus viimane vaheaeg tema töös kestis kauem kui üks kuu.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1937, nr. 25, § 99)

Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali „Emamedal“ asutamisest

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist 1944

(Väljavõtte)

5. Ühekordset abiraha, mis antakse välja sotsiaalkindlustuse summadest ja kooperatiivsete artellide vastastikuse abistamise kassadest vastündinud lapse jaoks, suurendada 45 rublalt 120 rublani. Määrata, et emadele peab olema kindlustatud võimalus osta mainitud summa eest komplekt pesu vastündinu jaoks.

6. Pikendada puhkust raseduse ja sünnituse puhul naistööliste ja -teenistujaile 63 kalendripäevalt 77 kalendripäevale, määrates puhkusaja kestuse 35 kalendripäevale enne sünnitust ja 42 kalendripäevale pärast sünnitust, makstes selle aja eest riiklikku abiraha varem kehtestatud ulatuses. Juhtumil, kui sünnitus on ebanormaalne või kui on sündinud kaksikud, antakse puhkust pärast sünnitust 56 kalendripäeva ulatuses.

Kohustada ettevõtete ja asutuste juhatajaid korraldama rasedatele naistele korralise puhkuse andmist, ajaldades seda rasedus- ja sünnituspuhkusele.

7. Mitte kasutada rasedaid naisi, alates raseduse neljandast kuust, ületunnitöödel ettevõtteis ja asutustes ning rinnalapsi omavaid naisi öötöödel lapse imetamise perioodil.

9. Kohustada ettevõtete ja asutuste juhatajaid abistama rasedaid naisi ja imetajaid emasid neile lisatoiduainete andmisega abimajanditest.

10. Vabastada 50% ulatuses maksust laste paigutamise eest lasteaedadesse ja -sõimesse lastevanemad:

kellel on kolm last ja kes teenivad kuni 400 rubla kuus;
kellel on neli last ja kes teenivad kuni 600 rubla kuus;
kellel on viis ja rohkem last, vaatamata teenistuse suurusele.

11. Teha NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogule ülesandeaks:

a) kinnitada emade- ja lastekodude täiendava organiseerimise plaan vabariikides ja oblastites, ühtlasi ka eripuhkekodude plaan abivajavatele rasedatele vallaliste naistele ja nõrga tervisega imetajatele emadele, kasutades neid puhkajaid jõukohastel töödel;

b) kinnitada rahvakomissariaatide ja ametkondade lasteasutuste võrgu laiendamise plaan silmas pidades, et see hõlmaks täielikult kõiki teenindamist vajavaid lapsi, ette nähes laste nõuandlate ja piimakööride võrgu laiendamist, rinnalastesõime, lasteaedade juures asuvate rühmituste ja sünnitusabi-asutuste organiseerimist saksa röövvalutajaist vabastatud piirkondades;

c) ette näha lastesõime, lasteaedade, rinnalaste toitmise tubade ja naiste isikliku hügieeni tubade kohustuslikku organiseerimist ettevõtteis ja asutustes, kus massiliselt kasutatakse naiste tööjõudu;

d) kohustada rahvakomissariaate tööstusliku ehitustöö projektides ette nägema vastava ettevõtte tööliste ja teenistujate teenindamist vajavate laste täielikuks hõlmamiseks arvestatud lasteasutuste (sõimed, lasteaiad, emade ja laste toad) ehitamist;

e) kinnitada abinõud laste rõivaste, jalatsite, laste hügieeni ja sanitaarsete ning teiste laste tarbeesemete tootmise tunduvaks laiendamiseks nii lasteasutuste jaoks kui ka elanikkonnale müümiseks, samuti lasterõivaste õmblustöökodade võrgu ning emade- ja lasteäride võrgu laiendamiseks.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 16. juulist 1944)

Rasedatele naistele ja emadele soodustuste andmise kord

NSVL RKN poolt 18. augustil 1944 kinnitatud määruse „Rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele riikliku abiraha määramise ja väljamaksmise ning soodustuste andmise kord“ V jagu

32. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse § 6-le vastavalt antakse igale rasedale naisele, naistöölisele ja -teenistujale puhkust raseduse ja sünnituse puhul 77 kalendripäeva ulatuses (63 kalendripäeva asemel, mis anti enne NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse andmist), sellest 35 päeva enne sünnitust ja 42 kalendripäeva pärast sünnitust.

Juhtumil, kui sünnitus oli ebanormaalne või kui sündis kaks või rohkem last korraga, antakse naisele puhkust pärast sünnitust 56 kalendripäeva ulatuses.

Puhkust raseduse või sünnituse puhul antakse naisele haiguslehe alusel, mille on välja andnud raviasutus (naistenõuandla, sünnitusmaja, haigla sünnitusosakond, polikliinik, ambulatoorium).

33. Naistöölisele ja -teenistujale, kes vastavas ettevõttes või asutuses on töötanud pidevalt vähemalt kolm kuud (varem kindlaksmääratud seitsme kuu asemel), antakse rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal abiraha riikliku sotsiaalkindlustuse summadest kehtiva seadusandlusega kindlaksmääratud ulatuses.

34. Ettevõtete ja asutuste juhatajad on kohustatud rasedatele naistele andma korralist puhkust, ajaldades seda rasedus- ja sünnituspuhkusele.

35. Rasedaid naisi — naistöölisi ja -teenistujaid — alates raseduse neljandast kuust ületunnitööd teha ei lubata.

36. Naist — naistöolist ja -teenistujat —, kellel on rinnalaps, lapse imetamise perioodil öötööd teha ei lubata.

41. Lapse sündimise puhul, kelle ema või isa töötab palgalisena või on käsitöönõudliku koöperatsiooni liige, makstakse lastevanematele riikliku sotsiaalkindlustuse summadest või koöperatiivsete artellide vastastikuse abistamise kassadest vastsündinule pesukomplekti muretsemiseks ühekordset abiraha 120 rubla (45 rubla asemel, mida maksti enne 8. juuli

1944. a. seadluse andmist) ning lapse toitmise abiraha 90 rubla¹.

Nimetatud abiraha makstakse siis, kui lapse ema või isa on vastavas ettevõttes, asutuses või artellis töötanud vähemalt kolm kuud ja kui abiraha nõudva lapsevanema töötasu ei ületa 400 rubla².

Kahe ja rohkem lapse sündimise puhul makstakse ühekordset abiraha nimetatud ulatuses igalt lapselt.

Abiraha makstakse välja, kui lapsevanemad esitavad lapse sünnitunnistuse ja töökohast antud palgatõendi.

43. Vabastatakse 50% ulatuses maksust laste ülalpidamiseks lastesõimedes ja -aedades lastevanemad:

kellel on kolm last ja kes teenivad kuni 400 rubla kuus;

kellel on neli last ja kes teenivad kuni 600 rubla kuus;

kellel on viis või rohkem last, vaatamata teenistuse suuru-
sele.

Nende soodustuste saamiseks esitavad lastevanemad töökohast saadud tõendi töötasu suuruse kohta ning majavalituse või külanõukogu tõendi laste arvu kohta.

44. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse § 4 alusel on vallasemal õigus paigutada oma laps enda soovil lastekasvatusasutusse (lastekodusse või kasvatusmajja), kus ta peetakse ülal ja kasvatatakse täielikult riigi kulul.

Vallasemal on õigus oma last lastekasvatusasutusest tagasi võtta, et teda ise üles kasvatada.

Vallasema, kes soovib oma last paigutada lastekasvatusasutusse, esitab selle kohta avalduse rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele, kes teeb korralduse lapse ülalpidamiseks ja kasvatamiseks lastekasvatusasutusse vastuvõtmiseks.

Lapse paigutamise puhul lastekasvatusasutusse on ema kohustatud lastekasvatusasutuse juhatajale esitama isikliku abirahasaamise raamatu, kuhu lastekasvatusasutuse juhataja märgib lapse lastekasvatusasutusse vastuvõtmise päeva. Kui

¹ NSVL RKN 1. augusti 1945. a. määrusega („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1945, nr. 7, § 88) on lapse toitmise abiraha suurendatud 90 rublalt 180 rublale.

² NSVL RKN 14. veebruari 1947. a. määrusega on kehtestatud, et kui laps on sündinud pärast 1. jaanuari 1947, makstakse riikliku sotsiaalkindlustuse summadest abiraha, kui abiraha taotleva lapsevanema kuuteenistus ei ületa 500 rubla.

vallasema võtab oma lapse lastekasvatusest tagasi, märgib lastekasvatuse juhataja samuti ema isiklikku raamatusse lapse lastekasvatusest väljakirjutamise päeva.

Juhul, kui vallasemal on peale lastekasvatuse asu-
vate laste veel teisi lapsi, teeb rajooni või linna töörahva
saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse emale määratud abi-
raha muutmise kohta vastavalt ema ülalpidada jäänud laste
arvule.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1944, nr. 11, § 162)

**Ametitühingu-organisatsioonide tööst seoses NSVL Ülemnõu-
kogu Presiidiumi seadlusega „Riikliku abi suurendamisest
rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade-
ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisse-
seadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali
„Emamedal“ asutamisest“**

UAKN Presiidiumi määrus 14. juulist 1944

Määratu suure rahulduse ja tänuga võttis nõukogude rah-
vas vastu NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse „Riikliku
abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja val-
lasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime
„Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali
„Emamedal“ asutamisest“.

See sotsialistliku riigi uus seadus annab selget tunnistust
bolševike partei ja Nõukogude riigi hoolitsusest rahva materi-
aalse heaolu eest, laste ja emade eest.

Nõukogude riik on alati üles näidanud suurimat hoolitsust
laste ja emade eest, perekonna kindlustamise eest, ta on and-
nud suuri summasid töötajale materiaalse abi andmiseks,
laste ülalpidamiseks ja kasvatamiseks.

Nõukogude võimu ajal on tehastes ja vabrikutes, transpor-
dis, sovhoosides ja asutustes välja arendatud laialdane laste-
sõimede, lasteaedade, mängumurude ja teiste miljoneid lapsi
teenindavate asutuste võrk.

Isamaasõja päevil, Nõukogude armee ajalooliste võitude
päevil saksa fašistlike rööv vallutajate üle vastu võetud
NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadlus

annab tunnistust sellest, et Nõukogude riik rasketes sõjaoludes ei väsinud hoolitsemast miljonite emade materiaalse olukorra edasise parandamise eest, meie laste kasvatuse edasise parandamise eest.

Nõukogude riigi uus seadus esitab ametiühingu-organisatsioonidele nende naistöötajate ja -teenistujate ning laste teenindamise töös uusi, veel suuremaid nõudeid.

UAÜKN Presiidium m ä ä r a b :

1. Kohustada ametiühingu-organisatsioonide läbi viima massilist selgitustööd tööliste ja teenistujate hulgas NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse tähtsusest, naistöötajatele ja -teenistujatele seadlusega kehtestatud õigustest, Nõukogude valitsuse abinõudest naiste ja laste materiaalse olukorra ja elutarbeline teenindamise edasiseks parandamiseks.

2. Kohustada ametiühingute kesk- ja kätiskomiteid aktiivselt lülituma rahvakomissariaatide ja ettevõtete juhatajate töösse abinõude väljatöötamise alal lastesõimede ja lasteaedade, rinnalaste toitmise tubade ja naiste isikliku hügieeni tubade jne. võrgu laiendamiseks.

3. Kohustada ametiühingute kesk- ja kätiskomiteid:

a) seadma sisse pidev kontroll selle üle, kuidas täidetakse seadusi rasedate naiste tööpäeva, rasedatele ning imetavatele naistele ületunni- ja öötöö keelamise ning kuni 8-aastasi lapsi omavatele naistele garanteeritud iganädalaste puhkepäevade võimaldamise kohta;

b) jälgima, et ettevõtete ja asutuste juhatajad rasedate naiste rasedus- ning sünnituspuhkusega liidaksid nende korralise puhkuse;

c) kontrollima töötavate lastesõimede ja lasteaedade, imikute toitmistubade ja naiste isikliku hügieeni tubade, naiste duširuumide, käimlate ja riietusruumide seisukorda ning võtma tarvitusele abinõud esinevate puuduste kiiremaks kõrvaldamiseks.

4. Kohustada sotsiaalkindlustuse nõukogusid kindlustama naistele seadlusega kehtestatud rasedus- ning sünnituspuhkust ja maksma seadusega ettenähtud ulatuses abiraha vastasündinuile esemete muretsemiseks ning imikute toitmiseks.

6. Kohustada ametiühingute kesk- ja kätiskomiteid seadma sisse kontroll õige tasuvõtmise üle lastevanemalt,

kelle lapsed asuvad lasteaedades ja -sõimedes, ning selle üle, et rangelt täidetakse seadust, mis määrab kindlaks üksikute lastevanemate rühmade vabastamise tasust 50% ulatuses.

8. Kohustada ametiühingute kesk- ja käitiskomiteid aktiivsele ametiühingutööle veel ulatuslikumalt kaasa tõmbama naistöölisi ning -teenistujaid, eriti nende küsimuste lahendamiseks, mis ametiühingu-organisatsioonide ees seisavad seoses NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadlusega.

9. Eesmärgiga, tugevdada rasedate naiste ning esijoones vallaliste naiste ja nõrga tervisega imetavate emade tervist, organiseerida NSVL suurtes linnades ja tööstuskeskustes erilised puhkekodud, mille väljaarendamise plaani kinnitamine teha ülesandeks ÜAUKN-le.

(„Trud“ 21. juulist 1944)

Naiste tööst 8. märtsil

NSVL RKN määrus 4. märtsist 1941

Kinnitada järgnev ÜAUKN määruse projekt:

Seoses naistööliste ja -teenistujate ettepanekute saabumisega selle kohta, et naised 8. märtsil töötaksid terve tööpäeva, Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu määrab:

Toetada naistööliste ja -teenistujate initsiatiivi ja määrata, et 8. märtsil peavad naised töötama terve tööpäeva.

(„ÜAUKN Bülletään“ 1941, nr. 3)

2. ALAEALISTE TÖÖ

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 129

129. Naisi ja alla kaheksateistkümnepäevase vanuseid isikuid on keelatud tööle rakendada eriti raskeis ja tervisele kahjulikes tootmistes.

Eriti raskete ja tervistkahjustavate tööde nimestiku, samuti raskuste kandmise ülemmäärad määrab... alaealistele eraldi kindlaks Töö RK kokkuleppel ÜAUKN-ga¹.

¹ Nende tööde nimestik, kus on keelatud kasutada alla 18-aastaste isikute tööjõudu, on lisatud NSVL Töö RK 13. oktoobri 1932. a. määruse „Alaealiste tööjõu kasutamisest“ („NSVL Töö RK Teataja“ 1932, nr. 28—29) juurde. Nimestikus on tehtud muudatusi.

16-aastaseks saanud tööliste ja teenistujate ületunni- ja öötööst ning puhkuse kestusest

NSVL RKN määrus 12. juulist 1940

Kooskõlas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse §-ga 1 „Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töönalale ja tööliste ning teenistujate omavolilise lahkumise keelust ettevõttest ja asutusest“, NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

Määrata, et 16-aastaseks saanud töölisi ja teenistujaid lubatakse ületunni- ja öötöödele üldistel alustel, kusjuures nad kasutavad sama kestusega puhkust nagu kõik teised töölisel ja teenistujad.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogus“
1940, nr. 18, § 438)

NSVL Töö RK poolt 30. aprillil 1930 kinnitatud korraliste ja lisapuhkuste eeskirjade p. 9

Alaealistele töötajatele, kes puhkusele õiguse tekkimise päevaks ei ole veel saanud 18-aastaseks¹, samuti vabriku- ja mäetööstus-koolide ning massiliste kutsealade koolide õpilastele antakse korralist puhkust ühe kalendrikuu ulatuses (näit. 5. juunist kuni 5. juulini), kuid mitte vähem kui 24 tööpäeva.

Kui aga neid alaealisi või kooliõpilasi lastakse kehtiva korra kohaselt töötada tervistkahjustavil ja ohtlikel töödel, mis on loeteldud Töö RK nimekirjades, antakse neile korralist puhkust kokku poolteise kalendrikuu ulatuses, kuid mitte vähem kui 36 tööpäeva.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1930, nr. 13)

¹ Vt. NSVL RKN 12. juuli 1940. a. määrus samal leheküljel.

Käitistes töötavate alaealiste kultuurilise ja elutarbelise teenindamise ning töökaitse kohta¹

Ametiühingu-organisatsioonid on kohustatud ettevõtete administratsiooni nõudma alla 16-aastaste alaealiste puhkuste kindlate graafikute väljatöötamist, seades sisse range kontrolli neist graafikutest kinnipidamise üle ja taotlema alaealistele puhkuste andmist ajavahemikul juunist kuni oktoobrini ning peamiselt just suvel.

Käitiskomiteedele on pandud ette laialdaselt arendada klubides, suveaedades, staadionidel ja veejaamades alaealiste päevast ja öhtust teenindamist ajal, kui alaealised viibivad korralisel puhkusel, korraldama neile pidusid, kontserte, loenguid, ettekandeid, massmänge ja sportlikke üritusi.

Sekretariaat võttis teatavaks, et elektrimasinaehitustööstuse, autotööstuse, keskmasinatööstuse, transpordimasinatööstuse, lõunarajoonide kalatööstuse ja trikotaažitööstuse tööliste ametiühingute keskkomiteed on organiseerinud eripuhkekodud alaealistele.

Kõigile tööstuse ja transpordi töölisi teenindavaile ametiühingute keskkomiteedele on tehtud ettepanek võtta koos majandusorganitega tarvitusele abinõud puhkekodude organiseerimiseks alaealistele.

UAÜKN Sekretariaat tegi ametiühingute kesk-, oblasti- ja käitiskomiteedele ettepaneku, anda eriravi vajajaile tuusikuid sanatooriumidesse ja võtta tarvitusele abinõud, et alaealised, kelle tervislik seisukord seda nõuab, viidaks üle kergemale tööle.

Tuusikuid puhkekodudesse ja sanatooriumidesse anda alaealistele tasuta.

UAÜKN Sekretariaat kohustas töökaitseosakonda kindlustama tehniliste inspektorite ja töökaitsekomisjonide kontrolli kõvendamist alla 16-aastaste alaealiste tööpäeva kestuse üle ning alaealiste öö- ja ületunnitöödele rakendamist keelava seaduse täitmise üle.

(„Trud“ 4. juulist 1944)

¹ UAÜKN 30. juuni 1944. a. määruse sisu.

Alaealiste töökaitse

NSVL tööseadusandlus kaitseb hoolikalt noorte tööliste tööd. Kontrollimisel tehti kindlaks üksikuid nende seaduste rikkumise fakte. Mõnedes ettevõtetes rakendatakse alaealisi ületunnitööle, neile ei anta seadusega kindlaksmääratud puhkusi jne.

NSV Liidu prokurör, tegelik riigi õigusnõunik sm. K. P. Goršenin pani ette¹ liidu- ja autonoomsete vabariikide, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide prokuröridele, samuti raudtee- ja veetranspordi sõjaprokuröridele rangelt valvata alaealiste töökaitseseaduste täpse täitmise järele.

Kõigile prokuröridele on kästud luua alatine side ametiühingu-organisatsioonidega ja tööinspektoritega, nende avalduste põhjal viivitamata kontrollida seaduserikkumise fakte ning viimaste tõeksosutumisel võtta süüdlased karmile vastutusele.

Vastutusele karistusemääraga kuni kohtu alla andmiseni tuleb võtta ka ettevõtete ametiisikuid, kes alaealiste tööliste elutingimustesse suhtuvad bürokraatlikult.

(TASS)

(„Trud“ 24. juulist 1945)

¹ 16. juulil 1945. a. käskkirjaga nr. 157 „Järelevalvest alaealiste töökaitseseaduste täitmise üle“.

VIII. TOOKONFLIKTIDE LÄBIVAATAMISE KORD

★

**Ametiühingute töö parandamisest tööliste ja teenistujate
kaebuste ning avalduste läbivaatamise alal**

UAUKN Presiidiumi määrus 23. oktoobrist 1945

(Väljavõtte)

Tööliste ja teenistujate avalduste ning kaebuste õigeaegsel ja õigel lahendamisel ametiühingu-organisatsioonide poolt on suur poliitiline tähtsus.

Ametiühingu-organisatsioonid on kohustatud suhtuma iga neile esitatud kirjaliku või suulise kaebuse läbivaatamisesse erilise tähelepanuga.

Ometi on kontrollimisel kindlaks tehtud, et paljudes ametiühingute kesk-, oblasti- ja kaitiskomiteedes ei osutata ametiühinguliikmete kaebuste ja avalduste läbivaatamisele vajalikku tähelepanu.

Mõned ametiühingu-organisatsioonid võitlevad nõrgalt tööliste ja teenistujate seaduslike õiguste rikkumiste vastu ega võta vastutusele isikuid, kes on süüdi tööseaduste mittemittemises.

UAUKN Presiidium määrab:

1. Pidada täiesti lubamatuks formaalset-bürokraatlikku suhtumist töötajate kaebuste ja avalduste läbivaatamisesse, mis on avastatud paljudes ametiühingu-organisatsioonides, eriti raskemasinaehituse, keskrajoonide tööstusliku ehitustöö, raudtee ja metroo ehitustöö, paberitööstuse ja orgaanilise keemia tööstuse tööliste ning Siberi ja Ida meditsiinilisanitaarsel tööalal töötajate ametiühingute keskkomiteedes.

Nõuda ametiühingu-organisatsioonide töötajailt hoolast ja tähelepanelikku suhtumist tööliste ja teenistujate vajadustesse ning tarbeisse ja nende poolt esitatavate kaebuste ning avalduste õigeaegset ja õiget lahendamist.

2. Hoiatada ametiühingu-organisatsioonide keskkomiteede esimehi, et nad on kohustatud isiklikult läbi vaatama kõik ametiühingu keskkomiteesse saabuvad tööliste ja teenistujate

kaebused ning avaldused, millede õigeaegse ja õige läbivaatamise eest nad kannavad personaalset vastutust.

3. Kohustada ametiühingute keskkomiteede esimehi kümnepäevase tähtaja jooksul keskkomiteede presiidiumide istungeil läbi arutama küsimus töötajate kaebuste ja avalduste läbivaatamise praktikast ametiühingu keskkomitees ning võtma tarvitusele abinõud puuduste kõrvaldamiseks ses asjas.

Edaspidi regulaarselt analüüsida ametiühingute keskkomiteedesse saabuvate kaebuste ja avalduste iseloomu, teha nende analüüsi alusel järeldused ametiühingu-allorganisatsioonide töö kohta ja võtta tarvitusele abinõud selle töö parandamiseks.

4. Kohustada ametiühingute keskkomiteid 1945. aasta novembri-detsembri jooksul läbi viima massilise kontrolli kaebuste ja avalduste läbivaatamise üle ametiühingute vabariiklikes, oblasti-, rajooni- ja käitiskomiteedes ning edaspidi süstemaatiliselt kontrollima seda ametiühingu-organisatsioonide töö tähtsamat osa. Massilise kontrolli tulemused läbi arutada ametiühingute keskkomiteede presiidiumide istungeil.

Kohustada ametiühingute keskkomiteid regulaarselt presiidiumi istungil ära kuulama üksikute ametiühingute vabariiklike, krai-, oblasti- ja käitiskomiteede aruanded oma tööst töötajate kaebuste ja avalduste läbivaatamise alal.

5. Kohustada ametiühingute keskkomiteede esimehi praktiseerima vastutavate töötajate väljasõite kohtadele ametiühinguliikmete kaebuste ja avalduste asjas nende kaebuste ja avalduste õigeks ning kiireks rahuldamiseks.

Kohustada ametiühingu-organisatsioone tõmbama laialdaselt ametiühinguaktiivi töösse töötajate kaebuste ja avalduste läbiarutamiseks.

6. Kohustada ametiühingute keskkomiteid läbi vaatama kaebusi ja avaldusi, mis puudutavad töötajate õiguste rikkumisi, presiidiumi istungeil. Isikuid, kes rikuvad seadust, võtta vastutusele.

7. Keelata ametiühingu-organisatsioonidel vastama kaebustele ja avaldustele formaalsete ning trafareetsete selgitustega, arvestamata küsimuse või kaebuse konkreetset sisu. Ametiühingu-organisatsioonid on kohustatud kõigile neile esitatud kaebustele ja küsimustele andma selged ja põhjalikud sisulised vastused.

Kaebuste edasisaatmist teistesse organisatsioonidesse lubada ainult neil juhtumel, kui ilma mingite täiendavate asjaolude kontrollimiseta ja selgitamiseta pole kaebust võimalik lahendada.

Ametiühingute keskkomiteede poolt saadetakud teated töölistele ja teenistujatele nende kaebuste ja avalduste läbivaatamise tulemuste kohta peavad kandma ametiühingu keskkomitee esimehe, tema äraolekul aga keskkomitee sekretäri allkirja.

8. Kohustada ametiühingu-organisatsioone otsustavalt võitlema kaebuste ja avalduste läbivaatamisel ilmnevate töölistesse ja teenistujaisse ettevõtete juhatajate, osakondade juhatajate, elamu-elutarbeliste osakondade, kaadriosakondade, arveldusjaoskondade, töölisvarustamise osakondade töötajate ning sööklate, kaupluste juhatajate jt. poolt hooletu, jämeda või halvustava suhtumise juhtumite vastu.

Ametiühingu-organisatsioonid peavad lohaka majandamise ja kuritarvituste juhtumite avastamisel võtma süüdlased selles vastutusele, võtma tarvitusele abinõud säärase juhtumite edaspidiseks vältimiseks ja teatama sellest peavalitsustele ning rahvakomissariaatidele, vastavil juhtumel aga andma materjalid üle prokuratuuri organeile.

9. Kohustada ametiühingute kesk-, vabariiklikke, oblasti-, rajooni- ja kätiskomiteid sisse seadma erikaustad (raamatud) saabuvate kaebuste ja avalduste registreerimiseks ning neis kaustades märkida iga kaebuse või avalduse kohta avalduse esitaja perekonna-, ees- ja isanimi ning aadress; palve või kaebuse sisu; selle kättesaamise aeg; missugused abinõud on tarvitusele võetud; kuhu on saadetud vastus.

Vastutus ametiühingute keskkomiteedesse saabuvate avalduste ja kaebuste registreerimise kausta õige pidamise eest panna keskkomiteede sekretärile, vabariiklikes, oblasti-, rajooni- ja kätiskomiteedes aga — nende komiteede esimeestele.

10. Kohustada ajalehe „Trud“ toimetajat... süstemaatiliselt valgustama ajalehe veergudel küsimusi, mis puudutavad töötajate kaebuste ja avalduste ametiühingu- ja majandusorganisatsioonide poolt läbivaatamise praktikat, avastades selle praktika puudusi ning paljastades töötajate tarbeisse bürookraatliku suhtumise juhtumeid.

(„Trud“ 1. novembrist 1945)

1. HINDE-VAIDEKOMISJONID

Hinde-vaidekomisjonide tööst

ÜAUKN määrus 26. juulist 1946

Rea ettevõtete ja asutuste hinde-vaidekomisjonide töö kontrollimise tagajärjel tegi ÜAUKN kindlaks, et enamikus revideeritud ettevõttest ja asutustest hinde-vaidekomisjonid tegelikult ei tööta ja töölised sageli ei tea hinde-vaidekomisjoni olemasolust ettevõttes. Paljudes osakondades ei ole hinde-vaidekomisjone moodustatudki. (Moskva piduritehas, 1. sitsitrukkimisvabrik, tehas nr. 632 jt.)

1946. aasta viie kuu jooksul pole Moskva piduritehase hinde-vaidekomisjoni saabunud ainustki avaldust, Moskva Frunze-nimelises puuvillavabrikus vaatas hinde-vaidekomisjon läbi ainult ühe avalduse, puuvillakombinaadis „Trjohgornaja Manufaktura“ vaatas hinde-vaidekomisjon läbi neli avaldust.

Hinde-vaidekomisjonid ei pea kinni seadusega määratud kolmepäevasest tähtajast avalduste arutamiseks: tehase nr. 40 hinde-vaidekomisjon vaatas läbi naistöölise sm. Jevgrafova avalduse 69 päeva pärast, sm. Mjasnikovi avalduse — 36 päeva pärast. Tehases nr. 624 vaadati sm. Krössanova avaldus läbi peaaegu 3 kuu pärast.

Esineb juhtumeid, et hinde-vaidekomisjonid teevad otsuseid, mis on vastuolus tööseadusandlusega. Tehases nr. 632 (osakond nr. 8) viidi 6. kategooria praakija sm. Tšuprjajeva üle teise osakonda sirutamismasina õpilaseks hoolimata tema vastuvaidlusest. Osakonna ja tehase hinde-vaidekomisjonid tunnistasid selle üleviimise õigeks.

Maikopi õlletehases vallandati sm. M. V. Petunina, kioski-töötaja, nagu õleks ta rikkunud kaubahoiu-eeskirju. Hinde-vaidekomisjon ei tunginud sm. Petunina kaebuse sisse ja tunnistas tema vallandamise õigeks. Tegelikult aga oli sm. Petunina ajutiselt viidud üle teisele tööle, ta ei saanud seega vastutada kauba säilitamise eest, ja kauba rikkumine ei sündinud tema süü tõttu.

Mõnes ettevõttes eksitakse eeskirja vastu, mille kohaselt hinde-vaidekomisjoni koosseisu peab kuuluma töölispoole poolt palgakomisjoni esimees või esimehe asetäitja („Dünamo“ tehas, Istomkino puuvillavabrik).

Paljud (puuvillatööstuse, keskrajoonide raudteede, transpordi-masinaehituse, villatööstuse) ametiühingute keskkomiteed alahindavad hinde-vaidekomisjonide tööd ja juhivad neid halvasti ega instrueeri hinde-vaidekomisjonide liikmeid.

Mõnedes ametiühingute keskkomiteedes ei arutata kaebusi hinde-vaidekomisjonide otsuste peale presiidiumi istungeil, vaid töö korras (keskrajoonide musta metallurgia, elektrimasi-naehitustööstuse, lõunarajoonide tööstusliku ehitustöö tööliste ametiühingu keskkomitee).

UAKN Sekretariaat m ä ä r a b:

1. Kohustada ametiühingute keskkomiteid lühima aja jooksul organiseerima hinde-vaidekomisjonide töö ettevõtteis ja asutustes.

2. Kohustada käitiskomiteid kindlustama ühe kuu jooksul hinde-vaidekomisjonide organiseerimine kõigis osakondades, kus on osakonnakomiteed, sisse seadma käitiskomitees ja igas osakonnakomitees kõigi hinde-vaidekomisjoni saabuvate kaebuste ja avalduste arvelevõtmine saabumise kuupäeva ja nende läbivaatamise kuupäeva märkimisega ja korraldama range järelevalve hinde-vaidekomisjonides avalduste arutamise õigsuse ja määratud kolmepäevasest tähtajast kinnipidamise üle.

3. Kohustada ametiühingute kesk-, oblasti- ja käitiskomiteid jälgima, et hinde-vaidekomisjonid vaataksid läbi tööliste ja teenistujate avaldused ning kaebused töönormide, hinnete ja tariifsete tasumäärade ebaõige rakendamise, praagi ja tööseisakute eest tasu maksmise, töötasust ebaõige kinnipidamise, teisele tööle üleviimise ebaõigsuse, korraliste ja lisapuhkuste mittevõimaldamise, eririietuse ja eritoidu mitteväljaandmise, määratud lühendatud tööpäeva rikkumise ja muude hinde-vaidekomisjonide põhimääruses ettenähtud küsimuste kohta.

4. Kohustada ametiühingute keskkomiteid läbi vaatama tööliste ja teenistujate kaebused hinde-vaidekomisjonide otsuste peale ametiühingute oblasti. (krai-), vabariiklike komiteede presiidiumide istungeil, nende komiteede puudumisel aga ametiühingute keskkomiteede presiidiumide poolt; kaebused ametiühingute oblasti. (krai-), vabariiklike komiteede otsuste peale tuleb läbi vaadata ametiühingute keskkomiteede presiidiumide istungeil.

5. Juhtumeil, kui hinde-vaidekomisjonide otsuste sundtäitmine osutub vajalikuks, peab vormikohaste tunnistuste väljandmine toimuma ametiühingute oblasti- (krai-) või keskkomiteede poolt.

6. Kohustada ametiühingute kesk-, oblasti- (krai-) ja käitiskomiteid regulaarselt teostama hinde-vaidekomisjonide liikmete instrueerimist ja organiseerima neile kursused ja seminarid tööseadusandluse õppimiseks.

7. Paluda ministeeriume ja keskasutusi anda ettevõtete direktoreile ja asutuste juhatajaile juhendid hoolsamaks ja tähelepanelikumaks suhtumiseks tööliste ja teenistujate kaebustesse ja avaldustesse, hinde-vaidekomisjonidesse alatiste esindajate määramiseks isikuist, kes on kompetentsed lahendada koos töölispoole esindajatega küsimusi, mis kuuluvad hinde-vaidekomisjonide tegevusalasse, ja hinde-vaidekomisjonide tehnilise teenindamise (asjaajamise, toimikute säilitamise) organiseerimiseks.

Hinde-vaidekomisjonide põhimäärus

Kinnitatud NSVL Töö RK poolt 12. detsembril 1928

(Väljavõtte)

I. Hinde-vaidekomisjonide moodustamine

1. Hinde-vaidekomisjonid moodustatakse võrdsel arvul tööandja ja ettevõtte või asutuse tööliste ning teenistujate komitee esindajaist (käitiskomitee jms.).

2. Tööliste ja teenistujate komitee puudumise korral ettevõttes või asutuses moodustatakse hinde-vaidekomisjonid tööliste ja teenistujate rühmakomitee juures (rühma hinde-vaidekomisjonid) koosseisus rühmakomitee esindaja ja selle tööandja esindaja, kes on osaliseks antud konfliktis.

3. Tööliste ja teenistujate iseseisva või rühmakomitee puudumise korral moodustatakse hinde-vaidekomisjon vastava ametiühingu rajooniorgani juures koosseisus selle organi esimees ja see tööandja, kes on osaliseks antud konfliktis (2. detsembri 1930. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 1—2).

5. Mõlema poole esindajate arv hinde-vaidekomisjonis määratakse kindlaks kokkuleppel ametiühingu ja tööandja vahel.

Pooled teatavad aegsasti teineteisele kirjalikult nende poolt määratud esindajate perekonnanimed ja nende volituste tähtajad ning teatavad ka järgnevaist muudatustest nende koosseisus.

6. Esimees ja sekretär hinde-vaidekomisjoni istungi pidamiseks määratakse poolte poolt kordamisi. Seejuures ei või esimehe ja sekretäri kohustusi ühel ja samal istungil täita ühe poole esindajad.

7. Igal hinde-vaidekomisjoni istungil määravad pooled järgneva istungi esimehe ja sekretäri, kelle peale pannakse istungi kokkukutsumine ja päevakorra ning teiste materjalide ettevalmistamine istungiks.

8. Hinde-vaidekomisjoni tehnilist teenindamist (asjaajamist ja toimikute säilitamist) teostab ettevõtte või asutuse aparaat viimaste kulul.

II. Hinde-vaidekomisjonide funktsioonid

10. Hinde-vaidekomisjonide konfliktfunktsioonide hulka kuulub kõigi hagi iseloomuga töökonfliktide läbivaatamine, mis tekivad töötajate ja tööandja vahel tööseaduste, kollektiiv- ja töölepingute ning sisekorra-eeskirjade rakendamisel.

Tähendatud konfliktid võib anda nii hinde-vaidekomisjoni kui ka rahvakohtu töösessiooni¹. Ent kohuslikule läbivaatamisele hinde-vaidekomisjonis kui esimeses instantsis kuuluvad konfliktid järgnevates küsimustes:

a) teisele tööle üleviimine (olenemata selle tasu suuruselt) ja üleviimisega seotud töötasu säilitamine;

b) töötasu maksimine normide mittetäitmisel ja töötasu praagi eest;

c) vallandamine kõlbmatuse ja kohustuste mittetäitmise pärast, välja arvatud need, mis on mainitud § 12 p. a;

d) kompensatsioon töötajale kuuluva tööriista kasutamise eest;

¹ Vt. joonealune märkus lk. 227.

e) eririietuse ja eritoidu ning vastavail juhtumel nende eest rahalise kompensatsiooni andmine; lühendatud tööpäeva ja pikendatud puhkuse kohaldamine;

f) töötasu maksmine mitmesuguse kvalifikatsiooniga tööde täitmise eest asendamise korral;

g) töötasu seisaku korral;

h) töötasu tükitöö ettevalmistamise eest;

i) töötasu lõpetamata tükitöö eest;

j) mahaarvamine töötaja töötasust kahju eest, mis tema poolt on tööandjale tekitatud teenistuskohustuste täitmisel, — kõigil neil juhtumel, mille kohta on seadusega kindlaks määratud piirulatuslega vastutus ja pole kehtestatud asja läbivaatamine eranditult kohtu korras;

k) töötasu töölt kõrvaldamise aja eest;

l) rahalise kompensatsiooni maksmine andmata jäänud puhkuse eest;

m) töötasu suurus katseaja eest;

n) töötajale kuuluva preemia suurus;

o) ületunnitöö tasu;

p) vallandustoetuse maksmine, kui töötaja lõpetab töölepingu tööandja süü tõttu;

r) töötajate elutarbeliste vajaduste rahuldamine seoses kollektiiv- või töölepingus ettenähtud kohustuste mittetäitmisega (22. detsembri 1930. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 1—2).

11. Hinde-vaidekomisjon asub konflikti iseloomuga asjade läbivaatamisele asjasthuvitatud töötajate või tööliste ja teenistujate komitee avalduste põhjal, vastavail juhtumel ka tööandja avalduse põhjal.

Tööandja on kohustatud küsimuse esialgse kooskõlastamise korras enne vastava korralduse tegemist esitama hinde-vaidekomisjonile läbivaatamiseks: a) konfliktid riiklikes ettevõtetes ja asutuses tööle kõlbmatuse pärast vallandamise küsimuses; b) konfliktid muis ettevõtetes ja asutuses tööle kõlbmatuse ja kohustuste mittetäitmisel pärast vallandamise küsimustes; c) kõik § 10 p. j nimetatud konfliktid töötasust mahaarvamise küsimuses juhtumil, kui töötaja esitab avalduse mahaarvamise ebaseaduslikkuse või selle suuruse arvutuse ebaõigsuse kohta (27. juuni 1929. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 34—35).

12. Hinde-vaidekomisjonide kompetentsi ei kuulu:

a) nende isikute vallandamise ja ametisse ennistamise asjad, kellel on palkamise ja vallandamise õigus, samuti vastutavate töötajate vallandamise ja ametisse ennistamise asjad, kes kuuluvad kategooriasse, mis on loendatud NSVL Töö RK poolt kokkuleppel ÕAUKN-ga kinnitatud erinimekirjas, või vastavais nimekirjades, mis on kinnitatud liiduvabariiklike töö rahvakomissariaatide poolt kokkuleppel vabariiklike ametiühingute nõukogudega;

b) töötajatega ametiühingu nõudmisel töölepingute lõpetamise asjad;

c) töötasu riikliku normeerimise korras kehtestatud ameti palgamäärade, samuti personaalsete palgamäärade muutmise küsimused;

d) koosseisude määramise või muutmise küsimused;

e) konfliktid töötajate ja tööandjate vahel eluruumide andmise ja jaotamise, töötajate elutarbeliste vajaduste rahuldamise jne. alal, kui need ei järgne kollektiiv- ja töölepingus ettenähtud kohustusest;

f) rahvakohtu töösessioonis, lepituskojas või vahekohtus¹ lahendatud tööasjad, samuti need tööasjad, mis on nende organite läbivaatamisel;

g) alluvuse korras määratavate distsiplinaarkaristuste asjad, välja arvatud karistused, mis pannakse peale sisekorraeeskirjade rikkumise pärast;

h) hagi iseloomuga konfliktid, mis puudutavad neis ettevõtteis, asutustes ja majandeis töötavaid töölisi ja teenistujaid, kus pole ametiühinguliikmeid (eriti konfliktid, mis puudutavad töölisi ja üksikteenistujaid, kes ei ole ametiühinguliikmed).

Märkus. Käesoleva paragrahvi p. h mainitud konfliktid vaadatakse läbi rahvakohtu töösessioonide poolt (27. juuni 1929. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 34—35).

III. Hinde-vaidekomisjonidele avalduste esitamise tähtajad

13. Hinde-vaidekomisjonidele konfliktide läbivaatamise kohta avalduste esitamiseks määratakse järgnevad tähtajad:

¹ Vt. 2. jooneslune märkus lk. 149.

a) vallandamise, samuti § 10 p. j tähendatud töötasust mahaarvamiste küsimustes — 14 päeva;

b) ületunnitööde tasu küsimustes — 1 kuu;

c) kõigis muis küsimustes — 3 kuud (27. juuni 1929. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 34—35).

14. § 13 mainitud tähtajad arvutatakse:

a) palkajale kohustuste mittetäitmise pärast vallandamise asjades neis ettevõtteis ja asutustes, kus palkaja on kohustatud enne kooskõlastama vallandamise küsimuse hindevaidekomisjonis, — päevast, millal sooritati väärtegu, mis annab palkajale aluse vallandamise küsimuse algatamiseks;

b) vallandamise asjades, mis töötaja hindevaidekomisjonile esitab, — töötajale lõpparve esitamise päevast;

c) § 10 p. j tähendatud mahaarvamiste asjades — päevast, millal töötaja esitas avalduse mahaarvamise ebaseaduslikkuse või selle ebaõige suuruse kohta;

d) kõigis muis küsimustes — päevast, millal tekkis õigus vastava nõudmise esitamiseks, kusjuures rahaliste nõudluste puhul loetakse selle õiguse tekkimise päevaks seda päeva, millal pidi toimuma vastav väljamaksmine antud ettevõttes või asutuses üldkehtestatud väljamaksmise tähtaegade kohaselt (27. juuni 1929. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, lk. 34—35).

15. Hindevaidekomisjonid võivad võtta arutusele avaldusi, mis on esitatud § 13 näidatud tähtaegade möödumisel, neil juhtumel, kui tähtaeg on lastud mööda nende poolt mõjuvaiks tunnistatud põhjusil.

16. Mõjuvaiks põhjusiks tähtaja (§ 15) möödalaskmisel on:

a) töötaja haigus, mis vajas haigla-, sanatoorset või kuurordiravi;

b) viibimine puhkusel, mida anti karanteeni juures või haige perekonnaliikme eest hoolitsemiseks;

c) viibimine korralisel või lisapuhkusel;

d) töötaja viibimine vahi all;

e) töötaja viibimine komandeeringul;

f) töötaja kolimine seoses teisele tööle üleviimisega;

g) rahvakohtu kaasistuja kohuste täitmine;

h) sõjaväeteenistuse kohuste täitmine ameti- või töökoha säilitamise juhtumil;

i) töötaja osavõtt kongressidest, konverentsidest jne.;

j) ühenduse katkemine, mis takistab hinde-vaidekomisjoni poole pöördumist (uputus, lumetuisud jne.);

k) muud asjaolud, mis hinde-vaidekomisjoni otsusega tunnistatakse mõjuvaiks.

17. Aega, mille kestel mõjusid § 16 näidatud asjaolud, ei arvatata avalduse esitamiseks määratud tähtaegadesse (§ 13).

Juhtumil, kui tähtajast jääb pärast nende asjaolude möödumist vähem kui 7 päeva, pikendatakse see kuni 7 päevani.

IV. Hinde-vaidekomisjonide töökord

18. Üksikute töötajate nõudluste asjad vaadatakse hinde-vaidekomisjonides läbi ainult sel juhtumil, kui töötaja nõudlust ei rahuldatud tema või tööliste ja teenistujate komitee esindaja otsestel läbirääkimistel administratsiooniga.

19. Hinde-vaidekomisjoni esitatud avaldused vaadatakse läbi hiljemalt 3 päeva jooksul, arvates nende saabumisest.

20. Asjasthuvitatud töötajale tuleb õigeaegselt teatada tema asja hinde-vaidekomisjonis läbivaatamise päev sellise arvestusega, et ta saaks oma asja läbivaatamisest osa võtta.

21. § 9 tähendatud küsimustes, millel on üldine tähtsus, peavad poolte poolt esitatud ettepanekud olema seitse päeva enne istungit välja pandud silmapaistvatele kohtadele vastavais osakondades, töökodades, jaoskondades jm. asjasthuvitatud tööliste ja teenistujate informeerimiseks.

22. Hinde-vaidekomisjoni istungid toimuvad töövabal ajal. Istungite aeg määratakse käitiskomitee ja administratsiooni kokkuleppel.

Ettevõtteis ja asutustes, mis töötavad kahes ja kolmes vahetuses, tuleb iga istungi aeg, hinde-vaidekomisjoni koosseis ja antud istungil läbivaatamisele kuuluvate küsimuste nimekiri kindlaks määrata sellise arvestusega, et hinde-vaidekomisjoni töölispoole liikmed, kes pole ettevõttes või asutuses tööst vabastatud, samuti asjasthuvitatud töötajad, eksperdid ja tunnistajad saaksid viibida istungil neile töövabal ajal.

Materjali esialgne läbitöötamine hinde-vaidekomisjoni ülesandel hinde-vaidekomisjoni töölispoole liikmete poolt,

kes pole ettevõttes või asutuses tööst vabastatud, peab toimuma ainult töövabal ajal (21. mai 1931. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 14—15).

23. Asjade läbivaatamine, mis puudutavad üksikuid töötajaid, toimub hinde-vaidekomisjonis asjasthuvitatud töötajate juuresolekul, kui nad on istungile ilmunud.

Asjaarutamisel ja otsuse vastuvõtmisel hinde-vaidekomisjoni istungil võivad peale hinde-vaidekomisjoni liikmete viibida ainult isikud, kellele on lubatud alatiselt tema istungeist osa võtta.

24. Hinde-vaidekomisjonide liikmed, peale tööst vabastatud isikute, tunnistajad ja eksperdid antud ettevõtte või asutuse töötajate hulgast ning asjasthuvitatud töötajad mingit erilist tasu hinde-vaidekomisjoni istungeist osavõtu eest ei saa (21. mai 1931. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 14—15).

25. Hinde-vaidekomisjonis asja läbivaatamisel, millest on isiklikult huvitatud hinde-vaidekomisjoni liige, tuleb viimane asendada teise isikuga.

26. Asjasthuvitatud isik võib enne asja läbivaatamist esitada motiveeritud nõude ühe või teise hinde-vaidekomisjoni liikme taandamiseks kõnesoleva asja läbivaatamisest.

Küsimuse taanduse rahuldamisest lahendab: a) hinde-vaidekomisjoni töölispoole liikmete suhtes — tööliste ja teenistujate komitee; b) hinde-vaidekomisjoni administratiivpoole suhtes — administratsioon.

27. Sel juhtumil, kui asja läbivaatamisel hinde-vaidekomisjonis selguvad töötaja või palkaja teod, mida jälitatakse kriminaalkorras, ei panda konflikti läbivaatamine seisma, välja arvatud need juhtumid, kus otsus selle kohta võib oleneda vastava kriminaalasja lõpplahendusest.

28. Asjade läbivaatamisel hinde-vaidekomisjonis avastatud palkaja ebaseaduslikest tegudest, mis sisaldavad kuritegeliku lohaka majandamise, kasuhimu, omavoli või kahjuliku tegevuse tunnuseid, samuti süstemaatilisest tööseaduste rikkumisest palkaja poolt on hinde-vaidekomisjoni töölispool kohustatud teatama vastava tööliste ja teenistujate komitee kaudu prokuratuurile.

29. Hinde-vaidekomisjoni otsused võetakse vastu ainult poolte kokkuleppel (olenemata istungist osavõtnud liikmete

arvust mõlemalt poolt) ja omandavad kohusliku jõu pärast nende allakirjutamist vastava istungi esimehe ja sekretäri poolt.

30. ... Otsustes, millega sanktsioneeritakse töötajate vallandamine tööle kõlbmatuse ja, vastavail juhtumeil, kohustuste mittetäitmise pärast (§ 11), tuleb tingimata näidata tähtaeg, mille jooksul võib vallandamine järgneda. Kui töötaja ei vallandata selle tähtaja jooksul, kaotab hinde-vaidekomisjoni otsuse kehtivuse (27. juuni 1929. a. redaktsioonis — „NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 34—35).

31. Kõigis hinde-vaidekomisjoni otsuseis hagi iseloomuga rahaliste nõuete kohta tuleb näidata igale asjasthuvitatud töötajale kuuluv täpne summa.

Juhtumil, kui ei ole võimalik seda summat istungil kindlaks määrata, määrab hinde-vaidekomisjon tähtaja selle kindlakstegemiseks administratsiooni poolt.

33. Hinde-vaidekomisjon ei ole õigustatud tegema otsuseid, mis on vastuolus tööorgani poolt antud juhenditega järelevalve korras eelmise hinde-vaidekomisjoni otsuse tühistamise puhul kõnesolevas asjas.

34. Hinde-vaidekomisjonide otsused, millega kinnitatakse palkaja ebaseaduslikud korraldused, on kehtetud ega vabasta viimast vastavail juhtumeil vastutusest kriminaal-, distsiplinaar- või tsiviilkorras.

35. Hinde-vaidekomisjonide istungite protokollid koostatakse ligilisatud vormi kohaselt ja kirjutatakse alla istungil.

36. Hiljemalt kolme päeva jooksul hinde-vaidekomisjoni istungi päevast saadetakse:

a) pooltele (administratsioonile ja tööliste ning teenistujate komiteele) — istungi protokollid kinnitatud ära kirjad;

b) asjasthuvitatud isikuile — kinnitatud väljavõtted istungi protokollist.

Tähendatud dokumendid loetakse teadustuseks asja hinde-vaidekomisjonis läbivaatamise tagajärgedest.

37. Hinde-vaidekomisjonide otsused on lõplikud ega vaja kellegi kinnitamist.

38. Hinde-vaidekomisjonide otsused ei kuulu uuesti läbivaatamisele, välja arvatud juhtumid, kus niisuguse uuesti läbivaatamisega nõustuvad mõlemad pooled.

Uue otsuse puudumisel antud asja kohta jääb jõesse eelmine otsus.

39. Hinde-vaidekomisjonide otsused, mida palkaja pole täitnud vabatahtlikult, viiakse täide sundkorras (29. augustil 1928 NSVL KTK ja RKN poolt kinnitatud „Juhised töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbivaatamise kohta“, §§ 46—47 — „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1928, nr. 56, § 495).

40. Hinde-vaidekomisjonide otsuseid võib tühistada vastavalt „Põhimäärusele järelevalve kohta hinde-vaidekomisjonide, lepituskodade ja vahekohtute tegevuse üle“, mis on kinnitatud NSVL Töö RK poolt 12. detsembril 1928, nr. 724 („NSVL Töö RK Teataja“ 1928, nr. 51—52).

41. Asjad, mille kohta hinde-vaidekomisjonis ei saavutatud poolte kokkulepet, võib anda kindlaksmääratud korras läbivaatamiseks:

... b) hagi iseloomuga konfliktides (§ 10) — rahvakohtu töösessiooni.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1928, nr. 51—52)

Hinde-vaidekomisjonide istungite protokollide vormi kinnitamisest

NSVL Töö RK määrus 19. novembrist 1929

Hinde-vaidekomisjonide istungite protokollide vormi lihtsustamise eesmärgil NSVL Töö RK määras:

Kinnitada ligilisatud uues redaktsioonis hinde-vaidekomisjonide istungite protokollide vorm, mis on kooskõlastatud UAUKN-ga...

HINDE-VAIDekomISJONI ISTUNGI PROTOKOLL NR. ....

.....
(ettevõtte või asutuse nimetus, osakondade hinde-vaidekomisjonide jaoks ka osakonna nimetus)

..... 19 ... a.

Istungil viibisid:

1) otsustava hääleõigusega hinde-vaidekomisjoni liikmed:

tööliste poolt — sm-d .....

administratsiooni poolt — sm-d .....

2) nõuandva hääleõigusega — sm-d

Esimees

Sekretär

Jrk. nr.	Avalduse saabumise aeg	Töötajale (töötajaile) hindevaidekomisjoni istungi ajast teatamise aeg	Küsimusest huvitatud töötajate arv	Töötajale (töötajaile) hindevaidekomisjoni otsuse ärakirja kätteenmise aeg
1.	Kuulati:			
	Otsustati:			
2.	Kuulati:			
	Otsustati:			

M ä r k u s. Osas „Kuulati“ näidata, kelle poolt avaldus esitati ja selle sisu, rahaliste nõudluste puhul ka rahasumma suurus. Samas osas näidata veel, kas istungil viibisid asjast huvitatud töötaja (töötajad), ekspert ja tunnistajad ning nende tunnistuste lühike sisu.

Osas „Otsustati“: a) kokkuleppe saavutamise korral esitada hindevaidekomisjoni otsus, näidates selle täitmise tähtsaja, rahalise nõudluse korral aga ka täpse summa, mis kuulub sissenõudmisele; b) kui kokkulepet ei saavutatud, siis esitada poolte ettepanekud, ära märkides, et kokkulepet ei saavutatud.

Vasakpoolne külgriba jääb täitmata, seda kasutatakse kausta õmblemiseks.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 50)

Osakondade ja vahetuste hinde-vaidekomisjonide põhimäärus

Kinnitatud NSVL Töö RK poolt 9. detsembril 1931

(Väljavõtte)

1. Osakondade ja vahetuste hinde-vaidekomisjonid moodustatakse neis ettevõtte osakondades ning teistes osades või asutuste osades, kus on moodustatud osakonna- või vahetusekomitee.

2. Osakondade hinde-vaidekomisjonid moodustatakse ja nad töötavad ühiseil aluseil tehase, vabriku jms. hinde-vaidekomisjonidega vastavalt üldisele hinde-vaidekomisjonide põhimäärusele, mis on kinnitatud NSVL Töö RK poolt 12. detsembril 1928¹, käesolevas põhimääruses näidatud eranditega.

4. Üldise põhimääruse § 10 tähendatud hagi iseloomuga töövaidlused kuuluvad läbivaatamisele osakondade ja vahetuste hinde-vaidekomisjonides, välja arvatud vaidlused küsimustes:

- a) töötaja üleviimisest teisele tööle väljaspool antud osakonda;
- b) vallandamisest koosseisude koondamise tõttu;
- c) lühendatud tööpäeva rakendamisest ja puhkuse pikendamisest.

Vaidlused neis küsimusis vaatab läbi tehase hinde-vaidekomisjon.

5. ...Hagi iseloomuga töövaidlused, mida ei lahendatud osakonna või vahetuse hinde-vaidekomisjonis, võidakse asjasthuvitatud isikute poolt edasi anda rahvakohtu töösessiooni.

6. Osakonna ja vahetuse hinde-vaidekomisjonide otsused on lõplikud. Neid otsuseid võivad järelevalve korras tühistada tööorganid².

Otsuse tühistamise puhul võib tööorgan saata asja uueks läbivaatamiseks ... b) hagi iseloomuga töövaidlustes — samasse osakonna või vahetuse hinde-vaidekomisjoni või rahvakohtu töösessiooni.

¹ Vt. lk. 211.

² Vt. ÜAÜKN määrus 28. detsembrist 1934, lk. 223.

7. Osakonna ja vahetuse hinde-vaidekomisjonide istungid toimuvad mittetööajal.

Istungite aeg määratakse kindlaks kokkuleppel osakonnakomitee ja osakonna administratsiooni vahel.

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1931, nr. 34)

2. HINDE-VAIDKOMISJONIDE OTSUSTE TUHISTAMINE

Eeskirjad töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbivaatamise kohta

Kinnitatud NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN poolt

29. augustil 1928

(Väljavõtte)

35. Hinde-vaidekomisjonide otsused on ... lõplikud ega vaja kellegi kinnitamist.

Tähendatud otsuseid võivad tühistada ainult tööorganid järelevalve korras.

39. Avaldusi järelevalve korras hinde-vaidekomisjonide otsuste tühistamise kohta ... võivad pooled esitada 14-päevase tähtaja jooksul, arvates tehtud otsuse kohta teate saamise päevast ...

41. Tööorganid võivad omal algatusel (ilma poolte avalduseta otsuste tühistamise kohta) tühistada järelevalve korras hinde-vaidekomisjonide otsuseid ... ainult tingimusel, kui vastava otsuse tegemise päevast ei ole möödunud üle 3 kuu.

42. Hinde-vaidekomisjoni otsuse tühistamise korral võib tööorgan saata asja uueks läbivaatamiseks samasse hinde-vaidekomisjoni või rahvakohtu töösessiooni.

43. Avalduse esitamine hinde-vaidekomisjoni otsuse tühistamise kohta järelevalve korras ... ei pane selle otsuse täitmist seisma, välja arvatud need juhtumid, kui järelevalveorgan tunnistab otsuse seismapaneku asjaolude tõttu vajalikuks.

44. Juhtumel, kui hinde-vaidekomisjonide otsused on järelevalve korras tühistatud ... võib nende otsuste põhjal väljamakstud summasid töötajalt tagasi nõuda ainult tingimusel, kui tühistatud otsus põhines töötaja poolt esitatud võltsitud dokumentidel või tema poolt teatatud valeandmeil.

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogus“
1928, nr. 56, § 495)

Hinde-vaidekomisjonide otsuste ja tööinspektorite trahvimääruste peale esitatud kaebuste läbivaatamise korrast

ÜAÜKN määrus 28. detsembrist 1934

(Väljavõtte)

1. Osakondade hinde-vaidekomisjonide otsuste peale võib kaevata tehase hinde-vaidekomisjonile. Kui osakonna hinde-vaidekomisjoni otsuse peale esitatud kaebuse läbivaatamisel tehase hinde-vaidekomisjonis kokkulepet ei saavutata, loetakse osakonna hinde-vaidekomisjoni otsus jösse jäänuks.

2. Tehase hinde-vaidekomisjoni otsuste, samuti tema poolt tühistamata jäetud osakondade hinde-vaidekomisjonide otsuste peale võib kaevata sellele kõrgemalseisvale ametiühinguorganile, kes vahetult teenindab antud ettevõtet (... ametiühingu krai- (oblasti-) komitee ... keskkomitee)¹.

4. ...Krai- (oblasti-) komiteede ... otsuste peale ... võib kaevata ametiühingu keskkomiteele¹. Ametiühingu keskkomitee otsus on igal juhul lõplik ega kuulu edasikaebamisele.

5. Osakonna hinde-vaidekomisjoni otsuse peale tehase hinde-vaidekomisjonile esitatud kaebused tuleb läbi vaadata kahe päeva jooksul.

Kaebused hinde-vaidekomisjoni otsuse peale, mis on esitatud teistele organitele (§ 2—3), tuleb läbi vaadata kolme päeva jooksul.

6. Kaebused tööinspektorite trahvimääruste peale tööseadusandluse rikkumiste eest esitatakse sellele ametiühinguorganisatsioonile, kellele allub vastav inspektor (ametiühingu keskkomitee, ...krai- või oblastikomitee). Selle organisatsiooni otsus ei kuulu edasikaebamisele.

(„ÜAÜKN Billetään“ 1935, nr. 5—6)

¹ Vt. ÜAÜKN määrus 26. juulist 1946, p. 4, lk. 210.

3. HINDE-VAIDKOMISJONIDE OTSUSTE SUNDTÄITMINE

Hinde-vaidekomisjonide otsuste sundtäitmise korrast

NSVL Töö RK määrus 21. jaanuarist 1929

1. Hinde-vaidekomisjoni otsuste mittetäitmise korral tööandja poolt annavad tööorganid (§ 3) asjasthuvitatud töötajale või ametiühingule juhtumeil, kui otsustes on kindlaks määratud töötajale või ametiühingule väljamaksmisele kuuluv rahasumma, tunnistuse ligilisatud vormi „a“ järgi saadaoleva summa kättesaamiseks.

Tähendatud tunnistus omab täitelehe jõudu ja see esitatakse kohtutäiturile sissenõudmiseks sundkorras.

2. Hinde-vaidekomisjonide otsuste mittetäitmise korral tööandja poolt... annavad tööorganid (§ 3) asjasthuvitatud töötajale või ametiühingule juhtumeil, kui otsustes ei ole kindlaks määratud töötajale või ametiühingule väljamaksmisele kuuluv rahasumma, ainult tunnistuse ligilisatud vormi „b“ järgi käesoleva otsuse seaduspärasuse kohta.

Tähendatud tunnistus esitatakse rahvakohtu töösessioonile, kes kooskõlas hinde-vaidekomisjoni otsusega... määrab kindlaks töötaja või ametiühingu kasuks sissenõudmisele kuuluva rahasumma. Seejärel viiakse otsus täide sundkorras töösessiooni poolt väljaantava täitelehe järgi...

3. Tunnistused annab välja see tööorgan, kelle järelevalvele allub vastav hinde-vaidekomisjon¹...

4. Tööorgan võib, kui ta peab seda asjaoludest tingitult vajalikuks, tunnistuse väljaandmisest keelduda või täitmist juba väljaantud tunnistuse põhjal seisma panna järgnevail juhtumeil:

a) kui tööorganile on esitatud avaldus antud otsuse järelevalve korras tühistamiseks;

b) kui tööorgan soovib antud otsust omal algatusel järelevalve korras läbi vaadata.

Pealeselle on tööorgan kohustatud tunnistuse väljaandmisest keelduma või täitmist juba väljaantud tunnistuse põhjal seisma panema neil juhtumeil, kui kõrgemalt järelevalveorganilt on saadud selle kohta vastav erikorraldus.

5. Uheaegselt tunnistuse väljaandmisega otsustab tööorgan

¹ Vt. ÜAÜKN määrus 26. juulist 1946, p. 5, lk. 211.

küsimuse tööandja kriminaalvastutusele võtmise kohta, kes pole hinde-vaidekomisjoni otsust vabatahtlikult täitnud...

6. Avaldus tunnistuse väljaandmise kohta tuleb esitada (kirjalikus vormis) hiljemalt ühe kuu jooksul.

Tähendatud ühekuine tähtaeg arvutatakse töötajale või ametiühingule tehtud otsusest teatamise päevast. Kuid neil juhtumel, kui otsuses või hilisemas kokkuleppes töötaja või ametiühingu ja tööandja vahel kindlaks määratud otsuse täitmise tähtaeg möödub hiljem kui tehtud otsusest teatamise päeval, võib avalduse esitada ühe kuu jooksul, arvates tähendatud tähtaja möödumise päevast.

7. Tööorganid võivad võtta arutusele pärast § 6 näidatud ühekuise tähtaja möödumist esitatud avaldusi tunnistuse väljaandmise kohta neil juhtumel, kui tähtaeg on lastud mööda nende poolt mõjuvaiks tunnistatud põhjusil.

Tähtaja möödalaskmise põhjuste mõjuvus, samuti tähtaja arvutamise kord neil juhtumel, kui selle möödalaskmise põhjus on tunnistatud mõjuvaks, määratakse kohaldatult NSVL Töö RK poolt 12. detsembril 1928. a. nr. 722 all kinnitatud hinde-vaidekomisjonide põhimääruse §-le 16 ja 17 („NSVL Töö RK Teataja“ 1928, nr. 51—52).

8. Avaldused tunnistuste väljaandmise kohta tuleb tööorganil läbi vaadata hiljemalt seitsme päeva jooksul pärast nende saabumist.

Lisa
NSVL Töö RK 21. jaanuari 1929. a.
määruse § 1 juurde

Vorm „a“

19 ..... a. nr. ....

TUNNISTUS

Välja antud

.....
(asjasthuvitatud töötaja perekonna-, ees- ja isanimi
või ametiühingu nimetus)

.....
(ettevõtte või asutuse nimetus või tööandja perekonna-, ees- ja isanimi)
..... rbl. .... kop. suuruse

.....
summa saamiseks, mis kuulub väljamaksmisele
juures moodustatud

.....
(hinde-vaidekomisjon)

poolt ..... 19 ..... a. seaduslikult vastuvõetud
otsuse põhjal.

Käesolev tunnistus omab täitelehe jõu ja esitatakse kohtu-
täiturile sissenõudmiseks sundkorras.

Alus: NSVL KTK ja RKN poolt 29. augustil 1928 kinnitatud
„Eeskirjad töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku
läbivaatamise kohta“ § 46 („NSVL valitsuse seaduste ja kor-
ralduste kogu“ 1928, nr. 56, § 495).

(Pitser)

Allkiri: .....

Lisa

NSVL Töö RK 21. jaanuari 1929. a.
määruse § 2 juurde

Vorm „b“

..... 19 ..... a. nr. ....

TUNNISTUS

Välja antud .....

(asjasthuvitatud töötaja perekonna-, ees- ja isanimi
või ametiühingu nimetus)

selle kohta, et .....

juures moodustatud .....

(hinde-vaidekomisjon)

otsus: .....

(näidata otsuse sisu)

ei ole vastuolus seadusega.

Käesolev tunnistus esitatakse rahvakohtu töösessiooni
sissenõudmisele kuuluva summa kindlaksmääramiseks.

Alus: NSVL KTK ja RKN poolt 29. augustil 1928 kinnitatud
„Eeskirjad töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku
läbivaatamise kohta“ § 47 („NSVL valitsuse seaduste ja kor-
ralduste kogu“ 1928, nr. 56, § 495).

(Pitser)

Allkiri: .....

(„NSVL Töö RK Teataja“ 1929, nr. 6)

4. TÖÖKONFLIKTIDE LÄBIVAATAMINE RAHVAKOHTUS

Eeskirjad töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbivaatamise kohta

Kinnitatud NSVL KTK ja RKN poolt 29. augustil 1928

(Väljavõtte)

48. Rahvakohtu töösessioonides¹ kuuluvad läbivaatamisele palgalise töö rakendamisel tööseaduste, kollektiiv- ja töölepingute ning sisekorra-eeskirjade mittetäitmise või karistuste tabeli ebaõige kohaldamise tagajärjel tekkivad konfliktid juhtumeil:

a) kui kohuslikult hinde-vaidekomisjonis (§-d 12 ja 13) läbivaatamisele kuuluvat konflikti ei lahendatud tema läbivaatamisel hinde-vaidekomisjonis;

b) kui töötaja pöördus töösessiooni konfliktis, mis ei kuulu kohuslikult läbivaatamisele hinde-vaidekomisjonides (§ 14);

c) kui hinde-vaidekomisjoni otsus tühistati tööorgani poolt järelevalve korras (§ 21 p. b).

49. Töösessiooni pöördumisel ei ole kirjaliku hagiavalduse esitamine kohuslik.

50. Avalduste esitamiseks töösessiooni konfliktide läbivaatamise kohta määratakse järgnevad tähtajad:

a) vallandamisasjus, samuti kõigis teistes asjus, mis on näidatud § 48 p. a ja c — 14 päeva; b) kõigil teistel juhtumeil — 3 kuud.

51. § 50 näidatud tähtajad arvutatakse:

a) hinde-vaidekomisjonides mitte läbivaadatud vallandamisasjus — töötajale lõpparve esitamise päevast;

b) hinde-vaidekomisjonis läbivaatamisel lahendamata jäänud vallandamisasjus ja kõigis teistes hinde-vaidekomisjonis lahendamata jäänud asjus, — päevast, millal teatati otsuse mittesaavutamisest;

c) kõigis asjus, milles hinde-vaidekomisjoni poolt tehti otsus, kuid mis tühistati järelevalve korras — hinde-vaidekomisjoni otsuse tühistamisest teatamise päevast.

¹ Töösessioone praegu ei ole ja töökonflikte vaadatakse läbi rahvakohtus.

52. Töösessioonid võivad võtta läbivaatamisele hagiavaldusi, mis on esitatud § 51 näidatud tähtaegade möödalaskmisel, neil juhtumel, kui tähtaeg on lastud mööda nende poolt mõjuvaiks tunnistatud põhjustel.

53. Töösessioonide otsuste peale võivad pooled kaevata ja prokuratuur protesteerida kassatsioonikorras krai- (oblasti-) kohtusse, autonoomse vabariigi peakohtusse või rajoonidevahelisse kohtusse¹ 15 päeva jooksul otsuse tegemise päevast² (31. jaanuari 1931. a. redaktsioonis — „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ nr. 6, § 69).

55. Krai- (oblasti-) kohus, autonoomse vabariigi peakohtunik või rajoonidevaheline kohus jätab poolte kaebused või prokuratuuri protesti kas tagajärjeta või tühistab töösessiooni otsuse, saates asja töösessiooni teiskordseks läbivaatamiseks, või teeb otsuse asja sisu kohta (§ 56), või lõpetab asja (31. jaanuari 1931. a. redaktsioonis — „NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ nr. 6, § 69).

(„NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“
1928, nr. 56, § 495)

NSVL RKN, UK(b)P KK ja UAUKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja sel alal kuritarvituste vastu võitlemiseks“ § 4

Kui tööline või teenistuja vallandatakse ilma küllaldase aluseta, siis tasutakse sunnitud töölt puudumise aja eest keskmise palga suurus, kuid mitte rohkem kui 20 päeva eest, kusjuures ettevõtete ja asutuste administratsioon, käitiskomiteed ja hinde-vaidekomisjonid on kohustatud kaebused ebaõige vallandamise pärast läbi vaatama 3 päeva jooksul, arvates kaebuse saabumise päevast, kohtuorganid aga 5 päeva jooksul.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1939, nr. 1, § 1)

¹ Vastavalt seadusele NSVL, liidu- ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse kohta, mis võeti vastu NSVL Ülemnõukogu poolt 16. augustil 1938, moodustati autonoomseis vabariikides autonoomsete vabariikide ülemkohtud. See seadus rajoonidevahelisi kohtuid ette ei näe.

² Rahvakohtu otsuse peale kassatsioonikaebuse esitamise tähtajaks on määratud kümme päeva (vt. VNFSV TsPK, lk. 238).

Töolistele ja teenistujaile premiaaltasu väljamaksmise kohta esitatud hagide kohtulikust alluvusest kohtuorganeile

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus
13. novembrist 1941 nr. 43/27/u

Seoses kohtupraktikas tekkinud küsimusega tööliste ja teenistujate poolt premiaaltasu väljamaksmise kohta tööandjate vastu esitatud hagide kohtulikust alluvusest kohtuorganeile määrab NSV Liidu Ülemkohtu Pleenum anda kohtutele järgneva juhendi:

Vastavuses eeskirjadega töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbivaatamise kohta, mis on kinnitatud NSVL KTK ja RKN poolt määrusega 29. augustist 1928 („NSVL valitsuse seaduste ja korralduste kogu“ 1928, nr. 56, § 495), võib kohus võtta tööliste ja teenistujate poolt premiaaltasu väljamaksmise kohta tööandjate vastu esitatud hagsid oma menetlusse ainult neil juhtumel, kui preemia on perioodiliseks tasuks, mida tingib objektiivseile töönäitajaile põhinev töötasumaksmise süsteem, ja mis ei kannu ühekordse ergutustasu iseloomu.

Seejuures võib vaidlusi premiaaltasu suuruse kohta võtta kohtulikule läbivaatamisele ainult pärast nõudmise läbivaatamist hinde-vaidekomisjonis ja korras, mis on kehtestatud hinde-vaidekomisjonides eelläbivaatamisele kuuluvate töökonfliktide kohtuliku läbivaatamise kohta.

(„Sõjaaegsed seadusandlikud ja administratiiv-õiguslikud aktid“,
Jurizdat, 1942, lk. 81)

IX. PIDEV TÖÖSTAAŽ

NSVL RKN, UK(b)P KK ja UAUKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja sel alal kurnarvituste vastu võitlemiseks“ § 10

Ajutise töövõimetuse toetuste määramisel loetakse tööstaaž pidevaks ka sel juhtumil, kui tööline või teenistuja läks ühest ettevõttest või asutusest teise majandusorgani või asutuse administratsiooni korralduse põhjal.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1939, nr. 1, § 1)

Kuidas arvestada pidevat tööstaaži ajutise töövõimetuse toetuste ja pensionide määramisel riikliku sotsiaalkindlustuse korras

UAUKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt
28. detsembril 1940

1. Riikliku sotsiaalkindlustuse korras töölistele ja teenistujatele ajutise töövõimetuse toetuste ja pensionide määramisel loetakse tööstaaž pidevaks ka järgnevail juhtudel:

a) üleminekul teisele tööle seoses valitavale ametikohale valimisega riiklikus asutuses ja kooperatiivses või ühiskondlikus organisatsioonis, teisele tööle komandeerimisel ühiskondliku organisatsiooni otsuse põhjal, samuti üleminekul konkursi korras professori või õppejõu ametikohale kõrgemas õppeasutuses;

b) tööle asumisel pärast töövigastusest saadud ajutist invaliidsust ja kutse- või üldist haigust, või pärast rohkem kui 2 kuud kestnud ja vallandamist põhjustanud haigust, — kui töötaja tuli tööle endisele töökohale või kui ta asus teise ettevõttesse või asutusse ja esitas tõendi selle kohta, et endisel töökohal administratsioon ei saanud talle võimaldada sobivat tööd (aega, mille kestel töötaja ei töötanud invaliidsuse tõttu, ei loeta pideva tööstaaži hulka);

c) teisele tööle asumisel seoses vallandamisega koosseisude koondamise või asutuse või ettevõtte likvideerimise tõttu, kui töövaheaeg ei kestnud üle ühe kuu;

d) tööle asumisel pärast õppeasutuse lõpetamist, kuhu töötaja oli komandeeritud riigiasutuse, majandusliku või ühiskondliku organisatsiooni otsusel (õppeaega ei loeta pideva tööstaaži hulka);

e) tööle asumisel teises maakohas, seoses mehe või naise sinna üleviimisega, kui seejuures töövaheaeg ei kesta üle ühe kuu (arvestamata ülekolimise aega).

2. Käesolev seletus hõlmab toetusi ja pensione, mis määratakse pärast selle avaldamist.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1941, nr. 1, § 13)

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohusliku ühest ettevõttest või asutusest teise üleviimise korrast“ § 3

Määrata kindlaks, et inseneridel, teenistujail ja kvalifitseeritud töölistel, keda viiakse üle ühest ettevõttest teise sama maakoha piires, säilib pidev tööstaaž ettevõttes, kuna teistesse maakohtadesse üleviidule lisatakse üks aasta tööstaaži juurde.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 26. oktoobrist 1940)

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohusliku ühest ettevõttest ja asutusest teise üleviimise korrast“ rakendamise kohta käiva NSVL RKN poolt 16. jaanuaril 1941 kinnitatud NSVL Rahanduse RK ja NSVL Kohtu RK juhendi punkt 4

Naistöölistel ja -teenistujail, kes seoses mehe üleviimisega kolib mehe uue töö kohta, säilib pidev tööstaaž, kui tema töövaheaeg ei kesta üle 3 kuu.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1941, nr. 4, § 61)

**Pideva tööstaaži katkemisest ja õiguse kaotamisest ajutise
töövõimetuse toetusele isikuil, kes on mõistetud parandusli-
kele töödele omavolilise töölt puudumise pärast**

ÜAUKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt
17. septembril 1940

Isikuil, kes omavoliliselt töölt puudumise eest on mõistetud paranduslikele töödele, katkeb pidev tööstaaž antud ettevõttes või asutuses ja neilt võetakse toetuste saamise õigus ajutise töövõimetuse puhul 6 kuuks, arvates otsuse tegemise päevast.

Selliste isikute tööraamatuisse tehakse märkus: „Pidev tööstaaž arvatakse alates ..... 19..... aastast“.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1940, nr. 24, § 589)

Rasedus- ja sünnitustoetustest

ÜAUKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt
15. juulil 1941

Selgitada ametiühingu-organisatsioonidele, et ÜAUKN määrus „Pideva tööstaaži katkemisest ja õiguse kaotamisest ajutise töövõimetuse toetusele isikuil, kes on mõistetud paranduslikele töödele omavolilise töölt puudumise pärast“, kinnitatud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt 17. septembril 1940 — („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1940, nr. 24, § 589), ei hõlma rasedus- ega sünnitustoetusi.

**Töõndusliku kooperasiiooni süsteemist riiklikku tööstusse
üleantud ettevõtete tööliste ja teenistujate pideva tööstaaži
arvutamise korrast**

NSVL RKN määrus 15. aprillist 1941

Määrata kindlaks, et riikliku sotsiaalkindlustuse korrast toetuste määramisel ettevõtete töölistele ja teenistujatele, mis on riiklikku tööstusse üle antud töõndusliku kooperasiiooni süsteemist, arvatakse mainitud tööliste ja teenistujate pideva tööstaaži hulka ka aeg, millal nad töötasid antud ettevõttes artelliliikmeina.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1941, nr. 12, § 215)

Pideva tööstaaži säilitamisest töölistel ja teenistujail, kes on asunud tööle teistesse ettevõtetesse või asutustesse seoses evakuatsiooniga

ÜAUKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt

3. novembril 1941

Riikliku sotsiaalkindlustuse korras toetuse määramisel töölistele ja teenistujaille, kes on asunud tööle teistesse ettevõtetesse või asutustesse seoses ettevõtte või asutuse evakuatsiooniga, säilib pidev tööstaaž, kui töövaheaeg ei kesta üle kolme kuu (arvestamata sõiduaega uude elukohta).

Pideva tööstaaži säilitamisest evakueeritud töölistel ja teenistujail

ÜAUKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt

1. mail 1942

Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu seletab, et töölistel ja teenistujail, kes töörahva saadikute nõukogude kohalike täitevkomiteede otsuste kohaselt evakueeriti haiguse või vanaduse tõttu, naised aga, pealeselle, raseduse või alaealiste laste olemasolu tõttu, säilib pidev tööstaaž, kui töövaheaeg ei kestnud üle kolme kuu (arvestamata sõiduaega uude elukohta, naistel aga pealeselle — rasedus- ja sünnituspuhkuse aega).

Ajutiselt okupeeritud rajoonides viibinud tööliste ja teenistujate pidevast tööstaažist

ÜAUKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt

6. veebruaril 1944

1. Riikliku sotsiaalkindlustuse korras toetuste ja pensioonide määramisel töölistele ja teenistujaille, kes viibisid ajutiselt okupeeritud rajoonides ja kelle käitumise kohta okupatsiooni ajal ei ole süüdistavaid andmeid, okupeeritud territooriumil viibimise aeg tööstaaži ei katkesta, kuid ei arvata ka pideva tööstaaži hulka.

2. ÜAUKN 7. mai 1942. a. seletus „Ajutiselt okupeeritud rajoonides viibinud tööliste ja teenistujate pidevast tööstaažist“ — tühistada.

**Punaarmees ja Sõjalaevastikus teenimise aja arvestamisest
üldise ja pideva tööstaaži hulka**

UAUKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt

24. augustil 1944

1. Riikliku sotsiaalkindlustuse korras toetuste ja pensioonide määramisel arvatakse Punaarmees ja Sõjalaevastikus teenimise ja partisanisalkades olemise aeg nii üldise kui ka pideva tööstaaži hulka.

Punaarmees ja Sõjalaevastikus teenimise, samuti partisanisalkades olemise aeg arvatakse pideva tööstaaži hulka tingimusel, kui sealt vabanenu asub töölisena või teenistujana tööle kolme kuu jooksul pärast sõjaväeteenistusest või partisanisalgast vabanemist, kusjuures selle aja hulka ei arvata sõidu- aega alatisse elukohta.

Esitatud eeskirja kohaldatakse nii isikute kohta, kes kuni sõjaväkke kutsumiseni või partisanisalka astumiseni töötasid töolistena või teenistujatena, kui ka nende kohta, kes tööle ei käinud.

2. Riikliku sotsiaalkindlustuse korras toetuste ja pensionide määramisel toimub tööstaaži arvutamine vastavalt käesolevale seletusele pärast 24. augusti 1944.

*(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“
1944, nr. 12, § 174)*

Enne NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 7. juuli 1945. a. seadluse „Amnestia kohta seoses võiduga hitlerliku Saksamaa üle“ väljaandmist omavolilise töölt puudumise eest paranduslikele töödele mõistetud töolistele ja teenistujatele pideva tööstaaži taastamisest

*UAUKN seletus, kinnitatud NSVL Ministrite Nõukogu
määrusega 14. veebruarist 1947*

1. Seoses sellega, et töolistel ja teenistujail, kes töölt omavoliliselt ilma mõjuvate põhjusteta puudusid enne NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 7. juuli 1945. a. seadluse „Amnestia kohta seoses võiduga hitlerliku Saksamaa üle“ väljaandmist, on § 3 p. a põhjal karistumus tühistatud, taastatakse nende

omavolilise töölt puudumise eest süüdimõistmisega katkestatud pideva töö staaž ja staaži katkemisega seotud kitsendusi ajutise töövõimetuse toetuste ning pensionide väljamaksmises riikliku sotsiaalkindlustuse korras ei kohaldata.

2. Umberarvutust toetuste ja pensionide väljamaksmise alal aja eest enne käesoleva seletuse väljaandmist ei tehta.

LISA

MAKSUD TÖÖTASULT

Tulumaksust elanikkonnalt

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 30. aprillist 1943
(Väljavõtte)

I. Uldeeskirjad

§ 1. Tulumaksuga maksustatakse töölisi, teenistujaid, kirjanduse ja kunsti alal töötajaid, ehituste valdajaid, linnaasulates põllumajandit omavaid kodanikke, käsitöölisi ja muid kodanikke, kes omavad iseseisvaid tuluallikaid NSV Liidu territooriumil.

§ 2. Tulumaksuga maksustamisest vabastatakse:

a) töölisel ja teenistujal, kes saavad palka mitte üle 150 rbl. kuus¹;

b) sõjaväelased ja sõjaväeteenistuskohuslased — rahalise varustuse alusel, mida nad saavad Riigikaitse Rahvakomissariaadi ja Sõjalaevastiku Rahvakomissariaadi väeosades, asutustes ja sõjaväeõppeasutustes, samuti ka SARK-i piirivalve- ja sisekaitsevägedes vastavalt koosseisulisele teenistuskohale või õppe- ja praktilistel kogunemistel viibimise aja eest;

c) Nõukogude Liidu kangelased, sotsialistliku töö kangelased, NSV Liidu ordenitega või revolutsiooniliste aurelvadega autasustatud kodanikud — saadava palga alusel.

Muudest allikatest saadavate tulude alal vabastatakse need kodanikud tulumaksust, kui nende tulu ei ületa 6000 rubla aastas; kui aga tulu ületab 6000 rbl. aastas, siis arvatakse maksustatavast tulust maha 6000 rbl.;

¹ Vt. NSVL Rahandusministeeriumi ja UAÜKN 18. septembri 1946. a. juhendi p. 5, lk. 131.

d) Stalini preemiate laureaadid — nende preemiate alusel;
e) kodanikud, kes saavad tasu oma leiutiste eest, mille peale on välja antud autoritunnistused, või tehniliste täiustuste eest mitte üle 10 000 rbl. iga leiutise või täiustuse kohta, — selle tasu alusel.

Neil juhtumel, kui tasu leiutise või täiustuse eest ületab 10 000 rubla, arvutatakse maks tasu kogusummalt, maha arvates 10 000 rbl. iga üksiku leiutise või täiustuse puhul;

f) kulla- ja plaatinatööstuse väärismetallide otsijad, haruldaste metallide ja inglistina tootmise ja töötlemise ettevõtete väärismetallide otsijad — väärismetallide otsimistöde eest saadava töötasu ja linnaasulais põllumajandist saadava tulu alusel;

g) töötajad, kes tegelevad teemantide otsimise, nende leiukohtade uurimise ja tootmisega — nende tööde eest saadava töötasu alusel;

h) õppijad, kes saavad stipendiumi mitte üle 210 rbl. kuus — selle stipendiumi alusel;

i) koostööpartnerid kodutööndajad ja käsitöölised, hoonete valdajad ja teised kodanikud, kelle tulu ei ületa 600 rubla aastas;

j) pensionärid — neile makstava pensioni alusel.

§ 3. Tulumaksuga ei maksustata tulusid, mis maksustatakse põllumajandusmaksuga.

§ 4. NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadil ja liiduvabariikide rahanduse rahvakomissariaatidel on õigus tulumaksu alal panna kehtima täiendavaid soodustusi üksikuile maksukohuslastele ja maksukohuslaste gruppidele.

Autonoomsete vabariikide rahanduse rahvakomissariaatidel, kraide ja oblastite rahandusosakondadel on õigus panna kehtima soodustusi üksikuile maksukohuslastele.

II. Tööliste ja teenistujate töötasu maksumise kord

§ 5. Töölistelt ja teenistujailt võetakse tulumaksu iga kuu vastavalt nende möödunud kuu töötasule järgnevas suuruses:

Kuutöötasu suurus		Maksusumma ühe kuu kohta					
Alates 151 rbl. kuni 200 rbl.		2 rbl. 25 kop. + 5,5% töötasusum- mast, mis ületab 150 rbl.					
"	201 " " 300 "	5	"	—	" + 6,0%	"	200 "
"	301 " " 400 "	11	"	—	" + 7,0%	"	300 "
"	401 " " 500 "	18	"	—	" + 8,0%	"	400 "
"	501 " " 700 "	26	"	—	" + 10,0%	"	500 "
"	701 " " 1000 "	46	"	—	" + 12,0%	"	700 "
"	1001 " ja rohkem "	82	"	—	" + 13,0%	"	1000 "

§ 6. Tööliste ja teenistujate tulumaksuga maksustatava kuutöötasu hulka arvatakse kõik nende möödunud kuul saadud töötasusummad, nagu: põhipalk, väljamaksed ületunni- ja tükitööde eest, isiklikud lisatasud, premiaalse ergutustöötasu puhul makstavad preemiad, väljamaksed sotsiaalkindlustuse summadest ajutise töövõimetuse puhul, kompensatsioon kasutamata jäänud puhkuse eest jne.

§ 7. Tulumaksu arvutamisel ei arvata tööliste ja teenistujate tulumaksuga maksustatava kuutöötasu hulka:

a) ühekordsed individuaalpreemiad ja autasud, mille maksimine töölistele ja teenistujaile ei ole ette nähtud premeerimisüsteemi kohta varem väljaantud erimäärustike, määruste ja käskkirjadega, vaid otsustatakse igal üksikul juhul administratsiooni poolt;

b) summad, mis kehtiva tööseadusandluse alusel makstakse komandeerimiskulude tasumiseks ja teistesse maakohtadesse tööle saatmise puhul;

c) summad, mis makstakse maa- ja töölisasulais elunevatele meditsiin-, veterinaar-, zootehnika ja hariduse alal töötajatele neile natuuras tasuta elukorterite andmise asemel;

d) töölt vallandamise puhul makstavad ja muud toetusrahad;

e) töölistele ja teenistujaile neile kuuluvate tööriistade amortiseerimiseks makstavad summad.

§ 8. Töölise ja teenistujate kohakaasluse alusel töötamise puhul (kui see ei toimu põhilises töökohas) ja ajutiste tööde täitmise eest saadavalt töötasudelt arvutatakse tulumaks iga töökoha järgi eraldi. Nendele töötasudele ei kohaldata mittemaksustatavat alammäära (§ 2) ja töötasudelt alla 150 rubla kuus arvutatakse tulumaks 1,5 protsendi suuruses kuutöötasu summast.

§ 9. Töölistel ja teenistujail, kelle ülalpidamisel on rohkem kui kolm inimest, vähendatakse tulumaks põhilise töökoha järgi 30% võrra.

Nimetatud soodustus tehakse majavalitsuse või küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee teatise alusel ülalpeetavate arvu kohta. Teatised esitatakse iga aasta ja need on kehtivad esitamise momendist kuni aasta lõpuni.

§ 10. Töölise ja teenistujate tulumaksu arvutavad ettevõtted, asutused ja organisatsioonid ning see peetakse kinni iga kuu esimese poole palgast.

§ 11. Uheaegselt summade saamisega pangaasutustest töötasu väljamaksmiseks kannavad ettevõtted, asutused ja organisatsioonid riigieelarve arvele üle tulumaksusummad, mis kuuluvad kinnipidamisele töölistelt ja teenistujailt.

Organisatsioonid, kellel ei ole arvelduskontosid pangaasutustes, maksavad töölistelt ja teenistujailt kinnipeetud maksumummad pangaasutustesse järgneval päeval pärast summade kinnipidamist.

§ 12. Ettevõtted, asutused ja organisatsioonid on kohustatud iga veerandaasta esitama rajooni- (linna-) rahandusosakondadele aruande töölistelt ja teenistujailt tulumaksu kinnipidamise kohta tähtaegadel ja vormi järgi, mis määratakse kindlaks NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt.

§ 13. Töölise ja teenistujatega ühesugustel alustel maksustatakse tulumaksuga:

a) õppijad, kes saavad stipendiumi üle 210 rubla kuus, ja aspirandid — saadava stipendiumi alusel;

b) advokaadid — juriidilistes nõuandlates töötamise eest saadava tasu alusel.

§ 14. Töölise ja teenistujatega ühesugustel alustel, kuid maksumäära suurendamisega 10 protsendi võrra maksustatakse tulumaksuga:

a) koopereerunud kodutööndajaid ja käsitöölisi, kes töötavad artellide ühistöökodades;

b) koopereerunud kodutööndajaid ja käsitöölisi ning samuti ka töölisi ja teenistujaid — töötasude alusel, mida saadakse artellidelt ja ettevõttele töö eest oma kodus, kui nad töös ei kasuta oma materjali ja eriseadeldist (masinaid, välja arvatud õmblusmasinad, tööpinke jne.);

c) tööndus-kooperatiivsete transpordiantellide liikmeid.

§ 15. Tööliste ja teenistujate palga maksustamiseks kehtetatud määrade järgi maksustatakse tulumaksuga:

a) kodanikud, kes saavad tasu oma leiutiste eest, mille kohta on välja antud autoritunnistused, või tehniliste täiustuste eest rohkem kui 10 000 rubla iga leiutise või täiustuse eest, — selle tasu alusel (§ 2, p. e);

b) kodanikud, kes toovad kokkuostjatele toorkarusnahku — nende nahkade kokkuostjatele üleandmisel saadava tasu alusel;

c) jäätmete ja vanametalli kogujad, nende hulgas ka oma hobusega töötajad — jäätmete ja vanametalli kokkuostjatele üleandmisel saadava tasu alusel;

d) jaemüügi kauplustevõrgu töötajad, nende hulgas agendid trükitoodete levitamise ja kuulutuste kogumise alal, põllumajanduslike toorainete, saaduste, jäätmete jms. kogujad — nende tööde eest saadava tasu alusel.

III. Kirjanduse ja kunsti alal töötajate töötasude maksustamise kord¹

§ 16. Kirjanduse ja kunsti alal töötajate töötasudelt (nende hulgas ka näitlejate töötasult väljaspool alatist töökohta) võetakse tulumaksu iga töötasu väljamaksmise koha järgi järgnevas suuruses:

---

¹ Vt. samuti NSVL RKN 29. oktoobri 1945. a. määrust „Kirjanduse ja kunsti alal töötajate töötasude tulumaksuga maksustamise korrast“. („NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ 1945, nr. 10, lk. 130)

Aastase töötasu suurus				Maksusumma	
		Kuni 1 800 rbl.		1,5 ⁰ / ₁₀₀ töötasu summast	
Alates	1 801 rbl. kuni	2 400	"	27 rbl.	+5,5 ⁰ / ₁₀₀ summast, mis ületab 1 800 rbl.
"	2 401	"	" 3 600	60	+6,0 ⁰ / ₁₀₀ " 2 400
"	3 601	"	" 4 800	132	+7,0 ⁰ / ₁₀₀ " 3 600
"	4 801	"	" 6 000	216	+8,0 ⁰ / ₁₀₀ " 4 800
"	6 001	"	" 8 400	312	+10,0 ⁰ / ₁₀₀ " 6 000
"	8 401	"	" 12 000	552	+12,0 ⁰ / ₁₀₀ " 8 400
"	12 001	"	" 18 000	984	+13,0 ⁰ / ₁₀₀ " 12 000
"	18 001	"	" 24 000	1 764	+14,0 ⁰ / ₁₀₀ " 18 000
"	24 001	"	" 30 000	2 604	+15,0 ⁰ / ₁₀₀ " 24 000
"	30 001	"	" 50 000	3 504	+16,0 ⁰ / ₁₀₀ " 30 000
"	50 001	"	" 70 000	6 704	+18,0 ⁰ / ₁₀₀ " 50 000
"	70 001	"	" 100 000	10 304	+23,0 ⁰ / ₁₀₀ " 70 000
"	100 001	"	" 150 000	17 204	+31,0 ⁰ / ₁₀₀ " 100 000
"	150 001	"	" 200 000	32 704	+41,0 ⁰ / ₁₀₀ " 150 000
"	200 001	"	" 300 000	53 204	+51,0 ⁰ / ₁₀₀ " 200 000
"	300 001	"	ja rohkem	104 204	+55,0 ⁰ / ₁₀₀ " 300 000

§ 17. Kirjanduse ja kunsti alal töötajailt arvutavad ja peavad neilt maksu kinni ettevõtted, asutused ja organisatsioonid neile töötasu väljamaksmise juures. Iga järgneva väljamaksmise korral toimub tulumaksu ümberarvutus jooksva aasta väljamaksete kogusumma alusel.

§ 2 kindlaksmääratud mittemaksustatavat alammäära kirjanduse ja kunsti alal töötajate töötasu maksustamisel ei kohaldata.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 1. maist 1943)

Maksu kohta vallalistelt, üksikutelt ja lastetuult NSVL kodanikelt

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 21. novembrist 1941

NSVL Ülemnõukogu Presiidium määrab:

§ 1. Määrata 1. oktoobrist 1941 maks üksikutele ja lastetuule NSVL kodanikele.

§ 2. Maksustamisele kuuluvad üksikud ja perekonnaga kodanikud, kes ei oma lapsi: mehed vanuses üle 20 ja kuni 50 aastani ning naised vanuses üle 20 ja kuni 45 aastani¹.

§ 3. Maksustamisest vabastatakse:

- a) sõjaväelased ja nende naised;
- b) kesk- ja kõrgemate õppeasutuste õpilased — mehed vanuses kuni 25 aastani ja naised vanuses kuni 23 aastani;
- c) pensionärid;
- d) mõlemast soost isikud, kui neil või nende abikaasadel on tervisliku seisundi tõttu lastesünnitamine arstliku komisjoni otsuse kohaselt vastunäidustatud².

§ 4. Töolistelt ja teenistujailt ning nendega tulumaksustamisel võrdsustatud kodanikelt arvutavad maksu ettevõtteid, asutused ja organisatsioonid nende möödunud kuu töötasu alusel ja see peetakse kinni jooksva kuu esimese poole töötasust järgnevas suuruses:

- a) kuutöötasu puhul kuni 150 rbl. — 5 rubla kuus;
- b) kuutöötasu puhul üle 150 rbl. — 5 protsenti töötasust³.

§ 5. Kirjanduse ja kunsti alal töötajailt arvutavad maksu ettevõtteid, asutused ja organisatsioonid 5 protsendi suuruses nende töötasust ja see peetakse kinni iga töötasumaksmise juures⁴.

§ 6. Ülejäänud (peale käesoleva seadluse §-des 4 ja 5 ettenähtud) kodanikelt võetakse maksu:

- a) kodanikelt, kes kuuluvad tulumaksustamisele, 5 protsendi suuruses nende tulumaksustatavast tulust jooksva aastal⁵;
- b) kodanikelt, kes kuuluvad kolhoosnike ja üksiktalumajandite koosseisu — 100 rubla suuruses aastas⁶;
- c) kodanikelt, kes ei kuulu tulumaksustamisele ega kuulu ka põllumajandusliku maksuga maksustatavate majandite koosseisu — 60 rubla suuruses aastas⁶.

---

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse § 16, lk. 243.

² Vt. sama seadluse § 18.

³ Vt. sama seadluse § 17 p. a.

⁴ Vt. sama seadluse § 17 p. a.

⁵ Vt. sama seadluse § 17 p. b.

⁶ Vt. sama seadluse § 17 p. c.

§ 7. Kodanikke, kes omavad peale palgatööst ja kirjanduse ning kunsti alal töötamisest saadavate tasude teisi tulumaksustatavaid tulusid, tulumaksustatakse, sõltumata maksustamisest töökoha järgi, käesoleva seadluse § 6 korras.

§ 8. Maksustamist § 6 korras teostavad rajooni- (linna-) rahandusosakonnad maksniku elukoha järgi, kui aga maksnikku tulumaksustatakse teises rajoonis (linnas), siis tulumaksustamise koha järgi.

§ 9. § 6 loendatud maksnikud tasuvad maksu võrdsetes osades neljal tähtajal: 1. aprilliks, 1. juuliks, 1. oktoobriks ja 15. detsembriks.

§ 10. Määrata 1941. aasta eest maksu tasumise tähtajaks 1. detsember 1941.

§ 11. Laste sünni puhul maksustamisele kuuluvail kodanikel katkestatakse maksu võtmine, alates lapse sünnile järgnevast maksutähtpäevast¹.

§ 12. Juhend käesoleva seadluse kohaldamise kohta antakse välja NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt.

(„Pravda“ 24. novembrist 1941)

Maksu kohta vallalistelt, üksikutelt ja vähelapselistelt NSVL kodanikelt

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse „Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele emadele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisesest ja ordeni „Ema au“ ja medali „Emamedal“ asutamisest“ IV osa

16. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 21. novembri 1941. a. seadluse „Maksu kohta vallalistelt, üksikutelt ja lastetuult NSVL kodanikelt“ muutmiseks määrata, et maksu maksavad kodanikud, kes ei oma lapsi, ja kodanikud, kes omavad ühe või kaks last: mehed vanuses üle 20 aasta ja kuni 50 aastani ning naised vanuses üle 20 aasta ja kuni 45 aastani.

17. Maks võtta järgnevas suuruses:

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse § 16, samal leheküljel.

a) tulumaksustatavailt kodanikelt, laste puudumise korral — 6% nende tulust, ühe lapse olemasolu korral — 1% ja kahe lapse olemasolu korral — $\frac{1}{2}$ % nende tulust;

b) kolhoosnikuilt, üksiktalupoegadelt ja teistelt kodanikelt, kes kuuluvad põllumajandusliku maksuga maksustatavate majandite koosseisu, laste puudumise korral — 150 rubla aastas, ühe lapse olemasolu korral — 50 rubla, kahe lapse olemasolu korral — 25 rubla aastas;

c) ülejäänud kodanikelt laste puudumise korral — 90 rubla aastas, ühe lapse olemasolu korral — 30 rubla, kahe lapse olemasolu korral — 15 rubla aastas.

18. Vabastada maksustamisest:

a) rea-, seersantide ja vanemate koosseisu sõjaväelased;

b) väeosade ja asutuste ohvitseride koosseisu sõjaväelased, kes kuuluvad tegevarmee ja tegevlaevastiku koosseisu;

c) käesoleva paragrahvi punktides a ja b mainitud sõjaväelaste naised;

d) naised, kes saavad riigilt toetust või pensioni laste ülalpidamiseks;

e) kodanikud, kelle lapsed on langenud või teadmata kadunud Isamaasõja rinnetel;

f) kesk- ja kõrgemate õppeasutuste õpilased — mehed ja naised vanuses kuni 25 aastani;

g) I ja II invaliidsusgrupi invaliidid.

(„NSVL Ülemnõukogu Teataja“ 16. juulist 1944)

Maksusoodustuste säilitamise kohta Punaarmee demobiliseerituile ja nende perekondade liikmeile

NSVL RKN 1. augusti 1945. a. määruse § 4

Säilitada Punaarmee demobiliseerituile ja nende naistele sõjaväelaste ja nende naiste kohta kehtestatud soodustused maksude alal vallalistelt, üksikutelt ja vähelapselistelt NSVL kodanikelt, tähtajaga üks aasta sõjaväelase demobiliseerimise päevast arvates.

(„NSVL valitsuse määruste ja korralduste kogu“ nr. 7, § 87)

SISUKORD

	Lk.
NSV Liidu konstitutsioonist	5
Seadus NSVL rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaanist 1946—1950. Vastu võetud NSVL Ülemnõukogu poolt 18. märtsil 1946. (Väljavõte)	7
 I. Kvalifitseeritud tööliste väljaõpe. Noored eriteadlased	
1. Riiklikud tööjõureservid	
NSVL riiklikest tööjõureservidest. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 2. oktoobrist 1940	9
Tööstus- ja raudteekoolide õpilastele tootmisala õpetamise korraldamisest. Tööjõureservide Peavalitsuse käskkiri 22. juulist 1942. (Väljavõte)	11
NSVL RKN 31. märtsi 1941. a. määruse § 2	11
Juhend riiklike tööjõureservide arvestamise korra kohta, kes pärast vabriku-, tööstus- ja raudteekooli lõpetamist saadetakse tööle tööstusse ja transpordi ning ehituse alale. Kinnitatud Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL Riikliku Plaanikomisjoni poolt 20. juunil 1941, (Väljavõte)	12
Üle 14-aastaste alaealiste — lastekodude ja NSVL Siseasjade Rahvakomissariaadi töökolooniate kasvandike ja orbude — töökorraldusest. NSVL RKN 26. juuni 1943. a. määruse § 3	14
2. Noorte eriteadlaste kasutamisest	
Noorte eriteadlaste paremast kasutamisest. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 15. septembrist 1933. (Väljavõte)	14
Eriteadlaste puhkusest, kes pärast kõrgema õppeasutuse või tehnikumi lõpetamist suunatakse tööle. NSVL Töö RK seletus 21. juunist 1933	15
Vastutusest ja vastutusele võtmise korrast noorte eriteadlaste suhtes, kes on kõrgema õppeasutuse lõpetanud ja rahvakomissariaatide või teiste keskasutuste poolt määratud tööle ilmunisest kõrvale hoidunud. NSVL Kohtu RK ja NSVL prokuröri käskkiri 25. septembrist 1940	16
Noorte eriteadlaste töötingimustest. NSVL Töö RK 4. oktoobri 1930. a. juhendi §-d 46, 49, 50 ja 51	17

II. Töölevõtmine. Teisele tööle ja teistesse ettevõtetesse (asutustesse) üleviimine. Vallandamine

1. Töölevõtmine

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 38 ja 39 18

2. Teisele tööle ja teistesse ettevõtetesse (asutustesse) üleviimine

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 36, 37 ja 37¹ 18

Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohustusliku ühest ettevõttest ja asutusest teise üleviimise korrast. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 19. oktoobrist 1940 19

NSVL Rahanduse RK ja NSVL Kohtu RK juhend NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohusliku ühest ettevõttest ja asutusest teise üleviimise korrast“ kohaldamiseks. Kinnitatud NSVL RKN poolt 16. jaanuaril 1941 21

Haiguse tõttu teisele tööle üleviimine. Ajutise töövõimetuse abiraha määruse §-d 15—17 ja 57. (UAÜKN muudatuste ja parandustega 5. novembrist 1933) 22

3. Vallandamine

Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töö-
nädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja asutustest
omavolilise lahkumise keelust. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi
26. juuni 1940. a. seadluse § 3—5 23

Abinõudest kõrgematesse õppeasutustesse ja tehnikumidesse vastu-
võtmise kindlustamiseks. NSVL RKN 25. juuli 1944. a. mää-
ruse § 1 24

Sõjaväelaste naistele õiguse andmisest ettevõttest ja asutustest
lahkuda nende meeste üleviimise puhul teise asukohta. NSVL
RKN määrus 11. oktoobrist 1940 24

Isamaasõja invaliididele ja nende perekonaliikmetele õiguse and-
misest ettevõttest ja asutusest lahkumiseks sõidu puhul alatisse
elukohta. NSVL RKN määrus 5. oktoobrist 1945 25

NSVL Ülemkohtu Pleenumi 6. jaanuari 1944. a. määrus nr. 1/6.
(Väljavõte) 25

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 47 26

Vastutavate töötajate vallandamise ja ametikohale ennistamise kor-
rast, kelle vallandamise ja ametisse ennistamise asjad ei kuulu
arutamisele hinde-vaidekomisjonides ja töösessioonides. NSVL
Töö RK määrus 18. oktoobrist 1929 27

Vastutavate töötajate, kelle vallandamise ja ametikohale ennista-
mise asjad ei kuulu arutusele hinde-vaidekomisjonides ja
rahvakohtute töösessioonidel, üldine loetelu nr. 1. (Kõigi riik-
like, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, asutuste ja or-
ganisatsioonide suhtes, välja arvatud transport ja rahvaside) 29

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 160 (Väljavõte)	31
Kohalike käitiskomiteede liikmete ja ametiühingute volinike valdamise korrast. NSVL Töö RK seletus 11. oktoobrist 1926 . . .	31
Rasedate naiste vallandamise korrast. VNFSV Töö RK määrus 8. augustist 1922	31
Üksikute kuni ühe aasta vanuseid lapsi omavate naiste vallandamise korrast. VNFSV Töö RK määrus 16. juulist 1925	31
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 47 punkt e käsitlemisest. VNFSV Töö RK selgitus 21. maist 1925. (Väljavõte)	32
Töötasu maksmise korrast vahistusest vabastatud tööliste ja teenistujaile. NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 21. septembrist 1939	33

4. Tööraamatud

Tööraamatute sisseseadmisest. NSVL RKN määrus 20. detsembrist 1938	33
Tööraamatute täitmisest. ÜAÜKN seletus	36
Tööraamatu täienduslehest. NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus 28. maist 1940	37
Täiendusest NSV Liidu RKN juures asuva Majandusnõukogu 28. mai 1940. a. määrusele nr. 733 „Tööraamatu täienduslehest“. NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus 2. juulist 1940	37
Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli lõpetanud tööliste tööraamatute täitmise korrast ja õppeaja arvamisest pideva tööstaaži hulka. ÜAÜKN määrus 9. juulist 1941	38
Märkused realiseeritud leiutuste ja tehniliste täiustuste kohta tööraamatuis. NSVL RKN poolt 5. märtsil 1941 kinnitatud „Leiutuste ja tehniliste täiustuste põhimääruse“ § 71	38
Ametiühingu-organisatsioonide kontrollist NSVL RKN 20. detsembri 1938. a. määruse „Tööraamatute sisseseadmise kohta“ range täitmise üle ettevõtteis ja asutustes. ÜAÜKN määrus 24. juulist 1946	39

5. Kohakaaslus

Kohakaasluse korrapärastamisest. NSVL RKN määrus 11. märtsist 1933. (Väljavõte)	40
Meditsiinilis-sanitaarala töötajate kohakaasluse korrast. NSVL Töö RK määrus 19. jaanuarist 1932	42

III. Tööaeg ja puhkeaeg

1. Tööaeg ja mittetööpäevad

Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töö- nädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõtteist ja asutustest omavollilise lahkumise keelust. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlus § 1 ja 2	44
--	----

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse „Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töö- nädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõttest ja asutustest omavolilise lahkumise keelust“ läbiviimise korrast. NSVL RKN määrus 27. juunist 1940	45
Puhkepäevadest, mis ühtuvad pühadega 7. ja 8. novembril. NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus 5. novembrist 1940	46
16-aastaseks saanud tööliste ja teenistujate ületunni- ja öötööst ning puhkuse kestusest. NSVL RKN määrus 12. juulist 1940	46
Tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade nimestiku kinnita- misest, millede kohta kehtestatakse kuuetunniline tööpäev. NSVL RKN määrus 1. juulist 1940	46

TERVISTKAHJUSTAVATE TÖÖTINGIMUSTEGA KUTSEALADE
NIMESTIK, MILLEDE KOHTA KEHTESTATAKSE KUUETUNNILINE
TÖÖPÄEV

I. Mäetööstus	47
II. Must ja värviline metallurgia	48
III. Naftatööstus	51
IV. Rajooni soojus-elektrijõujaamad	52
V. Metallitöötlemine	53
VI. Kergetööstus	54
VII. Paberi- ja tselluloositööstus	56
VIII. Metsakeemiline tööstus	56
IX. Toiduainetetööstus	56
X. Ehitamine ja ehitusmaterjalidetööstus	56
XI. Transport ja side	57
XII. Järgnevate meditsiiniliste asutuste meditsiinilised arstid, keskmised ja nooremad meditsiinilised töötajad, samuti palatite koristajad	57
XIII. Keemiatööstus	58

TERVISTKAHJUSTAVATE TÖÖTINGIMUSTEGA KUTSEALADE,
MILLE KOHTA KEHTESTATAKSE KUUETUNNILINE TÖÖPÄEV,
NIMEKIRI (Väljavõte)

I. Mäetööstus

Normeerimata tööpäevaga töötajaist. NSVL Töö RK määrus 13. veeb- ruurist 1928	60
VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 103, 104 ja 106—108	61
3. grupi invaliidide ületunnitööst. NSVL RKN 28. augusti 1942. a. määruse „Riikliku sotsiaalkindlustuse korrast pensioni saajate 3. grupi invaliidide ettevõttest ja asutustesse sõjaajaks tööle rakendamisest“ § 5	62
Isamaasõja invaliidide ületunnitööst. NSVL RKN 20. jaanuari 1943. a. määruse „Abinõudest Isamaasõja invaliidide tööle suunamise alal“ § 4	63

Tuberkuloosi põdevate tööliste ja teenistujate ületunnitööst. ÜAÜKN ja NSVL Tervishoiu RK juhendi „Tuberkuloosi põdevate tööliste ja teenistujate töökorraldusest“ punkt 4, kinnitatud NSVL RKN poolt 5. jaanuaril 1943	63
Töölisnoorte koolide põhimääruse punkt 6, kinnitatud NSVL RKN korraldusega 30. aprillist 1944	63
Töötajale kompensatsiooni andmise korrast valvekordade eest asustes mittetööpäevadel ja puhkepäevadel. ÜAÜKN määrus 22. maist 1935	64
ÜAÜKN 22. mai 1935. a. määruse muutmisest „Kompensatsiooni andmisest töötajale valvekordade eest tööst vabadel päevadel“. ÜAÜKN määrus 11. juunist 1935	64
VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 98—102	64

2. Korralised ja lisapuhkused

NSVL RKN, ÜK(b)P KK ja ÜAÜKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja karitarvituste vastu võitlemiseks sel alal“ § 13	65
Korraliste ja lisapuhkuste eeskirjad. Kinnitatud NSVL Töö RK poolt 30. aprillil 1930	66
I. Õigus puhkusele	66
II. Puhkuse kestus	69
III. Puhkuse kasutamise aeg ja kord	69
IV. Töökohta ja töötasu säilitamine puhkuse ajal	72
V. Puhkuste liitmine ja kompensatsioon puhkuse eest	72
VI. Lõppmäärused	74
Tervistkahjustavate töötingimustega kutsealade, mille kohta määratakse lisapuhkust, nimekirja kinnitamisest. NSVL RKN määrus 12 juunist 1941	75
Otsestelt tootmises töötavate tööliste kolmepäevasest lisapuhkusest pideva tööstaaži eest. NSVL Kesktäitevkomitee ja NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 15. detsembri 1930. a. määruse § 12 (31. märtsi 1937. a. redaktsioonis)	76
Õppeasutuste lektorite personaalile korraliste puhkuste andmise korrast. ÜAÜKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt 8. juunil 1940	77
Teaduslik-uurimis-, õppe- ja poliitharidusasutuste töötajate puhkusest. NSVL Töö RK määrus 5. maist 1932	77
Kompensatsiooni arutamise korrast kasutamata jäänud puhkuse eest tööliste ja teenistujale, kes täidavad tööülesandeid töökohustuse korras. ÜAÜKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt 18. novembril 1942	80
VNFSV paranduslike tööde koodeksi § 24	80
Paranduslikele töödele mõistetud isikute korralise puhkuse õiguse puudumisest. NSVL Kohtu RK seletus 26. septembrist 1940, nr. AD-14	81

3. Oppimisega seosesolevad puhkused

Puhkuste andmisest arvestuste ja eksamite sooritamiseks isikutele, kes õpivad õhtustes ja mittestatsionaarsetes kõrgemates ja keskastmelistes erioppeasutustes, ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal. <i>NSVL RKN määrus 18. veebruarist 1941</i>	81
Palga alusel töötavaile kõrgemates õppeasutustes õppijaile lisapuhkuste andmisest arvestuste, eksamite ja tootmispraktika sooritamiseks ilma töötasu säilitamiseta nende töökohal. <i>ÜAÜKN ja NSVL RKN juures asuva Ülelülidulise Kõrgemate Koolide Komitee seletus 28. maist 1941</i>	82
<i>NSVL RKN korraldus 21. juunist 1945 nr. 9587-r</i>	83
Ettevõtete ja asutuste töötajatele 10-päevase lisapuhkuse andmisest nende astumise puhul mittestatsionaarsetesse kõrgematesse õppeasutustesse	83

4. Puhkused sanatoorium- ja kuurortraviks

Puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks. <i>NSVL RKN määrus 9. augustist 1937</i>	84
Puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks. <i>ÜAÜKN juhend puhkustest sanatoorium- ja kuurortraviks, kinnitatud NSVL RKN poolt 15. aprillil 1938</i>	85
I Puhkus sanatoorium- ja kuurortraviks töövõimelistele töölistele ja teenistujatele	85
II. Puhkus sanatoorium- ja kuurortraviks töövõimetuile töölistele ja teenistujatele	87
III. Sanatooriumides viibimise aja pikendamine ja töövõimetuslehtede väljaandmine sanatooriumides	88
IV. Käesoleva juhendi rakendamise kord	89
Sanatooriumidesse, kuurortidesse ja puhkekodudesse saatmise korrast. <i>ÜAÜKN määrus 15. septembrist 1945</i>	89
5. Puhkuste andmise kord pärast Isamaasõja lõppemist ja kompensatsiooni väljamaksmisest puhkuste eest, mis Isamaasõja ajal jäid kasutamata	
Tööliste ja teenistujate puhkustest. <i>NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 30. juunist 1945</i>	90

IV. Töödistsipliin

I. Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks

Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja sel alal kuritarvituste vastu võitlemiseks. <i>NSVL RKN ÜK(b)P Keskkomitee ja ÜAÜKN määrus 28. detsembrist 1938</i>	91
---	----

2. Töö sisekorra-eeskirjad

Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ning asutuste töölise ja teenistujate töö sisekorra tüüpeeskirjade kinnitamisest. NSVL RKN määrus 18. jaanuarist 1941	99
Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ning asutuste töölise ja teenistujate töö sisekorra tüüpeeskirjad. Kinnitatud NSVL RKN poolt 18. jaanuaril 1941	100
I. Üldeeskirjad	100
II. Töölise ja teenistujate vastuvõtmise ja vallandamise kord	100
III. Administratsiooni, töölise ja teenistujate põhikohustused	101
IV. Tööaeg ja selle kasutamine	102
V. Karistused	103
Tööseaduste koodeksi § 47 punkt d kohaldamise tingimustest. NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus nr. 46/32/u 25. detsembrist 1941	105

3. Kriminaalvastutus töödistsipliini rikkumise eest

Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevasele töö- nädalale ja töölise ning teenistujate ettevõttest ja asutustest omavolilise lahkumise keelust. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse §-d 5—7	107
NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusega ette- nähtud süüteasjade kohtusse saatmise ja neis asjus kohtu- otsuste täideviimise korrast. NSVL RKN määrus 21. augustist 1940	108
NSVL Ülemkohtu Pleenumi 23. juuli 1940. a. määruse nr. 25/14/u muutmisest. NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus nr. 28/11/u 7. juulist 1941	109
Tööltpuudumise eest paranduslikele töödele mõistetute üle kohtu- otsuste ettevõttest ja asutustesse saatmise korrast. NSVL Siseasjade RK ja NSVL Kohtu RK käskkiri nr. 910/135 5. oktoobrist 1940. (Väljavõte)	109
Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste vastutusest distsip- liini rikkumise ja koolist omavolilise lahkumise eest. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 28. detsembrist 1940	110

4. Distsiplinaarvastutus alluvuse korras

NSV Liidu ja liiduvabariikide distsiplinaar-seadusandluse alustest. Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 13. oktoobrist 1929	111
Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee ja VNFSV RKN 20. märtsi 1932. a. määruse alla distsiplinaarvastutusest alluvuse korras langevate vastutavate töötajate kategooriate loetelu kinnitamisest. VNFSV Töö RK määrus 4. augustist 1932	113

5. Tööliste ja teenistujate varanduslikust vastutavusest

Tööliste ja teenistujate varanduslikust vastutavusest nende poolt tööandjale tekitatud kahju eest. Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 12. juunist 1929	115
VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 83—83 ^a	117
Töötajate varanduslikust vastutavusest ettevõtete või asutuste materjalide ja toodete ning varanduse eest, mis on antud töötajale kasutamiseks. NSVL Töö RK juhend 1. juunist 1932. (Väljavõte)	120
Abinõudest võitluse tugevdamiseks toidu- ja tööstuskaupade varguse ja pillamise vastu. NSVL Kaubanduse RK käskkiri nr. 50 29. jaanuarist 1943. (Väljavõte)	122
III. Varastatud ja puuduolevate kaupade väärtuse sissenõudmise kord selles süüdiolenvailt isikuilt	122
Eeskirjad palgast rahasummade sissenõudmiseks Riigikontrolli Rahvakomissariaadi organite poolt. Kinnitatud NSVL RKN poolt 13. mail 1941	123

V. Töötasu

1. Palga tõstmise ja jõudlusnormide ning hinnete läbivaatamise kord

Vastutavusest palgafondide ülekulutamise eest. NSVL RKN 3, detsembri 1932. a. määruse § 1	126
Rahvakomissariide poolt palgamaksimise alal käskkirjade andmise korrast. NSVL RKN määrus 4. juunist 1938	126
Jõudlusnormide ja hinnete muutmise käskkirjade väljaandmise korrast. NSVL RKN määrus 14. jaanuarist 1939	127

2. Aja- ja tükitöötasu

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 60, 70, 72—74	127
Töötajate töötasu arvutamisest nende poolt toodetud toodangu hulga ja kvaliteedi järgi. Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 17. märtsist 1934. (Väljavõte)	128

3. Palkade tõstmisest seoses normihindade mõnevõrra tõstmisega

NSVL Ministrite Nõukogus	128
Palkade, pensionide, abirahade ja stipendiumide tõstmise kehtestamise korrast seoses normihindade mõnevõrra tõstmisega. NSVL Rahandusministeeriumi ja ÜAÜKN juhend 18. septembrist 1946	129
I. Palkade alal	130
II. Pensionide ja abirahade alal	131

III. Stipendiumide alal	132
IV. Ravi- ja lasteasutuste ning puhkekodude lisakuludest	133
V. Rahandusorganite kontroll ja ametiühingu-organisatsioonide kohustused	133
Õpetajate ja teiste õppeasutustes töötajate, lasteasutuste kasvatajate ning meditsiiniliste töötajate palkade tõstmise korrast seoses normihindade mõnevõrra tõstmisega. NSVL Rahandusministeeriumi ja ÜAÜKN juhend 23. oktoobrist 1946	134
4. Personaalpalgad	
Personaalpalkade määramise korrast. NSVL RKN määrus 5. aprillist 1945	135
5. Tasu maksmisest kohakaasluse puhul	
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 62	137
Ajutise asendamise korral palga maksmisest. ÜAÜKN Sekretariaadi määrus 8. maist 1939	138
6. Tasu maksmine ületunnitöö eest ning töö eest puhke- ja mittetööpäevadel	
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 60	138
Ületunnitöö tasu maksmise korrast. NSVL Töö RK 8. aprilli 1932. a. määrus nr. 59	138
Ületunnitööde töölt puudumisega kompenseerimise keelust. ÜAÜKN määrus 29. juulist 1934. (Väljavõte)	139
Iga-aastastel mittetööpäevadel tehtava töö eest tasu maksmine. NSVL RKN 24. septembri 1929. a. määruse § 7	139
7. Tasu maksmine öötöö eest	
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 96	139
8. Tasu maksmine tööseisakute ja praagi eest	
Tööseisakute ja praagi eest tasu maksmise korrast. NSVL Töö RK määrus 25. veebruarist 1932 muudatuste ja täiendustega 11. aprillist 1932 ja 1. juunist 1932	140
I. Tööseisakute eest palga maksmine	140
II. Praagi eest palgamaksmise kord	142
III. Lõppeeskirjad	143
Eeskirjad mittetootvate ettevõtete tööliste ja ettevõtete ning asutuste teenistujale tööseisakute ja praagi eest tasumaksmise korra kohta. NSVL Töö RK määrus 22. oktoobrist 1932	144
9. Palgamaksmise tähtajad ja kord	
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 65	146
Väljamaksmata palga liidueelarvesse ülekandmisest ning tööliste ja teenistujale kuuluva palga neile nende nõudmisel tagastamise korrast. NSVL Rahanduse RK juhendkiri 27. märtsist 1945	146

Liidueelarvesse ülekantud ja tegevväest demobiliseeritute poolt kättenõutud palgasummade ettevõtteile ja organisatsioonidele tagastamise korrast. NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendkiri 19. oktoobrist 1945 147

10. Keskmise palga säilitamise juhud

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 77—81 ja 64	148
Töötasu säilitamisest riiklike ja ühiskondlike kohustuste täitmise ajaks. NSVL Töö RK määrus 22. juulist 1931	149
Palgamaksmisest tööliste ja teenistujaile, keda kutsutakse töö ajal ametiühingute pleenumite tööst osa võtma. ÜAÜKN määrus 17. jaanuarist 1935	151
Ametiühingute kesk-, oblasti-, krai- ja vabariiklike komiteede revisjonikomisjonide töökorrast. ÜAÜKN määrus 9. detsembrist 1940	151
Üldise sõjaväeteenistuse kohustuse seaduse § 47 ja 48. NSVL Ülemnõukogu poolt vastu võetud 1. septembril 1939	151
Doonorite kaadrist. VNFSV RKN määrus 22. aprillist 1935. (Väljavõte)	152

11. Keskmise palga arvutamise kord

Keskmisest palgast ja tasu maksmisest pooliku kuu eest. NSVL Töö RK määrus 2. aprillist 1930	152
Korralise ja lisapuhkuse aja eest keskmise palga arvutamise korrast. NSVL RKN määrus 25. juulist 1935	155
Keskmise palga arvutamisest. ÜAÜKN määrus 9. septembrist 1935	156
Keskmise palga arvutamisest puhkuse eest palga või kasutamata jäänud puhkuse eest kompensatsiooni maksmisel. ÜAÜKN määrus 2. veebruarist 1936	157
Masina-traktorijaamade kombaineritele korralise puhkuse eest tasu maksmisel keskmise palga arvutamise korrast. ÜAÜKN määrus 17. detsembrist 1937	158
Üleliidulise sotsialistliku võistluse tulemuste järgi makstavatest preemiatest. ÜAÜKN määrus 5. augustist 1943	159

12. Vallandustoetus

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 88—90 ja 80	159
Kohakaasluse alusel töötavate isikute vallandamisel makstavast vallandustoetusest. NSVL RKN määrus 5. maist 1936	160
Vallandustoetuse maksmisest ametiühingu töötajaile, keda vabastati töölt ametiühingu-organisatsioonides seoses ametiühinguorganite valimistega. ÜAÜKN määrus 11. oktoobrist 1937	160

13. Palgast kinnipidamised ja sissenõudmised

Avansside ja aruandlusele kuuluvate summade kinnipidamine	160
Kohtuotsuste täitmise korrast. NSVL kohtu rahvakomissari poolt 28. septembril 1939 kinnitatud juhend. (Väljavõte)	161
Sissenõudmise pööramine palgale	161
Otsuste täitmine alimentide asjus	163

Töölise ja teenistujate palgast laste ülalpidamiseks alimentide kinnipidamise korrast. NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus nr. 2/5/u 22. jaanuarist 1942	164
Kostjatelt, kes on mõistetud paranduslikele töödele töökoha järgi, laste ülalpidamiseks alimentide sissenõudmisest. NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus 26. detsembrist 1939	164
Kinnipidamisest ja mahaarvutustest töölise ja teenistujate palkadest. ÜAÜKN määrus 27. veebruarist 1946. (Väljavõte)	165
14. Töötajale kuuluvate tööriistade amortiseerimise eest tasu maksmine	
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 84 ja 85	167
Töötajale kuuluvate tööriistade ettevõtte vajadusteks kasutamise eest kompensatsiooni maksmise korrast. VNFSV Töö RK määrus 11. juunist 1923	166
Tööstusettevõtete direktorifondist	
NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 5. detsembrist 1946	168
NSV Liidu Rahandusministeeriumi juhend NSV Liidu Ministrite Nõukogu 5. detsembri 1946. a. määruse „Tööstusettevõtete direktorifondi kohta“ rakendamiseks	173
Kollektiivlepingute sõlmimisest ettevõttele	177

VI. Teenistuslikud komandeerimised ja tasud teise asukohta üleviimise puhul

1. Tasumaksimine teenistuslike komandeerimiste puhul	
VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 81	179
Tasu maksmisest teenistuslike komandeerimiste puhul NSV Liidu piirides. NSVL RKN määrus 19. juunist 1940	179
NSVL RKN 19. juuni 1940. a. määruse nr. 1047 „Tasu maksmisest teenistuslike komandeerimiste puhul NSV Liidu piirides“ kohaldamise korrast. NSVL Rahanduse RK 16. septembri 1940. a. seletus nr. 691/239	182
Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise korrast. NSVL RKN määrus 26. juunist 1942	184
NSVL RKN 26. juuni 1942. a. määruse „Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete töötajate komandeerimiseks lubade andmise korrast“ muutmiseks. NSVL RKN määrus 2. novembrist 1942 (Väljavõte)	188
Komandeerimistunnistuste plankide kulutamiste arvestamise ja kontrollimise korrast. NSVL RKN määrus 11. novembrist 1943	188
Kongresside ja konverentside saadikutele päevaraha maksmise korrast ja ulatusest. ÜAÜKN määrus 9. septembrist 1937	189
Revisjonide korraldamiseks komandeerimises viibivate ametiühingute keskkomiteede revisjonikomisjonide liikmete palgast, päevarahast ja korterirahast. ÜAÜKN määrus 25. aprillist 1946	189

2. Tasud teise kohta tööle üleviimise puhul	
Tasudest ja tagatistest teise kohta tööle võtmise, üleviimise ja suunamise puhul. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 23. novembrist 1931	190
Tasu maksmisest töötajate evakuatsioonist endisse töökohta tagasi-saabumise puhul. NSVL RKN määrus 16. augustist 1944	193

VII. NAISTE JA ALAEALISTE TÖÖ

1. Naiste töö

VNFSV Tööseaduste Koodeksi §-d 129 ja 131—134	194
Kriminaalvastutusest naiste töölevõtmisest keeldumise ja nende palga vähendamise eest raseduse tõttu. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 5. oktoobrist 1936	195
NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN 5. oktoobri 1936. a. määruse „Kriminaalvastutusest naiste töölevõtmisest keeldumise ja nende palga vähendamise eest raseduse tõttu“ rakendamise eest. NSVL Kesktäitevkomitee ja RKN määrus 9. aprillist 1937	195
Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali „Emamedal“ asutamisest. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist 1944. (Väljavõte)	196
Rasedatele naistele ja emadele soodustuste andmise kord. NSVL RKN poolt 18. augustil 1944 kinnitatud määruse „Rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele riikliku abiraha määramise ja väljamaksmise ning soodustuste andmise kord“ V jagu	198
Ametiühingu-organisatsioonide tööst seoses NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega „Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali „Emamedal“ asutamisest“. ÜAÜKN Presiidiumi määrus 14. juulist 1944	200
Naiste tööst 8. märtsil. NSVL RKN määrus 4. märtsist 1941	202

2. Alaealiste töö

VNFSV Tööseaduste Koodeksi § 129	202
16-aastaseks saanud tööliste ja teenistujate ületunni- ja öötööst ning puhkuse kestusest. NSVL RKN määrus 12. juulist 1940	203
NSVL Töö RK poolt 30. aprillil 1930 kinnitatud korraliste ja lisapuhkuste eeskirjade p. 9	203
Käitistes töötavate alaealiste kultuurilise ja elutarbelise teenindamise ning töökaitse kohta	204
Alaealiste töökaitse	205

VIII. TÖÖKONFLIKTIDE LÄBIVAATAMISE KORD

Ametiühingute töö parandamisest tööliste ja teenistujate kaebuste ning avalduste läbivaatamise alal. <i>ÜAÜKN Presiidiumi määrus 23. oktoobrist 1945. (Väljavõte)</i>	206
1. Hinde-vaidekomisjonid	
Hinde-vaidekomisjonide tööst. <i>ÜAÜKN määrus 26. juulist 1946</i>	209
Hinde-vaidekomisjonide põhimäärus. <i>Kinnitatud NSVL Töö RK poolt 12. detsembril 1928. (Väljavõte)</i>	211
I. Hinde-vaidekomisjonide moodustamine	211
II. Hinde-vaidekomisjonide funktsioonid	212
III. Hinde-vaidekomisjonidele avalduste esitamise tähtajad	214
IV. Hinde-vaidekomisjonide töökord	216
Hinde-vaidekomisjonide istungite protokollide vormi kinnitamisest. <i>NSVL Töö RK määrus 19. novembrist 1929</i>	219
Osakondade ja vahetuste hinde-vaidekomisjonide põhimäärus. <i>Kinnitatud NSVL Töö RK poolt 9. detsembril 1931. (Väljavõte)</i>	221
2. Hinde-vaidekomisjonide otsuste tühistamine	
Eeskirjad töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbi-vaatamise kohta. <i>Kinnitatud NSVL KTK ja RKN poolt 29. augustil 1928. (Väljavõte)</i>	222
Hinde-vaidekomisjonide otsuste ja tööinspektorite trahvimääruste peale esitatud kaebuste läbivaatamise korrast. <i>ÜAÜKN määrus 28. detsembrist 1934. (Väljavõte)</i>	223
3. Hinde-vaidekomisjonide otsuste sundtäitmine	
Hinde-vaidekomisjonide otsuste sundtäitmise korrast. <i>NSVL Töö RK määrus 21. jaanuarist 1929</i>	224
4. Töökonfliktide läbivaatamine rahvakohtus	
Eeskirjad töökonfliktide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbi-vaatamise kohta. <i>Kinnitatud NSVL KTK ja RKN poolt 29. augustil 1928. (Väljavõte)</i>	227
<i>NSVL RKN, ÜK(b)P KK ja ÜAÜKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja sel alal kuritarvituste vastu võitlemiseks“ § 4</i>	228
Tööliste ja teenistujatele premiaaltasu väljamaksmise kohta esitatud hagide kohtulikust alluvusest kohtuorganeile. <i>NSVL Ülemnõukogu pleenumi määrus 13. novembrist 1941 nr. 43/27/u</i>	229

IX. PIDEV TÖÖSTAAZ

- NSVL RKN, ÜK(b)P KK ja ÜAÜKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korraldamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja sel alal kuritarvituste vastu võitlemiseks“ § 10 230
- Kuidas arvestada pidevat tööstaaži ajutise töövõimetuse toetuste ja pensionide määramisel riikliku sotsiaalkindlustuse korras. ÜAÜKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt 28. detsembril 1940 230
- NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohusliku ühest ettevõttest või asutusest teise üleviimise korrast“ § 3 231
- NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluse „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohusliku ühest ettevõttest ja asutusest teise üleviimise korrast“ rakendamise kohta käiva NSVL RKN poolt 16. jaanuaril 1941 kinnitatud NSVL Rahanduse RK ja NSVL Kohtu RK juhendi punkt 4 231
- Pideva tööstaaži katkemisest ja õiguse kaotamisest ajutise töövõimetuse toetusele isikuil, kes on mõistetud paranduslikele töödele omavolilise töölt puudumise pärast. ÜAÜKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt 17. septembril 1940 232
- Rasedus- ja sünnitustoetustest. ÜAÜKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt 15. juulil 1941 232
- Tööndusliku kooperatsiooni süsteemist riiklikku tööstusse üleantud ettevõtete tööliste ja teenistujate pideva tööstaaži arvutamise korrast. NSVL RKN määrus 15. aprillist 1941 232
- Pideva tööstaaži säilitamisest töölistel ja teenistujail, kes on asunud tööle teistesse ettevõtetesse või asutustesse seoses evakuatsiooniga. ÜAÜKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt 3. novembril 1941 233
- Pideva tööstaaži säilitamisest evakueeritud töölistel ja teenistujail. ÜAÜKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt 1. mail 1942 233
- Ajutiselt okupeeritud rajoonides viibinud tööliste ja teenistujate pidevast tööstaažist. ÜAÜKN määrus, kinnitatud NSVL RKN poolt 6. veebruaril 1944 233
- Punaarmee ja Sõjalaevastikus teenimise aja arvestamisest üldise ja pideva tööstaaži hulka. ÜAÜKN seletus, kinnitatud NSVL RKN poolt 24. augustil 1944 234
- Enne NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 7. juuli 1945. a. seadluse „Amnestia kohta seoses võiduga hitlerliku Saksamaa üle“ väljaandmist omavolilise töölt puudumise eest paranduslikele töödele mõistetud tööliste ja teenistujate pideva tööstaaži taastamisest. ÜAÜKN seletus, kinnitatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega 14. veebruarist 1947 234

LISA

Maksud töötasult

Tulumaksudst elanikkonnalt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 30. aprillist 1943. (Väljavõte)	236
I. Üldeeskirjad	236
II. Tööliste ja teenistujate töötasu maksustamise kord	237
III. Kirjanduse ja kunsti alal töötajate töötasude maksustamise kord	240
Maksu kohta vallalistelt, üksikutelt ja lastetuult NSVL kodanikelt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 21. novembrist 1941	241
Maksu kohta vallalistelt, üksikutelt ja vähelapselistelt NSVL kodanikelt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse „Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele emadele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ja medali „Emamedal“ asutamisest“ IV osa	243
Maksusoodustuste säilitamise kohta Punaarmee demobiliseerituile ja nende perekondade liikmeile. NSVL RKN 1. augusti 1945. a. määruse § 4	244

2

Vastutav toimetaja J. MARDI

Tehniline toimetaja V. ALEV

Трудовое законодательство
На эстонском языке

Ladumisele antud 20. II 1948. Trükkimisele antud 22. III 1948. Paber 56x79 cm 1/16.
Trükiarv 5200. Trükitähti trükipoognas 40672. Trükipoognaid 16,25. Arvestuspoognaid 15,04.
MB-03472. Tellimise nr. 628. Trükikoda „Komunist“, Tallinn, Pikk tn. 2.

50.

Rbl. 8.50

A

17258

7791314

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00779131 4

Rbl. 8.50

A
17258
7791314

II
978

TÖÖSEADUSANDLUS

TÖÖSEADUSANDLUS

RK

POLIITILINE KIRJANDUS • TALLINN 1948